

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 7

ASIA: _____

v. a. Asiamiehitys Eriksen raportti no 1.

- Lontoo.

5/2 1926.

EE/SS.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 439.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
3/260 Sul. 26.		
12/2-26.	2	26.
5.	07.	ASA
2. MORETON GARDENS,		
SOUTH KENSINGTON,		
S.W.5.		

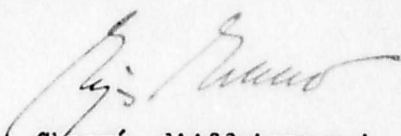
Helmikuun 5 päivänä 1926.

Herra Ministeri,

Minulla on kunnia ohellisena lähettää
raporttini n:o 1, joka sisältää:

- I. Englannin edustus Suomessa,.....siv. 1.
- II. Liberaalit ja puoluesuhteet
Englannissa " 3.

Ottakaa vastaan, Herra Ministeri, suurimman
kunnioitukseni vakuutus.

Chargé d'Affaires a.i.

Herra Ulkoasiainministeri
Prof. E.N. Setälä,
Helsinki.

ULKOASIAIN...
 No 3/260 Sal. 26.
 12/2-26.

RAPORTTI N:o 1.

I. ENGLANNIN EDUSTUS

SUOMESSA.

Luottamuksellinen.

Lähetystö viseerasi eilen Englannin
 lähetystön uuden sihteerin ^{5. C7.} Mr. Edward

Keelingin passin. Mr. Keeling, jolla on
 pitempi diplomaattinen ura takanaan kuin

aikaisemmillä Helsingissä olleilla Englannin lähetystösihteereillä, saapuu ehkä samaan aikaan Helsinkiin kuin tämä raporttikin. Hän on viimeksi palvellut Ateenassa, sitä ennen oltuaan kolme eri kertaa Konstantinopolissa, Kairossa, Nischissä, Roomassa, Lissabonissa ja Wienissä. Hän on arvoltaan ensimmäinen lähetystösihteeriksi eikä siis, kuten aikaisemmat Helsingissä palvelleet sihteerit jotka melkein poikkeuksetta ovat kuuluneet III lähetystösihteeriluokkaan. Syy, miksi Englanti lähettää nyt vanhemman sihteerin Helsinkiin, on löydettävissä siitä, että nykyisen Englannin Helsingissä olevan lähettilään virkamääräys päättyy tämän vuoden huhtikuun 30 päivänä. Kuten tunnettua, ovat englantilaiset lähettiläät yleensä nimitetty vain määrävuosiksi.

Ministeri Rennie on toinen ikäjärjestyksessä nyt palveluksessa olevista täysivaltaisista lähettiläistä ja luulisi sen vuoksi, että hänellä olisi toiveita siirtyä suurlähettilääksi johonkin maahan. Näin on ainakin hän itse arvellut, koska hän useamassa kuin yhdessä kirjeessä on, saamiensa tietojen mukaan, kääntynyt Foreign Officen puoleen tiedustellen tätä mahdollisuutta. Yksityisten Foreign Officesta saamiensa tietojen mukaan on hänelle vastattu, että olisi parasta, että hän poistaisi mielestään tällaiset ajatukset. Samalla olen kuullut, että häntä ominaisuuksiltaan ei pidetä kyllin etevänä voidakseen tulla nimitetyksi suurlähettilääksi. Voi sen vuoksi helposti tapahtua, että, jollei hänelle löydetä jotakin sopivaa paikkaa sen muuttelun yhteydessä, joka tapahtuu, kun Englannin suurlähettiläs Berliinissä eroaa ja hänen

sijalleen tulee Englannin suurlähettiläs Angorassa, Mr. Rennien kohtalo tulee olemaan sama kuin monen muunkin aikaisemman lähettilään, hänet pannaan en disponibilité.

Hänen mahdollisesta seuraajastaan en ole kuullut mitään.

Lontoossa, helmikuun 4 päivänä 1926.

Chargé d'Affaires a.i.

II. LIBERAALIT JA PUOLUESUHTEET
ENGLANNISSA.

Kuluneen kuukauden aikana on yleinen huomio Englannissa tavalista suuremmassa määrin kohdistunut puoluesuhteisiin sen kautta, että liberaalisessa puolueessa on ollut huomattavissa erinäisiä virtauksia, joita muutamit ovat pitäneet merkkeinä tulevasta täydellisestä hajaantumisesta, toiset taas merkinä siitä, että kriisi, joka nyt siinä vallitsee, tulee vaikuttamaan siihen suuntaan, että puolue ensi vaaleissa jälleen saavuttaa osan entisestä merkityksestään. Minun on mahdotonta tietysti arvostella ja vielä vähemmän ennustaa, mihin suuntaan kehitys tulee menemään, mutta lienee syytä muutamit sanoit selostaa tilannetta, joka ei ole vaille vaikutusta Englannin politiikkaan.

Sen jälkeen kun nykyinen Lord Oxford siirtyi ylähuoneeseen, tuli puolueen johtajaksi Lloyd George. Kaikissa liberaalisissa piireissä ei oltu tyytyväisiä tähän muutokseen ja väittivät tyytymättömät, että Lloyd George oli maailmansodan aikana pettänyt liberaalien asian ja että hän itse asiassa oli syyppä puolueen alenustilaan. Riitaisuuksia enensi vain se seikka, että puolue oli vaikeassa asemassa, kun se sijaitsi kahden muun puolueen välissä, joista kumpikin oli omaksunut itselleen osia liberaalien ohjelmasta. Tilannetta vaikeutti vielä se seikka, että valitsijat Englannissa eivät olleet tottuneet siihen, että maassa oli useampia kuin kaksi puoluetta. Useat ennustivat sitä, että kehitys pakostakin tulee kulkemaan siihen suuntaan, että liberaalinen puolue vähitellen sulautuu konservatiiviseen puolueeseen ja Labour Partyyn. Mutta se seikka, että liberaalinen puolue sai viime vaaleissa yli 3 milj. ääntä 16 ja puolesta miljoonasta annetusta, osotti ilmeisesti liberaalien johtomiehille, että ei voinut tulla kysymykseenkään, että johtajat kavaltaisivat niitten luottamuksen, jotka vielä luottivat liberalismiin tulevaisuuteen. Lloyd Georgen johdolla toimivat erikoiset komissionit julkaisivat viime syksyyn mennessä

3 raporttia, jotka nyt muodostavat liberaalien ohjelman ytimen. Nämä raportit koskevat kaupunkikiinteistöjä, maalaiskiinteistöjä ja kivihiili - ja voimakysymystä. Varsinkin liberaalien uusin maaohjelma menee suorastaan hämmästyttävän pitkälle, päättyen suoraan naiseen maan kansallistuttamiseen ja maanviljelyksen täydelliseen kontrolloeraamiseen, jotta se saatettaisiin tuottamaan mahdollisimman paljon. Tämän tarkoituksena on vähentää työttömien lukumäärää, korottamalla maan tuotantokykyä, vähentää ulkomaalaisten elintarpeiden tuontia ja saattaa suuret osat maata, jotka tähän asti ovat olleet hyödyttöminä suurtilallisten metsästysmaina, viljelysmaaksi. Samalla ehdotetaan täydellistä muutosta koko verotusysteemiin, mikäli se koskee kiinteistöä. Tulisi liian pitkäksi eikä se liioin kuulu allekirjoittaneen tehtäviin antaa yksityiskohtainen selostus koko ohjelmasta, mutta ylläolevat esimerkit riittänevät jo osoittamaan ja ymmärtämään, että Lloyd Georgen suunnitelma herätti suurta myrskyä eräissä piireissä, jopa hänen oman puolueensa keskuudessa, puhumattakaan ollenkaan vastapuolueesta. Puolueen tyytymättömät ainekset syyttivät Lloyd Georgea varsinkin siitä, että hän oli niin itsevaltiainen, että hän ei ollenkaan ottanut huomioon edes toisten puoluejohtajien mielipiteitä ja lisäksi siitä, että hän oli luopunut siltä antisosialistiselta kannalta, joka selvimmin oli erottanut liberaalit Labour Partystä. Tilannetta sekotti vielä se seikka että ilmeisesti Lloyd Georgen toimesta liberaalisissa lehdissä lauskettiin liikkeelle ballon d'essai mahdollisesta yhteistoiminnasta tulevaisuudessa liberaalien ja Labour Partyn välillä. Puhuvatpa muutamat lehdet siitäkin mahdollisuudesta, että voisi tulla aika, jolloin molemmat puolueet yhtyisivät. Tähän tuli kuitenkin siksi topakat vastaukset, että sekä Lord Oxford että Lloyd George kiiruhtivat puheissaan julistamaan, ettei ole kysymystäkään liberaalisen puolueen liittymisestä Labour Party'in muussa muodossa kuin että viimeksimainittu omaksuu ainakin liberaalien ohjelman pääkohdat

Näistä kysymyksistä johtunut sanomalehtitaistelu huomattavalla tavalla heikensi liberaalien johtajien auktoritettia ja kärjisti puolueen sisäistä kriisiä. Kriisi kehittyi huippuunsa kun Lloyd Georgen ystävä ja liberaalien tukipylväs Sir Alfred Mond yhdessä poikansa kanssa ilmoitti lupuvansa julkisesti puolueesta ja siirtyvänsä konservatiiviseen puolueeseen. Alussa pidettiin tätä siirtymistä merkinä yleisestä pakokauhusta liberaalien riveissä. Lloyd George oli äärettömän katkera ja samaten osa liberaalien lehdistöä. Kuitenkin liberaalien keskuudessa ne, jotka säilyttivät kylmäverisyytensä arvelivat, että puolueelle oli vain edullista, että sellaiset henkilöt, jotka eivät hyväksy puolue-enemmistön omaksumaa politiikkaa, siirtyvät siitä pois. Nämä rauhalliset ainekset tekivät mitättömäksi eräiden tuittupäiden aikomukset syrjäyttää Lloyd George johdosta. Omasta mielestäni oikeutetuin arvostelu, joka voidaan kohdistaa Sir Alfredin tekoon, koskee sitä, että hänen olisi pitänyt odottaa kunnes liberaalien puoluekokous kokoontuu t.k. 15 p:nä, jolloin siitä ohjelmasta vasta lopullisesti päätetään, jota Sir Alfred ei hyväksynyt. Tällöin hänellä olisi ollut tilaisuus suuren vaikutusvaltansa kautta vaikuttaa itse ohjelmaan. Nyt hän sensijaan on heikontanut puolueen maltillisten ainesten rintamaa.

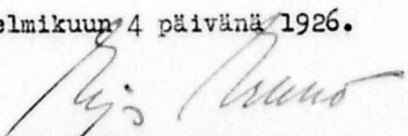
Sir Alfred on saanut hyvin hyvän vastaanoton konservatiivisessa puolueessa, jonne hän vanhana poliitikkona ja tunnetuna finanssimiehenä oli tervetullut. Joku päivä sitten keskustellessani tästä kysymyksestä erään tunnetun konservatiivisen parlamenttijäsenen kanssa, lausui tämä, ettei Sir Alfredilla tule olemaan minkäänlaisia vaikeuksia sulautua konservatiiviseen puolueeseen, jonka suurin enemmistö on henkilöitä, jotka mieliteiltään ovat liberaalisempia kuin liberaalit konsanaan olivat, sanokaamme 10-15 vuotta sitten. Sama henkilö sanoi, että näiden huomattavien liberaalien siirtyminen konservatiiviseen puolue-

eeseen, merkitsee, että mahdollisuudet säilyttää ehdoton enemmistö parlamentissa tämän kautta vain kasvaa ja että voidaan melkoisella varmuudella sanoa, että konservatiivit tulevat pysymään vallassa ei ainoastaan tämän parlamenttikauden vaan ainakin seuraavat 8 vuotta. Se mitä Englannissa maltillisetkin ainekset eniten pelkäävät, on, että maa saisi "punaisen" Labour hallituksen, kuten sitä täällä nimitetään ja josta on saatu ensimmäiselläkin kerralla tarpeeksi kokemusta. Tuleeko sitten näiden 8 vuoden jälkeen Labour hallitus, on mahdotonta mennä sanomaan, mutta toiveita on ainakin, että bolshevismi siihen mennessä on siksi paljon menettänyt vaarallisesta luonteestaan, että Labour hallitus ei tuo muassaan puhdasta sosialistista politiikkaa.

Ei voi olla hymyilemättä, kun näkee eräissä suomalaisissa lehdissä sellaistenkin henkilöitten antamia tietoja, jotka ovat tuntevinaan Englannin poliittista elämää ja jotka ennustavat, että nykyinen konservatiivinen hallitus kaatuisi esim. tämän kevään kuluessa. Ainoa voima, joka sen kaataisi olisi vallankumous ja sellaista mahdollisuutta Englannissa ei tällä hetkellä ole.

Tulen saamaan tilaisuuden puhua tästä puolesta Englannin sisäistä politiikkaa t.k. puolivälissä liberaalien puoluekokouksen jälkeen.

Lontoossa, helmikuun 4 päivänä 1926.

Chargé d'Affaires a.i.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cz.

ASIA: _____

v. a. Asiainhoitaja Erkkan raportti no 2.

Lontoo

5/2 1926.

EE/SS.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 439.

1/260 Sal		
12/2-26	5	LIT
OSASTO		ASIA
2, MORETON GARDENS, SOUTH KENSINGTON.		

S.W.5.

Helmikuun 5 päivänä 1926.

Herra Ministeri,

Minulla on täten kunnia ohellisena
lähettää raporttini n:o 2, joka sisältää:

- I. Saksalainen tuloverotus ja englantilaiset
siv. 1.
- II. Latvian velkaneuvottelut, " 3.

Ottakaa vastaan, Herra Ministeri,
vakuutus erinomaisesta kunnioituksestani.

Pieter van der
Chargé d'Affaires a.i.

Herra Ulkoasiainministeri,

Prof. E. N. Setälä,

Helsinki.

RAPORTTI N:o 2.

I. SAKSALAINEN TULOVEROTUS

JA ENGLANTILAISET.

4/260 Sal. 26

12/3-26 Joku aika sitten Minis-
teriö eräässä sähkösanomassaan
tiedusteli lähetystön mielipidet-

tä mahdollisesta lainsäädännöstä Suomessa, joka taannehtivasti vaikuttaisi englantilaisiin laivayhtiöihin ja niiden verottamiseen Suomessa. Tämän vuoksi on lähetystö nyt mielenkiinnolla todennut, että Saksassa on viime kesänä laadittu laki tuloverotuksesta, joka tuli hyväksytyksi elokuun 10 päivänä viime vuonna ja joka taannehtivasti vaikutti aina tammikuun 1 päivään 1925. Eräs englantilainen yhtiö, Messrs. McMeekin & Co., joka tuo teetä Saksaan, on tämän vuoden tammikuun 20 päivänä kirjoittanut Saksan suurlähettiläälle Lontoossa kirjeen, jossa se panee vastalauseensa tätä verotusta vastaan, joka nousten 28-40 %:iin ansiosta kohdistuu ulkomaalaisiin liikkeisiin, jotka oman Saksassa asuvan agenttinsa kautta myyvät tuotteitaan Saksaan. Liike ilmoittaa sanovansa irti kaikki Saksassa olevat agenttinsa vapautukseen tästä verotuksesta ja sanoo pitävänsä tällaista lainsäädäntöä Saksan omien etujen vastaisena ja pyytää Saksan suurlähetystöltä vastausta siihen, ovatko tiedot tällaisesta verotuksesta tosia. Liike sanoo olevansa vakuutettu siitä, että jos näin on laita, tulevat muutkin liikkeet Englannissa seuraamaan esimerkkiä, jolloin Saksa tulee olemaan se, joka eniten kärsii.

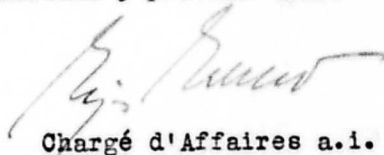
Saksan suurlähetystö viime kuun 26 päivälle päivätyssä vastauskirjelmässä ilmoittaa, että Saksan tuloverolain (elokuun 10 p. 1925) 3:n pykälän 2 kohdan mukaan jonkun ulkomaalaisen liikkeen vakinaisen edustajan tuloja pidetään maassa saatuina tuloina, minkä vuoksi näitä tuloja on pidettävä verotuskelpoisina Saksassa. Samalla ^{suur/} lähetystö kiinnittää liikkeen huomiota vastaavaan englantilaiseen lainsäädäntöön.

Hyvin kuvaavaa on, että kysymyksessä oleva liike vastauskirjelmässään ei ollenkaan käsitä, mitä yhtäläisyyttä on olemassa vastaavan englantilaisen ja saksalaisen tuloverolakien

välillä.

Lähetystö on tahtonut kiinnittää Ministeriön huomiota tähän kysymykseen, joka siis/vireillä muissakin maissa. Eiköhän tässä kysymyksessä olisi mahdollisuuksia saada joitakin helpotuksia aikaan, jos Helsingistä käsin asia pantaisiin vireille yhdessä Skandinavian maiden kanssa ja sitten yhteisesti koetettaisiin vaikuttaa englantilaiseen lainsäädäntöön. Jos tämä ei onnistu on aina olemassa mahdollisuus järjestää yhteinen samansuuntainen lainsäädäntö Skandinaviassa, jolloin ei Englannissa voida syyttää vain yhtä yksityistä valtiota.

Lontoossa, helmikuun 5 päivänä 1926.

Chargé d'Affaires a.i.

4/260 Saad. 26.
Saap. 12/2-26.

- 3 - Raportti n:o 2. Lontoo, 5.2.26.

II. LATVIAN VELKA-
NEUVOTTELUT.

Lienee ainakin Suomen rahamiespiireille tunnettua, että Virolla ja Latvialla, siitä huolimatta, että ne nyt ovat saaneet valtiovelkakysymyksensä järjestetyksi Englannin ja Yhdysvaltojen kanssa, ei ole varsin hyvää nimeä Cityssä eikä liioin NewYorkissa. Olen varsin usein kuullut Cityssä päin lausuntoja, jolloin henkilöt ovat ilmoittaneet olevansa kylläkin halukkaita sijoittamaan rahojaan Viroon ja Latviaan, mutta heitä pelottaa se seikka, että niin monet aikaisemmin ovat siellä polttaneet sormensa, johtuen tämä useimmissa tapauksissa suoranaisestä epärehellisyydestä. Se seikka, että molemmat maat propagandassaan ajattelemattomasti käyttävät suorastaan valheellisiakin tietoja taloudellisista oloistaan, ei voi tietenkään olla vaikuttamatta vahingollisesti Cityssä, jossa kuitenkin tunnetaan asioiden oikea laita paremmin kuin missään muualla. Tyypillisin esimerkki on äskeinen huhu, joka laskettiin liikkeelle Rigasta tammikuun 31 päivänä ja jonka mukaan neuvottelut, joita oli käyty aina vuodesta 1923 lähtien amerikkalaisten finanssimiesten kanssa 25 vuoden 10 milj. dollarin lainasta, jolloin ensimmäistä lainaa seuraisi kaksi muuta 10 milj. dollarin lainaa vuosina 1927 ja 1928, olisivat johtaneet positiivisiin tuloksiin. Lainan laskisi liikkeelle eräs pankkiyhtymä NewYorkissa, jonka johdossa olisi Guaranty Trust Company. Emmissionikurssi olisi ollut 95 % ja korko 7 $\frac{1}{2}$ %. Lainan takeena olisivat Latvian tullitulot ja käytettäisiin lainaa teollisuuden, rautateiden ja satamien parannustöihin.

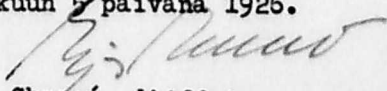
Heti kun tämä uutinen tuli tunnetuksi, kirjoitti tunnettu englantilainen finanssilähti, The Financial News, johtavan kirjoituksen, jossa se valitti sitä, että amerikkalaiset olivat luponeet siitä kansainvälisestä velkojain rintamasta, joka tähän saakka oli ollut olemassa huonoja velallisia vastaan. Lehti sanoo, että ennenkuin kukaan ottaa sellaisen moraalisen edesvastuun nis-

koilleen, että se sijoittaa lainan, on sen velvollisuus tarkastaa huolellisesti lainanottajan menneisyyttä. Jos tämä olisi tapahtunut Latviaan nähden, ei se suinkaan olisi kehottanut myöntämään lainaa. Viitattuaan sitten Latvian lainajärjestelyihin Englannin ja Yhdysvaltain kanssa lehti huomauttaa, että on muitakin selvittämättömiä kysymyksiä, kuten Rigan kaupungin ja Volmarin rautatie-lainat, ja lisäksi sellaisia vaatimuksia, joita Latvia ei ole ottanut edes käsiteltäväkseen. Latvia oli siksi tunnettu huonona velallisenä, että sen äskeinen yritys saada £300,000 Trade Facilities Actin nojalla rautatiekaluston ostamiseksi Englannista, epäonnistui täydellisesti. Jos näistä tosiseikoista huolimatta amerikkalaiset ovat myöntäneet lainan, olisi se valitettava ja vaarallinen ennakkotapaus. Lehti lopuksi toivoo, että amerikkalaiset pidättäytyvät, kunnes Latvian hallitus on järjestänyt järjestämättömät sitoumuksensa.

Tämä kirjoitus oli t.k. 2 päivänä ja jo seuraavan päivän kauppalehdet julkaisivat tiedon, jonka oli lähettänyt Guaranty Trust Company ja jonka mukaan Rigan tiedot lainasta olivat täysin virheellisiä ja annettu ilman valtuuksia. Tämän johdosta Financial News tyydytyksellä toteaa, että amerikkalaiset pankit eivät ole luopuneet siitä yhteisestä rintamasta, joka on ollut epärehellisiä velkojia kohtaan.

Olen tahtonut tästä selostaa ja osottaa samalla, että huolimatta siitä, että näissä Balttilaisissa maissa mielellään tahdotaan esiintyä käyttämällä liiaksikin Potemkinin kulisseeja, täällä sittenkin ollaan selvillä asioiden todellisesta laidasta. Tämän vuoksi onkin Suomen tähänastinen esiintyminen, jolloin on koetettu välttää liikaa samaan ryhmään kuulumista, ollut maan etujen kannalta välttämätöntä. Tätä huomautusta ei tietenkään olisi tarvinnut tehdä, jos nämä maat olisivat ymmäränneet mitä niiden todellinen etu vaatii ja olisivat pyrkineet kaikin tavoin järjestämään asioitansa.

Lontoossa, helmikuun 5 päivänä 1926.

Chargé d'Affaires a.i.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cy.

ASIA: _____

v.a. Asiamiehittäjä Ertan raportti: no 3.

Lontoo.

8/2 1926.

EE/SS.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

No 475.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 7/261 Sac. D. 15 26.		
16/2-26.	3	LIT.
5.	27.	ASIA

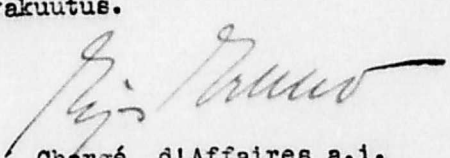
2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S.W. 5.

Helmikuun 8 p:nä 1926.

Herra Ministeri,

Minulla on kunnia ohellisena lähettää
raporttini n:o 3, joka sisältää:
1. Englanti ja Neuvosto-Liitto, Tshitsherin y.m. siv. 1.

Ottakaa vastaan, Herra Ministeri, suu-
rimman kunnioitukseni vakuutus.

Chargé d'Affaires a.i.

Herra Ulkoasiainministeri,
Prof. E. N. Setälä,
Helsinki.

ULKOASIAIN
 No 7/261 Sal. D. H. 26
 16/2-26. 9 LII

RAPORTTI N:o 3.

ENGLANTI JA NEUVOSTO-LIITTO,

TSHITSHERININ MATKA Y.M.

~~SEN ASEISTARIISUUTUMIS-~~

~~KYSYMYKSIÄ.~~

Diplomaattisissa piireissä

on suurella mielenkiinnolla seurattu viime viikolla tapahtunutta Chamberlainin ja Briandin kohtausta Pariisissa. Kuten tunnettua, ta-

pauhtui kohtaus Chamberlainin palatessa lomaltaan, jonka hän oli viettänyt Rapallossa. Mitään edeltäpäin laadittua ohjelmaa ei ollut, mutta silti oli ilmeisen selvää, että kohtaus tulisi olemaan suuresta merkityksestä. Sillä sellaiset kysymykset kuin Venäjän politiikka ja aseistariisuutumiskysymys olivat joutuneet sille asteelle, että Ranskan ja Englannin oli niihin nähden tarkistettava kantansa.

Kuten lähetystön vuosikatsauksessa viitattiin, osoittivat erinäiset merkit, että Englannin kannassa voisi tulevan vuoden kuluessa tapahtua muutos mikäli on puhe sen suhteista Neuvostoliittoon nähden. Niinä muutamina viikkoina, jotka ovat kulluneet tämän vuosiraportin lähettämisestä on tämä tullut vain selvemmäksi. Nyt kun olosuhteet Länsi-Europassa alkavat vähitellen asettua, on kaikkien huomio ja mielenkiinto keskittynyt Europan itärajaan, niinkuin täällä kutsutaan Neuvostoliiton länsirajoja. Tämä ei ollenkaan ihmetytä, kun tietää, että varsinkin Neuvostoliiton länsirajoilla sijaitsevien valtioiden kanta kaikkein tärkeimpiin suurimpiin kysymyksiin nähden on riippuvainen Neuvostoliitosta. Niin kauan kuin asema Neuvostoliittoon nähden ei ole saanut tyydyttävää ratkaisua, tulee Neuvostoliitto olemaan se, joka tekee sellaiset kysymykset kuin esim. aseistariisuutuskysymys, vaikeasti ratkaistaviksi, jollei mahdottomiksi. Kun lähetystö vuosiraportissaan arveli yleisen tilanteen olevan melko kypsän välien selvittämiseksi Neuvostoliittoon nähden, ei se ollut selvillä tilanteesta Moskowassa. Nyt myöhemmin olen Ministe-

riöltä saanut vastaanottaa ministeri Hackzellin raportteja, joista olen ollut tilaisuudessa huomaamaan, että sielläkin on tilanne kehittynyt niin pitkälle, että erinäisiä sisäisiä edellytyksiä on olemassa neuvottelujen onnistumiselle länsi-Europan kanssa. Ero on vain siinä, että Neuvostoliiton valmius johtuu sisäisistä vaikeuksista ja jatkuvasta laskusuunnasta, kun taas Euroopassa se johtuu rauhan palautumisesta ja halusta ulottaa tämä mahdollisimman laajalle alueelle säilyttämällä ainakin toistaiseksi nykyinen status quo Euroopassa.

Englannin poliittisiin piireihin on Saksan muuttunut suhtautuminen tehnyt varsin suuren vaikutuksen. Englannin ja Saksan välisessä lähestymistyössä eivät vaikeudet johtuneet, niin ainakin täällä arvellaan, niin paljon Saksan sisäisistä oloista kuin Rapallon sopimuksen salaisista pykälistä, jotka koskivat Neuvostoliiton ja Saksan yhteistä suhtautumista Kansainliittoon ja yhteistä politiikkaa Puolaan nähden. Huomattuaan, että taloudelliset laskelmat Neuvostoliittoon nähden eivät pitäneet paikkaansa ja myöskin Englannin jatkuvan painostuksen kautta Saksa totesi, että Rapallon sopimuksen poliittiset osat eivät vastanneet uuden tilanteen vaatimuksia. Kun se huomasi, että tilanne kehittyi yhä edullisemmaksi turvallisuussopimuksen aikaansaamiseksi Englannin ja Ranskan kanssa, ryhtyi Saksa, kuten tunnettua, neuvotteluihin Moskovan kanssa. Se ei tahtonut luonnollisestikaan kokonaan menettää sitä poliittista tukea, joka sillä joka tapauksessa oli Moskovasta. Tilanne oli Saksalle kuitenkin vaikea, jota Tshitsherin käytti hyväkseen saapuessaan Berliiniin matkallansa. Se seikka, että Saksa oli pakotettu allekirjoittamaan epäedullisen kauppasopimuksen, osoittaa parhaiten sitä pulmallista asemaa, johon Saksa oli joutunut. Mutta samalla keskusteltiin kaikesta päättäen uuden poliittisen sopimuksen solmimisesta vanhan saksalais-venäläisen 1887 vuoden Rückversicherungsvertragen malliin. Sanotaa, että

sopimus, jota ajateltiin, sisällöltään muistutti turkkilais-venäläistä sopimusta, joka julaistiin noin kuukausi sitten. Neuvottelut kehittyivät kuitenkin niin pitkälle, että ennenkuin hän meni Locarnoon, hän allekirjoitti uuden sopimuksen "puktation'in", protokollan, joka koski tulevan sopimuksen tärkeimpiä kohtia. Pääkohta koski oikeastaan n.k. hyväntahtoista puolueettomuutta, juhlallista julistusta, kummaltakin puolelta, jonka mukaan kumpikin puoli sitoutui olemaan kuulumatta mihinkään poliittiseen yhdistelmään, joka olisi kohdistunut toista vastaan. Oletetaan, että itse sopimus allekirjoitettiin Berlinissä Locarnon konferenssin jälkeen (?). Sekä Saksan että Neuvostoliiton viralliset edustajat ovat, mikäli ainakin minä olen huomannut, varoneet käsittelemästä tätä kysymystä julkisuudessa.

Sanotaan sekä puolalaisten että varsinkin saksalaisten Locarnossa ottaneen Neuvostoliittoa koskevan kysymyksen esille ja siellä, niin sanoakseni, tuli Neuvostoliitto läntisen suurpolitiikan piiriin. Tähän asti oli Neuvostoliitto ollut kysymys, jonka kukin maa hoiti omana asianaan. Locarno ei kuitenkaan johtanut siihen, että allekirjoittajavaltiot olisivat tehneet edes hiljaisen sopimuksen yhteisestä toiminnasta Neuvostoliittoon nähden. Tätä on kuitenkin ilmeisesti Tshitsherin arvellut, kun hän on saanut tietoonsa, että Venäjä myöskin oli siellä käsittelyn alaisena. Mutta sensijaan on Ranskan ja Englannin välillä olemassa selvä entente Neuvostoliittoa kohtaan noudatettavaan politiikkaan nähden. Tämä tuli aivan selväksi viime syksynä käytyjen neuvottelujen aikana ja vahvistui tämä käsitys äskeisen Chamberlainin ja Briandin kohtauksen aikana. Tshitsherin saapuessaan Pariisiin oli alottanut työntä kaikin puolin sättimällä Englantia ja osottamalla miten Neuvostoliiton politiikka on pelkkää rauhan politiikkaa, kun taas Englanti ajaa vain sotapolitiikkaa. Mutta Briandin ilmoitettua, että entente Englannin kanssa oli Ranskan ulkopoliittikan avain ja että hän tulee antamaan tarkan selostuksen neuvotteluista Chamber-

lainille, Tshitsherin huomasi, että hän oli iskenyt kirveensä kiiveen. Briand Chamberlainin kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisesti, otti myöskin kysymyksen Kansainliitosta esille ja sanotaan Tshitsherinin olleenkin halukkaana tästä keskustelemaan huolimatta julkisuudessa lausumistaan voimakkaista "ei-koskaan". Tämä kuitenkin ilmeisesti oli yhteydessä velkaneuvottelujen kanssa, jotka osottivat merkkejä, että oli olemassa mahdollisuuksia päästä joninlaiseen ratkaisuun tässä kysymyksessä. Lähetystö lähetti aikanaan Ministeriölle erään leikkeleen Timesistä, jossa puolivirallisesti ilmoitetaan Rakovskyn ilmoittaneen, että se seikka, että Venäjä ei halua kumota sitä lakia, joka 1917 annuleerasi kaikki ulkomaalaiset velat, ei välttämättä tarvitse merkitä sitä, että Venäjä ei halua maksaa velkojaan. Minulla ei ole mitään syytä epäillä tämän ilmoituksen todenperäisyyttä. Tästä voidaan jo huomata, että asema oli kehittynyt hyvin edulliseen suuntaan ja että milloin tahansa olisi Chamberlain suostunut kohtaamaan Tshitsherinin, mikä tarkoitus hänellä oikeastaan alussa olikin. Minulle tuntemattomasta syystä kuitenkin Tshitsherin äkkiä arveli menneensä liian pitkälle ja hän sekä Rakovsky palasivat Msokovaan, jossa, jos oikein ymmärrän ministeri Hackzellin raportit, tilanne virallisissa piireissä on kuitenkin ollut heidän suunnitelmilleen suosiollinen.

Neuvostoliitto ja sen edustajat eivät ilmeisestikään ole täysin vapautuneet vallankumousvuosien diplomatiasta, jota osottaa se seikka, että Tshitsherin näin ratkaiseivalla hetkellä demonstraatiivisesti allekirjoitti ja julkaisi turkkilais-venäläisen sopimuksen, joka tietysti myöskin oli tarkoitettu tukemaan Turkkiä Mosulin kysymyksessä. Toinen esimerkki siitä, miten nämä Tshitsherinin sovinnon sanat, jotka hän lausui Varsovassa, Berlinissa ja Parisissa, ovat ristiriidassa hänen tekojensa kanssa, on että hän lähetti liittolaisensa, Turkin ulkoministerin, kiertomatkalle Balkanille, koettamaan ottaa selkoa, olisiko olemassa mahdollisuuksia saada Balkanin päävaltiot muuttamaan suhtautumistaan Kansainliittoon ja luopumaan

riippuvaisuudestaan ranskalais-englantilaisesta ententestä. Siitä huolimatta, että Rushdy Bey tarjosi Jugoslavialle koko kreikkalaisen Makedonian ja teki yhtä houkuttelevia tarjouksia Bulgarialle, olivat tulokset laihat, sillä kumpikin maa ilmoitti seisovansa varmasti Kansainliiton puolella, kuten sopi edeltäpäin olettaakin. Vielä pahempi isku Turkille oli Saksan hallituksen ilmoitus, että se piti Mosulin kysymyksen ratkaisua oikeudenmukaisena (?).

Näistä varomattomuuksista huolimatta näyttää Tshitsherin kovasti koettavan osottaa, miten muutos jokatapauksessa on tapahtunut Neuvostoliiton johtavien piirien mielipiiteissä. Tätä mielipidettä on myöskin Briand, joka arvelee, että Neuvostoliitto tulee koettamaan parhaansa väkijoukkojen avulla kaikkia sellaisia tekoja, jotka vaikuttaisivat provokatoorisesti. Herbert Moskovaan on vahvistanut tätä Ranskan hallituksen luuloa. Sanotaan, että neuvostoviranomaiset osottaakseen muuttanutta suhtautumistaan olisivat poistaneet Ranskan ambassaadin edustalta G.P.U:n agentit. Tässä suhteessa ilmeisesti on todellakin tapahtunut muutos, koska ministeri Hackzell'kin raporteissaan mainitsee G.P.U:n tulleen alistetuksi ulkoasiainkomissariaatin määrättäviin, kun on kysymys ulkomaalaisista.

Tämä kaikki ei kuitenkaan merkitse sitä, etteikö Englannissa esim. oltaisi täysin tietoisia siitä, että Neuvostoliiton muuttanut politiikka ei ole johtunut siitä, että johtavat kommunistit olisivat muuttaneet vakaumustaan, vaan siitä, että maan taloudelliset ja finanssiedut vaativat lähestymistä niihin maihin, joilla on - rahaa.

Monasti mainitussa Chamberlainin ja Briandin kohtauksessa sovittiin, kuten kaikille nyttemmin on tunnettua, aseistariisumiskomissionin kokouksen lykkäämisestä, jotta Saksa saataisiin ensin liittymään Kansainliittoon (tämähän oli eräs aseistariisumisuunnitelman toteuttamisen edellytyksistä. Katso Locarnon sopimusta), ja jotta Neuvostoliitto saataisiin ottamaan osaa sen töihin. Mielestäni on mielihyvällä merkillepantava, että suurvallat vähi-

tellen tunnustavat, mikä merkitys Neuvostoliiton osanotolla on kaikkien aseistariisumissuunnitelmien onnistumiselle Euroopassa. Toiselta puolen osottaa tämä seikka jo itsestäänkin, miten äärettömän vaikeata tulee yleensä olemaan saada koko kysymys ratkaistavaksi. Tulen tästä kysymyksestä lähemmin puhumaan eri raportissa heti kun olen saanut tilaisuuden keskustella muutamien englantilaisten tätä kysymystä lähellä olevien henkilöiden kanssa. Mielenkiintoisempi oli se sopimus, joka tehtiin Neuvostoliittoon nähden Ranskan ja Englannin välillä. Ei ole olemassa minkäänlaista epäilyä siitä, etteikö Englannin taholta työskenneltäisi huomattavalla tarmolla sellaisen tilanteen luomiseksi, joka tekisi mahdolliseksi jonkinlaisen ratkaisun löytämisen Neuvostoliittoa koskevassa kysymyksessä. Chamberlain on ajanut hyvin itsenäistä politiikkaa ja yleensä valmistanut suurella huolella kaikkia askeleitaan. Neuvostoliittoonkin nähden hän ei ilmeisesti tahdo uudistaa edeltäjiensä tekemiä virheitä yhtä vähän kuin hän on tehnyt näin turvallisuuskysymyksessäkään. Paitsi siitä, että Chamberlain koettaa luoda sellaisen yleisen poliittisen tilanteen Euroopassa, joka pakottaa Neuvostoliiton ottamaan ne askeleet, joita englantilainen politiikka haluaa, on lisäksi huomattava, että suorastaan aineelliset mahdollisuudet sovinnon aikaansaamiseksi ovat huomattavan paljon suuremmat kuin vuosi takaperin. Tarkoitetaan sitä tilannetta, jonka äskeiset italialais-englantilaiset velkaneuvottelut ovat luoneet. Englanti on tähän saakka aina noudattanut tai ainakin koettanut noudattaa velkaneuvotteluissaan n.k. Balfourin periaatetta. Italiaan nähden on tästä kuitenkin luovuttu. Täällä arvellaan, että jos kerran Italialle on annettu 6/7 veloista anteeksi, ilman että Italian maksukyky (vaikka ottaisi saadut poliittisetkin edut huomioon) näin helppoja ehtoja olisi veatinut, ei hevillä voida motiveerata hylkäävää kantaa, jos Neuvostoliitto tekee samanlaisen tarjouksen. Missä määrin tilanne tässä suhteessa on muuttunut, osottaa se, että v. 1924 Rakovsky tarjoutui maksamaan puolet velasta ja silloin vaaditiin koko maksua. Kun Venäjän velat Englan-

nille, ottaen huomioon sekä sota- että kunnallisvelat, nousee noin £690,000,000, niin arvellaan, että Englanti tulisi tyytymään n. > £5,000,000 vuosimaksuun. Tässä laskelmassa ei ole ollenkaan otettu huomioon yksityisten saatavia, jotka nekin nousevat huomattaviin summiin. Yksityistekään saamamiesten taholta ei ole enään suuria vaikeuksia neuvottelujen alkamiseksi. Joskin British Creditors of Russia-niminen yhdistys, joka toimii hyvin läheisessä yhteydessä Foreign Officen kanssa, julkisesti esiintyykin hyvin jyrkkänä, voin kuitenkin henkilökohtaisten keskustelujen perusteella, joita minulla on ollut sen johtomiesten kanssa, sanoa, että sen enemmistö on valmis myönnytyksissään menemään hyvinkin pitkälle. Kysymys joka on vaikein järjestää, on propaganda. Englannissa itsessään on bolshevikien propaganda ollut viime aikoina heikompa. Voi olla, että tämä on ollut täysin tahallista. Sensijaan on se ollut hyvin voimakasta Afganistanissa ja Intiassa. Kuningas valitti tätä erikoisesti ministeri Donnerille tämän jättäessä rapellikirjeensä. (Kuningas on muuten mielipiteiltään mahdollisimman negatiivinen Neuvostoliittoon nähden. Hän on siksi kiihkoisa, että jos tilanteen kehittyminen riippuisi hänestä, ei minkäänlaista muutosta olisi odotettavissa). Juuri tämän propagandan vuoksi on hyvinkin mahdollista, ettei erikoisempaa muutosta tule tapahtumaan ennenkuin kesällä, johon mennessä sisäinen tilanne, tarkoitan etupäässä kivihiihiriitaisuutta, on saatu rahoittumaan ja siten propagandan onnistumisen mahdollisuudet poistetuksi. Paljon tulee myöskin riippumaan neuvotteluista Ranskassa, Olen vakuutettu siitä, että jotta nämä voisivat tuoda muassaan Neuvostoliittoa tyydyttäviä tuloksia, Englannin on otettava niihin osaa muodossa tai toisessa. On kuitenkin muistettava, että Neuvostoliitto tarvitsee rahaa ja NewYorkia lukuunottamatta Lontoo on ainoa paikka, josta se voi sitä saada. Ranska ei tule vuosikausiin olemaan sellaisessa asemassa, että se voisi näytellä vanhaa pankkimirin osaa Venäjälle.

Paitsi näitä puhtaita n.s. "ulkopoliittisia vaikeuksia" on Chamberlainin asema aika vaikea kotonakin. On nimittäin muistettava, että nykyinen konservatiivinen hallitus pääsi valtaan juuri äärimmäisen anti-neuvostovenäläisen vaalitaistelun jälkeen. Se saa nyt toimia suurella varovaisuudella, jotta sitä ei voitaisi syyttää vaalilupaustensa rikkomisesta. Muuten varsinkin Labour Party tuntien hallituksen vaikean aseman on alituisesti viime aikoina sitä ahdistellut tässä kysymyksessä. Hyvin kuvaavaa on ollut, että nyt parhaillaan Parlamentin käsiteltävänä olevan Kuninkaan puheen debatissa on melkein jokaisessa Labour Partyn edustajan puheessa käyty hallituksen kimppeen sen Neuvostoliittoa koskevan politiikan johdosta. Ehkä tämäkin seikka tulee osaltaan vaikuttamaan siihen suuntaan, että hallitus tulee keksimään jonkun keinon, jolla se voi heikontaa oppositioonin lausuntojen voimakkuutta. Onhan se melkein kaikissa muissa kysymyksissä riistänyt oppositioonilta valtit ja omaksunut sen suunnitelmat ominaan.

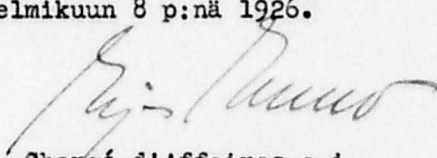
Tulen näihin kysymyksiin palaamaan aivan lähipäivinä.

- - - - -

Ennenkuin tämä raportti oli ennättänyt lähteä sain Ministeriöltä jäljennöksen ministeri Holman raporteista, jotka käsittelevät aivan samoja kysymyksiä. Hän tietystikin ollen ja tuntien Berlinin pystyy paremmin tuomitsemaan tilannetta. Kuitenkin ei voi olla herättämättä vissiä huomiota Stresemannin lausunnot hänelle Neuvostoliitosta, jotka eroavat liiankin jyrkällä tavalla takäläisestä käsityksestä Saksan suhteista Neuvostoliittoon. Tulee melkein kysyneeksi: onko Stresemann **kaksimieleninen**? On muuten merkillistä, että takäläinen Saksan suurlähettiläs saapuessaan viime kuun puolivälissä Berlinistä puhui hyvin kehuvin sanoin bolshevikeista erikoisesti kehuen Rakovskya ja hänen toimintaansa. Tietääkseni ovat Rakovsky

Ja Tshitsherin täysin yksimielisiä toiminnassaan. Huolimatta risti/ ovat/ näistä/riitaisuuksista, jotka/ ministeri Holman ja minun raportin välillä, lähetän raporttini, joka kuitenkin voinee tarjota joitakin mielenkiintoisia lisätietoja. Lienee syytä huomauttaa, että tämä raporttini ei ole tullut niin täydelliseksi kuin halusin, sen kautta, että minun on täytynyt jättää aseistariisumiskysymystä ja Turkia koskevat osat toisiin raportteihin. Samaten olen tehnyt viimeisten Puolan tapahtumien suhteen.

Lontoossa, helmikuun 8 p:nä 1926.

Chargé d'Affaires a.i.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7.

ASIA: _____

v. a. Asiamiehittäjä Eerikon raportti no 4.

Lontoo.

9/2 1926.

EE/SN.

Légation de Finlande

N° 476.

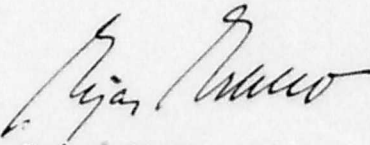
Lontoo, 9.2.26.		NOTERID
8/261 Sal.		D. 26.
16/2-26		LI
		ASIA
5.	C7.	

Herra Ministeri,

Minulla on kunnia ohellisena lähettää raport-
tini n:o 4, joka sisältää:

- I. Ministeri Donnerin rapelikirjeen jättö .. siv. 1.
- II. Turkki ja Englanti " 3.

Ottakaa vastaan, Herra Ministeri, suurimman kunnioi-
tukseni vakuutus.

Charge d'Affaires a.i.

Herra Ulkoasiainministeri,
Prof. E.N. Setälä,
Helsinki.

RAPORTTI NO 4.

Lontoo, 9.2.26.		
8/261 Sal. 26.		
16/2-26.	2	Litt.
YHÄÄ	OSASTO	ASIA
5. C7.		

I. MINISTERI DONNERIN

RAPELLIKIRJEEN JÄTTÖ.

Ministeri Donner jätti t.k. 4 p:nä rapellikirjeensä kuningalle, kuten lähetystön sähkösanomassa No 25 ilmoitettiin. Koska Ministeriölle voi olla mielenkiintoista saada tietää lähemmin tästä tilaisuudesta, selostan, mitä ministeri Donner siitä kertoi.

Kuten tunnettua, jättävät lähettiläät sekä valtakirjansa että rapellikirjeensä yksinään eivätkä siis vie mukaansa lähetystön henkilökuntaa, kuten muualla on tapana. Ainoastaan suurilähettiläillä on tämä oikeus.

Kuningas otti hyvin ystävällisesti ministeri Donnerin vastaan lausuen hänelle valittelunsa hänen poislähtönsä vuoksi, siirtyen sitten keskustelemaan Venäjän oloista ja tiedustellen ennen kaikkea, mitä ministeri Donner tiesi Venäjän armeijasta ja laivastosta ja tilasta siinä. Ministeri Donnerin oman ilmoituksen mukaan oli hän vastannut, ettei hänen mielestään Venäjän armeija ole suurestakaan arvosta etupäässä sen vuoksi, että siinä vallitsee muka huono kuri ja että hän ei ole koskaan laivastoa pitänyt minkäänlaisena vaarana. Kuningas oli tämän jälkeen sanonut, että hänen mielestään voitaisiin bolshevikkeja sietää, jos he vain jättäisivät muut rauhaan ja antaisivat muiden valtioiden rauhassa hoitaa sisäisiä asioitaan. Hän erikoisesti valitteli bolshevikkien toimintaa Afganistanissa ja Intian rajamailloilla ja myöskin Kiinassa.

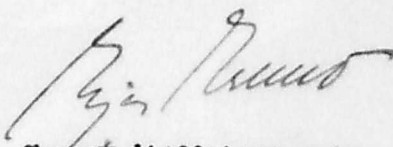
Kuningas tiedusteli tämän jälkeen ministeri Donnerilta, miten hän suhtautui uuteen lähettiläaseen ja kun ministeri Donner ei oikein kuullut kysymystä, tiedusteli hän suoraan,

Raportti No 4.

Lontoo, 9.2.26.

oliko hän "on speaking terms" hänen kanssaan. Saatuaan tähän myöntävän vastauksen kysyi hän ministeri Donnerin tulevaisuuden aikeita, jolloin ministeri Donner käytti tilaisuutta hyväkseen ilmoittaakseen haluavansa tulla Englannin alamaiseksi.

Lontoo, 8.2.26.

Chargé d'Affaires a.i.

II. Turkki ja Englanti.

Sen jälkeen kun Kansainliitto viime sykeynä ratkaisi Mosulin rajaa koskevan kysymyksen Englannin eduksi, on Englanti täten pelastettuaan kunniansa toiminut aika tarmokkaasti saadakseen tilanteen Angoraan nähden selväksi. Ennenkun kaksi kuukautta oli kulunut neuvoston päätöksestä Englanti solmi sen sopimuksen Irakin kanssa, jonka sen piti tehdä ennenkuin kuusi kuukautta oli kulunut neuvoston päätöksestä. Samalla huomattuaan, mitenkä pahaa verta asian ratkaisu oli herättänyt Angorassa, valtuutti se suurlähettiläänsä Konstantinopelissa neuvottelemaan sopimuksesta. Tarkoitus oli alkuaan, että neuvottelut olisivat johtaneet pikaisiin positiivisiin tuloksiin, jotta sopimus Angoran kanssa olisi voitu esittää Parlamentille samalla kertaa kuin Irakin sopimus, joka näinä päivinä jätetään alahuoneelle.

Näin ei ole kuitenkaan vielä käynyt eikä se kummastutaakaan, kun tietää, millainen Angoran virallinen mielipide oli tämän vuoden alussa. Ohellisena liitteenä seuraa tammi-kuun 1 p:nä "Times'ssä" julaistu puolivirallinen selostus Angoran kannasta. Tätä ei ole koskaan peruutettu. Angoran tšekäläinen suurlähettiläs virallisesti on vain ilmoittanut, että se ei ole lähtenyt hänen kynästään, täten koettaen pelastaa itsensä. Asiakirja on avomielisyyteensä nähden hämmästyttävän suora ja herätti tšekäläisessä diplomaattikunnassa suurta huomiota varsinkin sen vuoksi, kun Baldwin Chamberlainen lomalla ollessa itse samaan aikaan aloitti neuvottelut Ferid Beyn kanssa. Baldwin ehdotti, että Angora tunnustaisi sen rajan, jonka Kansainliiton neuvosto määräsi,

Raportti No 4.

Lontoo, 9.2.26.

ja Englanti sen sijaan antaisi taloudellista apua, joka helpottaisi Vähän Aasian taloudellista kehittymistä. Kahden viikon pitkän paussin jälkeen suostui Angoran hallitus neuvottelujen aloittamiseen tällä pohjalla Angorassa, jonne Sir Ronald Lindsay, Englannin suurlähettiläs matkusti. Ilmeistä on, että Angora ei tällä hetkellä halua suhteiden katkeamista, minkä vuoksi on hyvin ymmärrettävää, että se koettaa venyttää neuvotteluja. Ranska ja Englanti sopivat Ranskan ylikomissaarin de Jouvenelin käydessä viime syksynä Lontoossa yhteisestä politiikasta Syyriassa. Yleensä täällä arvelaan, että jos Ranska ja Englanti jaksavat pysyä yksimielisinä, voidaan olla melko varmoja siitä, että neuvottelut tulevat päättymään Englannille edullisella tavalla. Vaikkakin voi olla mahdollista, että viime tingassa Englanti luovuttaa Turkille Alexandrettan ympäristöineen, jossa elää noin 300.000 turkkilaista.

Suurta mielenkiintoa herättivät Mussolinin keskustelut vuoden vaihteessa Chamberlainin kanssa Rapallossa, jolloin jo huhuttiin, että keskustelun alaisena oli m.m. ollut juuri Angora. Huhut saivat positiivisemmän luonteen, kun italialais-englantilaisen velkasopimuksen ehdot tulivat julkisuuteen. Ministeriö on itse ollut tilaisuudessa lähetystön sanomalehtikatsauksesta No 2 toteamaan, mitenkin lehdet melkein poikkeuksetta puhuvat jostakin poliittisesta yhteisymmärryksestä, joka on aiheuttanut sen, että Englanti antoi Italialle helpommat ehdot kuin Italia itse oli toivonut. Voi olla, että kysymyksessä on vain moraalinen uhkaus ja tarkoitus osoittaa Turkille, että sillä nyt on vastassaan yksimielinen Englanti, Ranska ja Italia. Voi olla myöskin niin, että Italia

Raportti No 4.

Lontoo, 9.2.26.

on saanut Englannilta vakuutuksia, jotka koskevat sen toiveita voida tulevaisuudessa sijoittaa liika väestöään Rhodoksen kautta Vähään Aasiaan. Joka tapauksessa tulevat tapahtumat Välimeren ympärillä tarjoamaan paljon mielenkiintoista lähiaikoina sitäkin suuremmalla syyllä, kun Venäjällä ilmeisesti on sormensa mukana pelissä. Osoituksena siitä, että neuvotteluja täällä pidetään tärkeinä, on, että kuningas Parlamentin avajaispuheessa erikoisesti painosti Angoran kanssa solmittavan sopimuksen tärkeyttä.

Lontoo, 8.2.26.

Chargé d'Affaires a.i.

"Times", 1.1.26.

The British Government has stated that the decision of the League Council provides a suitable basis for negotiating a settlement of the question of the Mosul vilayet. The Turkish Government denies this contention: the decision of the Council was made to suit the views of the British Government. Less than ever, therefore, is there a basis for compromise. The British and the French Governments have themselves worked out the terms of their mandates and adjusted the geographical limits of their mandatory spheres without consulting the interests or the vested rights of Turkey. Mosul is north of the original line drawn at the Armistice by the British military authorities, and was occupied later on the pretext of a temporary military necessity. Under the Sykes-Picot Treaty Great Britain had left Mosul in the sphere of French influence. All this was done without consultation with the Turkish Government.

The Republican régime in Turkey is not sufficiently popular to face the wave of public indignation which a withdrawal of the demand for Mosul would provoke. The League Commission, which visited Iraq, was ready to make the Lesser Zab river the frontier. That was a fair suggestion. But the Turkish Government is ready to concede more: it only asks for the city of Mosul, the rest of the vilayet may go Iraq. This proposal was made during the Constantinople conference, which broke down solely through the obstinate refusal of the British Government to consider any such solution.

The Turkish Government is obliged to conclude that its chief enemy is Great Britain, whose policy is inspired by persistent Turkophobia at the Foreign Office. In 1914 it was Great Britain's fault that Turkey threw herself into the arms of Germany, and in 1925 Great Britain again is driving Turkey to throw in her lot with the Soviet Union. The treaty between Turkey and the Soviet

Government, the text of which has been published, and other agreements are of great advantage to Turkey, whose rear is covered in the event of war by the benevolent neutrality of Russia.

Time is on the side of the Turkish Government. It can afford to wait until the favourable occasion arrives to take what belongs to it by right. Turkey will not fight when it suits her opponents. She will leave the whole issue in suspense and prepare to act at an opportune moment. The pressure she can exercise in many points is considerable. The weakest link of the anti-Turkish front is in Syria, where 300,000 Turks (not Arabs) are waiting for their liberation near Alexandretta. The indignation of the nation is directed against France even more than against Great Britain. The French Government is the obedient handmaiden of the Foreign Office, and has broken the promises which M. Briand himself gave when M. Franklin-Bouillon signed the Treaty of Angora and the special Protocol by which France engaged herself to guarantee the sovereignty and territorial integrity of Turkey.

The Turkish Government is aware that if, some day, there is a conflict it will have to reckon with the intervention of the Italians, who are anxious to colonise the Smyrna region. But it holds, whatever European military experts think, that the Turkish Army is strong enough to deal with the Italians as it dealt with the Greeks.

The Turkish Government is indifferent to the outcry in Europe over the alleged atrocities perpetrated upon some Christian tribes. These people are the servants of Great Britain, and have been armed by her. It is comprehensible that the Archbishop of Canterbury should want to intervene in their favour, but in the eyes of the Turkish Army, when it advances, they are simply traitors.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cz.

ASIA: _____

v. a. Asiantuntija Erkon raportti no 5.

Lontoo.

10/2 1926.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
LONTOOSSA

N° 487.

No 9/261 Sac. D. 11 26		
16/2-26.	2	LIL
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
D.	C7.	

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S.W.5.

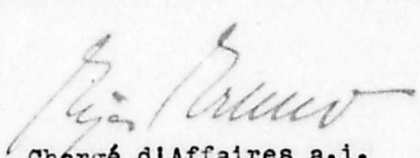
Helmikuun 10 p:nä 1926.

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen raportti-
ni n:o 5, joka sisältää:

Kivihiilikysymys.

Ottakaa vastaan, Herra Ministeri, suurimman
kunnioitukseni vakuutus.

Chargé d'Affaires a.i.

Herra Ulkoasiainministeri,
Prof. E.N. Setälä.
Helsinki.

RAPORTTI N:o 5.

KIVIHILIKYSYMYS.

ULKOASIAINMINISTERIO
No 9/261 Sal. D. 13 26.
16/2-26. 2 LML
KUNINKAALLINEN KOMISSIO
OSASTO ASIA
S. C. 2.
Kuninkaallinen komissio, joka nimetettiin virkaansa viime syyskuun 3 p:nä ja

joka piti ensimmäisen istuntonsa saman kuun 14 p:nä, päätti viralliset julkiset istuntonsa tammikuun 14 p:nä. Sen raportti tilanteesta kivihiiliteollisuusosalalla on odotettavissa joko tämän kuun lopussa tai sitten viimeistään maaliskuun ensimmäisinä päivinä. Valtioapu jonka avulla teollisuus tällä hetkellä elää, päättyi toukokuun 1 p:nä. Kaksi kuukautta on siis vain aikaa komission työn tulosten julkisuuteen saattamisen ja väliaikaisen järjestelyn päättymisen välillä. Tänä lyhyenä aikana on hallituksen ennatettava täydelleen tutustua raporttiin ja saatava aikaan sovinto kaivostyöläisten ja kaivosten omistajien välillä, muussa tapauksessa maa joutuu sellaiseen teollisuuskriisiin, jonka seurauksen voivat olla mitä pahimpia.

Se raportti, jota nyt laaditaan komissionissa ei tule olemaan mikään pieni asiakirja vaan tulee se käsittelemään kaivoskysymyksen kehittymistä viimeisinä seitsemänä vuotena. Allekirjoittanut on kerännyt tietoja tältä alalta, jotka voivat olla ministeriölle mielenkiintoisia hetkenä, jolloin ratkaisua odotetaan Englannin vaikeimmin ratkaistavassa sisäpoliittisessä kysymyksessä.
Aika ennen 1921.

Maailman sodan aikana ja kaksi vuotta sen päättymisen jälkeen oli kivihiiliteollisuus valtion kontrollin alaisena. Kun sota sitten oli päättynyt ja oli olemassa mahdollisuuksia, että kontrolli poistettaisiin, kaivostyöläisten ammattiliitto pyysi koko teollisuuden uudestaanjärjestelyä, lyhempää työaikaa ja korkeimpia palkkoja. Tämän takia asetti silloinen kokoomushallitus v. 1919 n.k. Sankey Komissionin tutkimaan tilannetta. Tämän komissionin suositusten mukaisesti laaditiin Coal Mines Act (1919), jolloin työaika vähennettiin seitsemään tuntiin kahdeksan tunnin asemasta

Samalla korotettiin työläisten palkkoja.

Myöhemmin samana vuonna Sankey Komissiooni antoi lausuntonsa, joka kuitenkin ei ollut yksimielinen, vaan jakaantui useampaan osaan. Puheenjohtaja ja eräs toinen jäsen vaativat kaivosten täydellistä kansallistuttamista. Mihinkään toimenpiteisiin ei kuitenkaan ryhdytty näiden raporttien johdosta. Seuraavana vuonna saatiin hyväksytyksi Mining Industry's Act, joka sääsi, että kaivostyöläisten ja kaivosten omistajain olisi yhdessä johdettava liikettä. Actin määräyksien mukaan täytyi kuitenkin sekä kaivostyöläisten että kaivosten omistajain antaa suostumuksensa ennenkuin laki astui voimaan. 1920 omistajat suostuivat, mutta työläiset asettuivat kielteiselle kannalle. 1921 taasen työläiset suostuivat omistajain vuorostaan asettuivat vastustamaan. Täten lakia ei koskaan toteutettu käytännössä.

Täten ainoat muutokset, jotka saatiin aikaan 1919 ja 1920 koskivat seitsemän tunnin työpäivää ja kahden shillingin palkankorotusta.

Maaliskuussa 1921 hyväksyttiin Coal Mines Decontrol Act, joka astui voimaan maaliskuun 31 p:nä.

1921 vuoden järjestely.

Sekä omistajien että työläisten nähdessä, että kontrolli oli pian päättyvä, koettivat he päästä sovintoon palkoista ja muista eigoista. Sovintoa ei kuitenkaan saatu aikaan, jolloin huhtikuun 1 p:nä alkoi kolme kuukautta kestävä työseisaus. Jatkuvien neuvottelujen tuloksena kuitenkin lopulta saatiin aikaan sovinto kesäkuun 28 p:nä. Tämä sovinto on ollut suuresta merkityksestä myöhempinä vuosina. Olsi vaikeata tässä tehdä selkoa kaikista sen teknillisistä puolista. Mainittakoon kuitenkin, että siinä sovitiin standardi palkasta ja standardi voitosta. Kuitenkin olivat eräät määräykset siksi epämääräisiä, että oli jo silloin selvää, että riitaisuudet tulevat hyvin pian jatkumaan. Varsinkin sellaiset kysymykset kuin standardi

voiton suhde standardi palkkoihin ja paljonko olisi palkkoja lisättävä kun vuosivoitto oli tiedossa aikaansaivat paljon tyytymättömyyttä seuraavina vuosina.

Vuoden 1924 sovinto.

Tammikuussa 1924 kaivostyöläisten ammattiliitto äänesti siitä, oliko sovintoa jatkettava vai ei. 81% äänesti kielteisesti. Aikaisempi sopimus sanottiin irti ja uudet neuvottelut aloitettiin maaliskuun 6 p:nä ja tuloksiin päästiin vasta toukokuun 15 p:nä. Neuvottelujen tulokset olivat sellaiset, että työläiset taas saivat suurin piirtein katsoen tahtonsa läpi ja heidän palkkaetunsa nousivat huomattavasti.

1925 vuoden kriisi.

Kesäkuun 30 p:nä ilmoittivat kaivosten omistajat, että heidän tarkoituksenaan on sanoa irti sopimus työläisten kanssa heinäkuun 31 p:stä lukien.

Heinäkuun 4 p:nä lehdet sisälsivät selostuksen omistajien uusista ehdoista työläisille, jotka m.m. sisälsivät seuraavaa:

1. Oli muodostettava kansallinen ja sen alaisia paikallisia lautakuntia, joissa omistajat ja työläiset olivat yhtä vahvasti edustettuina ja joitten puheenjohtajina toimisi puolueettomia henkilöitä.

2. Koko palkkasysteemi on järjestettävä paikkakunnittain ja lisäksi aika ajoittain muutettava riippuen siitä miten teollisuus kannattaa.

3. Kunkin ajanjakson palkkaprocentti määrätään edellisen ajanjakson tuloksien mukaisesti.

4.- 8. Sisälsivät lähempiä määräyksiä miten nämä "basis rate" palkat tuliaan laskemaan ja muita puhtaasti teknillisiä määräyksiä.

Heti seuraavana päivänä kokoontuivat työläisten edustajat neuvottelemaan ja sopimaan vastauksesta. Tässä he huomauttivat palkkojensa riittämättömyydestä ja siitä että he seuraavista syistä ei-

vät voi hyväksyä omistajien ehdostusta:

1. Taattuina minimipalkkoja ei voida poistaa koska ne nyt jo ovat pienempiä kuin elintaso edellyttää.
2. He eivät voi olla mukana takaamassa omistajille määrättyä voittoa palkkojen kustannuksella.
3. Omistajien ehdotus merkitsisi 13,14% alennusta palkkoihin.
4. Eivät voi hyväksyä sitä, että sivuteollisuudet pysyvästi pysytetään erillään kivihilikaivoksista j.n.e.

Hallitus sekaantui sitten tähän riitaan, koettaen välittää, siinä kuitenkin täydellisesti epäonnistuen. Tällöin päätti se nimitää tutkintotuomioistuimen, jonka tehtäväksi tuli tutkia mitkä syyt nyt vaikuttivat riitaisuuksiin.

Uusi tutkintotuomioistuin aloitti toimintansa heinäkuun 17 p:nä tutkien ensiksi omistajien kantaa asiassa. Työläiset kieltäytyivät ottamasta osaa koko toimitukseen. Jo heinäkuun 28 p:nä antoi tuomioistuin lausuntonsa, sanoen m.m. työaikakysymyksestä, että paluu vanhaan työaikaan merkitsisi m.m. suurempaa tuotantoa ja sen mukana pienennettyjä tuotantokustannuksia. Mitä taas tulee palkkakysymykseen niin arveli tuomioistuin, että työläisillä on täysi oikeus vaatia, että palkkasopimus, jonka heidän tulee hyväksyä täytyy sisältää määräyksen minimipalkasta. Miten suuri tämä minimipalkka tulee olemaan on asianomaisten itse sovittava. Tuomioistuin yleensä ei hyväksynyt sitä käsityskantaa, että jos kerran tuotantokustannuksia olisi vähennettävä tapahtuisi se ensi sijassa palkkojen kustannuksella. Muuten lausunnossa arveltiin, että oli olemassa keinoja, joitten avulla huomattavasti voitaisiin kohottaa teollisuuden efektiivisyyttä ja neuvoi m.m. läheisempää yhteistoimintaa kaivosten kesken. Varsinkin kaipasi kivihillen jakelu maassa uudistusta. Samalla se kiinnitti huomiota royalty-kysymykseen kaivoksissa, jota se ei kuitenkaan pitänyt niin suurena kysymyksenä kuin palkkakysymystä, mutta joka kaikissa tapauksissa voi vaikuttaa

ratkaisuun ja helpottaa tilannetta. Tämä varsinkin sen vuoksi, että työläiset vihaavat sitä ja voisi sen poistaminen parantaa mielialaa heidän keskuudessaan.

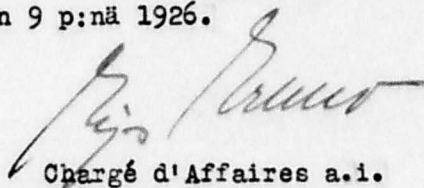
Heinäkuun 30 p:nä ilmoittivat työläiset, että he eivät pitäneet tuomioistuimen päätöstä tyydyttävänä eivätkä liioin oikeudenmukaisena, kieltäytyen siitä hyväksymästä. Baldwin teki tällöin vielä viimeiset yritykset katastroofin estämiseksi. Kun nämä kuitenkin osottautuivat turhiksi piti hallitus istunnon, jossa päätettiin nimittää kuninkaallinen komissiooni ja maksaa kivihiiliteollisuudelle valtioapua, jotta se voisi maksaa vanhat palkat kunnes komissionin raportti valmistuu. Tämä päätös esti suurlakon puhkeamisen.

Kuten alussa jo mainittiin on komissiooni nyt päättänyt työssä ja keskittyä sen toiminta etupäässä ainaiston saattamiseksi painokuntoon ja oman lausuntonsa muodostamiseen.

Jonkun verran huomiota herätti se seikka, että samana hetkenä kun komissiooni vetäytyi syrjään laatiakseen raporttinsa "Daily Mailin" johdolla alettiin maassa kampanja koko kysymyksen järjestämiseksi ilman komissionin apua. Sellaiset suuret kaivostenomistajat kuten Lord Londonderry, Sir Beddoe Rees, Sir J. Tudor Walters ovat esittäneet erilaisia suunnitelmia. Tuskin on kuitenkaan luultavaa, että tämä vaikea kysymys saadaan järjestetyksi tällaisten improviseerattujen suunnitelmien avulla. Muutamat lehdet väittävät jo etukäteen, että komissionin raportti tulee hylätyksi joko työläisten tai sitten omistajien taholta, ehkä molempien, minkä vuoksi ajoissa olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin asian ratkaisemiseksi ulkoapäin tulevin apukeinoin. Syyt ovat kuitenkin siksi syvällä, että selvyyttä ei tule pelkän keskustelun kautta. Voi olla mahdollista että kysymyksen ratkaisu tulee vaatimaan lainsäädäntötoimenpiteitä. Tulee olemaan hyvin mielenkiintoista nähdä mitä ehdotuksia pääministeri tulee tässä suhteessa tekemään. Sekä liberaalit että Labour Party vaativat kaivosten ottamista suurin piirtein katsoen valtion huostaan joskin eri tavalla. Konservatiivien ohjelma, joka kuitenkin

kin olisi tärkein, ei vielä ole tunnettu. Ainoa suunnitelma, jonka Baldwin tähän mennessä on esittänyt, on maan sähköistämistä koskeva ohjelma, jonka hän suureksi osaksi on omaksunut liberaaleilta. Tämä ohjelma, jos se olisi esitetty vuosi takaperin, olisi voinut huomattavalla tavalla auttaa maata. Tulee nyt sensijaan kysyneeksi onko siitä mitään hyötyä tällä hetkellä. Jotta oltaisiin tasapuolisia lienee syytä sanoa, että varsinkin Labour Partyn kansallistuttamisohjelma ei tarjoa ratkaisua nykyhetkelle. Ohjelmassaan he eivät nimittäin ollenkaan ole ottaneet huomioon väliaikaa, joka tulee kulumaan kun nykyinen yksityisomistusjärjestelmä muutetaan valtiojärjestelmäksi. Ja nykyhetkihän on tärkein.

Lontoossa, helmikuun 9 p:nä 1926.

Chargé d'Affaires a.i.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cz.

ASIA: _____

v.a. Asiamiehittäjä Erkon raportti no 6.
Lontoo.

12/3 1926.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 520.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N ^o 10/262 S. e. D. 1926.		
19/2-26	2	LNL
ASIA	ASIA	ASIA
5.	07.	
2, MORETON GARDENS, SOUTH KENSINGTON, S.W. 5.		

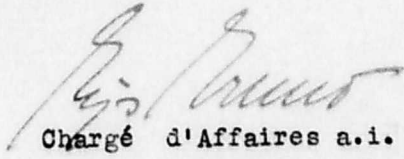
Helmiikuun 12 p:nä 1926.

Herra Ministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää
raporttini n:o 6, joka sisältää:

Englanti ja Kansainliiton neuvoston
mahdolliset uudet vakinaiset jäsenet.

Ottakaa vastaan, Herra Ministeri, suurimman
kunnioitukseni vakuutus.

Chargé d'Affaires a.i.

Herra Ulkoasiainministeri,
Prof. E. N. Setälä,
Helsinki.

RAPORTTI N:o 6.

ENGLANTI JA KANSAINLIITON NEUVOSTON

MAHDOLLISET UUDET VAKINAISET

JÄSENET.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

10/262 Ser. D. 1326.

18/2-26	2	LII.
5.	Jo vuoden alusta al-	kaen on ollut huomattavissa

erinäisiä merkkejä siitä,

että sinä hetkenä, kun Sak-

sa liittyy Kansainliittoon, tulisi Ranska ja mahdollisesti eräät muut sitä lähellä olevat valtiot yrittämään saada Kansainliiton neuvostoon muita lisäjäseniä Saksan lisäksi. Nämä suunnitelmat eivät täällä ole herättäneet tähän saakka erikoisempaa huomiota, etupäässä senvuoksi, että Chamberlain oli koko tammikuun lomalla, jolloin tietysti koko diplomaattinen toiminta Lontoossa olleisauksissa. Heti Chamberlainin kohdatessa Briandin Parisissa sai kuitenkin diplomaattinen elämä uutta vauhtia ja eloa. Oli ilmeistä, että eräät valtiot, joille aikaisemmin oli ollut enemmän tai vähemmän voimakkaita toivomuksia päästä Kansainliiton neuvoston vakinai- siksi jäseniksi samalla kertaa kuin Saksa siksi tulisi, nyt uudes- taan sitä yrittäisivät. Niinä valtioina, joilla oli tällaisia ambitsiooneja mainittiin Puola, Espanja, Brasilia ja Belgia. Tämä oli sitäkin houkuttelevampaa kun näille maille sen kautta, että ne pääsivät vakinai- siksi neuvoston jäseniksi lankeisi osa siitä loistosta, joka kuuluu suurvalloille, joita tähän saakka on pidet- ty itseoikeutettuina vakinai- sina jäseninä. Että Puolalla varsinkin pitemmän aikaa on ollut tällaisia toivomuksia, on jokseenkin ylei- sesti tunnettu seikka. M.m. on julkinen salaisuus, että Puola on useampaan kertaan yrittänyt saada lähetystönsä Lontoossa korotetuk- si ambassaadiksi siinä kuitenkin kohdaten hyvin jyrkkää vastarin- taa Englannin taholta, joka ei tahdo kuulla sitä puhuttavankaan.

On hyvin ymmärrettävää, että Ranska haluaisi vahvistaa asemaansa neuvostossa lisäämällä neuvoston jäsenten lukumäärää sellaisilla valtioilla, joilla se toivoo haluavan tukea itseään. Näistä uusista jäsenistä tietystikin Puola on kaikkein lähinnä, ol- len Ranskan liittolainen ja lisäksi sijaiten Saksan toisella puo-

lolla. Locarno ilmeisestikään ei ole kyennyt rauhoittamaan ranskalaisia, jotka pelkäävät, että Saksa tullessaan neuvoston vakinaiseksi jäseneksi tulee juonitteluillaan tekemään työn mahdottomaksi ja nostamaan käsittelyn alaiseksi kysymyksiä, jotka Ranska mieluummin näkisi haudatuiksi. Samanlainen "paha omatunto" tai miksi sitä kutsuisi, näkyy muuten kolkuttavan Ranskan liittolaisiakin. Pikku ententen maat pelkäävät, että Saksa neuvostossa vetäisi esille saksalaisten vähemmistöjen kohtelun näissä maissa. Puola taas pelkää Danzigia, Slesiaa, minoriteettikysymystä y.m. Puola muuten käyttää argumenttina vaatimuksilleen erilaisia seikkoja ainakin Englannissa, joista tässä mainittakoon muutamia. Se sanoo joutuvansa hyvin vaaralliseen asemaan, jos se ei pääse Kansainliiton neuvoston vakinaiseksi jäseneksi, jos Saksa ensiksi ja Venäjä myöhemmin siksi tulevat. Näiden molempien maiden kanssa on sillä vireillä tärkeitä kysymyksiä, joita sen täytyy saada voida käsitellä olemalla samanarvoisessa asemassa neuvostossa kuin ne. Myöskin sanotaan Puolan vedonneen siihen, että se edustaa myöskin niitä valtioita, jotka muodostavat ikäänkuin vartioketjun Venäjän ja Euroopan välillä. Huomattavaa osaa näyttelee tässä myöskin se, että Puola vetoaa niihin uhrauksiin ja hyvän tahdon ilmauksiin, joita se teki Locarnon konferenssissa ja joista sen pitäisi saada jonkinlainen palkkio.

Englannissa yleensä on sanomalehdistä pysynyt näihin saakke täysin hiljaa kaikkiin näihin kysymyksiin nähden. Ainoa lehti, joka on levittänyt jos jonkinlaisia huhuja Englannin hallituksen kannasta ja joka on tätä kysymystä tarkemmin seurannut, on ollut Manchester Guardian. Näistä mainittakoon muutamia. Yhtenä päivänä lehti väitti, että Chamberlain olisi Parisissa ollessaan jsitönut kätensä Espanjaan nähden ilmoittamalla tälle, että Englanti tulee kannattamaan Espanjan ehdokkuutta. Seuraavana päivänä lehti taas ilmoitti, että Englanti on ilmoittanut Puolalle, että se ei tule tukemaan Puolaa, jos Puola vähentää aseistustaan puolella, niinkuin sano-

taan sen aikovan tehdä. Kaikki nämä uutiset ovat kuitenkin olleet ennenaikaisia.

T.k. 10 p:nä kävin Foreign Officessa tutustumassa pohjoisen osaston uuteen päällikköön, Mr. Orde'en. Entinen päällikkö, Mr. Mounsey on siirtynyt kaukaisen idän osaston päälliköksi. Käytin tällöin tilaisuutta hyväkseni keskustellakseni myöskin tätä asiaa koskevista kysymyksistä, jolloin kävi selville ensiksi, että Puola todellakin oli asiassa kääntynyt Englannin hallituksen puoleen, mutta että Englannin hallitus ei ollut vielä tehnyt mitään päätöstä, vaan koko kysymys oli täysin valmistavalla asteella. Mr. Orde kehotti muuten minua asiassa kääntymään Chamberlainin puoleen, jos halusin tarkalleen saada tietää hänen kantansa, joka luultavasti myöskin tulee hallituksen kannaksi. Huomautin samalla niistä monista huhuista, jotka liikkuvat varsinkin diplomaattikunnan keskuudessa juuri Englannin suhtautumisesta tähän kysymykseen ja sanoin arvelevani, että voisi olla ehkä hyödyllistäkin, jos julkisuuteen saatettaisiin jossain muodossa asema tällä hetkellä. Seuraavana päivänä julkaisikin Daily Telegraphin diplomaattinen kirjeenvaihtaja pitemmän selityksen, joka ilmeisesti oli inspiroitu ja jota se-lostan alempana. Syytä lienee mainita vielä tässä yhteydessä, että Mr. Orde sanoi monen seikan puhuvan varsinkin juuri Puolaa vastaan eikä hän voinut sanoa, mihin suuntaan kehitys lopulta tulisi kulkemaan. Tämän keskustelun johdosta lähetin Ministeriölle seuraavan shifferisähkösanoman:

"26. Ulkoofficessa käsittelyn alaisena Puolan, Espanjan, Brasilian pyrkimykset tulla vakinaisiksi Kliiton neuvoston jäseniksi. Mitään lopullista päätöstä ei ole vielä tehty. Eilen siellä käydessäni totesin kuitenkin että mieliala pikemmin vastaan. Varsinkin sanottiin useampien syiden puhuvan Puolaa vastaan. Huomenna MacDonald tekee asiasta kysymyksen parlamentissa. Koska luultavaa että lähipäivinä voin joutua asiasta keskusteluihin olisi erittäin tärkeätä että saisin Puolaan nähden ohjeita ja tietää vaikkapa yksityisesti mikä hallituksen kanta. Raportti seuraa.

Erkko"

Sähkösanomassa mainitsin, että MacDonaldin aikomuksena on tehdä asiasta kysymys Parlamentissa seuraavana päivänä, mutta hän oppositioonin johtajana sai~~kin~~ kysymyksen esille heti paikalla. MacDonald kysyi, oliko ulkoministerillä mitään sanottavaa niiden lehdissä näkyneiden uutisten johdosta, että kahdelle valtiolle Saksa lukuunottamatta vielä myönnettäisiin vakinainen sija Kansainliiton neuvostossa ja mikä on hallituksen kanta. Chamberlain vastasi tähän, että se seikka, että Saksa liittyy Kansainliittoon on tuonut päiväjärjestykseen kysymyksen neuvoston kokoonpanosta ja myöskin erinäisiä vaatimuksia toisilta tahoilta. Mutta ennenkuin näitä vaatimuksia on verrattu vastasyihin, on mahdotonta tehdä lopullista päätöstä siitä, mikä kanta parhaiten palvelisi ei ainoastaan neuvoston vaan yleensä Kansainliiton etuja. Siinä määrin kuin tällä hetkellä on mahdollista tutkia asiaa käsittelee hallitus sitä huolellisesti. Chamberlain ilmoitti, että jos on mahdollista, että hän antaa uuden lausunnon asiasta ennenkuin hän lähtee neuvoston kokoukseen maaliskuussa, tulee hän sen tekemään, mutta hän on varma siitä, että kysymyksen tekijä itsekin tunnustaa, että asiassa joka tulee käsittelyn alaiseksi neuvostossa ja Kansainliitossa ja josta on olemassa paljon erimielisyyttä, on toivottavaa, että niille lausunnoille ja mielipiteille, jotka näissä elimissä tuleesille, on säilytettävä täysi vapaus ja arvo. Tällainen julkisen neuvottelun merkitys vähenisi ja samalla hävitettäisiin liiton hyödyllisyys ja vaikutus, jos eri maiden edustajat pakoitettaisiin etukäteen annettujen ohjeiden mukaan seuraamaan määrättyä suuntaa, joka tekisi ^{liian} yksimielisyyden aikaansaamisen mahdottomaksi.

Labour Partyn jäsen keft. W. Bennin kysymykseen, jossa hän pyysi vielä tarkempia tietoja Chamberlainin vastasi, että on kysymys useammasta kuin kahdesta valtiosta ja muuten pyysi saada pysyä ylempänä mainitussa ilmoituksessaan. Toisen Labour Partyn jäsenen kysymykseen, joka koski Englannin kantaa Espanjan ehdokkuu-

teen nähden, Chamberlain ei halunnut lisätä mitään aikaisempaan ilmoitukseensa.

Ilmeistä on, että Chamberlain on hyvin vaikeassa asemassa. Olen vakuutettu siitä, että hän, samaten kuin Foreign Officekin ei mielellään näe, että neuvoston vakinaisten jäsenten lukumäärää liiaksi lisätään. Toiselta puolen voi olla moniakkin poliittisia seikkoja, joita hänen täytyy ottaa huomioon ollakseen rikkomatta hyviä suhteitaan varsinkin entisiin liittolaismaihin nähden, joiden apu hänelle on välttämätön siinä työssä, joka on parhaillaan käynnissä Venäjään ja myöskin Turkkiin nähden. Kummankin viimeksimainitun maan mahdollisuudet tulevat huomattavasti suuremmiksi siinä hetkenä, kun esim. Englannin ja Ranskan suhteet eivät ole enää yhtä läheisiä kuin ne tähän saakka ovat olleet. Tämän vuoksi ei ole ollenkaan mahdotonta, että Englanti lopultakin tulee pakotetuksi suostumaan kompromissiin asiassa. Tällä hetkellä sen tarkoitus on, kuten selvästi käy ilmi Chamberlainin lausunnostakin, lykätä oman käsityskantansa ilmaisu mahdollisimman viimeiseen ^{asteen} asti. Lienee syytä tässä muutamain sanoin refereerata, mitä Foreign Officen uskottu, prof. Gerothwoohl Daily Telegraphin t.k. 11 ja 12 p:nä asiasta sanoo.

Hänen lausuntonsa on selvästi inspiroitu Foreign Officessa ja tarkoitettu etukäteen vaikuttamaan rauhoittavasti erinäisiin ulkovaltoihin. Hän ensikinkin huomauttaa siitä, miten Ranskan tarkoituksena on vahvistaa neuvostoa sille uskollisilla valtioilla, jotta jo etukäteen neutraliseerattaisiin Saksan vaikutus neuvostossa sen kautta, että siinä on suuri anti-saksalainen enemmistö. Kuitenkin pidetään tätä vaarallisena Englannissa, koska katsotaan, että tämän kautta sen vaikutusvalta liitossa heikennetään ja samalla koko liiton alkuperäinen tarkoitus, luonne ja kokoonpano muutetaan. Jos Ranska saisi tahtonsa läpi, olisi siitä seurauksena, että se yksinään määrää liiton politiikan. Tehdäkseen

tämän selväksi hän jakaa neuvoston jäsenet seuraaviin luokkiin: a). Belgia, Puola ja Tšhekkoslovakia, joiden kanssa Ranskalla on sotilassopimukset. b). Brasilia ja Espanja, latinalaisia valtioita jotka sivistyksellisesti ja tunteidensa kautta ovat läheisessä suhteessa Ranskaan. Viimeksimainittua voidaan pitää Marokon sodan vuoksi Ranskan liittolaisena. c). Valtiot, joita Kansainliitossa edustavat heidän suurlähettiläänsä tai ministerinsä Ranskassa ja jotka katselevat tapahtumia kokonaan Parisin silmin. Tällä hetkellä 10 jäsenestä 4 kuuluu tähän luokkaan, nim. Japani, Espanja, Brasilia ja Uruguay. Kirjoittaja huomauttaa sitten, että on sanottu että enemmistö ei merkitse niin paljon, kun kerran tärkeimpiin kysymyksiin tarvitaan neuvoston yksimielinen päätös, mutta on kuitenkin otettava huomioon, että on vaikeata yhden tai kahden maan pysyväisesti aina vastustaa muita ja että usein ovat menettelytapaa koskevat kysymykset määrää enemmistö ja nämä usein ovat mitä tärkeimmästä merkityksestä ja lopuksi, että neuvoston laajentaminen tällä tavalla voi tehdä mahdolliseksi muuttaa yksimielisyysmenettelytapaa ja tehdä mahdolliseksi majoriteettipäätökset suurta merkitystä omaavissa kysymyksissä, kuten edellytettiin m.m. Geneven protokollassa.

Prof. G. pitää sitä kerrassaan sietämättömänä, että tällainen latinalais-slavilaisen kokouksen kautta Suur-Britannia ja Ruotsi ja muutamissa tapauksissa Belgia ja Japani aina asetettaisiin vähemmistöön. Brittiläisen valtakunnan suuret ja moninaiset edut eivät tätä siedä. Myöskin laajennettu neuvosto tietysti omaksuisi yhä suuremman vallan yleiskokouksen kustannuksella. Brittiläisten etujen kannalta olisi suotavaa, että dominioonit vuoronperään saisivat myöskin paikan neuvostossa, mutta tämä ehdotus tietystikin kohtaisi heti paikalla vastarintaa. Hän huomauttaa, että vahvin argumentti, joka on esitetty asian puolesta on, että jos Locarnon sopimuksen perusteella kaikki sopimusvaltiot joutuisivat

sotaan, jäisi asioiden ratkaisu nykyisessä neuvostossa Espanjan, Ruotsin ja Brasilian ja Uruguayn niskoille, joista Brasilia ja Uruguay teknillisesti katsoen ovat liittolaisia. Mutta tämän johdosta hän huomauttaa, että asia tietysti tällöin olisi lykättävä yleiskokouksen käsiteltäväksi. Lopuksi hän huomauttaa, että koko kysymys on vielä sub judice ja on siksi laaja, että sen voi ratkaista vain hallitus kokonaisuudessaan. Joka tapauksessa on selvää, että kaikkinaiset huhut siitä, että Englanti olisi ottanut kannan suuntaan tai toiseen, ovat ennenaikaisia.

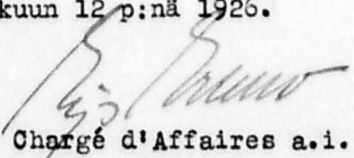
Gerothwoðhlin lausunnosta t.k. 12 p:nä käy taas ilmi, että ilmeisesti koetetaan saada ainakin Brasilia rauhoittumaan sillä perusteella, että etelä-Amerikassa on valtioiden välillä olemassa sellainen kateus, että jos yksi niistä pääsee vakinaiseksi jäseneksi, tulevat muut vaatimaan samaa. Lisäksi on vaikea antaa näiden maiden äänestää eurooppalaisia selkkauksia koskevissa kysymyksissä. Pahimmassa tapauksessa voidaan järjestää etelä-Amerikkaan nähden roteeraava jäsenyys. Suurella sympatialla suhtautuu muuten kirjoittaja Espanjan vaatimukseen, huomauttaen että maa kuitenkin on entinen suurvalta ja on aina suhtautunut hyvin Kansainliittoon ensimmäisestä päivästä lähtien. Hyvin mielenkiintoinen on hänen lausuntonsa Puolaan nähden. Hän pitää Puolan vaatimusta vähemmän sopusoinnussa liittosopimuksen hengen kanssa. Ajatus, että Puolan pitäisi saada vakinaisen jäsenyyden sen vuoksi, että sillä on niin paljon riitoja Saksan kanssa, menettää arvonsa, kun tiedetään, että Puolalla on aina tilaisuus tällöin tulla edustetuksi neuvostossa. Argumentti, että Puolan pitäisi tulla vakinaiseksi jäseneksi voidakseen pysyttää tasapainon, jotta vaaka ei Saksan kautta liian paljon kääntyisi ranskalaisia intressejä vastaan, menettää merkityksensä, kun muistetaan, että Kansainliiton tarkoitus ja raison d'être on estää vanhan tasapainosysteemin ja vanhojen koalitsioonin palaamista.

Jos kerran tahdotaan antaa vakainainen sija jollekin pienemmälle valtiolle Kansainliiton neuvostossa, niin Belgialla on moraalinen oikeus tulla kysymykseen ennen Puolaa. Jos kerran liitolle tehdyt palvelukset ovat ne, jotka määräävät niinkuin niiden pitäisi tehdä, neuvoston jäsenyyden, on monella muulla maalla ~~oikeus~~ oikeus tulla kysymykseen ^{en}ennkuin Puola, joka on vahingoittanut Kansainliittoa useammin kuin kerran.

Lienee syytä myöskin mainita, että Kansainliiton unioonin toimeenpaneva komitea prof. Gilbert Murrayn johdolla kokoontui t.k. 11 p:nä Lontoossa käsittelemään erinäisten maiden vaatimuksia päästä vakinaisiksi jäseniksi Kansainliiton neuvostoon, tällöin hyväksyen pöytäkirjan, jossa ilmoitetaan, että uniooni suurella levottomuudella toteuttaa, että kysymys vakinaisten neuvoston jäsenten lukumäärän lisäämisestä ja yksimielisesti pyytää hallitusta vastustamaan kaikin käytettävissä olevin keinoin vakinaisten jäsenten lukumäärän lisäämistä, sillä sen kautta liitto joutuu suureen vaaraan, kun sen perussääntö neuvostoon nähden äkkiä ja tarkemmin harkitsematta muutetaan.

Jos siis saa uskoa inspiroituja kirjoituksia, ollaan Englannissa yleensä vastustavalla kannalla neuvoston jäsenten lukumäärän lisäämiseen nähden. Mutta jos olosuhteet pakottavat Englantia suostu-
niin se suosiolla tulge suhtautumaan Espanjaan/ ja myös Brasilian/
maan lisäykseen, mutta tekemään voitavansa vastustaakseen Puolan/pää-
syä. Ja että jos asia viedään pitkälle, Englanti tulee esittämään vaatimuksen, että joku sen dominooneista myöskin olisi aina neuvoston jäsenenä. Kuitenkin pidän näitä julkisuuteen saatettuja lausuntoja koepalloina, joiden tarkoituksena on valmistaa vissä maaperää maaliskuuhun mennessä. Virallisesti ei ole muuta tiedossa Englannin kannasta kuin mitä Mr. Orde minulle lausui ja mitä Chamberlain ilmoitti parlamentissa.

Lontoossa, helmikuun 12 p:nä 1926.

Chargé d'Affaires a.i.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7.

ASIA: _____

v.a. Asianhoitaja Erkko raportti no 7.

Lontoo.

18/2 1926.

EE/SS.

Légation de Finlande

N° 616.

Lontoossa, helmikuun 18 p:nä 1926.

ULKOASIAINMINISTERIÖN		
11/262 Sac. D. 26.		
25/2-26.	12	112.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5.	C7.	

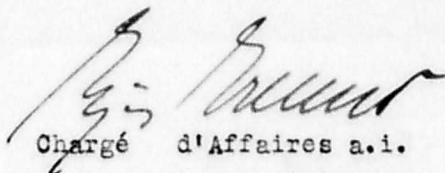
Herra Ministeri,

Ohellisena saan kunnioittaen lähettää

raporttini n:o 7, joka sisältää:

Englannin suhde tulevaan passikonferenssiin
ja opiskelevien pääsy Englantiin.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman
kunnioitukseni vakuutus.

Chargé d'Affaires a.i.

Herra Ulkoasiainministeri,
Prof. E. N. S e t ä l ä ,
H e l s i n k i .

RAPORTTI N:o 7.

ENGLANNIN SUHDE TULEVAAN
PASSIKONFERENSSIIN JA
OPISKELEVIEN PÄÄSY
ENGLANTIIN.

Olen erikoisessa kirjjeessä antanut Ulkoasiainministeriön pyytämät tiedot niistä toimenpiteistä, joihin Englanti on ryhtynyt estääkseen liiallista ulkomaalaista työvoimaa pääsemä-

tä maahan lisäämään työttömyyttä. Tästä kirjeestäni käy selville että tämä kontrolli tapahtuu viisumeista riippumatta noudattamalla n.k. "siirtolaisperiaatetta", jota Amerikkakin noudattaa. Koska piakkoin kokoontuu Kansainliiton passikonferenssi käsittelemään kysymystä mahdollisesta viisumien poistamisesta y.m. matkustushelpotuksista lienee mielenkiintoista Ministeriölle saada tietää lähemmin Englannin kannasta. Siinä valmistavassa kokouksessa, joka tässä kysymyksessä pidettiin Parisissa, ei Englannin edustaja juuri ollenkaan ottanut osaa asiain käsittelyyn, johtuen tämä siitä, että hän oli saanut kotona tarkat ohjeet olla millään lailla sitomatta maatansa. Koska oli ilmeistä varsinkin sen jälkeen, kun Chamberlain oli t.k. 11 p:nä vastannut erääseen Parlamentissa tehtyyn kysymykseen viisumien poistamisesta, kieltävästi, että Englannin hallitus oli jo lopullisesti määrännyt kantansa, olen koettanut ottaa tästä selkoa. Chamberlain vastatessaan kieltävästi ylempänä mainittuun kysymykseen, sanoi, että melkein kaikissa maissa maailmassa Englanti niihin luettuna, ovat rajoittavat määräykset voimassa ulkomaalaisiin nähden, jotka haluavat päästä maihin. Näin ollen ei hänkään voi yhtyä vaatimukseen, että passit poistettaisiin tulevassa konferenssissa.

Keskustellessani tästä kysymyksestä tänään Foreign Officen passiosaston kanssa, ilmoitettiin minulle, että he eivät millään erikoisella ihastuksella katsele tulevaa konferenssia, jota he pitävät ennaaikaisena, varsinkin kun aikaisemman konferenssin päätökset eivät ole pantu voimaan likimainkaan kaikissa Kansain-

ULKOASIAIN. MINISTERIÖ
11/262 Sal. 26.
25/2-26

liiton jäsenvaltioissa. Se seikka, että työttömyyskysymykset, bol-
shevismi y.m. ovat siksi akuuttisia kysymyksiä, ei näitä passi- ja
viisumiasioita heidän mielestään voida ratkaista yleisessä konferens-
sissa. Nämä ovat kysymyksiä, joita jokaisen valtion olisi hoidettava
yksityisesti tekemällä sopimuksia muiden valtioiden kanssa, ottamalla
huomioon omat erikoiskysymyksensä. Englanti tulee myöskin vastustamaan
viisumimaksun alentamista jo senkin vuoksi, että kaikki valtiot eivät
vielä noudata kultafrangiperustetta. Silloin kun niin pitkälle on
päästy, että kaikki valtiot tässä suhteessa noudattavat samaa peri-
aatetta, voitaisiin kysymys ottaa uudestaan esille. Se seikka myös-
kin, että Englannin passivirastot viisumimaksuista saamallaan tuloil-
la ovat "self-supporting" ei innosta Englantia tekemään muutoksia
maksuihin hetkenä, jolloin sen kaikki ponnistukset kohdistuvat val-
tion tulojen lisäämiseen.

Ehdotus läpikulkuviisumin poistamiseksi ei Englannin kannalta
katsoen tule kysymykseenkään, sillä se rikkoisi nykyisen systeemin
kokonaan ja tekisi mahdottomaksi kontrolloerata matkustajia. On huo-
mattava, että läpikulkuviisumi on Englannissa toisessa asemassa kuin
muut viisumit sen kautta, että se oikeuttaa pääsyn maahan. Kysymys,
joka Englannin kannalta katsoen voi tulla hyödyllisellä tavalla rat-
kaistuksi ja käsitellyksi, koskee varsinkin niitä helpotuksia, joita
matkustaville mannermaassa olisi myönnettävä, kun he matkustavat
n.k. läpikulkujunissa.

Kuten Ministeriö ylläolevasta on tilaisuudessa huomaamaan,
on Englannin kanta hyvin negatiivinen.

- - - - -

Tässä samassa yhteydessä lienee syytä huomauttaa niistä vai-
keuksista, joita varsinkin niillä varattomilla suomalaisilla on, jot-
ka haluavat saapua Englantiin kieltä opiskelemaan, mutta joilla ei
ole varaa sitä opiskella hankkimatta itselleen jotakin ansiotyötä.
Tähän saakka jokainen kieltä-opiskeleva, joka ilmoittaa aikomuksensa
olevan hankkia itselleen paikka, millainen tahansa, ei saa lupaa as-
tua maihin, vaikka hän ilmoittaisi ottavansa paikan vain pelkkää ruo-

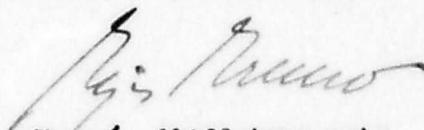
kaa ja asuntoa vastaan. Koska tämä mielestäni on valiettava seikka, olen koettanut useampaan kertaan englantilaisille viranomaisille huomattaa siitä, miten vaikeaksi tämä tekee yleensä englanninkielenopiskelun suomalaisille. Olen samalla huomauttanut siitä, miten suuria taloudellisia uhrauksia tännetulo yleensä vaatii suomalaisilta kun ottaa huomioon varsinkin Englannin kalliin elämän. Kun tiedossani on ollut, että diplomaattista tietä on Ranskan, Saksan y.m. valtioiden kanssa saatu aikaan sopimus siitä, että vissi määrä maiden kansalaisia pääsisi maahan kieltä opiskelemaan, olen asiasta yksityisesti ottanut selkoa Foreign Office:sta ja tiedustellut mitä mahdollisuuksia olisi saada aikaan vastaavanlainen sopimus Suomen kanssa. Tällöin olen saanut vastauksen, jonka mukaan sekä Foreign Office että Home Office tulisivat sympaattisesti käsittelemään Suomen taholta tulevaa ehdotusta, jonka mukaan vissille määrälle opiskelijoita myönnettäisiin oikeus vuosittain tulla Englantiin kieltä opiskelemaan. Tällöin englantilaiset olisivat valmiita ottamaan huomioon sen seikan, että useimmat näistä opiskelijoista ovat varattomia ja myöntämään heille oikeuden ottaa ansiotyötäkin. Jotta heidän maahanpääsynsä tulisi turvatuksi, varustettaisiin tulija erikoisilla lupakirjoilla, joita Englannin edustajat Helsingissä antaisivat ja joista kävisi matkan tarkoitus selväksi. Foreign Office:ssa puhuttiin siitä, että tämä määrä rajoitettaisiin muutamaan sataan. Mutta omasta puolestani arvelen, että vaikka itse sopimuksessa voitaisiinkin puhua suuremmasta määrästä, 100 olisi jo määrä, joka enemmän kuin tyydyttäisi Suomen tarpeita. Muodon vuoksi olisi tietysti sopimus laadittava vastavuoroisuusperiaatteelle. Käytännössä tämä kuitenkin koskisi vain suomalaisia.

Mielestäni on tämä kysymys, joka pitäisi ottaa vakavan harkinnan alaiseksi, sillä nykyinen tilanne käy ajan pitkään vaikeaksi. Lähetystö saa alituisesti vastaanottaa tiedusteluja tässä asiassa, voimatta kuitenkaan auttaa. Lisäksi ei ole aina sanottu, miten kauan englantilaiset yleensä ovat halukkaita tällaiseen järjestelyyn, minä vuoksi nykyistä sympaattista suhtautumista meihin olisi mieles-

täni käyettävä hyväksi.

Ehdotan tämän vuoksi, että Ministeriö ottaisi tämän kysymyksen harkittavakseen ja myönteisessä tapauksessa laatisi ehdotuksen, jonka lähetystö saisi jättää Foreign Officelle. Lienee viisainta käydä neuvotteluja Lontoossa, jossa englantilaiset keskusvirastot ovat, jolloin ei tarvitse olla riippuvainen niistä lausunnoista, joita Englannin edustajat Helsingissä mahdollisesti antavat. Kokemus on osottanut, että Englannin edustajat passiasioissa yleensä ovat omaksuneet kannan, joka ei meikäläisille ole edullinen, johtuen tämä suuremmaksi osaksi heidän arkkudestaan tässä kysymyksessä.

Lontoossa, helmikuun 18 päivänä 1926.

Chargé d'Affaires a.i.

ULKÖASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7.

ASIA: _____

v.a. Asiantuntija Eerik Raproth: os 8.

Lontoo.

22/2-16.

EE/SS.

Légation de Finlande

Lontoossa, helmikuun 22 p:nä 1926.

N° 672

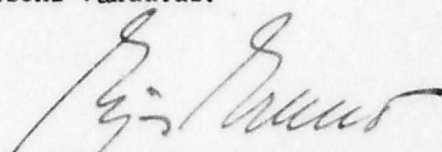
ULKOASIAINMINISTERIÖ		
12/262 Sac. D. 26.		
5/3-26	2	LII.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
S.	C7.	

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen
raporttini n:o 8, joka sisältää

Labour Party'n ulkopoliittinen politiikka.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri,
suurimman kunnioitukseni vakuutus.

Chargé d'Affaires a.i.

Herra Ulkoasiainministeri,
Prof. E. N. Setälä,
Helsinki.

RAPORTTI N:o 8.

LABOUR PARTY'N

ULKOPOLIITTINEN POLITIIKKA.

ULKOPOLIITTINEN		
No 12/262 Sac. D. 1926.		
5/3-26	5	LII.
Independent Labour Party'n		
(I.L.P.) puolueuuvosto antoi t.k.		

13 p:nä julistuksen, josta käy sel-

ville mikä puolueen ohjelma on ulkopoliittisiin ja valtakunnan eri osien välisiä suhteita koskeviin kysymyksiin nähden. Koska voi olla Ministeriölle mielenkiintoista saada tietää mitä tämä vahvin oppositionipuolue näistä kysymyksistä ajattelee, olen selostanut sitä tässä.

I.L.P. vaakuuttaa edelleen taistelevansa militarismia, imperialismia ja sotaa vastaan uskoen internatsionalismiin, joka perustuu kansojen vapaaseen yhteistyöhön. Se katsoo, että nykyaikainen kapitalismi on rauhan pahin vihollinen ja aiheuttaa suurvalloille n. £300 miljoonaa nousevat varustusmenot vuosittain, samalla kertaa kun värillisiä kansoja sorretaan ja eksploateerataan imperialistisia tarkoituksia varten. Tämän vuoksi I.L.P. kehottaa kaikkia kansoja rohkeaan poliittiseen toimintaan kapitalismin hävittämiseksi ja kansainvälisen sosialistisen maailmanvaltioliiton muodostamiseksi. Ennenkaikkea se on sitä mieltä, että Europan asioita on tarkattava kaikkien kansojen yhteisiä etuja silmällä pitäen eikä vain voitettujen ja voittajain silmillä.

Näitten perusteiden mukaisesti se sitoutuu työskentelemään kansallisten ja kansainvälisten työväenliikkeiden kautta seuraavien tarkoituksien hyväksi:

1. Versailles'n ja muut rauhansopimukset on täydelleen uudistettava tarkoituksella poistaa niitten luomat taloudelliset, sotilaalliset ja rotuepähöndat.
2. Erikoisesti se haluaa hävittää ne sotilaalliset ja taloudelliset sitoumukset, jotka rasittavat Saksaa, koskien tämä m.m. vahingonkorvausmaksuja, Reinin ja Saarín alueiden miehitystä.

3. Kaikki sotavelat on julistettava mitättömiksi.
4. Kaikki taloudelliset ja yhteiskunnalliset esteet, jotka nyt vaikeuttavat kansojen lähetystmistä ovat hävitettävät.
5. Ystävälliset suhteet Venäjään on uudestaan solmittava, kosken tämä sekä kauppaa että poliittisia suhteita.
6. Alueelliset ja sotilaalliset liitot on lopetettava.
7. Kansainliitto on uudestaan järjestettävä tarkoituksella saada siihen kuulumaan kaikki kansat. Tämä ei kuitenkaan saa tapahtua sotilaallisten tai taloudellisten velvoitusten pohjalla, mutta sen sijaan keskinäisen yhteistoiminnan avulla.
8. Kaikki riitaisuudet ovat ratkaistavat välitystuomiomenettelyn avulla Haagin tuomioistuimessa.

Lisäksi julistaa I.L.P. että nykyaikaisten sodankäyntitapojen vaikutuksesta kansainväliset aseistariisumiskonferenssit osittaisen aseistariisumisen saavuttamiseksi ovat pienestä merkityksestä ja vaatii, että Englanti tekisi aloitteen ehdottamalla muille kansoille yleiseen aseistariisumiseen ryhtymistä keskinäisen suostumuksen perusteella.

Samalla kun I.L.P. julistaa tämän kehotuksen, kehottaa se työläisiä selvästi ilmoittamaan hallituksilleen, että sotavaaran uhatessa tulevat he siihen vastaamaan vastustuksella, jolla m.m. tarkoitetaan, että he kieltäytyvät kantamasta aseita, valmistamasta sotatarpeita tai muuten antamasta aineellista avustusta. Se vaatii samalla, että maailman konferenssi olisi kutsuttava koolle, johon sosialistiset, työväen ja osuustoiminnalliset internatsionaalit lähettäisivät edustajansa valmistamaan tätä yhteistä toimintaa. Tällä välin I.L.P. sitoutuu kaikin tavoin työskentelemään samassa tarkoituksessa ammattiliitoissa ja osuustoiminnallisessa liikkeessä.

Työskennellen poliittisen ja taloudellisen imperialismin hävittämiseksi I.L.P. ilmoittaa työskentelevän seuraavien päämäärien saavuttamiseksi:

I. Täydellinen itsehallinto on aikaansaattava kaikissa maissa silmälläpitäen jokaisessa maassa vallitsevia erikoisia rotuominaisuuksia. Tämä on ulotettava myöskin kaikkiin niihin maihin, jotka nyt ovat väliasteessa. Mandaattisysteemi on uudestaan järjestettävä eikä enää annettava ainoastaan yhden valtion huostaan.

II. On luotava yleismaailmallinen taloudellinen järjestö, joka järjestää progressiivisen kansainvälisen työehtojen standardin, suojelisi alkuasukkaita kapitalistiselta exploatoimiselta, jakaisi maailman raaka-aineet tarpeen mukaisesti ja säännöstelisi luoton.

I.L.P. erikoisesti vaatii:

a) Egyptin itsenäisyyden tunnustamista siirtämällä englantilaiset joukot sieltä pois. Tämän lisäksi on Suez'in kanavasta ja Sudanista saadut tulot luovutettava Kansanliitolle.

b) Heti paikalla ovat kaikki rajoittavat määräykset kumottava Intiassa, yleinen armahdus on annettava kaikille poliittisille rikollisille ja lisäksi on Intian oikeus itsehallintoon ja oikeus itse määrätä asioistaan tunnustettava. Tämä tapahtuisi parhaiten siten, että Intian lakiasäätävän kokouksen ehdotus olisi hyväksyttävä ja edustava intialainen perustava kokous saisi tehtäväkseen laatia perustuslain. Lisäksi olisi brittiläistä vaikutusvaltaa käytettävä hyväksi niitten epäkohtien korjaamiseksi, jotka koskevat intialaisia brittiläisessä valtakunnassa ja muissakin valtioissa.

c) Kiinan kanssa tehdyt sopimukset ovat kokonaan uudistettava tarkoituksella palauttaa Kiinalle täysi oikeus yksinään hallita maataan.

d) Imperialistinen laivastopolitiikka on lopetettava idässä ja Singaporen suunnitelmasta ja Intian Laivastosta on luovuttava.

e) Irakin miehitys on heti paikalla lopetettava.

Lopuksi I.L.P. vielä kehottaa brittiläisiä ja kansainvälisiä työläisliikkeitä avustamaan asialaisten ja afrikkalaisten maiden työläisiä niitten järjestäytyessä vapautuakseen kapitalisesta kontrollista. Se tunnustaa, että kaikkien maitten työläisten edut rodusta, väristä ja syntyperästä riippumatta, ovat samat ja että kansainvälinen sosialismi ei voi tulla oikealla tavalla ymmärretyksi ennenkuin maailman työläiset ovat yhdistyneet poliittiseksi ja taloudelliseksi vapautumiseksi.

- - - - -

Olen selostanut tätä ohjelmaa mahdollisimman tarkkaan syystä että se sisältää useita varsin merkittäviä kohtia. Se on siitä erikoinen, että se sisältää mahdollisimman vähän kaunopuheisia, vähäsisältöisiä ja epämääräisiä iskulauseita, joita tavallisesti tapaa sosialistien ja kommunistien ohjelmissa. Koko tämä ohjelma on mahdollisimman keskitetty ja helppo jokaisen painaa mieleen. Tässä ohjelmassa on kuitenkin huomattavissa kohtia, jotka selvästi esottavat, että on tarkoitettu jotain muuta kuin pelkkää sitä mitä sanat sanovat. Esimerkiksi ohjelman kohdat 1 ja 2, jotka koskevat Versailles'n rauhaa ja Saksaa yleensä, ovat tarkoitettut vaikuttamaan saksalaisiin ja niitä lähellä oleviin työläisjärjestöihin, kuten esim. järjestöihin Ruotsissa ja Suomessa. Viime syksyn jälkeen sen jälkeen kun englantilaisten ammattiliittojen yritys saada Amsterdamin Internatsionaali yhteistoimintaan Punaisen Internatsionaalin kanssa meni myöttyyn etupäässä saksalaisten järjestöjen vaikutusvallan johdosta, ovat mannermaa-järjestöt olleet vieraita Englannille. Nämä ohjelman kohdat samaten kuin sen loppulause kuitenkin selvästi osottavat, että itse Labour Partykin nyt on ottanut ajaakseen tätä yhteistoimintaa. Tämä on sitäkin merkillepantavampaa kun tiedetään, että viime syksyisessä Liverpoolin konferenssissa maltilliset ainekset selvästi olivat päässeet voitolle kommunisteja lähellä olevista ryhmistä, jotka olivat kokonaan hallinneet

Trade Unionien konferenssia Scarboroughissa muutama kuukausi aikaisemmin. Tälle muuttuneelle kannalle on ehkä löydettävä selitys siitä että Labour Partyn johdon keskuudessa viime aikoina ja varsinkin ennen parlamentin kokoontumista on ollut huomattavissa aika suurta riitaisuutta. Julkisuudessakin on sattunut, että radikaalisemmat edustajat ovat asettuneet vastustamaan esim. MacDonaldia. Selvästi on ollut nähtävissä, että MacDonaldin on ollut varsin vaikeata pitää joukkojansa kurissa. Noin kaksi viikkoa sen jälkeen kuin parlamentti oli kokoontunut tapahtui Labour Partyn äänestys, jonka mukaan noin viisi sen kaikkein radikaalisinta vasempaa edustajaa, niitten joukossa muuten "kristillinen kommunisti" Lansbury ja Dalton "korotettiin" etupenkiläiseksi. Tämä tuntuu ehkä merkilliseltä, mutta tällä on kuitenkin suuri merkitys sen kautta, että etupenkillä istuvat vain ne puolueen jäsenet, jotka ovat tai ovat olleet ministereitä ja joita siis pidetään puolueen johtajina. Nyt siirrettiin sensijaan nämä viisi edustajaa, joista ei kukaan ole ollut koskaan ministerinä, jotka kaikenlisäksi edustavat puolueen radikaalisempia aineksia etupenkille ja johtajan asemaan. Tarkoitus on ollut kontrolloida varsinkin MacDonaldin toimintaa. Parlamenttipiireissä on tämä harvinaisen ja ainoalaatuaan oleva tapaus herättänyt suurta huomiota ja on sitä koetettu selittää monella lailla. Omasta puolestani arvelen, että se merkitsee sitä, että radikaalit ovat johdossa saaneet suurempaa vaikutusvaltaa. Äskettäin julaistiin "Inprecorrissa" (International Press Correspondence) Vienissä kirjoitus, jossa moitittiin sitä, että Englannissa kommunistien kannattajat olivat liiaksi panneet merkitystä massojen kannalle. Huomautettiin että vaikka massat ovatkin tarpeellisia toiminnan hetkellä, on vieläkin tärkeämpää, että johto saadaan oikeisiin käsiin ajoissa. Massat kyllä saadaan silloin helposti mukaan. Englantilaiset olisivat lisäksi tehneet sen virheen, että olivat vähäksyneet parlamenttaarista toimintaa. Parlamentissa toimimalla on tilaisuus saada asiat menemään yhä enemmän hunningolle. Ei ole edes kavahdettava yhteistoiminnasta sellaisten kerettiläisten kanssa kuin

maltilliset ainekset Labour Partyssa ovat. Voi olla mahdollista, että tämän uuden suunnitelman toteuttaminen on nyt käynnissä kun huomattiin, että viime syyskesäinen suunnitelma massojen nostamiseksi ei onnistunut. Kuitenkin tämä tulee mielestäni hiukan liian myöhään ainakin kun ottaa huomioon nyt parantuneet olot. Ne edellytykset, joita sisäinen kriisi viime syksynä tarjosi kommunistiselle työlle eivät enää ole olemassa. Kaikki merkit päinvastoin viittaavat siihen suuntaan, että nykyinen hallitus sittenkin selviää pulasta. Kuten aikaisemmin olen huomauttanut, on tervehtymistä huomattavissa itse työläisten keskuudessa ja työinto on selvästi palaamassa. Alussa usko valoisaan tulevaisuuteen oli keinotekoista ja loi hallitus sen lehdistön kautta. Tämä on kuitenkin osottautunut onnistuneeksi/^{keinoksi/} kun se on tuonut muassaan todellista parannusta.

Siirtyäkseni sitten muihin ohjelman eri kohtiin, niin kohta 3, joka koskee sotavelkoja ei ole Labour Partyn keksintöä. Se on aina ollut kaikkien englantilaisten puolueiden ohjelma. Sitä vaan ei ole voitu käytännössä toteuttaa Yhdysvaltain vastustuksen vuoksi.

Kohdat 4, 6 ja 7 ovat enemmän aatteellisesta merkityksestä kuin todellisuutta vastaavia. Ne kuuluvat epäilemättä utopiojen joukkoon ainakin maailman yleistilanteen ollessa nykyasteella. On todellakin merkillistä, että niitten kokemusten jälkeen, joita maailmalla on ollut suuren sodan jälkeen, vielä on puolueita, jotka ottavat nämä kysymykset sellaiseen ohjelmaan, jota on syytä uskoa, että se ajetaan käytännössä ajaa ja toteuttaa.

Kohta 5, joka koskee Venäjää, on jo traditionellinen ohjelmakysymys sodanjälkeisellä Labour Partylle. Huomattava on kuitenkin että sillä ei enää ole samaa voimaa kuin ennen. Itse MacDonald ei enää ole sellainen Venäjän kannattaja kuin muutamia vuosia sitten. Hän pitää tärkeämpänä yhteistoiminnan aikaansaamista ensin mannermaalaisten keskusvaltojen järjestöjen kanssa. Huomattava on vielä, että tällä kohdalla on kuitenkin se merkitys, että se saa rauhoittamaan vasemmistoainekset puolueessa ja se on lisäksi mukava kiiho-

tuskeino niin kauan kuin nykyinen hallitus ei ole ryhtynyt neuvotteluihin Neuvostoliiton kanssa.

Kohta 8 taas, joka koskee välitystuomiomenettelyä tiitaisuuksien ratkaisemiseksi, on samanlainen kuin esim. liberaalien kanta. Osa vanhoillisiakin tätä kannattaa, varsinkin ne, jotka ovat Kansainliiton lämpimämpiä kannattajia. Tätä kysymystä on viime aikoina ja varsinkin Locarnon jälkeen käytetty hyökkäyksissä hallitusta vastaan.

Merkillisen epäkäytännöllinen on puolueen kanta aseistariisumiskysymyksessä. Ei voi olla muuta mieltä siitä kuin että se huomattessaan, että nykyinen hallitus oli omaksunut tämän kysymyksen myöskin omaksi asiakseen, niin puolue, joka ei tahdo missään kysymyksessä olla samalla kannalla kuin hallitus, on tästä pulasta pelastautunut omaksumalla tällaisen epäkäytännöllisen tai sanoakseni käytännöllistä merkitystä vailla olevan suunnitelman aseistariisumiskysymyksen ratkaisuksi. Sen sijaan on sen ohjelmalla, jolla kehoitetaan työläisiä kaikissa maissa saboteeraamaan sodan vaaran uhatessa käytännöllisestä merkityksestä. Tätä asetta on Englannissa aikaisemmin koetellutkin ja menestyksellä. En tiedä lieneekö syytä tässä muistuttaa mieleen, että v. 1920 tekivät työläisjärjestöt saboteerauksen kautta Englannin avunannon Puolalle mahdottomaksi. Tämä on varsinkin suomalaisten mielestäni pidettävä muistissa.

Mielenkiintoinen on se kohta ohjelmasta, joka käsittelee valtakunnan sisäistä politiikkaa (kohta I), jossa puolue asettuu ajamaan selvästi kaikkia yrityksiä, joitten takana levottomuutta herättävät voimat nykyään ovat eri osissa. Esimerkiksi hyvin kuvaava on sen kanta (b) Intiaan nähden, jossa se asettuu aika jyrkälle kannalle suoraan melkein tunnustaen Intian oikeuden erottautua itsenäiseksi kokonaan. Nyt tähän saakkahan politiikka on ollut sellainen, että on koetettu valmistaa intialaisia itse hoitamaan asioitaan ja korottaa vähitellen dominioksi. Nykyinen virallinen politiikka kuitenkin haluaa että tämä tapahtuisi vähitellen, jotta oltaisiin ensiksi en-

nätetty valmistaa tarpeeksi suuri määrä intialaisia virkamiehiä, jotka pystyisivät ottamaan oman maan asiat hoitoonsa. On kylläkin tunnustettava toiselta puolen, että englantilaiset eivät yleensä pidä kiirettä tässä, vaan eivät esim. salli intialaisten päästä korkeimpiin siviilivirkoihin kuin vain poikkeustapauksissa. Vielä pahempi tilanne vallitsee sotaväessä. Hyvin kuvaavaa on, että uskettiin kun ehdotettiin Intialle omaa laivastoa, jonka todellisena tarkoituksena on vähentää Englannin laivaston menoja ja siirtää osataakasta muillekin valtakunnan osille, ei tarkoituksena ollut, että upseeristo olisi tullut intialaiseksi, vaan päinvastoin erikoisesti huomautettiin, että oli mahdotonta ajatella lähimmässä tulevaisuudessa intialaisia upseereina laivastossa, sillä siksi erikoisia taipumuksia ja traditiooneja se vaatii. Miehistöstä puhuttaessa sen sijaan huomautettiin, että rannikkoasukkaat tarjoavat tässä suhteessa erinomaista aineistoa. Luonnollista on, että valistuneimmat intialaiset ovat olleet tyytymättömiä. Kuitenkin heidän merkitystensä on vähentänyt se seikka, että niin äärettömän pieni osa maan asukkaista ymmärtää ollenkaan politiikkaa ja on suorastaan välinpitämätön. Lisäksi ovat riitaisuudet suuret valistuneimpienkin keskuudessa. Intialainen ylimystö muodostaa lojaalisen ryhmän, jota englantilaiset viralliset piirit hyvin taidokkaasti käyttävät hyväkseen. Tyytymättömiä aineksia tukevat Labour Partyn jäsenet. Tämä on mielestäni hiukan varomatonta varsinkin kun ottaa huomioon, että puolue voi taas tulevaisuudessa tulla hallitukseen ja silloin saa se koettaa selvittää oman sotkunsa. Huolimatta kaikista tämäntapaisista lausunnoista ovat Labour Partyn johtomiehet kaikkein radikaalisimpia lukuunottamatta kuitenkin valtakunnan yhtenäisyyden aatteen kannattajia ja useat sydämissään kannattavat, jopa sellaistaikin imperiaalistista aatetta kuin preferenssitullit itse asiassa ovat.

Ohjelman kohta II on käsittelemätön kun ajattelee, että on olemassa kansainvälinen työtoimisto ja kansainvälinen taloudellinen konferenssi valmistuksen alaisena.

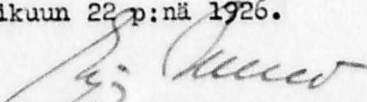
Sellaiset ohjelman kohdat kuin a., d. ja e. ovat ilmeisesti laadittu samassa hengessä kuin muutkin osat ja omaksuttu sen vuoksi että hallituksen politiikka on päinvastainen. Kohta c. taas on ilmeisesti saanut vaikutusta radikaaleista.

Kun siis lähemmin tarkastelee koko ohjelmaa, tulee huomaamaan miten köyhä I.L.P:n ulkopoliittika todella on. Siinä näkee merkkejä siitä, että sosialismi ilmeisesti on nyt elänyt aikansa myöskin Englannissa ja että sen nousukausi on ohi. Tekisi mieleni selostaa Ministeriölle paraikaa Times'issä julaistua sarjaa sosialismista eri maissa Euroopassa, ellei se olisi liian pitkä. Sen on laatinut tri Arthur Shadwell, erinomainen työläisolojen tuntija ja osottaa hän selvin esimerkein miten sosialismi käytännössä on kärsinyt haaksirikon.

Vanhentumisen merkkejä on huomattavissa ensiksi I.L.P:ssä, sillä se ei koksaan ole pitänyt teorioista kiinni samalla lailla kuin mannermaasosialistit, vaan on se aina vapaasti olosuhteiden mukaan laatinut ohjelmansa. Toiselta puolen tämä heikkous ilmeisesti tulee vaikuttamaan, että radikaalisemmat ainekset ja niitten mahdollisuudet enetyvät, koska ne ovat tilaisuudessa esittämään ohjelman, joka enkä paremmin "vaikuttaa" lehteriyleisöön.

Ensi pääsiäisenä tulee Labour Party muuten pitämään puoluekokouksensa ja tulee olemaan mielenkiintoista saada nähdä mihin suuntaan kehitys silloin tulee kulkemaan. Puoluekokous tulee sikä^{kin} li/olemaan suuresta merkityksestä, että se pidetään noin kolmisen viikkoa ennen toukokuun ensimmäistä päivää, jolloin kivihilirauha päättyy. Silloin on myös kaikille selvä, minkä raportin kivihii-likomissioni on antanut.

Lontoossa, helmikuun 22 p:nä 1926.

Chargé d'Affaires a.i.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA: _____

v.a. Asiamiehittäjä Eeriksonin raportti no 9.

Lontoo

23/2 - 26.

EE/SN.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 673.

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,

S. W. 5.

Lontoo, 23.2.26.

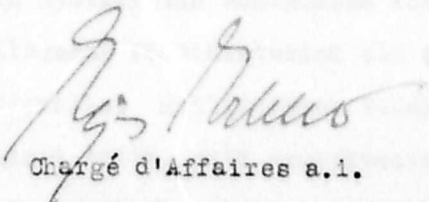
ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N ^o 13/262 Sal. D. 13.26		
5/3-26	2	LII.
VIIKI	OSASTO	ASIA
5.	C7.	

Herra Ministeri,

Minulla on kunnia ohellisena lähettää raportti-
ni No. 9, joka sisältää:

- I. Irakin kysymys ja uusi ranskalais-turk-
kilainen sopimus siv. 1.
- II. Kansainliiton Neuvoston uudet
vakinaiset jäsenet " 3.

Ottakaa vastaan, Herra Ministeri, suurimman
kunnioitukseni vakuutus.

Chargé d'Affaires a.i.

Herra Ulkoasiainministeri,
Prof. E. N. S e t ä l ä,
H e l s i n k i.

RAPORTTI NO. 9.

I. Irakin kysymys ja
uusi ranskalais-turkkilainen
sopimus. Liittyy raporttiin
No. 4, II, 9.2.26.

tehdyn sopimuksen, joka allekirjoitettiin tammikuun 13 p:nä t.v. Seurauksena on, että Kansainliiton Neuvoston päätös viime joulukuun 16 p:ltä astuu siis kaikkine sivumääräyksineen voimaan. Myös on tilanne nyt sellainen, että kaikki mahdollisuudet rajajärjestelyn aikaansaamiseksi Turkin ja Irakin välillä on tehty melkein mahdottomiksi, jollei Irak lähitulevaisuudessa tule siksi "itsenäiseksi", että se pystyisi hoitamaan omia asioitaan ja tulemaan Kansainliiton jäseneksi, jossa tapauksessa tämä sopimus päättyy samaten kuin aikaisemmat 1922 tehdyt. Keskustelu ratifioimisesta ei ollut erikoisen mielenkiintoinen. Oppositiioonin johtaja MacDonald ei pystynyt sanottavammin hyökkäämään sopimuksen kimppuun, sillä hän aikaisemmin ollessaan Pääministerinä oli antanut siunauksensa tälle politiikalle. Hallitukseen kohdistuvat moitteet johtuivat etupäässä siitä, että oppositio väitti, että neuvotteluja, jotka johtivat nykyiseen sopimukseen, ei oltu käyty tavalla, jotta kaikille olisi käynyt selväksi, ettei Englanti ajanut omia yksityisiä intressejään, vaan että se otti mandaatin vastaan yksinomaan Irakin pyynnöstä. Tämä on nyt kuitenkin pelkkää puhetta, sillä kaikkien lehän on tunnettua, että Englannin intressit Irakissa ovat pelkkää öljyintressejä, joita siellä nyt korkeimpana edustajana valvoo entinen Englannin virallinen edustaja Irakissa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 13/262 Sal. D. 1026		
Helsinki, 22.2.26.		
873-26	2	Liit.
YHÄS	OSASTO	ASIA
5	2	
Raportissani No. 4 käsit-		

telin valmistavasti otsakkeessa mainittua kysymystä. Tämän kuun 18 p:nä ratifioi Parlamentti Irakin kanssa

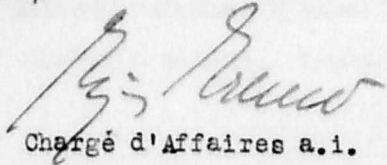
Raportti No. 9.

Lontoo, 22.2.26.

Tuskinpa Englanti olisi uhrannut Irakin tapaiseen maahan kymmeniä miljoonia puntia, jollei sillä olisi ollut suurempia intressejä valvottavanaan. Tämä on tyypillinen osotus siitä, mitenkä pitkälle siksi selväjärkisessä maassa kuin Englanti on, voidaan mennä tekopyhydessä.

Viime raportissani mainitsin niistä lupauksista, joita Ranska viime syksynä oli antanut Englannille Lontoossa, jotka koskivat myönnytyksiä ranskalaisen mandaattialueen ja Turkin rajalla. Nyt kertovat sähkösanomat, että Ranska olisi jo allekirjoittanut sopimukseen Turkin kanssa, jossa se m.m. olisi ilmoittanut luovuttavansa Turkille koko sen osan Bagdad-rataa tai ainakin kontrollin, joka lankeaa Ranskan mandaattialueelle. Tämä ei vielä ole saanut virallista vahvistusta, mutta jos se on totta, merkitsee se sitä, että se kontrolli, joka ranskalaisilla tähän saakka on ollut heidän voidessa kokonaan valvoa Turkin sotilaskuletuksia Irakin rajalle, on nyt menetetty. Tämä on aika ankara isku Englannille ja merkitsee tilanteen kärjistymistä, jollei Turkia samalla ole saatu suostumaan hyväksymään nykyistä rajajärjestelyä Irakissa. Jos tämä ei tapahdu, on odotettavissa, että se virallinen ystävyys, joka on viime aikoihin saakka ollut olemassa Ranskan ja Englannin ulkoministerien välillä, saa aika ankaran kolauksen. Voi olla, että Ranskan kantaan on vaikuttanut se seikka, että Englanti on Puolan pääsyyn nähden Kansainliiton Neuvostoon asettunut julkisen mielipiteen painostuksiin mahdollisimman negatiiviselle kannalle. On kuitenkin vielä ennen aikaista mennä sanomaan sitä taikka tätä ennen kuin itse sopimusteksti on julaiistu. Merkit kuitenkin viittaavat ^{välisen kiristymiseen} siihen.

Lontoo, 22.2.26.

Chargé d'Affaires a.i.

Raportti No. 9.

Lontoo, 22.2.26.

II. Kansainliiton Neuvoston uudet vakinaiset jäsenet. Jatkoa raporttiin No 6, 12.2.26.

Otsakkeessa mainittua asiata koskevassa viime raportissani tein aika laa-

jasti selkoa kysymyksen alkuvaiheista, joten niihin ei tässä yhteydessä tarvitse kajota. On kuitenkin ilmennyt muutamia pienempiä seikkoja, jotka ansaitsevat tulla Ministeriölle ilmoitetuiksi.

Yleinen mielipide Englannissa ja Dominioissa varsinkin on reageerannut aika voimakkaalla tavalla ehdotukseen Kansainliiton Neuvoston vakinaisten jäsenten lukumäärän enentämisestä. (Samalla on kuitenkin mainittava, että hallitusta lähellä olevat lehdet ovat yleensä vältäneet pääkirjoituksissaan siihen kajoamasta.) Osaksi kyllä on tähän vaikuttanut se seikka, että lehdet heti paikalla kiiruhtivat painostamaan sitä seikkaa, että kysymyksessä on ranskalainen intriigi, jonka tarkoituksena on ei ainoastaan tehdä Saksan vaikutus mahdollisimman pieneksi, vaan ennen kaikkea vähentää Englannin vaikutusta Neuvostossa. Tuskin lienee Suomessa tunnettua, millainen epäluulo täällä yleensä vallitsee yleisön keskuudessa Ranskaa kohtaan. Saksasta kuulee vähemmän puhuttavan, mutta Ranskasta sitä enemmän. Tämä vastenmielisyys entistä liittolaista kohtaan menee niinkin pitkälle, että Foreign Officen virkamiehetkään eivät salaa mielipiteitään tässä asiassa, kun johtaa keskustelun Ranskaan, vaan antavat siitä vähemmän mairittelevia lausuntoja. Kummalla ei silloin ole, että tilaisuuden todellakin sattuessa käytetään asemaa hyväksi sisunpurkaukseen Ranskaan nähden. Ainoastaan Chamberlainin suuret ranskalaiset sympatiat esittävät Englannin politiikkaa jälleen vaipumasta samalle tasolle kuin millä se oli Lord Curzonin aikana. Luulen, että

Raportti No 9.

Lontoo, 22.2.26.

Ranskassa on vastaavat tunteet aika voimakkaat. Joka tapauksessa tämä vastenmielisyyden puuska ehdotusta vastaan sai aikaan sen, että Chamberlain, joka ilmeisestikin oli tehnyt joitakin kaksimielisiä lupauksia Ranskalle, jotka ranskalaiset ainakin ovat selittäneet suostumukseksi heidän suunnitelmiinsa, ovat saattaneet hänet hyvin vaikeaan asemaan. Hänen pulaansa osottaa parhaiten se seikka, ettei mitään ratkaisua Englanninkannassa ole tapahtunut. Minkä vuoksi? Ilmeisesti sen vuoksi, että Chamberlain tekee kaikki voitavansa saadakseen diplomaattista tietä tilanteen selvitettyksi tavalla, joka takaa Locarnon sopimuksen tulokset, jotka nyt ovat ilmeisestikin vaarassa, jolleivät jo osaksi ole menneet hukkaankin. On tarkoitus neuvotteluilla päästä niin pitkälle, että kysymys Neuvoston vakinaisten jäsenten määrän enentämisestä lykätään syksyyn, jolloin yleiskokous kokoontuu ja siihen mennessähän on mahdollista löytää ratkaisu, joka tekee enentämisen mahdolliseksi esimerkiksi sallimalla, että Puola päästetään ainakin aluksi ei-permanentiksi jäseneksi Liittoon. Nyt ratkaistaisiin yksinomaan Saksan pääsystä, joka muodostaa täysin riippumattoman oman kysymyksen.

Chamberlainen vaikeata asemaa kuvaa parhaiten hänen puheensa t.k. 18 p:nä Foreign Press Associationin päivälisillä, jolloin hän kosketteli myöskin tätä kysymystä. Hän sanoi m.m.:

"How we can perpetuate a particular grouping of Powers of how we can balance supposed international rivalries and jealousies. If they approached the consideration of the question by that road there was no solution, and it was not the true test to apply to the problem. The only question they should ask themselves was: How could the Council be made most fit to discharge the task of immense responsibility which lay upon it now and all the still greater res-

possibilities which might fall upon it at any moment and were certain, in one way or another, to fall upon it some day or another; and how can we so organize the League of Nations and its organ, the Council, that it should be strong for the preservation of peace and so that the opinions that it gave and decisions that it rendered should have the moral authority that was necessary to cause them to be accepted by nations whose prejudices they opposed and whose influences they might conflict with, but who, in the interests of peace and international good will, we hoped might be brought to yield to the Council what they could not have yielded to another party engaged in dispute with them?

Business of the Council.

That was the real test they had to apply, how to make the Council strong enough, how to give it sufficient authority, how best to equip the Council to settle amicably the problems which it had to settle, and how best aid it to get a larger number, the largest number possible, of those problems which, of unsettled between parties the Council must decide, settled by the parties with good will on either side and without the necessity of any appeal to this great international tribunal. (Cheers.) Whatever might be the decision of his Majesty's Government on the question as a whole, or on any part of it, it was by the application of those great tests that that decision would be governed. Their decision would not be influenced or directed in any shape or form by an attempt to create a party within the Council itself, for that would be the very negation of what they were all aiming at and what they had accomplished. It would not be dictated by any desire to build up a majority for this or that view. The decision of the Council by a majority was even not under their consideration - in nearly every case, he thought he could say in every important case - no decision at all for unanimity was required. But it was not the business of the Council to aim at decisions by a majority; the business of the Council was to reconcile differences and to find common ground for agreement, and, in the atmosphere of Geneva, in the spirit of camaraderie and collegueship which had there grown up among the representatives who met at the Council, to bring about, not an imposed solution, but one which could be heartily, willingly, and feely accepted by any party interested. (Cheers)".

Se seikka tietysti, että Chamberlain ei ole voinut vielä ilmoittaa julkisesti, mikä tulee olemaan Englannin hallituksen kanta on ollut mukava ase vastustajille, jotka ovat sitä suurella mielihyvällä käyttäneetkin hyväkseen.

Jo t.k. 17 p:nä tuli ilmeisen selväksi kaikille, että eräät Dominiot olivat suoraan ilmoittaneet Englannin hallitukselle, että ne eivät tule kannattamaan vakinaisten jäsenten lukumäärän lisäämistä muilla kuin Saksalla. Ja kun

Raportti No. 9.

Lontoo, 22.2.26.

viime aikoina oli alkanut käydä yhä selvemäksi, että epäluulo Euroopan oloihin nähden Dominioissa ja varsinkin Kanadassa sekä Etelä-Afrikassa, puhumattakaan Irlannista, oli kasvanut hyvin voimakkaaksi, alkoi olla varsin selvää, että Englannin hallituksen lopulta täytyy omaksua sellainen kanta tässä kysymyksessä, joka vastaa koko valtakunnan mielipidettä. Näin on sitäkin suuremalla syyllä, kun ei mikään Dominio tähän saakka ole ilmoittanut haluavansa liittyä Locarnon sopimukseen. Sanotaan varsinkin Etelä-Afrikan esiintyneen hyvin jyrkällä tavalla. Hyvin kuvaava on t.k. 19 p:n Daily News'issä julaiistu Kenraali Smutsin varoitus, joka on herättänyt suurta huomiota. Otan sen tähän kokonaisuudessaan, jotta Ministeriöllä on tilaisuus itse sitä arvostella.

Capetown, Thursday.

The proposal for a general enlargement of the League Council at this stage would be understood as a device to pack the Council, and would deal a smashing blow both at the League and at the work accomplished at Locarno.

The League has often been lamentably weak, but at least its character has not been damaged. This proposal would injure it far more than all the failures of the last five years.

The defenders of the League, and of what is probably the last hope for Europe, should veto it.

And what of Locarno and all the high hopes of yesterday?

Locarno is in the melting-pot, and we may find the Locarno spirit suddenly changed into a blight on newborn hopes for the future.

Germany's magnificent offer of conciliation has opened a new chapter for Europe.

For her Locarno means the voluntary, deliberate and final renunciation of Alsace-Lorraine.

Is this nothing to France?

Is this to be lightly treated, and are others then to be asked to guarantee the frontiers of France for the future?

Surely the situation between Germany and France specially calls for honourable dealing and scrupulous regard for all the proprieties.

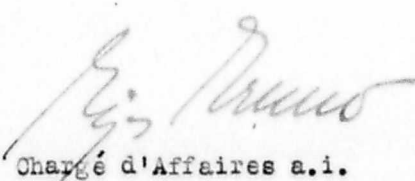
Locarno began as a gentleman's business; let it be completed in that spirit.

Raportti No. 9.

Lontoo, 22.2.26.

Mielestäni kaikki merkit viittaavat nyt siihen suuntaan, josta kirjoitin aikaisemmassa raportissani, jossa arvelin, että Englannin kanta tulee olemaan niin negatiivinen kuin sen suhteet Ranskaan sallivat. Englanti sydämessään vastustaa Puolan pääsyä vakinaiseksi jäseneksi ensi kuussa. Puolan on annettu ymmärtää, että sen pyrkimys tulee hyvin sopimattomaan aikaan ja tulee huomattavalla tavalla aikaansaamaan väärinkäsityksiä ja saattamaan ennen kaikkea sen sovintotyön vaaraan, joka alettiin Locarnossa. Ruotsin kanta on suuresti helpottanut Englannin asemaa ja tulee ilmeisesti olemaan pelastusrenkaana Englannille tässä kysymyksessä, kun tarvitaan yksimielisyys Neuvostossa. Tulee melkein ajatelleeksi, että eikö tässä ole olemassa jonkinlaista yhteisymmärrystä Ruotsin ja Englannin välillä. Täällä ilmeisesti halutaan johtaa asiat siihen, että Puolan anomus päästä Kansainliiton Neuvoston vakinaiseksi jäseneksi otettaisiin käsittelyn alaiseksi vasta myöhemmin, silloin kun Saksa on jo Neuvoston jäsenenä.

Lontoo, 22.2.26.

Chargé d'Affaires a.i.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cy.

ASIA: _____

v.a. Asiamiehittäjä Eriksonin raportti no 10.

Lontoo.

24/2 1926.

EE/SS.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 678

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,

S.W.5.

Helmikuun 24 p:nä 1926.

14/262 Sal. 26.

5/3-26	4	Liit
	5. C7.	

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen

raporttini n:o 10, joka sisältää:

Kansainliitto ja Englanti.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri,
suurimman kunnioitukseni vakuutus.

[Handwritten signature]
Chargé d'Affaires a.i.

Herra Ulkoasiainministeri,

Prof. E. N. S e t ä l ä ,

H e l s i n k i .

RAPPORT N:o 10.

KANSAINLIITTO JA ENGLANTI.

Liittyy raporttiin n:o 9,23.2.26.

14/262 Sal. O. 26.
T.K. 23 p:nä sisältää "Times"
ensimmäisen kerran pääkirjoituksen Kansainliiton Neuvoston jä-

senten lukumäärän enentämisestä. Tämä on varmin merkki siitä, että Englannin hallitus vihdoinkin on tehnyt valintansa ja asettunut lähestymisen aikaisemmissa raporteissa edellyttämälle kannalle, siis vastustamaan Neuvoston jäsenten lukumäärän enentämistä. Lehti huomauttaa että sen sijaan, että Saksan pääsystä Kansainliiton Neuvostoon olisi tullut juhlallinen tapahtuma, joka olisi osottanut uuden ajan alkaneen eri valtioiden välisissä suhteissa, onkin ilmennyt vaikeuksia, jotka ovat olleet vain omiaan pahentamaan tilannetta. Lehti sanoo suoraan, että jos katselee tapahtumia siinä valossa missä Locarnon sopimusta on tähän asti selitetty, eivät Puolan eivätkä muiden maiden vaatimukset päästä Neuvoston vakinaiseksi jäseniksi ole oikeutettuja. Ei ole kysymys liioin siitä, onko Kansainliiton pakti yhtä pyhä eikä muutettavissa. Myöskään ei ole kysymys siitä, onko Puolalla, Espanjalla, Brasilialla tai muilla oikeutta vaatia vakinaista paikkaa rikkomalla tähänastisen suurvaltain rintaman. Hämmästyttävää on se suunnaton kiire, jolla uusia ehdotuksia on tehty hetkenä, jolloin Saksa Kansainliittoon liittyy, mikä on myös täysin ristiriidassa Kansainliitossa tähän asti noudatetun menettelytavan kanssa. Mistä tämä kiire? Eikö Saksan tulo riitä tällä hetkellä? Herättääkö uuden jäsenen tulo jollakin taholla levottomuutta? On hyvin vaikeata, melkein mahdotonta, olla uskomatta mannermaalta tulleita tietoja, että Puolan, Espanjan ja Brasilian vakinaisilla äänillä on tahdottu hankkia vastapaino Saksan äänelle. Tästä puhuessaan lehti huomauttaa, että tämän täytyy johtua väärinkäsityksestä, sillä ei mikään ensi luokan valtiomies eikä ainakaan kukaan niistä, jotka solmivat Locarnon sopimuksen, voisi tehdä jotakin tällaista. Se viittaa sitten Chamberlainin aikaisemmin Ministeriölle lähettämääni puheeseen, jossa hän sanoi, että kysymystä Kansainliiton Neuvoston

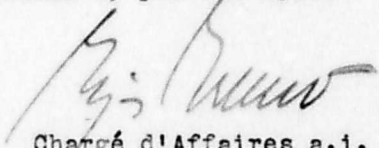
kokoonpanosta ei voida ottaa ratkaistavaksi pitäen silmällä periaatetta, että tasapaino eri valtioryhmien välillä on säilytettävä. Diplomaattisesti voidaan suoraan kyllä puhua Puolan liittämisestä Neuvoston vakinaiseksi jäseneksi, koska Kansainliiton tärkeimpiä tehtäviä Euroopassa on olojen järjestäminen ja tällöin se poliittisesti vahvistettuna sen kautta että Puola on Neuvoston yhdenvertainen jäsen, voisi helpottaa yhteisymmärrystä. Huomiota on myöskin annettava Ranskan kannalle, että jollei Puola tule edustetuksi Neuvostossa, on Ranskan sitä edustettava, jolloin joskus voi tapahtua, että Ranskan ja Saksan suhteet siitä kärsivät. Lehti pitää näitä mielipiteitä huomioon otettavina, mutta ei itse asioita kiireellisinä. Ja ennen kaikkea on niitten merkitys diplomaattinen ja ehkä teknillinen, mikä maailmalle on vähemmästä merkityksestä kuin Saksan, entisen päävihollisen, liittyminen Kansainliittoon. Se levottomuus, joka on ollut huomattavissa on anteeksiannettavissa, mutta ne keinot, joita viime aikoina on käytetty, ovat olleet väärinä. Ne tuntuvat intriigeiltä näyttämön takana ja kuiskauksilta suljettujen ovien takana. Ei ollut edes viisasta ehdottaa, että Kansainliitto olisi saatettu fait accompli'hin. Myöskin oli virhe, ettei asiasta ensin keskusteltu saksalaisen valtiomiesten kanssa. Ehdotusta alkuperäisessä muodossaan ei voida saada hyväksytyksi jo senkään vuoksi, että Ruotsi on ilmoittanut hänestävänsä sitä vastaan. Mutta on olemassa voimakkaampiakin syitä. Yleinen mielipide monessa maassa on ehdottomasti ehdotusta vastaan. Varsinkaan ei brittiläinen yleisö tule tätä koskaan sallimaan. Lehti sitten viittaa sen kokouksen päätökseen, joka pidettiin t.k. 22 p:n illalla Parlamentissa ja jossa oli 400 Parlamentin jäsentä läsnä, jossa yksimielisesti päätettiin, että on olemassa hyvin vakavia syitä Kansainliiton Neuvoston laajentamista vastaan ja kehoitettiin hallitusta voimakkaasti vastustamaan kaikkia yrityksiä muutoksien aikaansaamiseksi.

Olen selostanut nämä tarkoituksella osottaa, miten jyrkkä mieliala Englannissa on tehtyjä ehdotuksia vastaan. Koko aikana ei julkisuudessa ole kuulunut yhtään ainoata ääntä, joka olisi puolusta-

nut Puolan tai jonkun muun valtion kuin Saksan pääsyä Kansainliiton Neuvoston vakinaiseksi jäseneksi.

Times'in tässä selostettua kirjoitusta on pidettävä puolivirallisena sitäkin suuremmalla syyllä, kun tiedän että Times'in ulkoasioiden päätoimittaja, tri H. Williams, joka kuuluu läheisiin tuttaviiini, ei mitään kirjoita tärkeimmistä ulkopolitiittisista kysymyksistä ensin neuvottelematta Foreign Officen kanssa.

Lontoossa, helmikuun 23 päivänä 1926.

Chargé d'Affaires a.i.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: *Cy.*

ASIA: _____

Charge d'aff. Erkon raportti: no 11.

Lontoo.

26/2 1926.

EE/SS.

Légation de Finlande

N° 705.

Lontoossa, helmikuun 26 p:nä 1926.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
15/263 Sal. 26.		
5/3-26	9	III.
5	Cy.	ASIA

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen
raporttini n:o 11, joka sisältää:

- I. MacDonald ja Suomi siv. 1.
- II. Englanti ja Kansainliitto " 2.

Vastaanottaa, Herra Ministeri,
suurimman kunnioitukseni vakuutus.

P. J. Tuus
Chargé d'Affaires a.i.

Herra Ulkoasiainministeri,
Prof. E. N. Setälä,
Helsinki.

RAPORTTI N:o 11.

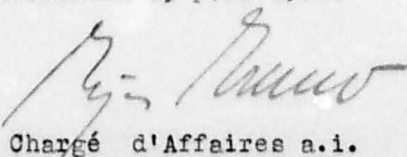
I. MACDONALD JA SUOMI.

Ministeriön lienee mielenkiintoista saada tietää, että rva Aino Malmberg on Suomen sosiaalidemokraateilta saamansa kehoituksen perusteella kääntynyt Ramsay MacDonaldin puoleen tiedustellen tältä, eikä hän haluaisi pistäytyä Suomessa tutustumassa maahan. MacDonald lienee vastannut, että hän olisi hyvinkin halukas pistäytymään Suomessa, mutta hänellä on erinäisiä vaikeuksia vapautua töistensä. Kuitenkin hän ilmoitti, että jos hän lähtee, on helluntai ainoa aika vuodesta, joka hänelle sopii.

Koska itse olen aina ollut sitä mieltä, että olisi saatava varsinkin Labour Partyn jäseniä tutustumaan maahan ennen kaikkea sen vuoksi, että heidän keskuudessaan on olemassa hyvin merkillisiä ja varsin haitallisia käsityksiä maastamme, olen tehnyt kaikkeni saadakseni MacDonaldin tälle matkalle. Ottaen huomioon, että hän on ent. pääministeri ja maan suurimman oppositiosipuolueen johtaja olisi mielestäni hänelle virallisesti osotettava niin paljon huomiota kuin mahdollista. Tässä suhteessa voisi varsinkin se kohtelu, joka tuli hänen osakseen viime syksynä hänen pistäytyessään Tšekkoslovakiassa, Itävallassa ja Saksassa, olla esimerkkinä. Tällöin nim. oli hänet kutsuttu mainittujen maiden valtion päämiesten ja pää- ja ulkoministerin luokse asiamaisille ja päivällisille.

Tulen asiaan palaamaan heti kun olen saanut tietää, mitkä hänen ~~lo~~ulliset aikeensa ovat.

Lontoossa, helmikuun 25 p:nä 1926.

Chargé d'Affaires a.i.

5/3-26.

RAPORTTI N:o 11.II. ENGLANTI JA KANSAINLIITTO.Liittyy raporttiin n:o 10, 23.2.26.

Raporttissani n:o 10 tein
 selkoa "Times" in lausunnosta
 ja myöskin 400 Parlamentin jäse-

nen kannanotosta Kansainliiton Neuvoston jäsenten lukumäärän enentämiskysymykseen nähden ja huomautin tällöin, miten tuskin ainoakaan henkilö Englannissa oli siihen saakka puolustanut Neuvoston laajentamista muilla jäsenillä kuin Saksalla. Olin tällöin, samaten kuin aikaisemmin, osottanut, miten Chamberlain oli varovainen lausunnoissaan. Tämä luultavasti perustuu niihin lupauksiin, joita hän oli antanut Ranskalle. Päivää sen jälkeen, kun olin kirjoittanut viime raporttini asiasta, piti Chamberlain puheen Birminghamissa, omassa vaalipiirissään, jossa hän vihdoin otti tämän kysymyksen puheeksi. Tämä puhe on herättänyt suurta huomiota varsinkin ulkomailla, jossa se yleensä on käsitetty niin, että Chamberlain olisi nyt lopultakin astunut Ranskan kannalle. Mielestäni tämä ei kuitenkaan ole aivan oikein, sillä hän ei puheessaan käsitellyt ollenkaan joidenkuiden erikoisten valtioiden vaatimuksia päästä Kansainliiton Neuvoston vakinaisiksi jäseniksi, vaan sen sijaan käsitteli kysymystä enemmän periaatteelliselta kannalta katsoen. Toiselta puolen hän ei antanut selvää vastausta kysymykseen onko Englannin mielestä suotavaa, että maaliskuun Neuvoston kokouksessa käsitellään muitten maitten kuin Saksan pyrkimyksiä päästä Neuvoston vakinaisiksi jäseniksi.

Jo ensimmäisessä raporttissani huomautin, että, jos kerran Chamberlain on mennyt antamaan suoranaisia lupauksia Ranskalle, on ainoa tie päästä pulasta, huomioonottaen miten yksimielinen yleinen mielipide Englannissa on, koettaa aikaansaada kompromissi. Chamberlainin puhe Birminghamissa on selvä merkki tästä hänen pyrkimyksistään. Tässä puheessaan hän yleensä käsitteli Kansainliiton merkitystä ja painosti varsinkin sitä seikkaa, että Englanti, sen jälkeen kun hän otti ulkoasioiden johdon, on koettanut säännöllisesti osottaa, mikä suuri merkitys ja tehtävä Kansainliitolla on ja miten se sitä kan-

nattaa. Selostettuaan sitten Neuvoston työtä, hän sanoi, että Saksan liittyyessä Kansainliiton Neuvoston uudestaanjärjestely on tullut etualalle ja ennenkaikkea se kysymys, mikä Neuvoston tehtävä tulevaisuudessa tulee olemaan. Hän puhuessaan siitä, mitkä syyt vaikuttivat tämän kysymyksen esilletuloon, painosti sitä seikkaa, että historiallisesti ei ollut totuuden kanssa yhdenmukaista, että tarkoitus oli aikaansaada jonkinlainen vastapaino Saksalle. Jo pitemmän aikaa on ajateltu sitä mahdollisuutta, että Saksa tulisi jäseneksi, mutta jo ennen kuin tämä kuului käytännölliseen politiikkaan, Neuvoston kokoonpano oli keskustelun alaisena samoin kuin sekin seikka, mitkä valtiot saisivat vakinaiset sijat Neuvostossa. Milloin yksi milloin toinen valtio on tehnyt vaatimuksia, että heidän pyrkimyksensä päästä Neuvostoon tulisivat käsiteltyiksi kun muutos tapahtuu. Osoitukseksi siitä, että tämä aika ennen Saksan liittymistä on ollut jonkinlainen väliaika, mainitsi hän, että Neuvoston ei-vakinaiset jäsenet ovat tulleet valituksi uudestaan ja uudestaan aivan niinkuin ne olisivat olleet vakinaisia jäseniä. Oli olemassa hyviä syitä, jotka vaikuttivat siihen suuntaan, että se suunnitelma, jonka Kansainliiton laatijat olivat ajatelleet liiton vakinaiseksi koneistoksi, viivästyisi. Heidän ehdotuksensa mukaan suurvallat saisivat vakinaisen sijan, mutta sensijaan vissi määrä paikkoja varattaisiin vuoronperään (roteeraavasti) muille valtioille, niinkuin Kansainliitto mahdollisesti valikoitsee tai valitsee. Mutta koko tämä koneisto on ollut epätäydellinen, siksi kunnes Saksa liittyy Kansainliittoon. Ja tämä on se syy, oikea syy, minkä vuoksi tämä kysymys nyt vasta on tullut esille. Chamberlain huomautti vielä, että hallitus on katsonut, että hetki ei vielä ole tullut, jolloin sen on määrättävä kantansa ja hänen mielestään se on tehnyt siinä viisaasti ja tämän vuoksi ei hänkään vielä voi lopullista kantaansa sanoa. Mitään syytä ei muuten ole olla levoton Kansainliiton tulevaisuudesta, sillä on pidettävä mielessä, että Kansainliiton Neuvosto ei/voi tehdä mitään tärkeämpää päätöstä olematta yksimielinen. Ja lisäksi on muistettava, että 6 valtiota 11:sta on estetty puhumasta, jos

Locarnon sopimuksen aikaansaamat velvollisuudet tulevat käsittelyn alaisiksi ja tällöin on tietysti hyödyllistä, jos Neuvosto olisi suurempi, jolloin se voisi puhua suuremmalla auktrateetillä.

Iltapäivällä t.k. 24 p:nä otti Lord Parmoor tämän kysymyksen esille Ylähuoneessa huomauttaen varsinkin siitä vaarasta, mikä johtuu siitä, jos Kansainliiton Neuvoston jäsenmäärä korotetaan liian suureksi. Hän arvosteli myöskin Chamberlainin edellä selostettua puhetta ja varsinkin sitä kohtaa, joka koski tämän kysymyksen päiväjärjestyksessä oloa jo aikaisemmin. Hallituksen puolesta esiintyi Viscount Cecil huomauttaen, että hän pääkohdissa yhtyy Lord Parmooriin, varsinkin kun on kysymys Neuvoston työstä. Mutta hän huomautti samasta seikasta kuin Chamberlainkin, että tarkoitus oli ottaa koko kysymys uudelleen esille Saksan liittyyessä. Hän puolusti myöskin sitä hallituksen kantaa, että Chamberlainille oli varattava mahdollisimman vapaat kädet käsitellä asiaa, sillä siitä riippui koko hänen toimintansa Genevessä. On varsin tärkeätä, että Chamberlain voi määrätä kantansa saatuaan kuulla, mitä muiden valtioiden edustajilla on asiasta sanottavaa. Hän asettui muuten sille kannalle, että Kansainliitto täytyy olla valmistautunut muutoksiin. Jos se tahtoo olla elävä organismi, ei se saa olla kokoonpanoltaan liian jäykkä. Hän arveli myöskin, että täytyy olla jonkinlaiset tasapuoliset suhteet vakinaisten ja eivakinaisten jäsenten lukumäärän välillä, joskaen hän ei arvellut välttämättömäksi, että kumpaisenkin lukumäärä olisi aivan sama. On olemassa hyvin monta eri ratkaisumahdollisuutta.

Varsinkin radikaaliset lehdet, kuten "Daily News", Westminster Gazette" ja "Manchester Guardian" ikäänkuin yhteisestä sopimuksesta valittavat sitä seikkaa, että sen kautta, että Chamberlain on muka sitoutunut menemään Ranskan toivomusten mukaisesti, hän ei ole vanhingoittanut ainoastaan Englannin intressejä vaan koko Kansainliitonkin. "Daily News" menee niin pitkälle, että se vastii Chamberlainin eroamista, jos hän on antanut Briandille lupauksia, joita ei voi pitää, kun koko maa on niitä vastaan. Tämä on paljon parempi

kuin se, että hän ottaisi osaa sen rauhensopimuksen hautajaisiin, jonka laatimisesta hänen maamiehensä ovat häntä juhlineet, kuningas häntä palkinnut ja koko maailma osottanut hänelle suosiota.

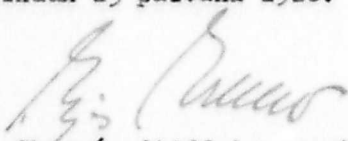
Ei voi olla herättämättä hämmästyksiä, että Chamberlainin hetkellä, jolloin tilanne Englantiin nähden oli selvä ja muut valtiot mannermaalla olivat jo melkein alistuneet siihen välttämättömyyteen, että Neuvoston maaliskuun kokouksessa ei päätetä muitten kuin Saksan tulosta, piti yllämainitun puheen Birminghamissa, jolloin Ranskan ja Puolan toiveet taasen kasvoivat. Hämmennys Lontoossa oli suuri. Kaikkialla kysytään mitkä olivat Chamberlainin syyt, että hän uudelleen otti kysymyksen esille tässä muodossa ja vielä silloin kun yleinen mielipide maassa oli selvästi häntä vastaan. Se seikka, että asiassa ei ole saavutettu ratkaisua edes hallituksessa osottaa, että suuri erimielisyys on vallalla. Omasta puolestani olen edelleen sillä kannalla, että Chamberlainin niitten lupauksien johdosta, jotka hän oli antanut Parisissa, on pakotettu löytämään kompromissin. Tuleeko hän tässä onnistumaan riippuu siitä työstä, jota Lord d'Abernon paraikaa tekee Saksassa, jossa hän koettaa saada Saksaa suostumaan johonkin uuteen järjestelyyn. Tuloksia odotetaan ensi viikon alussa. Ja jollei niitä saada aikaan voi seurauksena olla, että Chamberlain todellakin lähtee Geneveen vapain käsin toimia olosuhteiden mukaan.

Siitä melusta huolimatta, jota täällä nykyään pidetään Puolasta, tuntuu kuitenkin siltä kuin kysymys sille myönnettävästä vakinaisesta paikasta siirtyisi mahdollisuuksien rajojen ulkopuolelle. Sen sijaan vakavasti ajatellaan sen saamista ei-vakinaiseksi jäseneksi. Espanjan mahdollisuudet sensijaan ovat nousseet ja arvelaan, että sen ehdokkuus ei tule kohtaamaan kovin suurta vastustusta Saksan taholta. Nämä ovat diplomaattikunnan keskeisiä arveluja. Yleinen mielipide Englannissa on ehdottomasti koko muutossuunnitelmaa vastaan.

Mielenkiintoista lienee Ministeriön kuulla, että ollessani t.k. 24 p:nä Lord Cromer'in luona kutsuissa, jossa suurin osa diplomaattikuntaa oli läsnä, lausuiivat kaikki lähettiläät joiden kanssa puhuin, että he arvelivat Chamberlainin onnistuvan saamaan kysymyksen ratkaisun lykätyn syksyyn. Hänen henkilökohtainen tarkoituksensa olisi järjestää edustus Neuvostossa niin, että puolet paikoista olisi vakinaisia ja toiset puolet joko kokonaisuudessaan tai osittain varattaisiin joillekin valtioryhmille, joihin kuuluvat valtiot vuoronperään olisivat edustettuina Neuvostossa. Varsinkin ovat etelä-Amerikan valtiot vaatineet tällaista roteeraavaa edustusta. (Mainittakoon, että MacDonald on ehdottanut, että Neuvoston jäsenet valittaisiin kolmeksi vuodeksi ja että joka vuosi yksi kolmannes eroaisi, jolloin edustus Kansainliiton Neuvostossa tulisi automaattiseksi järjestetyksi ja estäisi riitaisuuksia).

Sir Eric Drummond on nyt Lontoossa ja ajaa hän muutoksien aikaansaamista Neuvostossa.

Lontoossa, helmikuun 25 päivänä 1926.

Chargé d'Affaires a.i.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7.

ASIA: _____

v.a. Asiamiehittäjä Erkko Rajmaki no 12.

Lontoo.

1/3/1926.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 727

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S.W. 5.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
No. Maaliskuun 1 p:nä 1926.	
76	263 hi.
8/3-26	
5.	07.

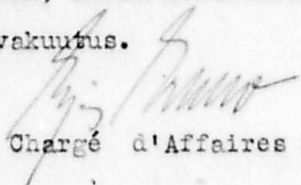
Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen raporttini

n:o 12, joka sisältää:

- I. Englannin ja Norjan väliset neuvottelut territorialivesistä siv. 1.
- II. Liberaalit " 4.

Vastanottakaa, Herra Ministeri,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Chargé d'Affaires a.i.

Herra Ulkoasiainministeri,
Prof. E. N. S e t ä l ä ,
H e l s i n k i .

Raportti n:o 12.

ULKOASIAIN
N:o 16 263 Sal. 26.
8/3-26.

I. Englannin ja Norjan väliset
neuvottelut territoriaalivesistä.

Sähkösenomassaan n:o 23
lähetystö ilmoitti t.k. 2 p:nä,
että neuvottelut, joita Norjan

ja Englannin välillä oli käyty kalastusoikeuksista territoriaalivesialueilla olivat keskeytyneet. Neuvotteluja oli käyty kokonaista kaksi vuotta ja on Norja vaatinut, että sen territoriaalivedet tunnustettaisiin ulottuviksi neljän meripeninkulman päähän rannikolta ja että vuonot varattaisiin yksinomaan norjalaisille kalastajille. Englanti ei ole voinut suostua Norjan vaatimuksiin, joitten perusteluna esitettiin m.m. että Englanti sopimuksessaan, jonka se aikaisemmin oli tehnyt Yhdysvaltain kanssa salakuljetuksen estämiseksi, olisi luopunut kolmen meripeninkulman vaatimuksestaan. Englanti väittää, että se ei koskaan ole tästä periaatteesta luopunut.

Varsinkin pohjois-Englannin ja Skotlannin lehdet niiltä seuduilta, joitten asukkaat ovat harjoittaneet kalastusta Pohjanmerellä, ovat tästä kysymyksestä kirjoitelleet aika paljon viime aikoina. Kirjoitukset osottavat, että ollaan kummallakin puolen varsin katkeria.

Norjalaisen kauppakamarin puheenjohtaja K.T. Knudsen on useaan kertaan esittänyt norjalaisten kannan, joten asia on tullut eri puolilta valaistuksi. Esitetyt seikat voivat tarjota Ministeriölekin mielenkiintoisia yksityistietoja.

Norjalaiset huomauttavat, että sodan aikana he asettuivat hyvin maltilliselle kannalle englantilaisiin nähden eivätkä koskaan esittäneet liioiteltuja vaatimuksia, vaikka heillä silloin olisi ollut mahdollisuus se tehdä. Neuvottelut silloin norjalaisten osottaman hyvän tahdon vuoksi tavallisesti saatiin onnellisiin lopputuloksiin. Luonnolliset vaikeudet ovat kuitenkin tässä asiassa tehneet vaikeaksi saada aikaan sovinto. He kieltävät kokonaan sen

seikan, että kolmen ~~kolmen~~ mailin raja olisi tunnustettu kansainvälisen oikeuden määräys, sillä sitä ei ole. Vaikeudet johtuvat : 1) Norjan rannikon erikoisluonteesta, 2) se on asuttu pohjoisemalle alueelle kuin mikään muu valtio, 3) asukkaat eivät voisi ollenkaan elää ilman kalavesiään.

Norjalaisen kalata^ajien kotina on pidettävä yhtä paljon sen kalavesiä kuin mökkejä rannalla.

Mitä erikoisesti tulee norjalaisiin vuonoihin, ovat ne yleensä tunnustettu kuuluvan toiseen luokkaan kuin lahdet yleensä ainakin mitä kalastusoikeuksiin tulee. Niinpä esimerkiksi Ranskan hallitus noin kolmeneljänneestä vuosisataa sitten tunnusti leveän "West Fjord" in kuuluvan Norjan oikeudenkäytön alalle. Norjalaiset esittävät todistuksena siitä, että kalastusvesiä yleensä on pidetty norjalaisten omana, että hallituksen aikoinaan m.m. täytyi lainsäädäntöteitse ryhtyä järjestämään valaitten kalastus Finmarkissa.

Norjalaiset kalastajat pitävät trawlikalastusta heidän ikivanhojen oikeuksien loukkauksena. Niin voimakas on tämä käsityskanta, että Norjan lait estävät trawlin käyttämistä matalikoilla, jotka sijaitsevat kaukana neljän mailinkin rajan ulkopuolella.

Suurin syy miksi Norjan hallitus ei ole kyennyt aikaansaamaan sovintoa Englannin kanssa on se, että maan asukkaat ja ennenkaikkea köyhät pohjoiset kalastuspiirit ehdottomasti ovat asettuneet vastustamaan englantilaisten sopimushanketta. Samalla he ohimennen huomauttavat, että se seikka, että Suur-Britannian kanssa saataisiin aikaan sopimus ei välttämättömästi merkitse sitä, että se sopimus tulisi kansainvälisesti tunnustetuksi.

Englantilaiset huomauttavat, että norjalaiset tahtovat säilyttää liikunto- ja kalastusoikeuden mahdollisimman laajassa määrin, mutta he eivät tällöin ollenkaan ajattele, että vaikka he saisivatkin suurempia oikeuksia kuin heillä on ollut, voisi tämä merkitä sitä, että he menettävät vanhat kauppatuttavansa ainakin tällä alalla. Englantilaisten mielestä ei Norjan rannikko ole

yhtään sen vaikeampi tai erikoisempi kuin esim. Skotlannin, Ir-
lannin tai Islannin länsirannikot. Missään tapauksessa siitä
johtuvat vaikeudet eivät ole ylitsevoittamattomia. Mitä tulee
kalastajien oikeuksiin eivät englantilaiset käsitykset minkätähden
norjalaisilla olisi vanhemmat oikeudet kalastaa kuin esim. Grims-
byn kalastajilla. Ja lisäksi miksi norjalaisilla pitäisi olla
oikeus saada kalastaa neljän mailin sisäpuolella Lincolnshiren
rannikolla kun Grimsbyn kalastajilla ei ole sitä oikeutta Norjan
rannikolla.

Kukaan ei takaa etteikö joku toinen maa sen jälkeen
kun Norjalle on annettu neljän mailin raja, vaatisi itselleen
viiden mailin rajaa. Norja vaatii itselleen suurempaa osaa Poh-
janmerestä kuin mikään muu valtio ja samalla kun se neuvottelee
se takavarikoi englantilaisia laivoja, sakottaa niitä, takava-
rikoi kalastustarpeet j.n.e. Yleensä englantilaiset muistuttavat
norjalaisten mieliin, miten norjalaisille olisi taloudellisesti
edullisempaa suostua englantilaisten ehtoihin. Esim. mainittakoon
että tammikuussa tänä vuonna toivat norjalaiset maahan 11,888
cwt. kalaa, josta englantilaiset maksoivat £28,570.

Tähän olen ottanut huomattavimmat kohdat käydystä väit-
telystä. Ministeriö on tilaisuudessa tästä jo huomaamaan, miten
englantilaiset ovat hyökkävällä kannalla ja suorastaan uhkaavat
norjalaisten kalojen boikottauksella, jolleivät norjalaiset myän-
ny.

Englantilaisten kanssa lienee toivotonta tästä asiasta
tällä hetkellä neuvotella, niin kauan kuin kaikki on maassa lamas-
sa ja kalastajat kääntyvät joka vuosi kerta toisensa jälkeen Par-
lamentin puoleen pyytäen sen avustusta. Vasta sitten kun kalas-
tusolot Englannissa parantuvat voidaan ajatella tilanteen tulevan
edullisemmaksi. Mutta toiselta puolen eikö voisi ajatella sopimuk-
sen tekemistä Norjan kanssa kalastuksen estämiseksi esim. neljän
mailin päässä rannikoltamme pohjoisessa, jossa kuulemma norjalaiset
harjoittavat salakalastusta. Norjalaisten lienee vaikea meiltä kiel-
tää sitä mitä he muilta vaativat.

Lontoo, helmikuun 27 p:nä 1926.

W. J. B. ...
Chargé d'Affaires

II. Liberaalit.

Liittyy raporttiin
n:o 1, II. 5.2.26.

Otsakkeessa nimitetyssä raportissa mainitsin jo, että liberaalien uudesta maapolitiikasta tultaisiin päättämään erikoisessa konferenssissa. Tämä konferenssi pidettiin t.k. 17-19 p:nä Lontoossa. Läsnä oli 1500 edustajaa. Vastoin kaikkia oletuksia oli konferenssi rauhallisempi kuin kukaan oli odottanut. Koska lähetystö myöhemmin, kun se on saanut haltuunsa kokouksen viralliset asiakirjat, tulee palaamaan asiaan, esittelen tässä vain muutamia puolia, jotka ovat yleisistä merkityksestä.

Huomiota herättää se seikka, että Lloyd Georgan maaohjelma pääpiirteissään tuli hyväksytyksi. Ainoat huomattavimmat muutokset koskivat sitä seikkaa, että reformi tehtiin notkeammaksi sen kautta, että konferenssi tunnusti olevan muunlaisia oikeuksia pitää maata hallussaan kuin ne harvat, jotka lueteltiin ehdotuksessa. Samalla myöskin periaatteessa hyväksyttiin kohta reformin aikaansaamisesta "asteettain". Täten oikeastaan ohjelma menetti sen sosialistisen sävyn, joka oli pelottanut monia liberaaleja.

Ei voi kieltää, etteikö silmiin pistänyt se innostus, joka tuli näkyviin varsinkin sellaisten edustajien lausunnoissa, jotka edustivat seutuja, joissa maatyölläiset olivat vahvimpia, ollut huomattava. Paitsi sitä seikkaa, että Lloyd Georgan maaohjelma sinänsä jo on huomattavasta merkityksestä, on sen merkitys vieläkin suurempi vaalikiihotuksena. On nim. merkille pantavaa, että liberaalit nyt jo ovat päättäneet määrätä 500 uutta kandidaattia niiden parinsadan asemasta, jotka ottivat osaa niiden vaaleihin ja alottaa nyt jo vaalikiihotuksen tulevia vaaleja varten, jotka tapahtuvat vasta parin vuoden perästä. Tällöin tullaan kiihotuskeinona käyttämään melkein yksinomaan maareformia.

Tämä on alkanut jo herättää levottomuutta sekä konservatiivien että Labour Partyn keskuudessa. Labour Partyn johtajat ovat koetta-

neet parissa puheessa esittää jonkinlaisen ohjelman tässä kysymyksessä siinä kuitenkin epäonnistuen, etupäässä sen vuoksi, että liberaalien ohjelma on kuitenkin valmistettu siksi suurella perinpohjaisuudella ja asiantuntijoiden avulla. Labour Partyn johtajien puheet ovatkin suureksi osaksi sisällykseltään olleet irvistyksiä liberaalisen puolueen heikkoudesta j.n.e. Toisin on ollut konservatiivien laita, sillä he ovat huomanneet, että liberaalien itsenäinen toiminta voi olla heille suureksi haitaksi uusissa vaaleissa sitäkin suuremmalla syyllä, kun he saavat kiittää toisavuotisesta menestyksestään monessa suhteessa juuri liberaalien yhteistyötä. Tämän vuoksi ovatkin he päättäneet jättää Parlamentille erinäisiä lakiehdotuksia, joiden tarkoituksena ennenkaikkea on poistaa kärki liberaalien vaalivaltilta. Uusien lakien tarkoituksena on edistää pikkutilojen muodostumista, avustaa rakennustoimintaa, parantaa ojitusta, muuttaa maataloustuotteiden merkintää, sokerijuurikasviljelyksen edistämistä, metsäin hoidon parantamista, kuntien teitä, maataloudellista kasvatusta ja tieteellistä tutkimista j.n.e.

On vaikeata vielä mennä sanomaan, mitkä lopulliset seuraukset tulevat olemaan. Noin kuukauden kuluttua tulevat ensimmäiset täytevaalit pidettäväksi, joihin voidaan odottaa liberaalien uuden ohjelman voivan vaikuttaa. Siitä voidaan päätellä, mikä teho sillä tulee olemaan maalaisväestöön. Myöskin on otettava huomioon, että Labour Partyn ohjelman heikkous ja kuluneisuus voi olla apuna liberaaleille. Selvää vain on, että puoluesuhteet tulevat tasoittumaan joskin konservatiivinen jäänee enemmistöksi. Kaikki tulee lopultakin tietysti riippumaan siitä, miten nykyinen hallitus selviytyy nykyisestä kriisistään. Täten lieinee viisainta jäädä odottamaan tapahtumain kehitystä.

Lontoossa, helmikuun 27 p:nä 1926.

R. D. ...
Chargé d'Affaires a.i.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cy.

ASIA:

U. a. Asiainhoitaja Erkow raportti no 13.

Lontoo.

11/11 1926.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 3121.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 411/269 Sal. D. 10 26.		
16/11-26	12	Litt.
OSASTO	OSASTO	ASIA
5.	67.	
2, MORETON GARDENS, SOUTH KENSINGTON, S.W. 5.		

Marraskuun 11 p:nä 1926.

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen
raporttini n:o 13, joka käsittelee

Hyökkäämättömyyssopimusta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän
kunnioitukseni vakuutus.

Chargé d'Affaires a.i.

Herra Ulkoasiainministeri,

Professori E. N. S e t ä l ä ,

H e l s i n k i .

Raportti n:o 13.

Hyökkäämättömyyssopimus.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

M. 41/269 fac. D. 26.

16/11-26

Ministeri Saastamoinen on ennen lähtöään Haagiin ja myöskin Haagista ilmoittanut Ministeriölle mielipiteensä ja vaikutelmansa täältä Venäjän kanssa solmittavaan hyökkäämättömyyssopimukseen nähden, joten en voi siihen suurtakaan lisäystä tehdä. Katson kuitenkin velvollisuudekseni ilmoittaa erästä havainnosta, jonka tänään tein Foreign Officeessa keskustellessani sen Pohjoisen osaston esimiehen Mr. Palairetin kanssa, joka voi täydentää jossakin määrin ministeri Saastamoisen ilmoituksia.

Mr. Palairet on verrattain äskettäin, elokuussa tänä vuonna, siirtynyt Kaukaisesta Idästä tähän virkaan, joten aikaisemmat keskustelut hänen kanssaan ovat olleet verrattain tuloksettomia etupäässä sen vuoksi, että hän ei ole ollut tilaisuudessa tutustumaan Suomen oloihin. Nytemmin on hän kuitenkin kaikesta päättäen ennättänyt täysin tutustua oloihin varsinkin Venäjällä, joten keskustelu oli varsin mielenkiintoinen.

Hän alkoi tätä koskevan keskustelun huomauttamalla viimeisestä mielipiteiden eroavaisuuksista Neuvosto-Venäjällä tällöin sanoen, että hänen mielipiteensä mukaan tapahtunut ei itse asiassa merkinnyt suurtakaan muutosta entiseen, vaan että pikemmin tulos on voinut vahvistaa bolshevikkien mahdollisuuksia toimia tarmolla ulkomailta. Hän kysyi, olisiko Suomessa ollut huomattavissa mitään erikoisempia tässä suhteessa.

Tähän vastasin, että olot meillä edelleenkin kehittyvät normaalisti varmistuen päivä päivältä, jos ne yleensä kalpaavat varmistusta. Kommunistien toimintaan nähden on tietysti otettava huomioon, että se luonnollisesti vaalien edellä on jonkun verran vilkkaampaa. Ainoa seikka, joka osottaisi bolshevikkien intressiä on, että meillä on käynnissä neuvottelut venäläisten kanssa hyökkäämättömyyssopimuksen solmimisesta.

Tähän Palairet huomautti, että ne eivät kai johda lopullisiin tuloksiin tai jos ne johtavat, neuvottelut kai kestävät hyvin kauan? "Mutta miten on sen asian laita, että meillä on se käsitys,

että Suomessa olisi piirejä, jotka harjoittaisivat painostusta hallitukseen sopimuksen tekemiseksi?"

Vastasin tähän, että sehän voi olla mahdollista, mutta en ole niin läheisessä kosketuksessa hallituksen kanssa, että voisin sanoa, millaista sopimusta mahdollista painostusta harjoittavat piirit haluavat. En kuitenkaan voinut olla lisäämättä, että onhan kaikissa maissa olemassa piirejä, jotka Venäjään nähden ovat fanaatikkoja eivätkä ota realiteetteja huomioon, samaten kuin on olemassa piirejä, jotka menevät toiseen äärimmäisyyteen Kansainliittoon nähden, arvelen, että se yksinään riittää turvaamaan kaiken. Mutta mitä itse neuvotteluihin tulee, ilmoitin, että ainakin asioiden nykyisellä kannalla ollen, ei ollut kovinkaan luultavaa, että bolshevikit hyväksyisivät semmoisenaan ehtomme, sillä neidän merkitsisivät täydellistä täyskäännöstä bolshevikkien tähänastiseen ulkopoliittikkaan ja ennenkaikkea sen suhteisiin Kansainliittoon.

En voi olla lisäämättä, että keskustelusta sain sen vaikutuksen, että Foreign Office ei ymmärrä sopimuksen tekoa Venäjän kanssa, joka ei toisi mukana aivan huomattavia konsessiooneja sen taholta. Se ilmeisesti pitää vähemmän suotavana sopimusta, joka käytännössä voisi vahvistaa Sovietin asemaa, sillä Englannin koko politiikka tällä hetkellä keskittyy taisteluun Moskovan kanssa, joka kulissien takana kärjistymistään kärjistyy. Tämän vuoksi se myöskin ilmeisesti mielihyvällä toteaisi jokaisen tapauksen, jolloinka Sovietin ulkopolitiittista asemaa on heikennetty.

Lienee syytä tässä yhteydessä lisätä, että Palairot verrattain kiiveassa äänilajissa puhui siitä häikäilemättömästä propagandasta, jota bolshevikit tällä hetkellä harjoittavat Englannissa.

- - - - -

Venäjän kanssa käydyillä neuvotteluilla on muuten eräs varsin yllättävä puolelensa. Minun huomiotani on kiinnitetty yksityiseltä englantilaiselta taholta siihen seikkaan, että Ahvenanmaan kysymys on taas tulossa pinnalle sen vuoksi, että tämä kysymys on otettu myöskin huomioon sopimusneuvotteluissa Venäjän kanssa. Minulle on

lähetetty m.m. kaksi leikkelettä, joista toinen on tosin amerikkalaisesta lehdestä Christian Science Monitor'ista (15.10.26) ja toinen taas eräästä Dublinin lehdestä, jonka nimen lähettäjä on unohtanut ilmoittaa, mutta jonka saanen kun hän palaa matkaltaan..Kummankin lehden tiedot ovat ilmeisesti samasta lähteestä Helsingistä, lehtien "erikoiskirjeenvaihtajilta". Mielenkiintoisin osa Monitorin pitkästä kirjoituksesta koskee toimittaja Julius Sundblomin haastattelua, jossa tämä m.m. lausuu, että hänen mielestä, jos Venäjän ja Suomen välillä syntyisikahnaus (trouble) Venäjä voisi vaatia itselleen Ahvenanmaata sovinnon hinnaksi. "Täten voisi Ahvenanmaata tulla uhratuksi ilman että sillä itsellään on mitään sanottavaa asiassa. Jos Venäjän suunnitelmiin kuuluisi järjestää Ahvenanmaalle linnoitukset merkitsisi se Ahvenanmaan kansan perikatoa. Nyt kun kysymys jälleen on tullut esille, kysyi Monitorin edustaja, mikä Ahvenanmaan kansan omasta mielestä olisi asian parhain ratkaisu? Ahvenanmaan itsenäisyys Kansainliiton turvissa, vastasi hra Sundblom, olisi meille turvallisinta ja parhainta maailmalle (!). Saarien strateeginen asema vaikuttaa jo sen, että kysymys koskee suurvaltoja. Kun Ahvenanmaalla ei ole ollenkaan suomea puhuvia asukkaita ja kun lisäksi meidän kielemme ja sivistyksemme ovat ruotsalaiset, pitäisi meidän kuulua Ruotsiin jos tulee kysymys johonkin valtakuntaan liittymisestä, mutta kun me pystymme täysin itsenäisesti itseämme elättämään, meidän ei tarvitse kuulua mihinkään valtioon, jos Kansainliitto suojelisi meitä toisten valtioitten poliittisilta pyyteiltä."

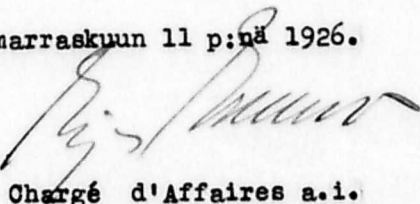
Dublinin lehden pääkirjoituksessa taas osotetaan miten selvästi uudelleen on tullut näkyviin Kansainliiton epätäydellisyys kun se sopimus, jonka kautta Suomelle annettiin Ahvenanmaa, vaikka saaret ovat lähellä Ruotsia ja niissä asuu täysin ruotsalainen väestö, nyt ei ollenkaan ole merkityksestä Venäjälle, joka katsoo, että kysymys koskee yksinomaan sitä ja Suomea ja on Venäjälle yksinomaan strategisesta merkityksestä. Lehti samaten kuin Monitorikin sitten selostaa Loganovskin tunnettua haastattelua Politikenisä. Lehti lopettaa kirjoituksensa sanomalla, että Loganovskin ju-

listus on herättänyt varsin suurta huomiota Itämeren pikkuvaltioiden keskuudessa, jotka ovat arvelleet, että saaria koskeva järjestely, jonka Kansainliitto oli hyväksynyt, oli lopullinen. Suomi luonnollisesti on sidottu sopimuksen määräyksien kautta, mutta sama ei ole asian laita Venäjään nähden ja ei kukaan voi kieltää Venäjällä olevan sekä puhtaasti juridisia että käytännöllisiä etuja. (No one can deny Russia's interest both from a strictly legal as well as practical point of view). "Nämä saaret itse asiassa täydelleen hallitsevat pääsyä Suomen lahteen, jonka toisessa päässä Pietari on ja Itämeren hallitsemisessa ne ovat mitä suurimmasta merkityksestä. Näissä olosuhteissa puolueettomaksi julistaminen on parempi kuin yhdelle valtiolle luovuttaminen, mutta kaikkien asianosaisten suostumuksetta puolueettomaksi julistaminen on epävarma ratkaisu." (Under such circumstances neutralization is better than award to a single power, but without the consent of all parties neutralization is an unsafe solution).

Olen tahtonut ilmoittaa näistä lausunnoista, koska arvelen että ne mahdollisesti voivat olla Hallitukselle mielenkiintoisia tietää.

Haluaisin tässä yhteydessä kunnioittaen pyytää informatiivitarkoituksia varten tietoa siitä, mitkä syyt vaikuttivat siihen, että Ahvenanmaan kysymys otettiin esille nyt hyökkäämättömyyssopimuksen yhteydessä eikä odotettu esim. sitä hetkeä, jolloin Neuvosto-Venäjä mahdollisesti olisi liittynyt Kansainliittoon.

Lontoossa, marraskuun 11 p:nä 1926.

Chargé d'Affaires a.i.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7.

ASIA:

V.a. Asiainhoitaja Erkko rap. no 14.

Lontoo

12/11 1926.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 3195-

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
42/269 S. D. 12. 26.		
18/11-26	2	LIT.
5.	C7.	ASIA
2, MORETON GARDENS,		
SOUTH KENSINGTON,		
S.W.5.		

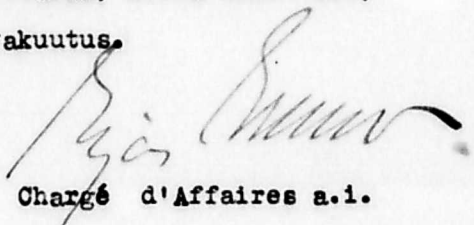
Marraskuun 12 p:nä 1926.

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen
raporttini n:o 14, joka sisältää:

Chamberlain ja Kansainliitto siv. 1.
Neuvosto-Venäjä ja uusi aasialainen
liitto..... " 4.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri,
syvimmän kunnioitukseni vakuutus.

Chargé d'Affaires a.i.

Herra Ulkoasiainministeri,
Professori E. N. S e t ä l ä ,
H e l s i n k i .

Raportti n:o 14.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

42/269 Sal. D. E. 16.

18/4-26

Liit.

1. Chamberlain ja Kansainliitto.

Viitaten Ulkoasiainministeriön sähkösanomaan L74 ja Ministeri Saastamoisen vastaussähkösanomaan Haagista t.k. 5 p:ltä, on minulla kunnia Ministeri Saastamoisen määräyksestä ohellisena lähettää "Timesin" selostus puheesta, jonka Sir Austen piti Glasgowin yliopistossa t.k. 2 p:nä ynnä yhden kappaleen puheesta kokonaisuudessaan, sellaisena kuin se on julkaistu "Glasgow Heraldissa".

Pyydän erikoisesti kiinnittää huomiota puheen loppuosaan, jossa Sir Austen tekee selkoa käsityksestään Kansainliiton tehtävistä ja siitä merkityksestä, joka Locarnon sopimuksella on ollut Europan rauhan turvaamisessa. Hän erikoisesti painostaa sitä seikkaa, että yleensä unohdetaan, mikä Kansainliitto oikeastaan on. Se on kansojen liitto, jossa toimitaan yhteisestä sopimuksesta sekaantumatta kunkin kansan erikoisiin yksityisiin kysymyksiin. On kerrassaan väärin antaa Kansainliitolle jonkun ylivaltion, super state'n, asema, sillä sellainen se ei ole. Hänen mielestä juuri se seikka, että Kansainliitto ei ole mikään ylivaltio, on tehnyt mahdolliseksi sen pysyväisen olemassaolon. Kansainliiton perussääntökin on laadittu sillä tavalla, että sen toiminta on notkea ja sopeutuu niihin mitä erilaisimpiin olosuhteisiin, jotka ovat vallalla eri osissa maailmaa. "Olisi kerrassaan turmiotatuottavaa yrittää näissä olosuhteissa säätää tarkka määritelmä jokaista mahdollista tilannetta varten, määritellä yksityisseikkoja myöten jokaista ajateltavaa tapausta silmälläpitäen, miten jokaisen liiton jäsenen on annettava avustusta liiton auktoriteetin ylläpitämiseksi taikka hyökkäyksen vastustamiseksi. Liittosopimuksen luojat toimivat viisaammin. He laativat laajat periaatteet toiminnalle yrittämättä johdattaa jokaisen periaatteen käyttämistä äärimmäisiin loogillisiin johtopäätöksiin. He tiesivät, että jos he jännittäisivät uuden liiton siteet liian kireälle, ne katkeaisivat ja heidän toiveensa häviäisivät kokonaan. Tahallaan eikä huomaamattomuudesta he jättivät liittosopimukseen aukkoja ja siten aikaansaivat, että sen

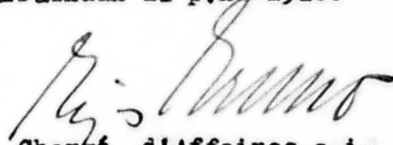
käyttäminen ja kehittäminen oli notkeata, joka on ensimmäinen edellytys elämälle ja voimistumiselle."

Chamberlain huomautti sitten englantilaisesta kirjoittamattomasta perustuslaista, jolle koko valtakunta on rakennettu, joten ylläesitetty ei ole mikään uutuuksille. "Mutta vieraille valtioille, joilla on toinen historia, toiset laitokset ja perinnäistavat ja toiset ajatustavat, on vaikeata hyväksyä^{ja}/myöskin ymmärtää tätä." Hänen mielestä asteettaisessa kehittämisessä on löydettävissä Kansainliiton tulevaisuus. "Proceeding tentatively, applying to each difficulty as it arises the best solution that seems available, not seeking to overstrain its authority at any one moment or to impose in advance decisions or obligations which to be effective must be the outcome of free co-operation, the League may gradually build out of case law an international jurisprudence which will command the assent and receive the allegiance of all." Hän ottaa myöhemmin toisen todistuksen tämän tarkkan järjestyksen sopimattomuudesta, kansain erilaisista eduista ja intresseistä. Tyydyttävää ratkaisua ei voida saada yleisestä sopimuksesta, vaan erikoissopimuksesta, jolla hän tarkoittaa Locarnon sopimusta, sillä se tukee ja vahvistaa rakennettua laitosta, Kansainliittoa. "Tämä merkitsee Englannille ei uusien velvollisuuksien omaksumista, vaan juhlallista julistusta, miten se erikoistapauksissa, missä maa on eniten kiinnostunut, tulee tulkitsemaan ja täyttämään ne velvollisuudet, jotka se on jo omaksunut paktissa."

Omasta puolestani haluaisin vain lisätä, että tuntien englantilaisen ajatustavan, on mielestäni tehty virhe, kun Englantiin nähden on koetettu yleistyttää sen hyväksymää 16:ta artiklan tulkintaa. Englanti on Locarnon sopimuksessa siinä mainittuun vissiin tapaukseen nähden sitoutunut ymmärtämään sen F-liitteessä mainitulla tavalla. Mikään ei olisi estänyt sitä muissa tapauksissa tulkitsemaan käytännöllisiä näkökohtia silmälläpitäen toisella tavalla. - Se vaara on nyt tarjolla, että Genevessä tehdyn demarohen kautta on voitu aikaansaada ennakkotapaus, jota vastaisuudessa on vaikea muuttaa. On kerta kaikkiaan pidettävä mielessä, että ei ainoastaan Englanti, vaan koko

anglosaksinen maailma, jonka ajatustapa eroaa niin jyrkällä tavalla mannermaalaisesta ja ennenkaikkea saksalaisesta, haluaa suostua kirjallisiin sitoumuksiin silloin kun ne perustuvat käytännöllisestä elämästä saatuihin kokemuksiin. Anglosakseille on kokonaan vierasta mennä ensin tekemään teoreettisia, yleisiä sopimuksia, joita sitten sovelletaan käytännössä monasti toisella tavalla kuin alkuaan konsanaan oli tarkoitettu. Englantilaisen katsantokannan mukaan Kansainliiton tulevaisuus riippuu sen anglosaksalaistuttamisesta.

Lontoossa, marraskuun 12 p:nä 1926.

Chargé d'Affaires a.i.

Sir Austen Chamberlainin pitämä puhe Glasgowin yliopistossa

2.11.26.

Times.

Sir Austen Chamberlain was installed as Rector of Glasgow University yesterday.

Sir Austen, in his address said it was, he thought, true that no democratic Government could deliberately pursue through years of careful preparation a policy of blood and iron, but it would be rash to assume in the face of history that democracy provided a guarantee of peace. The careful preparation, the skillful choice of moment might indeed be absent, but we had no reason to flatter ourselves with the fond belief that the pride or vanity of a nation was less sensitive than that of a prince, or that in a moment of crisis the crowd would be cooler than the individual.

The League of Nations, not yet seven years old, had grown not merely in numbers, but in unity and strength. He confessed, however, that he had watches with anxiety some recent indications that the mutual trust and confidence which should exist between the Council and the Assembly of the League were not yet fully assured. He was the first to admit that the peculiar circumstances surrounding the special Assembly last March placed both Council and Assembly in an invidious position, but the circumstances were wholly exceptional. The conditions of Germany's entry into the League were in question, and if the methods employed were open to criticism, this was wholly due to the inherent difficulties of an exceptionally delicate situation, and to a concatenation of circumstances which it might be hoped would never recur. But the difficulty went deeper. It did not, in fact, originate in, or had it passed wholly into history with, the events of March.

No one who had carefully watched the birth and growth of the League could fail to notice that from the beginning there had been a certain undercurrent of jealousy of the position ascribed by the Covenant to the Great Powers, or, as they were designated in a phrase which was thought less susceptible of an invidious interpretation, the Power with general interest. He would beg those who had allowed themselves to be influenced by this feeling to consider whither it would lead them, and what the consequences of its cultivation must be for the League. While within the League the vote of the smallest carried the same consequences as the vote of the most powerful. Where world opinion was concerned the same values were not in all cases maintained. Some had a larger influence on public opinion than others. Some, and this is important, staked more by the obligations which they had undertaken, and in case of need could make, and would be asked to make, a larger contribution to the common weal. A wise statesmanship would take account of these facts, and, instead of attempting to ignore or dispute them, would make use of them to confirm the League's authority and increase its strength.

The immediate need of the day was not for some giant superstructure, superimposed upon the Covenant of the League; it was for agreements among those nations whose quarrels in the past had disturbed the peace of the world, which might serve to underpin and sustain the existing building. Such he claimed to be the Treaty of Locarno. The policy embodied in that Treaty was now one of the bulwarks of European peace and of the League's authority. A new spirit was abroad in the world. Through blood and tears we had travelled thus far. Soon we would commit to a younger generation the care of the lamp once more dimly burning within the Temple of Peace.

THE COAL SITUATION

Miners' Delegate Conference Summoned

SMALL HOPES OF AN EMBARGO

TRANSPORT UNIONS' MEETING WITH MINERS' LEADERS

The Executive of the Miners' Federation yesterday decided to call a national delegate conference for to-morrow to consider the entire situation.

The Executive afterwards attended a conference of railway and other transport unions, which discussed the proposal for an embargo on imported coal, and adjourned to enable representatives of the General Council of the T.U.C. who were present to report to the full General Council to-day.

Although the subject will probably come up again at the special trade union conference being held to-day to consider the levy proposal, it was stated last night on good authority that the embargo would not be agreed to by the unions which would be mainly concerned in carrying it out.

Locomotive Engineers and Firemen declined to attend the ballot of the National Seamen's Union, voting a majority against an embargo.

The Russian workers sent a telegram promising to do everything in their power to support the miners and in every way. Mr Cook replied that the miners were sure of victory if any other workers who might follow the

will probably come up again at to-day's conference regarding the levy, but it was stated on good authority last night that an embargo would not be agreed to by the unions which would be mainly concerned in carrying it out. The fact that the seamen have voted against it so decidedly will be a determining factor, and the National Union of Railwaymen is already committed by its delegate conference to a decision not to impose an embargo. The fact that the Associated Society of Locomotive Engineers and Firemen declined to attend the conference indicates that they also are opposed to the embargo.

The result of the ballot of the Seamen's Union in regard to the proposed levy on behalf of the miners was not available at yesterday's conference, but will probably be reported at the conference to-day.

THE ABSENT MINERS' LEADER

A mild sensation was caused at the meeting of the Miners' Executive in the forenoon when it was found that Mr Frank Varley, M.P., of Notts, was not present. Mr Varley recently declared himself in favour of the Federation policy and of the national agreement, but he was present with Mr G. A. Spencer, M.P., who has been suspended by the Federation for the part he has played in negotiating local settlements at a meeting on Monday of the Notts Miners' Council, at which it was decided to arrange an interview with the local owners for the purpose of arriving at a district agreement. Mr Cook stated at the conclusion of the Executive meeting that they had heard nothing officially about the reports of a separate district agreement in Notts. He said they had communicated with Mr Varley and asked for an explanation of his absence.

MORE MONEY FROM MOSCOW

Mr Cook's official statement on the meeting indicated that the following telegram had been received from the Russian workers:—

"With unfailing attention and deep sympathy the workers of the United Soviet Republics witness the heroic fight waged by their brothers in class, the valiant British miners. The workers of the U.S.S.R. understand perfectly that such a fight is not only a fight in the interest and for the future of the whole British Labour movement, but also represents the defence of the cause of the world proletariat against capitalist aggression.

The workers of the U.S.S.R. deeply sympathise with the heroic miners and their

THE IMPERIAL CONFERENCE

STANDARDISATION IN INDUSTRY

REDUCING PRODUCTION COSTS

The members of the Imperial Conference yesterday paid a visit to the Air Ministry and considered the question of Imperial defence in so far as it affected the Royal Air Force and the Air Service generally.

This concludes the detailed examination of the question of Imperial defence through the three services, and to-morrow the Conference will resume the general discussion on the policy of defence.

The Economic Sub-Committee has completed a comprehensive survey of the question of industrial standardisation within the Empire, and some very interesting and significant facts have been brought out.

SIGNIFICANT FACTS

The Economic Sub-Committee yesterday completed consideration of the subject of industrial standardisation within the Empire—that is, determination by some authoritative body of the essential dimensions, materials, and qualities of manufactured produce, and the adoption by users generally of specifications laid down. A report will be presented to the Conference.

The survey of the whole question of standardisation has been very comprehensive, and it has brought out some very interesting and significant facts. Amongst these is the reduction from some hundreds to 113 in the number of iron and steel sections produced in Great Britain. This is estimated to have resulted in a saving in the cost of production of 5s per ton over all sections. It has been estimated that the value of stocks of ironmongery in wholesalers' and retailers' hands in Great Britain amounts to some £25,000,000, and that comparatively moderate measures of simplification by reducing the number of types might result in the release of one-fifth of the working capital locked up.

The value of stocks of electric lamps held outside factories in Great Britain is said to approach some £4,000,000, and it is believed that the ultimate effect of the unification of standard pressures now being brought about might cut this down by at least one-half. It has been apparent in the course of the discussions that the principle of standardisation could not be applied in all industries with the same advantage, but even if full allowance is made for this fact it is evident that the effect of standardisation—using the term in its very widest sense—could be extended more widely with great economic benefit both to producers and consumers.

PROGRESS MADE.

A considerable degree of progress has been achieved within the Empire both in the extension of standardisation and in securing common standards in Great Britain, Northern Ireland, Canada, Australia, South Africa, and India. There are engineering standards associations working upon similar lines and in conjunction with scientific and other interests concerned, while in New Zealand and the Irish Free State, where there are no standardising authorities, the standards issued by the British Engineering Standards Association are generally made use of.

A good deal has been done by different departments to provide standardisation in Great Britain. The Technical Co-ordinating Committee on General Stores has been constituted jointly by the Admiralty, War Office, and Air Ministry in conjunction with other Departments for the framing of stan-

their brothers in class, the patient British miners. The workers of the U.S.S.R. understand perfectly that such a fight is not only a fight in the interest and for the future of the whole British Labour movement, but also represents the defence of the cause of the world proletariat against capitalist aggression.

"The workers of the U.S.S.R. deeply sympathise with the heroic miners and their families, who bear now the greatest possible suffering. We firmly believe in your victory in spite of all the difficulties of fighting against the united forces of a powerful and dangerous enemy, and fighting still more dangerous quasi-friends who are trying to weaken and disorganise your fighting ranks. The workers of U.S.S.R. will be with you to the end. They will do everything in their power to help you materially and in every way so as to contribute to securing victory for you, in which victory they believe and which victory they heartily desire.

"Please acknowledge receipt of 1,000,000 roubles [just over £100,000] sent on October 30.

"Signed on behalf of U.S.S.R. workers—TOMSKY (chairman), DAGADOV (secretary)."

"SILVER BULLETS FOR VICTORY."

On behalf of the British miners Mr Cook yesterday forwarded the following reply:—

"Your welcome message to hand with greetings of all miners. We acknowledge the practical help which the Russian workers have forwarded to us of 1,000,000 roubles. Words fail me to express our debt of gratitude to the Russian workers. This 1,000,000 roubles will be the means of helping out women and children and saving us from starvation, and will encourage our miners in their determination to continue the struggle against longer hours, lower wages, and district settlements. We are sure of victory if we can secure sufficient financial help from other workers who may follow the example set by the Russian workers. It is silver bullets that we need for victory."

MR SMITH'S ELECTION SUCCESS.

Mr Cook further announced that the Executive had passed a resolution congratulating the president, Mr Herbert Smith, on his victory in the municipal election at Barnsley. This was of importance, he said, in view of the miners' struggle, and it proved conclusively that even in a Tory borough the electors supported the miners' cause. There was further proof of this in the result of the elections throughout the country, which gave in every mining area majorities and gains for the Socialist candidates.

THE SEAMEN'S BALLOT

New York, Monday.—A poll taken on British ships at Baltimore, Philadelphia, Boston, Norfolk, New York, and Newport News shows that seamen belonging to the British Seamen's Union in these six American ports are opposed to the proposals for helping the miners of Great Britain. The seamen were asked if they would refuse to sign on vessels carrying coal to British ports, and also if they would make a weekly contribution of a shilling or half a crown per man. Mr Matthew Tearle, of the National Union of Seamen, came specially to America to conduct the poll, the result of which is announced to-night. The figures were:—3985 to 176 against refusing to sign on, 1250 to 238 against a shilling levy, and 1150 to 35 against a half-crown levy.—Reuter.

IN THE COALFIELDS OVER 1000 MORE SCOTTISH MINERS AT WORK

YESTERDAY'S RETURNS

The official return issued last night showed 3639 more miners at work than on Monday, the total being 231,769. The biggest increase was 1251 in Yorkshire, Scotland coming next with an addition of 1135 to the numbers working. There were decreases of 132 in Warwickshire and 866 in the Cannock Chase, Shropshire, Staffordshire, and Worcestershire area. The following figures for the various districts include safety men at pits producing coal, but not at pits where no coal is being raised, and the comparison is with Monday:—

	At Work.	Change.
Scotland	27,769	+1135
Northumberland, Durham,		
Cumberland	16,346	+ 311
Yorkshire	30,651	+1251
Notts, Derby, Leicester	81,107	+ 752
Lancs, North Wales	30,682	+ 729
South Wales	19,303	+ 226
Warwickshire	15,771	- 132
Cannock Chase, Shropshire,		
Staffs, Worcester	42,133	- 866
Bristol, Dean Forest,		
Somerset, Kent	7,492	+ 123
Total	231,769	Net increase, 3639.

standards issued by the British Engineering Standards Association are generally made use of.

A good deal has been done by different departments to provide standardisation in Great Britain. The Technical Co-ordinating Committee on General Stores has been constituted jointly by the Admiralty, War Office, and Air Ministry in conjunction with other Departments for the framing of standard specifications for Government commodities. The Office of Works has effected considerable economies by simplifying the standards of commodities which they purchase. The Crown Agents for the Colonies, who act as buyers for the Governments of the Colonies, also co-operate closely with the Engineering Standards Association. In New Zealand the concentration of all Government purchases in a Central Stores Control Board has had very marked results, and in South Africa the number of types of engines required for the railways has been reduced in 16 years from 68 to 18.

The problem for the Conference is to ascertain what steps, if any, can be taken to widen the co-operation in respect of standards that already exist with a view to benefiting both producers and consumers and promoting trade within the Empire as a whole.

The Overseas Settlement Committee through its Sub-Committee has been dealing with the question of immigration, especially as it affects Australia.

CO-OPERATION IN RESEARCH.

The Research Committee has been considering organisation, a question which affects primarily inter-relationships between the Governments responsible for research and ultimately inter-relationships of research workers. The object of the inquiry is to discover (1) a practical method of bringing the programmes of research adopted by different parts of the Empire into vital relation with each other; (2) means of communicating results of research, wherever undertaken, to workers in the same or relative fields in other parts of the Empire; (3) simple means of communication between research organisations of Governments overseas and the manifold provisions made for Government research in this country.

Owing to the Cabinet meeting to-day there will be no plenary meeting of the Conference, but the Economics, Nationality, and Inter-Imperial Relations Committees will sit.

On the afternoon of November 10 the members of the Conference will attend a party at Buckingham Palace, and on the following afternoon they will attend a party given by the Archbishop of Canterbury at Lambeth Palace.

WHITE STAR LINE

PROPOSED SALE BELIEVED ABANDONED

From "The Glasgow Herald" and "The Daily Telegraph" Correspondent.

New York, Tuesday.—In New York shipping circles it is believed that the plans to sell the White Star Line to British interests have been abandoned. Mr F. A. S. Franklin, president of the International Mercantile Marine Company, will sail for England aboard the Homeric on Friday, but it is unlikely that he will discuss the sale or the rumour that he is going to London to inquire into the reported possibility of a British shipping combine being formed to pool all the Atlantic lines.

It is understood that one of the matters Mr Franklin will discuss in London is the laying down of the proposed 62,000 ton liner Oceanic, plans for which have been drawn up and approved, only the question of motive power remaining undecided.

TUTANKHAMEN'S TOMB

FURTHER DISCOVERIES

Cairo, Tuesday.—An official communique issued a few days ago referring to the recent opening of the third chamber of Tutankhamen's Tomb declares that the contents were not important in comparison with those of the other two chambers. The journal "Siassah," however, states it learns from a trustworthy source that the contents, while not so rich and fine in character as those found in the first two chambers, are yet of great historical importance, because they represent everything used at the funeral ceremony. Thirty small boats of two kinds were found, one sort being that used for funeral journeys from Luxor across the Nile to the tombs, while the others were intended for the transport of the body later from earth to Heaven. A very interesting box of small statues was also found, these having Tutankhamen's head but the body of a bird or animal, giving the Egyptian conception of the after-life. Two chariots were found which differed from those previously discovered in their lack of ornateness. Supposed to have been used for hunting, they are the first of their kind that have been discovered.—Reuter.

HOPES FOR WORLD PEACE

Sir Austen Chamberlain's Glasgow Rectorial

WHAT THE LEAGUE OF NATIONS HAS DONE

WAR NOW MORE DIFFICULT

Sir Austen Chamberlain, Secretary of State for Foreign Affairs, was installed yesterday to the ancient office of Lord Rector of Glasgow University, to which he was elected by the students last year.

In his Rectorial Address Sir Austen Chamberlain dealt with the problems of international relations and with the constant search of the peoples of the world for universal peace.

He found ground for a restrained but firm hopefulness in the record of the League of Nations, which, he said, had made the peaceful settlement of international differences easier and the resort to war between civilised countries more difficult.

His message to the students and to the youth of the country generally was contained in his concluding sentence:—"Soon we shall commit to a younger generation the care of the lamp now once more dimly burning within the Temple of Peace."

Among a large number of other events associated with the installation ceremony was a meeting of the University Court, at which announcement was made of the gift by Sir Frederick Gardiner and his brother, Mr William G. Gardiner, of £12,200 towards the scheme for the establishment of a Chair of Music in the University.

WEIGHTY ORATION

MAN'S STUMBLING STEPS TOWARDS PEACE

The installation ceremony in St Andrew's Hall, which was the chief event on the crowded programme of engagements which Sir Austen Chamberlain fulfilled during the day, was carried out with the traditional pomp of ancient and official ritual and to the accompaniment of the customary unofficial demonstrations by the undergraduates. In conformity with a tendency which has become increasingly apparent in recent years on big academic occasions, and which is not altogether a matter for regret, the students found it possible, however, to give full and free play to their exuberance without recourse to the more vigorous ebullitions of humour which have sometimes marked Rectorial proceedings. There was no undue restraint upon enthusiasm, and it goes without saying that the welcome with which the students greeted their Lord Rector, who has already gained a sure and abiding place in their hearts, lacked nothing in cordiality and spontaneity, but at no point were the proceedings of the day seriously retarded or obstructed by outbursts of the wilder spirits of youth.

Sir Austen Chamberlain's weighty oration on the problems of peace, which are the most urgent concern of the statesmen and the peoples of the world, was listened to in an attentive silence and with a closeness of interest which were a tribute alike to his personality and to the importance of his message. He had spoken for only a few minutes when one sensed a quick appreciation by the huge audience that what they were about to hear was not only a notable addition to the many famous Glasgow Rectorial addresses, but a pronouncement of international import.

gold robe of the Lord Rector, and taking his place at the desk, proceeded to deliver his address, which, as already indicated, was heard with quiet and earnest attention. Many of his points drew forth approving cheers, and there was a specially warm burst of applause when he made reference to his work at Locarno. It was only in keeping with the ironic strain of student humour that indications which he gave of the approaching end of a fairly long speech were also received with signs of rapturous approval.

After the address, in accordance with ancient custom, Mr J. C. Stewart, President of the Students' Representative Council, and Mr H. K. McLennan, secretary of the Students' Union, asked the Lord Rector to use his good offices with the Principal to secure a holiday for his constituents for the proper celebration of the occasion. The Lord Rector made the appeal to the Principal as requested, and Sir Donald MacAlister, with a delightful affectation of gravity, solemnly granted the request in name of the Senate. From St Andrew's Hall the Lord Rector proceeded to a meeting of the University Court, over which he presided, and at which, although the business was purely formal, the interesting announcement was made that two Glasgow business men who are already numbered among the beneficent founders of Chairs in the University—Sir Frederick Gardiner and his brother, Mr William Gardiner—have made a gift of £12,200 towards the scheme for the foundation of a Chair of Music. Thereafter Sir Austen attended the "installation" luncheon, at which he proposed "The University," and in the afternoon he witnessed a Rugby match at the University athletic ground at Westergate, and made a call at Queen Margaret College Union. Sir Austen Chamberlain was the guest of the Students' Union at a house dinner in the evening.

LORD RECTOR'S ADDRESS

The Lord Rector, delivering his address, said:—"Mr Vice-Chancellor, ladies and gentlemen, my first word must be one of warmest thanks to you for the honour you have done me and the kindly reception you have given me. To the Senate I must express my obligation for the honour that they too have conferred upon me. All but thirty years have passed since my father

...ing
...milar
...and
...New
...where
...the
...being
...made
...erent
...in
...ing
...con-
...War
...with
...odi-
...con-
...tan-
...ase.
...act
...the
...New
...rr-
...rol
...in
...nes
...ced
...to
...ken
...an-
...one-
...and
...as a
...tee
...ng
...ally
...on-
...ch
...the
...and
...arch
...to
...ing
...dif-
...ficult
...beat-
...ken,
...is in
...means
...rgan-
...the
...ment
...there
...nfer-
...and
...sit.
...the
...ad a
...the
...party
...y at
...D
...The
...hips-
...to
...rests
...clin,
...ntile
...land
...is
...on to
...of a
...ad to
...alters
...the
...lner
...rawn
...of
...ique
...cent
...ank-
...ents
...those
...urnal
...om a
...while
...those
...et of
...they
...neral
...kinds
...d for
...the Nile
...ended
...earth
...small
...aving
...bird
...ption
...ound
...ously
...neat-
...ing,
...been

... people of the world, was listened to in an attentive silence and with a closeness of interest which were a tribute alike to his personality and to the importance of his message. He had spoken for only a few minutes when one sensed a quick appreciation by the huge audience that what they were about to hear was not only a notable addition to the many famous Glasgow Rectorial addresses, but a pronouncement of international import.

RESTRAINED OPTIMISM.

In its literary expression the speech was couched in a nobility of language befitting its great subject. Sir Austen Chamberlain read from manuscript with considerable rapidity, but in the fine clarity of his diction and the characteristic precision of his utterance no point was missed. He spoke not of "glittering prizes" and "shining swords," but of the constant yearning of the human race for peace and of man's stumbling steps towards that ideal. He recalled how congresses of the great Powers had failed to preserve peace, because there was no real unity in their counsels, no common purpose in their policies, and no force of public opinion to control their jealousies or to direct their efforts. So the world went its course. Revolution resulted in reaction, and reaction provoked revolution. The growth of nationalism added a new explosive force, and the passions of the peoples proved as deadly as the rivalries and the ambitions of their rulers. From that he passed to speak of the great peace experiment of our own day—the League of Nations—in the work of which he has himself played so notable a part. In the sober accents of responsible statesmanship he recounted the achievements of the League so far, and expressed, with a restrained optimism which was the more impressive for its restraint, his hopes of what it may do in the future. His conclusion was that the League of Nations has made the peaceful settlement of international disputes easier and the resort to war between civilised countries more difficult. In his concluding sentences he linked the whole theme of his discourse with the aspirations and the ideals of the youth of to-day to whose representatives in Glasgow his speech was immediately addressed. "A new spirit," he said, "is abroad in the world. Through blood and tears we have travelled so far. Soon we shall commit to the younger generation the care of the lamp now once more dimly burning within the Temple of Peace."

STUDENT CHORUSES.

For an hour before the installation ceremony the spacious hall was filled and the students made that hour their own. The time of waiting was passed in pleasant and characteristic fashion in the singing of popular undergraduate songs and choruses. The scarlet gowns worn by the women students, who were seated in the front of the area, made a vivid bar of colour across the hall, and when in some of the songs the rhythm was accented by the swaying of alternate rows of students in contrary motion, the effect was striking. Almost every member of the audience sported a monocle, that tribute of the sincerest form of flattery to one of the characteristic features of the Lord Rector's appearance being apparently regarded as fitting to the occasion. As the time for the ceremony approached a number of prominent citizens, who were invited to grace the proceedings with their presence, took their seats on the platform, and the arrival a few minutes later of the Lord Rector, accompanied by the Vice-Chancellor (Principal Sir Donald MacAlister, B.), the Clerk of the Senate (the Very Rev. George Milligan, D.D.), representatives of the students' organisations and professors and lecturers was the signal for a great outburst of cheering from the students and the singing of the University song, "Ygorra." While Sir Austen Chamberlain stood facing the audience the song changed to "Oh Austen, dear, we love you so," at which the Lord Rector's features relaxed into a broad smile. Before he was installed as Lord Rector, the honorary degree of Doctor of Laws was conferred upon Sir Austen Chamberlain, and the noise subsided somewhat as Professor Gloag, Dean of the Faculty of Law, stepped forward to present him for that honour. Almost at once, however, there was a renewal of shouting with snatches of songs, and practically the whole of Professor Gloag's eulogy of Sir Austen Chamberlain's worth and his national services was lost in the din. After the capping ceremony had been performed Sir Austen cordially shook hands with the Principal.

APPEAL FOR HOLIDAY.

The President of the Students' Representative Council, Mr John C. Stewart, then requested the Principal to invest the new Lord Rector with the robe of his office and to ask him to deliver his rectorial address. The Principal put to the Lord Rector the question, "Are you prepared to take the oath of fidelity to your high office?" to which Sir Austen Chamberlain replied, "Yes, sir," while cries of "Sure" came from the hall. When the oath was administered the Lord Rector signed it, and it was noted with delight by the students that before doing so he removed his monocle and replaced it by a pair of horn-rimmed spectacles. A great shout went up from the undergraduates when he put the monocle back in position. With the assistance of the bedellus Sir Austen Chamberlain exchanged his scarlet LL.D. gown for the black and

LORD RECTOR'S ADDRESS

The Lord Rector, delivering his address, said:—Mr Vice-Chancellor, ladies and gentlemen, my first word must be one of warmest thanks to you for the honour you have done me and the kindly reception you have given me. To the Senate I must express my obligation for the honour that they too have conferred upon me. All but thirty years have passed since my father stood in this place to return his thanks to you for the honour you had done him by his election to the high position for which you have now chosen me. If anything could enhance for me the value of your choice, it is the thought that you have held me worthy to follow in his footsteps. As in his case, so in mine, this honour is conferred after more than thirty years of public life, and, like him, I would beg you to believe that through all the changes and vicissitudes of this long career I have sought, whatever my errors or my failures, to maintain the high traditions of our public life and faithfully to serve my generation.

YEARS OF CHANGE.

The thirty years upon which he looked back had been years of momentous change. The thirty odd years of my own career have witnessed still greater revolutions. Changes in political institutions, in religious thought, in scientific outlook, in social habits—some good, some bad—have succeeded one another with startling rapidity, and our grandfathers, even our fathers, might scarcely recognise the world in which we live. Nowhere have the changes been greater than in international affairs. The maps of yesterday are useless. The boundaries of yesterday are all changed. Four years of devastating war have shaken society to its foundations and left men asking whether civilisation itself could survive the recurrence of such a struggle as that from which it has so narrowly escaped.

DREAMS OF UNIVERSAL PEACE.

It is no wonder that amidst the horrors of that carnage in which the hope of a generation perished, men's thoughts turned once more to dreams of universal peace. It was no new idea. At every comparable crisis of the world's history the same thought had come to birth; there had been the same revolt of the human heart against the blind destructiveness of force, the same yearning to save our children from the horrors which we have lived. The world, reeling from the shock that it has sustained, beholding its prosperity in ruins, its faith in humanity shattered, its creeds shaken to their foundations, seeks in some international organisation, transcending the limits of personal or national sovereignties, a safeguard for its existence, an escape from self-destruction. The Holy Roman Empire was itself an attempt to secure through Pope and Emperor such a unifying or dominating direction of the European polity. But Pope and Emperor quarrelled; what was to have been a unifying force became a source of division, and the Reformation, creating new distinctions and intensifying old, finally shattered all hope that Christendom would look to a single directing head, whether temporal or spiritual, to settle its differences and mediate in its disputes.

SEEKING A WAY.

Yet the search went on. Each new crisis revived the idea, and philosophers continued to seek some better way than war for the settlement of international differences, some machinery that should do for sovereign States what the increasing sense of a community of interest and the growth of municipal law were doing, slowly and imperfectly but with ever-increasing certainty, for the individual. From the "Grand Design" of Sully, which Sully never saw, to the proposal made to Pitt by the Emperor Alexander I, the hope persisted that somehow, in some manner, the reign of law might supersede or regulate the use of force, and that even if the idea of perpetual peace were but a dream, recourse to war should be rendered more difficult and only tolerated after every other method of settlement had failed. The League of Governments which Alexander suggested was to be "founded on the sacred rights of humanity"; the rights of nations were to be established on "precise principles"; no war was to be begun "until all the resources which the mediation of a third party could offer had been exhausted"; and a secret article of the Anglo-Russian Alliance of 1805 provided for "the establishment in Europe of a federative system to ensure the independence of the weaker States by erecting a formidable barrier against the ambitions of the more powerful."

CASTLEREAGH'S DOUBTS.

No such grandiose design found expression in the Acts of the Congress of Vienna, where it may be suspected that "the sacred rights of humanity" held little place in the thoughts of the rulers and statesmen who were gathered there, nor in the settlement which followed upon the final overthrow of Napoleon at Waterloo. The Holy Alliance was less a League of Peace among nations than a mutual assurance society among Sovereigns against any liberalising tendencies among their peoples. The Foreign Minister of this country refused to sign it, and when it was pressed again by Alexander in a more precise form at the Congress of Aix-la-Chapelle it

was even more definitely rejected. "The problem of a universal Alliance for the peace and happiness of the world," wrote Castlereagh, "has always been one of speculation and of hope, but it has never yet been reduced to practice, and if an opinion may be hazarded, from its difficulties it never can, but you may in practice approach to it," and he claimed that such had been the result of "the unparalleled unity of design" with which the Allied Cabinets had acted, thus enabling them "to interpose their good offices for the settlement of differences subsisting between other States, to take the initiative in watching over the peace of Europe, and finally in securing the execution of its treaties in the mode most consonant to the interests of all parties." And he added—"Till, then, a system of administering Europe by a general Alliance of all its States can be reduced to some practical form, all notions of general and unqualified guarantee must be abandoned."

THE QUADRUPLE ALLIANCE.

Castlereagh therefore concentrated his efforts on a more modest but at that time at least a more practical endeavour. Rejecting the idea of a European League as at once unrealistic and unmanageable, he renewed the Quadruple Alliance directed against any recrudescence of the danger from France, and then secured the association of France in the counsels of the four Powers which formed it. "The expedient," he wrote in a letter to Bathurst, "is to give France her concert but to keep our security"; and he spoke of these periodic reunions of the rulers and Foreign Ministers of Europe as "a new discovery in European Government . . . giving to the counsels of the Great Powers the efficiency and almost the simplicity of a single State"; and in 1823, five years after Waterloo, Adams, that shrewd American observer, could describe the system thus established as "a compact between the five principal European Powers . . . for the preservation of universal peace," could declare that "it had proved effectual to its purposes by an experience of five years," and could add that "as a compact between Governments it is not improbable that the European Alliance will last as long as some of the States which are parties to it."

NO REAL UNITY.

Yet we know the result. The ideas of Castlereagh, never fully grasped by his colleagues at home, never really accepted by his collaborators abroad, were overshadowed by the principles of the Holy Alliance. Viewed from the first with suspicion by the smaller States which were excluded from their meetings, these assemblies of the Great Powers became not a guarantee of peace but an engine of reaction. Castlereagh himself felt that the Congress "was slipping from us without our quitting it," and his successor gave a new direction to British policy. The attempt to preserve peace by periodic congresses of the Great Powers failed because there was no real unity in their counsels, no common purpose in their policies, and no force of public opinion to control their jealousies or to direct their efforts. They had overlooked the words of Cardinal Fleury to the Abbé de St Pierre a century before—"You have forgotten, sir, the preliminary condition. You must begin by sending a troop of missionaries to prepare the hearts and minds of the contracting Sovereigns."

DEMOCRACY AND PEACE.

The world went its course. Revolution ruled in reaction, reaction provoked revolution; the growth of nationalism added a new explosive force, and the passions of the peoples proved as deadly as the rivalries and ambitions of their rulers. It is, I think, true that no democratic Government can deliberately pursue through years of careful preparation a policy of "blood and iron," but it would be rash to assume in the face of history that democracy provides a guarantee of peace. The careful preparation, the skillful choice of the moment, may indeed be absent; but we have no reason to flatter ourselves with the fond belief of the pride or vanity of a nation is less sensitive than that of a prince or that in a moment of crisis the crowd will be cooler than the individual. War has followed war—wars of liberation, wars of conquest, wars of defence, and civil wars—and here at the end of the first quarter of another century we stand scarcely beginning to emerge from the ruins of the greatest war of all. For fifty years of my life the Great War was the conflict which Castlereagh had witnessed. How small it must seem to-day to those whose fathers, brothers, friends perished in a greater!

OUR GREAT EXPERIMENT.

Once again humanity has revolted from the spectacle of its own deeds. Once again it has sought in the idea of international co-operation a guarantee against the recurrence of the catastrophe which its previous organisation had been impotent to prevent. What hope is there for the future? Have we been any more successful in solving the riddle of the Sphinx than those who a hundred years ago set themselves to the same task? We have embarked on a great

different from and greater than the spirit of any individual State or group of States comprised within it.

ACCOMPLISHMENTS.

Let us look back at some of the work which it has accomplished. That work falls into three main classes—humanitarian, economic, political—though these necessarily overlap and what is accomplished in one sphere aids, and is sometimes a necessary condition for, what is attempted in another. The preservation of peace cannot be separated from the restoration of economic stability; and the co-operation which is easy in non-contentious matters provides an example and creates an atmosphere for similar co-operation in the more difficult sphere of politics. I do not propose to speak of the work of the health and kindred organisations.

THE CASE OF AUSTRIA.

The economic work of the League has been even more important. Not only did war involve in every country, whether belligerent or neutral, a great disorganisation of trade and diversion of industry to meet the needs of the combatants, not only did it leave all the belligerents impoverished and exhausted, but the Treaties of Peace registering the facts of the new situation created by the war and attempting to satisfy the national aspirations of the liberated peoples broke up old economic entities and created new economic problems. Amongst the most pressing of these was the position of Austria. Four years ago Austria was on the brink of chaos. Vienna, which had been the political, economic, and banking centre of an Empire of over fifty millions, was now the capital of a State with less than seven million inhabitants, and Austria was burdened with personnel and charges inherited from the old Empire which far exceeded both her capacity and her needs. She had, in fact, sunk to a condition in which there was no hope of her being able to achieve her own salvation without external financial aid. How serious was her position may be shown by a single quotation from the report of the Financial Committee of the League, which thus describes the choice by which Austria was at that moment confronted: "The alternative is not between continuing the conditions of life of last year or improving them. It is between enduring a period of perhaps greater hardship than she has known since 1913 (but with the prospect of real amelioration thereafter—the happier alternative) or collapsing into a chaos of destitution and starvation to which there is no modern analogy outside Russia."

INTERVENTION JUSTIFIED.

What body other than the League could have undertaken such a task? No lesser security than the supervision of the League would have satisfied possible lenders that in such conditions a loan was safe. To no less obviously unselfish and catholic an authority would the Austrian Government and people have confided such large powers of control. The results justified the intervention of the League. By the grant of an international loan guaranteed by the Governments of the subscribing countries and issued under the auspices and sanction of the League, and by the execution of the series of drastic administrative reforms which were prescribed by the League and the strict control of the State expenditure by an agent of the League, Austrian finances have now been placed on a sound footing, her currency stabilised on a gold basis, budgetary equilibrium established, and credit and confidence so far restored that the League's essential task having been discharged, all foreign control over Austrian finances was withdrawn last summer. It is not necessary to emphasise the importance of this success in its bearing on the general position in Europe. A State whose economic condition is desperate is not merely in danger itself but constitutes a danger for the world at large. If the restoration of political stability is a necessary part of economic rehabilitation, it is not less true that the establishment of sound economic conditions is necessary to the creation of a stable political system.

Encouraged by the experience gained in Austria, the League undertook a similar task in Hungary. In all main essentials the methods employed by the League in 1924 for dealing with Hungary's chaotic financial situation were identical with those applied in the case of Austria, and a similar success has followed upon the League's intervention.

GREEK REFUGEES.

A problem of a similar character was presented by the flight of the Greek refugees from Asia Minor during the retreat of the Greek armies in 1922 and by the provisions for the exchange of populations which found a place in the Peace Treaty. In Greece, a country with a population of 6½ millions impoverished by an unsuccessful war, room had to be found for nearly 1½ million refugees, of whom 1,200,000 were destitute. To state the problem in these terms is to show that it was one that altogether transcended the capacity of the Greek Government, helped though it had been by the

aff
jug
age
wh
ha
fac
ma
sur
im
cal
wit
rep
Co
Co
wh
giv
was
Co
sug
it
arr
rec
mat
mer
Cou
in
dec
a p
rest
aga
T
few
suff
ove
inte
larg
of
rise
cor
a
ma
sec
"an
pri
test
it
apa
it
sup
the
but
on
to
did
diff
to
con
gen
stat
be
ope
and
re
st
ru
sc
in
or
I
tha
his
coe
the
pub
it
Aid
dow
sec
but
aut
fail
are
no
of
fail
as
pre
Co
un
Le
I
bo
ha
ter
pos
bel
con
the
fin
rep
wa
Le
got
and
agt
I
ele
gra
Ge
ave
sust
the
the
is
pres
co-op
other

War" was the conflict which Castlereagh had witnessed. How small it must seem to-day to those whose fathers, brothers, friends perished in a greater!

OUR GREAT EXPERIMENT.

Once again humanity has revolted from the spectacle of its own deeds. Once again it has sought in the idea of international co-operation a guarantee against the recurrence of the catastrophe which its previous organisation had been impotent to prevent. What hope is there for the future? Have we been any more successful in solving the riddle of the Sphinx than those who a hundred years ago set themselves to the same task? We have embarked on a great experiment; we have embodied in the text of international Treaties the dream of the Emperor Alexander; we have extended it across the Atlantic and the Pacific, and the Old World and the New; and the still older civilisations of Asia are linked together in a league for the preservation of peace; but to me at least it is a sobering thought that it has yet to be shown that we have succeeded where other and greater men, not less sincere and not less earnest, have failed. "Government," Mr Spender says in his book on the public life, "is an unending adventure." I recall Adams' prophecy of 1820. I fear to hazard a forecast and hesitate even to give expression to my hopes.

MUCH TO ENCOURAGE.

And yet there is much to encourage us. The League of Nations is not yet seven years old. It was confronted from the first with some of the most difficult problems which the Peace Treaties had left unsettled, and it was born into a world still seething with the passions, still a prey to the fears and the suspicions which the Great War had engendered. Peace, indeed, had been proclaimed, but the aftermath of war was still to reap. Though conceived as a universal association, it was in the first instance inevitably limited to the Allies and such neutral nations as were prepared to join them. Austria, Hungary, and Bulgaria were not admitted till later, and it has only just enrolled the fourth of the Great Powers of Europe in its ranks. Moreover, it was deprived at the outset of the co-operation of one of the great Founder States—a defect all the more serious because, as anyone will see who examines the Articles of the Covenant, and particularly Article 22, the special form given to the Covenant, and indeed to many other provisions of the Peace Treaties, was largely influenced, if not indeed actually conditioned, by the presumption that the United States of America would bring its power and influence to bear in support of the League.

LEAGUE A NEW FACTOR.

Nevertheless the League has grown not merely in numbers but in unity and strength. It has introduced a new factor into international relations which none can afford to ignore. Whether they stand within or without the League, nations must take account of its existence and of the obligations of its members to one another, and it is a happy circumstance that the United States, whilst remaining firmly opposed to the assumption of these obligations, has shown an increasing willingness to cooperate with the League, more particularly in work of a general humanitarian interest, and now in the most difficult of all international problems, the further limitation of armaments by international agreement.

TAKING SHAPE.

For two years past it has been my good fortune to represent my country on the Council of the League, to work on several of its Committees, and to participate in the deliberations of its Assemblies. They have been years of steady progress though the path has not always been smooth. We have met with difficulties which we had not anticipated, and have suffered losses which we profoundly regret. But the experiment is beginning to take shape.

The League is acquiring experience and consistency, and those who attend its gatherings cannot fail to be impressed by the existence alike in the Council and the Assembly of a spirit which is something

GREEK REFUGEES.

A problem of a similar character was presented by the flight of the Greek refugees from Asia Minor during the retreat of the Greek armies in 1922 and by the provisions for the exchange of populations which found a place in the Peace Treaty. In Greece, a country with a population of 6½ millions impoverished by an unsuccessful war, room had to be found for nearly 1½ million refugees, of whom 1,200,000 were destitute. To state the problem in these terms is to show that it was one that altogether transcended the capacity of the Greek Government, helped though it had been by the most generous contributions, and especially by the remarkable work of American and British charitable societies. Once again the assistance of the League was invoked, and in the autumn of 1923 the League of Nations authorised the issue of a loan of £10,000,000 to be administered by a Refugee Settlement Commission responsible to the League itself. The money was largely raised in the City of London, and the work has since steadily progressed. Of the 1,400,000 original refugees all but 200,000 have now been established in Greece.

A SOURCE OF STRENGTH.

The importance to Greece of this new population cannot be overestimated. The newcomers as a whole are more industrious and more enterprising than the local Greeks. Like the Huguenots who came to England after the Revocation of the Edict of Nantes, they are introducing new industries, and should in a few years prove a real source of strength and wealth to Greece. The majority of them have been settled in Macedonia where before the war the Greek element in the population was weak. That area, which formerly contained a large Slav-speaking population, is now almost exclusively populated by Greeks. The former Slav speaking inhabitants have emigrated to Bulgaria under the pressure of the incoming Greeks, and by the Greco-Bulgarian voluntary Emigration Convention of November, 1919, a Commission is engaged in assessing the compensation due in respect of the properties thus relinquished. The problem thus created for Bulgaria is now being dealt with in the same way, the League lending its support to the issue and undertaking to control the administration of a similar loan for the settlement of the Bulgarian refugees. It is difficult to conceive how like help could have been afforded in these cases by any machinery other than that of the League, or how, without the spirit and habit of international co-operation which lies at the root of all the League's work, the necessary outside assistance could have been secured.

POLITICAL TASKS.

On the political side the League has been called upon to settle not less difficult problems. I need mention only the Aaland Islands, the Silesian boundary, or the many questions which have arisen in connection with the relations of Poland to the Free City of Dantzig, to show how multifarious and how delicate have been its duties. And not only has the League been called upon to find a solution for difficulties arising between the Allies and their former enemies, but it has been invited also to settle questions upon which the Allies have been unable to agree among themselves. That its decisions in all these cases have given satisfaction to all the parties is not suggested, and indeed could not be expected, but by a process of patient conciliation the League has secured the peaceful settlement of issues which in other circumstances or less impartial and authoritative hands might have led to serious consequences. The latest decision of this character was the award of the Council in the case of the disputed boundary of Irak, which was the necessary preliminary to the treaty, since happily concluded, between Turkey, Irak, and ourselves.

GREEK AND BULGARIA.

Even more striking was the effect of the League's interposition in response to the appeal of Bulgaria in the dispute which arose between Bulgaria and Greece in October of last year as the result of an incident on their common frontier. A serious

NEWLY BUILT FREEHOLD MANUFACT

On the GREAT NORTH ROAD at BALDOCK

THE PROPERTY HAS EXTENSIVE FRONTAGES TO FOUR ROADS, AND

THE FACTORY IS SUBSTANTIALLY CONSTRUCTED. HAS EXCEPTIONAL 100,000 SQUARE FEET OF FLOOR AREA, and is capable of housing an extensive with VACANT POSSESSION. THE SITE AREA OF WORKS AND L

Plans, Particulars and Orders-to-View of—

LEOPOLD FARMER & SONS, Factory Specialists,

46 GRESHAM STREET, BANK, LONDON, E.C.2, and

affray took place on that frontier. It was just one of those incidents which 15 years ago would not improbably have involved the whole of the Balkans in war. Greek troops had actually crossed the frontier, and in fact hostilities had begun when appeal was made to the League. The Council was summoned by its acting President to meet immediately in Paris. Both sides were called upon to withdraw their troops forthwith within their own frontiers and to send representatives to state their case before the Council. Both sides agreed to accept the Council. Both sides agreed to accept whatever decision the Council might give; peace was restored, the incident was successfully settled, and the Council at a later session, acting upon suggestions made by the Commission which it had appointed, secured the adoption of arrangements whereby the danger of the recurrence of such incidents is at least materially reduced and their peaceful settlement facilitated. It was felt that the Council had shown its power to act rapidly in a crisis, and the incident itself and the decision taken by the Council established a precedent which may have far-reaching results if a similar dispute should ever again arise.

LIMITATIONS.

To give even so brief a summary of a few of the activities of the League is sufficient to show how varied is its work, over how many spheres of national and international interest it extends, and how large a part it now plays in the intercourse of nations. But this very fact may give rise to misapprehensions. It must not be forgotten that the League of Nations is not a super-State, but—I quote from a manual issued by the Information Section of the League Secretariat—"an inter-State society explicitly retaining the principle of national sovereignty and restricting its operations to external affairs. It is not a separate organisation existing apart from and above the States of which it is composed. It is international, not super-national." Its member States retain their full rights of independent sovereignty, but are "joined in a common organisation on permanent lines in an effort to reduce to a minimum the chances of war, to provide machinery by which international differences can be settled with recourse to hostilities, and thus to protect and confirm the peace of the world." The general principles upon which it acts are stated in the preamble of the Covenant as being "to promote international co-operation, and to achieve international peace and security

- by the acceptance of obligations not to resort to war;
- by the prescription of open, just, and honourable relations between nations;
- by the firm establishment of the understandings of international law as the actual rule of conduct among Governments;
- and by the maintenance of justice and a scrupulous respect for all treaty obligations in the dealings of organised peoples with one another."

CONCILIATION, NOT COERCION.

It follows that the League must work in the main not by force, but by persuasion. Its policy must be one of conciliation, not coercion. It must seek its main support in the willing co-operation of its members, in public opinion, and in the moral force which it derives from its representative character. Aided by the delays which the procedure laid down by the Covenant imposes, it seeks to secure agreement; but it has not the attributes of an international legislature or the authority of a court of law. If persuasion fails and its decisions or recommendations are refused acceptance, the refusal involves no penalty. The coercion provided by the Covenant applies only to such a breach of faith on the part of the parties to a dispute as involves resort to war before following the procedure of conciliation established by the Covenant or resort to war in defiance of a unanimous decision of the Council. "The League," says the handbook from which I have already quoted, "is in fact a body of States working together on a common basis, seeking to promote their common interests in one co-operative effort, for the purpose of which they have voluntarily agreed beforehand to observe certain rules of conduct and in the mutual interest to limit their freedom of action in particular directions." The members of the League are, I repeat, sovereign States, and it follows, as the same pamphlet states, that "whatever the League achieves is a result of inter-governmental agreements, and its progress and action extend *pari passu* with those agreements."

PRESERVING PEACE.

If these characteristics of the League be clearly recognised and their significance grasped, a good many misapprehensions will be corrected and some mistakes may be

to the pride of a great people and would have rendered intolerable the position of its representatives. If therefore the methods employed were open to criticism, if an air of secrecy alien to the general concept of the League appeared to overhang them, if the Assembly was kept waiting in a manner which it might well interpret as disrespectful, this was due to the inherent difficulties of an exceptionally delicate situation and to a concatenation of circumstances which it may be hoped will never recur.

POSITION OF THE GREAT POWERS.

But the difficulty goes deeper. It did not, in fact, originate in nor has it passed wholly into history with the events of March. No one who has carefully watched the birth and growth of the League can fail to notice that from the very beginning there has been a certain undercurrent of jealousy of the position ascribed by the Covenant to the Great Powers or as they were designated in a phrase which was thought less susceptible of an invidious interpretation, the Powers with General Interests. I would beg those who have allowed themselves to be influenced by this feeling to consider whether it would lead them and what the consequences of its cultivation must be for the League. Within the League all States are equal; the vote of the smallest carries the same consequences as the vote of the most powerful; where unanimity is required, the assent of the least is as necessary as the assent of the greatest.

LARGER INFLUENCE.

But where world opinion is concerned, the same values are not in all cases maintained. Some have a larger influence on public opinion than others; some—and this is important—stake more by the obligations which they have undertaken and, in case of need, can make and will be asked to make a larger contribution to the common weal. A wise statesmanship will take account of these facts, and instead of attempting to ignore or to dispute them, will make use of them to confirm the League's authority and to increase its strength.

A BROAD ORGANISATION.

To say this is not to plead for the restoration of the old Concert of Europe. That was indeed an honest, and for some time a successful, effort to replace international competition by international co-operation, or at least by compromise and mutual accommodation to avert the danger of open conflict. But in the long run the Concert was unequal to its task. Conflicting interests and growing ambitions first destroyed its usefulness, and finally put an end to its existence. No one would now propose simply to recreate it on its old narrow foundations. To secure the peace of the world a broader organisation is necessary; to satisfy the conscience of mankind all must be associated in a work in which all have a common interest, and to which all must bring their contribution. Nor will the Greater Powers themselves be uninfluenced by the opinion of their colleagues in the Council and in the Assembly. They will work in association with these colleagues, their attitude will be always affected, often modified, not seldom controlled by this association, and their agreement itself, if as I hope, agreement there continue to be among them, will be influenced and conditioned by their desire for the approval and their need of the support of the great world League of which they are only a part, though a very important part.

DANGER IN DIVISIONS.

But the safety of the League and the independence of its member States are not to be sought in the divisions of the Greater Powers and cannot be promoted by disagreements among them. If these Powers are encouraged or permitted again to fall into two camps not merely will the Council be reduced to impotence but the Assembly itself will be rent in twain. The high hopes which humanity has placed in the League will be frustrated and the League itself will become an instrument of strife instead of being a guarantee for peace. I repeat the warning—for it is a warning as well as an encouragement—issued by the League itself:—"Whatever the League achieves is a result of inter-Governmental agreements and its progress and action extend *pari passu* with those agreements." Without agreement, nothing; by agreement, all things.

NOT A SUPER STATE.

One further conclusion from what I have said of the constitution and nature of the League I would invite you to draw before I conclude my survey. The League, I insist once more, is not a super-State. Some sacrifice of freedom—above all, of the freedom to be sole judge each in his own cause and to decide without reference to others the issue of peace or war—is involved in the obligations accepted by all who signed the

friendships. It has opened a new chapter in the relations of the former Allies with Germany and of Germany with Europe and the world; it has secured Germany's co-operation in the work of the League and has restored her to the comity of nations, and finally, adapting to the altered circumstances of to-day the century-old traditions of British policy, it has enabled Britain once again to take her historic part as mediator and peacemaker in the new Europe created by the Great War.

HOPE PREDOMINATES.

As I conclude my survey, hope predominates. The League of Nations, though not yet universal, is an accomplished, an established fact. It has proved its usefulness by solving problems which, without its aid, would have been a danger to the peace of the world. It has established the practice of international co-operation, and is a standing reminder to all nations of their dependence on one another. It has afforded to disputants a tribunal to whose mediation or decision both parties could yield with dignity where neither could have yielded directly to the other. The peaceful settlement of international differences has been made easier; resort to war between civilised countries has been made more difficult. A new spirit is abroad in the world. Through blood and tears we have travelled so far. Soon we shall commit to a younger generation the care of the lamp now once more dimly burning within the Temple of Peace.

On the motion of Mr John C. Stewart, president of the Students' Representative Council, seconded by Mr H. R. McLennan, secretary of the Students' Union, Sir Austen Chamberlain was cordially thanked for his address.

plied
cess
inter-
was
gees
the
ons
which
see,
ons
com-
lion
ute.
e to
ran-
ern-
the
ally
and
the
ons
000
ent
self.
City
dily
nal
een

ions." The members of the League are, I repeat, sovereign States, and it follows, as the same pamphlet states, that "whatever the League achieves is a result of inter-governmental agreements, and its progress and action extend pari passu with those agreements."

PRESERVING PEACE.

If these characteristics of the League be clearly recognised and their significance grasped, a good many misapprehensions will be corrected and some mistakes may be avoided which offer a certain danger to its usefulness and even to its authority. In the first place, it will, I think, be admitted that nothing should be allowed to obscure its fundamental purpose, which is the preservation of peace. The international co-operation which it seeks to establish in other spheres is subordinate to this primary and paramount object.

It is intended to produce the habit of working together and, by promoting co-operation in work which raises no dangerous international rivalries and gives occasion to no serious international controversy, to engender a spirit of trust and confidence which in more critical matters and on graver occasions may render easier its great task as conciliator and peacemaker.

A WARNING.

There is but one danger that I see in this endeavour; it is that we should allow our zeal for good causes to outrun our discretion, and should be tempted to overlook the limitations inherent in our constitution, and so to meddle with matters which lie wholly within the scope and authority of the individual national governments and are not dependent for their solution on international agreement. We must remember when deciding what work the League should undertake and what it should decline that it is an international and not a super-national body—an association of equal and sovereign States, not a super-State with an independent and overriding authority of its own.

UNANIMITY NECESSARY.

But this is not all. Since the League is not a super-State but an association of States, its Council is not a super-Government but an association of Governments. Since it works by persuasion and conciliation, it can only work by agreement. Except on more matters of procedure and in one or two cases for which specific provision is made in the Covenant or by special agreements, the Council can take no decision unless all its members are agreed. A decision reached only by a majority is no decision at all. There must be unanimity, or there is nothing. It is true that in the Assembly a majority, and in most cases a simple majority, suffices, but since for its authority the League must in the main rely, as I have said, on its widely representative character and on the force of public opinion, it is of great consequence that the same unanimity should in fact exist in the Assembly as is required in the Council by the terms of the Covenant itself. Above all, it is important that there should exist between the Council and the Assembly that mutual trust and confidence from which alone the Council can derive the moral authority and representative character required for the discharge of its high and responsible duties.

EVENTS OF LAST MARCH.

I must confess that I have watched with anxiety some recent indications that this trust and confidence are not yet fully assured. I am the first to admit that the peculiar circumstances surrounding the special assembly of the League last March placed both Council and Assembly in an invidious position and gave just occasion for complaint to the larger body. But it must be remembered that the circumstances were wholly exceptional. The conditions of Germany's entry into the League were in question. Germany was not yet a member of the League or represented in either Council or Assembly, and the other Locarno Powers who had made her entry to the League a condition of the Treaties which they had signed, had very special obligations to her, were bound to act in close consultation with her representatives, to protect their dignity and to safeguard their position. Public discussion of Germany's claim ending in a failure to secure the necessary unanimity and, therefore, in what would have had all the appearance of a rejection of it, would have been offensive

things.

NOT A SUPER STATE.

One further conclusion from what I have said of the constitution and nature of the League I would invite you to draw before I conclude my survey. The League, I insist once more, is not a super-State. Some sacrifice of freedom—above all, of the freedom to be sole judge each in his own cause and to decide without reference to others the issue of peace or war—is involved in the obligations accepted by all who signed the Covenant, but the framers of that document were well aware of the dangers of asking too much of the contracting States. Had they acted with less caution, had they sought to impose greater general obligations or to restrict more narrowly the inherent rights of independent States and free self-governing peoples, the League would never have come into existence, or would have been born only to dissolve and perish. The world is not yet ready for a single Parliament of Man. The sense of nationality, the love of national independence, were never stronger than they are to-day; the very battle-cries of the Great War appealed to them and confirmed them.

DELIBERATE GAPS.

To have attempted in such circumstances to provide by precise definition for every conceivable occurrence, to specify in detail for each and every imaginable contingency the exact nature of the assistance to be rendered by each member of the League in support of the League's authority or in resistance to aggression, would have been not only an impossible but a fatal endeavour. The founders of the Covenant acted more wisely. They laid down broad principles of conduct without seeking to push the application of every principle to its ultimate logical conclusion. They knew that if they attempted to strain the new bond of union too tightly it would snap, and their hopes would be brought to naught. Deliberately, and not by oversight, they left gaps in the structure of the Covenant and thus made possible an elasticity in its application and development that is the first condition of life and growth.

GRADUAL EVOLUTION.

To us who live under the British Constitution this idea of organic growth and of the gradual emergence of an unwritten law, supplementing and not seldom superseding the written word, is a familiar conception. Our whole Constitution, national and Imperial, depends upon it, and our Imperial union derives from it its strength, and indeed the possibility of its existence. To foreign nations with a different history with different institutions and traditions, and with other habits of thought, it is not so readily acceptable or even easily comprehensible. But it is my firm conviction that in some such gradual evolution lies the best hope for the future of the League.

Proceeding tentatively, applying to each difficulty as it arises the best solution that seems available, not seeking to overstrain its authority at any one moment or to impose in advance decisions or obligations which to be effective must be the outcome of free co-operation, the League may gradually build out of case law an international jurisprudence which will command the assent and receive the allegiance of all.

DIVERSITIES OF INTEREST.

But among so many nations scattered over every quarter of the world there is, and must be, an immense diversity of interest. The issue which is vital to one may hardly affect another, differently placed and far removed from the scene or possibility of conflict. In such divergent conditions, rigidity of rule is fatal. The letter killeth. In the attempt to give precision to obligations which may be invoked in such widely different circumstances, and with so different a note of urgency in their appeal to different ears, we should only succeed by whittling them down to the minimum which each State would do in the quarrel in which it was least concerned, and for which, therefore, it would make the smallest effort and the least sacrifice.

SPECIAL AGREEMENTS.

But that which cannot be done by a single general agreement applicable to all times and circumstances, to every nation and every area, may be begun and perhaps more easily accomplished by special agreements of limited scope adapted to the needs of particular nations and to the conditions of particular areas. The immediate need of the day is not for some giant superstructure superimposed upon the Covenant; it is for agreements among those nations whose quarrels in the past have disturbed the peace of the world which may serve to underpin and sustain the existing building. Such I claim is the Treaty of Locarno. In a limited area and in specified conditions it pledges five nations to bring their whole strength to the support of League and Covenant. It is for this country not the assumption of new obligations but a solemn declaration of how in a particular case where we are most directly interested we will interpret and fulfil the obligations which by the Covenant we had already undertaken.

A NEW CHAPTER.

The policy embodied in that Treaty, conceived in the spirit of the Covenant and taking the League as final arbiter in all disputes, was submitted to and approved by that Assembly before ever the meeting at Locarno took place, and is now one of the bulwarks of European peace and of the League's authority. Supported by the other Accords signed at the same time, it has laid the foundations for the reconciliation of former foes whilst preserving and confirming old

FACTURING PREMISES
DOCK, HERTS.
AND FORMS AN ISLAND SITE.

NALLY GOOD LIGHT, CONTAINS
extensive business, and is to be SOLD
D LAND IS ABOUT 52 ACRES.

Auctioneers, and Surveyors
and KILBURN, N.W.

2. Neuvosto-Venäjä ja
uusi aasialainen liitto.

Englannin lehdet ovat viime aikoina kertoneet eräästä varsin mielenkiintoisesta ilmiöstä, joka kuvailee Neuvosto-Venäjän poliittisia suunnitelmia. "Times" jo t.k. 4 p:nä kiinnitti huomiota siihen seikkaan, että Angorassa samaan aikaan oleskeli tri Sze, Kiinan lähettiläs Yhdysvalloissa, Mirza Abdul Hussein Khan Timurtash, Persian lähettiläs, Memduh Shefket Bey, Turkin lähettiläs Teheranissa ja myöskin Suritsh ja kenraali Ghulam Jeilani Khan, Sovietin ja Afganistanin lähettiläät Turkissa.

"Times" kiinnitti huomiota varsinkin niihin erinomaisiin huomionosoituksiin, jotka tulivat Persian lähettilään osaksi.

Liikkeessä olevien huhujen johdosta julkaisi Persian lähettiläs joku aika sitten peruutuksen, jonka mukaan tripartite-sopimus Persian, Turkin ja Neuvosto-Venäjän välillä oli tarpeeton, kun kerran erikois-sopimukset näiden valtioiden välillä olivat olemassa. Tästä peruutuksesta huolimatta arvelee "Times" in kirjeenvaihtaja, että tekeillä olisi uusi sopimus, joka koskisi viittä eikä kolmea valtiota. Kaksi muuta olisivat Kiina ja Afganistan. Kirjeenvaihtajan mielestä tri Szen vierailulla on varmasti poliittinen merkitys. Lisäksi on varsin merkillistä, että Ghazi Pasha sai vastaanottaa persoonallisen tervehdyksen Afganistanin kuninkaalta kolmevuotismuisto-päivänään. Persian lähettiläs lisäksi toi myöskin yksityisen kirjeen Pahlevi Shahilta.

"Times" arvelee, että edellytyksiä on olemassa että bolshevikit kykenisivät kokoamaan nämä valtiot yhteen neuvottelupöydän ääreen, Mitä Soviet on tehnyt Kiinassa, on tunnettua. Afganistanissa Sovietillä on varma asema puolueettomuussopimuksensa kautta. Persiassa Sovietillä hetkellä harjoittaa ankaraa painostuspolitiikkaa, joka voi johtaa sen vaikutusvallan kasvamiseen, joskin myöskin on olemassa mahdollisuuksia, että se j jonkun verran kärsii vastoinkäymisiä, jos laskut eivät täydelleen pidä paikkaansa. Turkki taas on erinomaisessa suhteessa Neuvosto-Venäjään, joska^m se ei hyväksy bolshevikkien kiihotustyötä ja on bolshevikkilähettiläs siellä persona gratissima.

Neuvotteluja olisi muka ensiksi käyty Moskovassa, josta ne nyt on siirretty Angoraan. Sopimuksen laadusta ei ole myöskään tietoja, joskin Sovietin tarkoitusperät voi arvata. Sehän on aina pyrkinyt Aasian sorrettujen kansojen asianajajaksi. Kirjeenvaihtaja ihmettelee kuitenkin, mitä toiset sopimuksen osaiset voivat tästä hyötyä. Ehkä Sovietin politiikka tässä on tähdätty Kansainliittoon, sillä aasialaisten valtioiden keskuudessa on epäluulo ja tyytymättömyys ollut vallalla Kansainliittoon nähden. Vaikkakin Kiina ja Persia ovat Neuvoston kaksivuotisia jäseniä, väittää kirjeenvaihtaja kuitenkin näiden olevan tyytymättömiä ja että Aasiassa ei ole muuta vakinaista edustajaa Neuvostossa kuin Japani. Hän kertoo myöskin, että Turkki aikoi syksyllä liittyä Kansainliittoon, mutta oli sen tärkeimpiä vaatimuksia tällöin saada vakinainen sija Neuvostossa. Kun tämä suunnitelma osottautui mahdottomaksi, luopui Turkki ajatuksestaan liittyä Kansainliittoon. Kirjeenvaihtaja sanoo nyt Moskovassa käyttäneen tätä ja muita seikkoja hyväksään todistaakseen aasialaisille valtioille Kansainliiton itse asiassa olevan erittäin mukavan aseensa pää-länsivaltojen käsissä.

Tätä varsin mielenkiintoista "Timesin" tietoa täydentää tämän päivän lehdissä julkaistut sähkösanomat Moskovasta, Riigasta, Konstantinopolista, että Tshitsherin olisi matkustanut Odessaan yhdessä Turkin sikäläisen suurlähettilään kanssa tapaamaan Turkin ulkoministeriä Tewfit Rushdi Beytä, joka sinne saapuu turkkilaisella sotalaivalla, Hamidjeh.

Että tilanne Aasiassa on muuttumassa, osottaa lehdissä vallitseva sävy, mutta myöskin näiden valtioiden kasvava aktiivisuus, varsinkin mitä tulee Kansainliittoon. Varsin merkillinen on Kiinan jyrkkä menettely Belgiata kohtaan ja myöskin sen alottama diplomaattinen aktio Japania kohtaan entisten sopimusten irtisanomiseksi, joita tulen käsittelemään toisessa yhteydessä. Myöskin on merkillepantavaa Persian demonstratiivinen yhtyminen professori Erichin lausuntoon Locarnon sopimuksen paktin 16:ta artiklan tulkinnan johdosta. Persian esiintyminenhan olisi täysin tarpeeton, sillä asiahan oli jo loppuun saakka hoidettu.

Tulen näistä asioista lähemmin tiedottamaan saatuaani tarkempia tietoja.

Lontoossa, marraskuun 12 p:nä 1926.

R. S. S. S.
Chargé d'Affaires a.i.

P.S.

Ennenkuin ylläesitetty ehdittiin lähettää sisälsivät lehdet lisätietoja ylläolevasta kysymyksestä. Eri lehtien kirjeenvaihtajien ilmoitukset ovat jonkun verran ristiriitaisia, joskin he kaikki yhtyvät siinä, että Neuvosto-Venäjän tarkoituksena on muodostaa aasialainen kansainliitto, jonka muodostamisesta tehtiin päätös joku aika sitten pidetyssä aasialaisessa konferenssissa Nagasakissa, jonka päätöksiin Japanin hallitus ei kuitenkaan yhtynyt.

"Timesin" kirjeenvaihtaja Konstantinopolissa tänään (12.11.26) arvelee, että sopimus, ainakin mikäli se koskee Venäjää ja Turkia allekirjoitettaisiin Odessassa. Samalla hän täydentää aikaisempaa ilmoitustaan sikäli, että Turkin turvautuminen Venäjään olisi johtunut myöskin italialais-kreikkalais-bulgarialaisesta yhteisymmärryksestä Anatolian ja Itä-Traakiaan nähden. Toinen selitys on se, että tämä olisi Turkin vastaus Chamberlain-Mussolini-kohtauksessa käsiteltyihin kysymyksiin. Huhut ovat nim. itsepintaisesti Lontoossa toistaneet, että Anatoliaa koskeva kysymys olisi tällöin ollut käsittelyalaisena samten kuin aikaisemmassa Rapallon kohtauksessa.

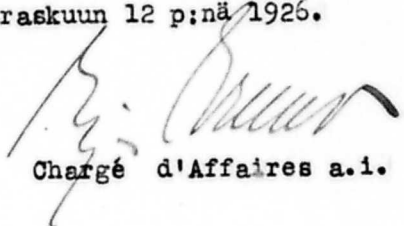
"Daily Telegraphin" tunnettu diplomaattinen kirjeenvaihtaja taas lausunutänään, ettei hän voi käsittää mitä hyötyä yleisestä turvallisuussopimuksesta olisi kun useimmat kysymyksessäolevista valtioista jo ennestään olivat tehneet parittain tällaisia sopimuksia. Mikä mahdollisesti voi tulla kysymykseen on, että Moskova, joka Kiinan kanssa v.k. 1 p:nä solmi ystävyyssopimuksen, vaatii tällaisten sopimusten tekoa myöskin Kiinan, Persian, Turkin ja Afganistanin välillä ja kiinalaisten lähettiläiden nimittämistä Angoraan, Teheraniin ja Kabuliin. Kirjeenvaihtaja arvelee kuitenkin hänkin, että Venäjän päätarkoitus on koettaa estää Turkia liittymästä Kansainliittoon. Se pelkää, että siinä tapauksessa, että Turkki liittyy Kansainliittoon, Venäjän vaikutus siellä tulee häviämään, kuten on käynyt Berlinissä.

Omasta puolestani haluan vielä lisätä, että mikäli olen huomannut, ei Persia ole vielä valmis yhtymään Venäjän tarkoittamiin suunnitelmiin. Ilmeistä on, että Englannin vaikutus siellä on vielä

- 7 - Raportti n:o 14. Lontoo.

varsin voimakas. Lisäksi on se seikka, että Venäjä on kieltäytynyt tavaroiden kuletuksen pohjoiseen Persiaata, tarkoittaen tämän kautta harjoittaa voimakasta painostusta Persiaan, herättänyt viimeksimainitussa varsin pahaa verta. Persiassa tapahtuvan köydenvedon tulokset ovat vielä toistaiseksi siis hämäryyden peitossa. Tapahtumat Idässä ovat kuitenkin sitä laatua, että ne vaativat mitä vakavinta huomiota, minkä vuoksi allekirjoittanutkin on katsonut velvollisuudekseen niistä tiedoittaa.

Lontoossa, marraskuun 12 p:nä 1926.

Chargé d'Affaires a.i.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cy.

ASIA:

V.a. Asiainhoitaja Erkon raportti no 15.
Lontoo.

16/11 1926.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 3235.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N ^o 43/269 Sac. D. 1026		
22/11-26	le	Liit.
AFRIKA	AMERIKA	ASIA
S.	C7.	

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S.W.5.

Marraskuun 16 p:nä 1926.

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen
raporttini n:o 15, joka koskettelee
Englantia ja Kiinaa.

Ottakaa vastaan, Herra Ministeri,
suurimman kunnioitukseni vakuutus.

R. J. S. S. S.

Chargé d'Affaires a.i.

Herra Ulkoasiainministeri,
Professori E. N. S e t ä l ä ,
H e l s i n k i .

Raportti n:o 15.

PAINO		
No 43/269 S. D. 26		
22/11-26	6	Liit.
	USANTO	ASIA

Englanti ja Kiina.

Viimeiset tapahtumat Kiinassa ja Pekingin hallituksen toimenpiteet varsinkin Japanin ja Belgian sopimuksiin nähden ovat jälleen kiinnittäneet suurempaa huomiota sikäläisiin tapahtumiin. Tähän asti ovat kotimaiset tapahtumat Englannissa, ennen kaikkea hiililakko ja sen kehittyminen niellyt kaiken mielenkiinnon. Nyt kivihiililakon osottaessa selviä merkkejä siitä, että se virallisestikin tulee loppumaan, on aikaa riittänyt ulkomaittenkin tapahtumiin. Olisi oikeastaan hauska kysyä, eikö Pekingin hallituksen äkinäinen tarmo ole merkki siitä, että se luulee voivansa rauhassa mennä toiminnassaan varsin pitkälle, niin kauan kuin huomattavin tekijä Kiinassa, Englanti, on niin pahasti kiinni omassa maassaan. Tässä se kuitenkin ilmeisesti on laskenut jonkun verran väärin, kun sen toiminta sattui hetkeksi, jolloin Englannin kädet jälleen tulevat vapaammiksi. Tämä toiselta puolen ei silti merkitse sitä, että Englanti nyt olisi päättänyt ryhtyä aktiivisiin toimenpiteisiin Kiinassa. Tästä kuitenkin myöhemmin.

Täällä muuten, samaten kuin muuallakin, on huomio mitä suurimmassa määrin keskittynyt varsinkin Kantonin hallituksen yhä kasvavaan voimistumiseen. Kuten tunnettua on Englanti tähän saakka ollut selvästi Kantonin vastainen kaikissa toimenpiteissään. Nyt kuitenkin arvellaan täällä, että kehitys Kiinassa on kulkemassa sellaiseen suuntaan, että maa jakautuu ainakin aluksi kahteen osaan, pohjoiseen ja eteläiseen Kiinaan. Tällä hetkellä arvellaan, että Kanton on vahvin ja yhtenäisin. Peking taas jonka pitäisi olla pohjoisen-Kiinan keskus, on riippuvainen Mukdenin haltijasta, Tsang Tso-Linistä, jota kuulemma on pyydetty presidentiksikin. Mutta se on myöskin riippuvainen toisista kenraaleista, jotka hallitsevat lähi maakunnissa. Ottaen muuttuneen tilanteen huomioon, aletaan täällä arvella, että eikö lopultakin olisi parasta saada aikaan jonkinlainen sovinto etelä-Kiinan kanssa mahdollisesti tunnustamalla Kantonin hallitus ja siten aikaansaada siedettävä tilanne ainakin eteläosissa, joissa varsinkin Englannilla on niin suuret taloudelliset edut

valvottavinaan ja joissa se on eniten kärsinyt vahinkoa. Tätä merkitsee kaikesta päättäen Baldwinin lausunto äskeisessä Guildhallin (9.11.26) puheessa, jossa hän painosti, että Englannin oli pysyttävä erillään Kiinan sisäisistä riidoista, koettamalla "in friendly spirit negotiate a settlement" ja ettei se tällä hetkellä voi Kiinassa oleville kansalaisilleen antaa muuta avustusta kuin seurata myötätunnolla heidän vaikeuksiaan ja työtään siellä.

Samanlaisen vähemmän lohduttavan kuvauksen antoi Lord Balfour House of Lords'issa t.k. 10 p:nä, sanoen m.m. "all that could be done was to deplore losses, disclaim responsibility, and declare an attitude of undeviating conciliation." Täytyy todella sanoa, että tämä on varsin merkillinen kanta mahtavan Englannin kannaksi, kun ottaa huomioon miten kärkevästi ja millä tarmolla se tavallisesti on toiminut omien kansalaistensa etujen valvomiseksi. Tälle ei voi antaa muuta selitystä kuin että se on täysin tietoinen siitä, että jokaista sen ottamaa askelta Kiinasta seurataan ei ainoastaan Kiinan vaan myöskin muitten valtioiden taholta mitä suurimmalla valppaudella ja käytetään sen etujen vahingoittamiseksi. Varsin kuvaavaa tässä suhteessa on ollut äskettäin julkaistu Mr. A.H. George'n raportti taloudellisesta tilanteesta Kiinassa aina 30.6.1926 saakka. Tulen lähettämään sen Ministeriölle heti kun olen saanut lisäkappaleen käsiini päivän tai parin kuluttua. Mr. George on Englannin kauppasihteeri Shanghaissa. Hän sanoo m.m. että englantilaisiin tavaroihin kohdistunut boikotti aiheutti sen, että monet tilaukset, jotka tähän saakka olivat menneet Englantiin menivät nyt sen sijaan mannermaalle. Hän lisää: "Native agents of foreign firms competing with British encouraged and subsidized the agitation, which was supported openly by the by the Chinese Chambers of Commerce and Chinese merchants and industrialists." Hän ei voi tulla lopulta muuhun tulokseen kuin että nykyinen englantilaisvastainen liike on keinotekoinen ja johtuu siitä yksinomaan, että Englanti on näytellyt tähän saakka niin suurta osaa Kiinan kaupassa, joka on aiheuttanut kateutta sekä kiinalaisten että muitten ulkomaalaisten taholta. Mainittakoon

että Englannin kauppa Kiinan kanssa 1925 oli 28,14% koko kaupasta. V. 1924 se oli 38,71%.

Tuleeko Englannin politiikassa tapahtumaan mitään muutosta aktiivisempaan suuntaan Kiinaan nähden on mahdotonta mennä sanomaan. Luulisi melkein, että ei tule tapahtumaan mitään muutosta. Tosin maassa varsinkin ne liikkeet ja pankit, joilla on erikoisia intressejä valvottavinaan, ovat harjoittaneet varsin voimakasta painostusta hallitukseen ja Foreign Officeen. Chamberlain on m.m. saanut vastaanottaa varsin vaikutusvaltaisista henkilöistä kokoonpantuja lähetystöjä. Sanotaan kuitenkin että Foreign Officen kanta ei ole muuttunut vaan että se pysyy edelleen passiivisella kannalla. Nyt jos koskaan voisi odottaa kylläkin varsin pikaista muutosta Englannin toiminnassa jos sellainen olisi mahdollista, sillä onhan Englannin hallituksella nyt kerrassaan ainutlaatuinen tilaisuus neuvotella tästä tärkeästä kysymyksestä Dominioitten pääministerien kanssa ja saada heidän siunauksensa. Jollei nyt mitään tapahdu, suunnanmuutosta aktiivisempaan suuntaan, ei sitä voi odottaa vastaisuudessakaan. Kaikesta päättäen on nyt se aika mennyt, jolloin Kiinaan nähden voitiin ^{voitaa} ~~neuvotella~~ laivastomielenosotuksia ja muita sen tapaisia toimenpiteitä, jotka aikoinaan saattoivat maan nykyiseen puoliorjamaiseen asemaan ulkovaltoihin nähden. Päinvastoin merkit viittaavat siihen suuntaan, että Englanti tulee politiikassaan olemaan varovaisempi ja passiivisempi kuin koskaan ennen. Äsken nimitetty uusi lähettiläs Mr. Miles Lampson on saanut ohjeikseen mitä valtakirjan jättöön tulee, ettei hän saa jättää valtakirjaansa millekään hallitukselle "until there is a president whom His Majesty's Government can recognise." Englannin hallitus haluaa siis pitää kätensä vapaana.

Näitä kaikkia seikkoja silmälläpitäen on luotava myös silmäys Kiinan viimeaikaisiin diplomaattisiin toimenpiteisiin sopimusten irtisanomiseksi ja muuttamiseksi. Jonkun verran yllättävää on se seikka, että tämä on tapahtunut Pekingin hallituksen taholta, joka on tunnettu heikkoudestaan ja siitä, että se ei oikeastaan edusta mitään valtaa maassa, vaan jota kaikki katsovat voivansa olla kunnioittamatta ja tottelematta. Tähän saakka on

Kantonin hallitus ollut se, joka on katsonut edustavansa "kansallista hallitusta". Sen kantahan on tunnettukin. Kantonin hallitus pitää itseään täysin riippumattomana hallituksena, jota eivät Pekingin hallituksen toimenpiteet ollenkaan koske, minkä vuoksi se myöskin johdonmukaisesti on ilmoittanut, etteivät mitkään aikaisemmat sopimukset, jotka on tehty Pekinin kanssa ollenkaan koske sitä. Äskettäin asetti Kantonin hallitus erikoisen veron ulkomaalaisille tavaroille. Tämän johdosta pani Portugalin pääkonsuli Kantonissa vanhimpana konsulina Pekinissä valtuutettujen lähettiläiden vanhimman määräyksestä vastalauseen, huomauttaen tämän toimenpiteen laittomuudesta ja sopimusten vastaisuudesta. Kantonin ulkoministeri Chen Yu-jen vastasi tähän t.k. 10 p:nä, ettei Kanton tunnusta ollenkaan Pekinissä valtuutettuja edustajia eikä liioin että Pekinissä edustettujen valtioiden ja Kantonin hallituksen suhteet olisi järjestetty sopimusten avulla, joita nyt olisi rikottu. Samalla hän ilmoitti, että Kantonin hallitus on valmis ryhtymään tästä ynnä muista kysymyksistä neuvottelemaan Pekinissä edustettujen valtioiden kanssa sinä hetkenä kun nämä käsittävät, että kaikki valta on siirtynyt Pekinistä Kantonin hallitukselle.

Vaikka Pekinin hallitus onkin ollut kuten täällä sanotaan "a Shadow Cabinet" ja jota kantonilaiset syyttävät siitä, että se muka ajaisi suurvaltojen imperialistisia aikeita, on tämä heikko hallitus, jonka johdossa on tunnettu Mr. Wellington Koo hämmästyttänyt maailmaa sanotumalla irti kiinalais-belgialaisesta sopimuksesta vuodelta 1895 ja uhkaamalla tehdä saman tempun Japanin vuodelta 1896 kotoisin olevan sopimuksen kanssa. Sanotaan tämän toimenpiteen herättäneen suurta tyydytystä Kiinassa ja kateutta Kantonissa, mutta että se samalla ei olisi millään lailla hankkinut Pekinin hallitukselle uusia kannattajia, vaan että riitaisuudet jatkuvat ja että kenraalit tappelevat keskenään kuten ennenkin. Varsin huomattavaa on, että Pekinin hallitus samalla julisti, että belgialaiset eivät nauti minkäänlaisia etuoikeuksia, vaan ovat velvolliset joutumaan kiinalaisten tuomioistuinten tuomittaviksi ja siis samaan ^(Aben aas) kuin

m.m. saksalaiset, venäläiset, bolivialaiset y.m., joita eivät enää vanhat sopimukset turvaa.

Tapauksien kulku on kai Ministeriölle tunnettu, joten siihen ei tarvitse sen enempää kajota. Se kuitenkin tässä mainittakoon, että Belgia ei voinut suostua Kiinan ehdotukseen sopimuksen revideeraamiseksi ja väliaikaisen modus vivendin solmimiseen siksi kunnes uusi sopimus saataisiin aikaan. Väitetään että Kiina olisi käyttänyt sitä seikkaa hyväkseen, että Belgia ei voinut antaa niin pikaista vastausta kuin Pekinin hallitus vaati, koska se olisi halunnut ensin neuvotella toisten sopimusvaltojen kanssa. Joka tapauksessa Pekinin hallitus nootissaan, joka juliaistiin t.k. 8 p:n lehdissä ilmoittaa, että koska Belgia ei siitä huolimatta, että Pekinin hallitus on tehnyt huomattavia myönnytyksiä ole suostunut modus videndiin, vielä lisäksi palasi aikasempaan ennen neuvotteluja omaksumaan kantaa ja vielä uhkasi vedota kysymyksessä Haagin tuomioistuimeen, ei Pekinin hallituksella ollut muuta tietä valittavanaan kuin ilmoittaa sopimuksen voimassaolon päättyneeksi. Samalla se kuitenkin ilmoittaa olevansa valmis neuvottelemaan uudesta sopimuksesta.

Samoihin aikoihin kuin Pekinin hallitus kääntyi Belgian puoleen jätti se Japanin hallitukselle nootin, jossa se vaatii sopimuksen muuttamista kuuden kuukauden sisässä, muussa tapauksessa se uhkaa julistaa sopimuksen sellaisenaan mitättömäksi.

Pekinin hallituksen toimenpiteet sellaisenaan ovat varsin jyrkkiä ja merkillisiä. Mutta on pidettävä mielessä, että myöskin ne sopimukset, jotka nyt alkavat toinen toisensa jälkeen olla niin vanhoja, että kymmenvuotiskausi päättyy, jolloin niihin on tehtävä asianomaiset muutokset, jos sellaisia tahdotaan, muussa tapauksessa ne automaattisesti jatkuvat toiset kymmenen vuotta, ovat myöskin luonteeltaan mitä häikäilemättöimpiä ja suorastaan häpeällisiä jollekin suvereeniselle valtiolle. Sanotaan että esim. belgialais-kiinalainen sopimus määrää, että Kiinalla ei olisi minkäänlaista oikeutta kymmenen vuoden kuluttua edes ehdottaa sopimuksen määräyksien uudistamista, vaan että se kuuluu yksinomaan Belgian kuninkaalle. Tämä mää-

räys on varsin merkillinen ja sellainen ei löydy esim. kiinalais-amerikkalaisessa sopimuksessa, jossa molemmilla sopimuspuolilla on oikeus ehdottaa kymmenen vuoden kuluttua muutoksia tariffeihin ja sopimuksen pykäliin, mutta ei oikeutta sanoa irti sopimusta. Olkoon Pekinin oikeudet moraaliselta kannalta katsoen mitkä tahansa, on Kiinan menettely kuitenkin juridiselta kannalta katsoen suoraan ristiriidassa sen allekirjoittamien sopimusten sisällyksen kanssa.

Tulee olemaan mielenkiintoista nähdä, miten muut sopimusvallat joitten puoleen Belgia on kääntynyt, tulevat suhtautumaan asiaan. Pekin on ainakin Belgiaan nähden siinä onnellisessa asemassa, ettei sen tarvitse odottaa minkäänlaista laivastomielenosotusta, sillä siihenhän Belgia ei kykene. Tuskin muut valtiot tekevät sen Belgian puolesta, joten asia ainakin tällä hetkellä kai jää vain valtoiden vastalauseisiin Pekinissä, minkä jälkeen kai tilanne jatkuu entiseen tapaansa. Englannin omaksuma kanta ei myöskään ennusta Belgialle hyvää.

Toisin on laita jos Belgia ottaa asian esille ensi Kansainliiton neuvoston kokouksessa ja saa riitakysymyksen lähetetyksi Haagiin. Tällöin jos Haagin lausunto annetaan ja siinä todetaan Kiina syylliseksi sopimuksen rikkomiseen ja myöskin Kansainliiton paktissa ja Haagin tuomioistuimen säännöissä (Kiinahan on ehdollisen pykälän allekirjoittaja) omaksumien sitoumusten rikkojaksi, silloin tulee Kansainliitto taas koettelemuksen alaiseksi ja tulee olemaan mielenkiintoista saada nähdä mihinkä rangaistustoimenpiteisiin Kansainliitto ryhtyy niskoittelevaa jäsentään kohtaan, joka tähän saakka ei vuosikausiin ole edes maksanut vuosimaksujaan, mutta siitä huolimatta katsotaan kyllin arvokkaaksi tulla valituksi neuvoston jäseneksi.) Tällöin voi Kansainliitto joutua myös sellaiseen asemaan, että sen apua käytetään valtiota vastaan, joka koettaa vapautua niistä häpeällisistä sitoumuksista, joihin se on ollut pakotettu suostumaan heikkoutensa hetkenä.

Tulee olemaan mielenkiintoista saada nähdä annetaanko tämän asian mennä aina Kansainliittoon asti.

Lontoossa, marraskuun 15 p:nä 1926.

Chargé d'Affaires a.i.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7.

ASIA:

U. a. Asiacinhoitaja Erkon raportti no 16.

Lontoo.

18/11 1926.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 3260

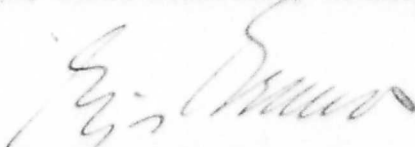
ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 44/269 Sal. D. 1926.		
28/11-26	62	Litt.
5.	OSASIO	ASIA
2, MORETON GARDENS,		
SOUTH KENSINGTON,		
S.W.5.		

Marraskuun 18 p. 1926.

Herra Ministeri,

Ohellisena saan kunnioittaen
lähettää raporttini n:o 16, joka koskettelee
Englannin suhtautumista Kansainliiton viimeisen
kokouksen tapahtumiin.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman
kunnioitukseni vakuutus.

Chargé d'Affaires a.i.

Herra Ulkoasiainministeri,
Professori E. N. S e t ä l ä ,
H e l s i n k i .

Raportti n:o 16.

ULKOASIAINMINISTERIÖN

N:o 44/269 Sal. D. 10 26.

Englannin suhtautuminen
Kansainliiton viimeisen
kokouksen tapahtumiin.

23/11-26.
Viimeinen Kansainliiton yleis-

kokous ja sen yhteydessä sattuneet ta-
paukset, varsinkin mikäli ne koskevat
Englannin esiintymistä, ovat jääneet

suureksi osaksi selvittämättä tai ainakin kun selityksiä on annettu, ovat ne olleet ristiriitaisia. Varsinkin se seikka, että Suomen Genevessä olleet edustajat ovat ilmoittaneet Lord Cecilin suhtautumisesta tai oikeammin Englannin kannasta erinäisiin kysymyksiin toisella tavalla kuin Lontoon lähetystö, ei voi olla herättämättä vissiä huomiota. Olen viime aikoina koettanut ottaa selkoa näistä kysymyksistä asiaatuntevilta tahoilta Lontoossa ja olen tullut tällöin varsin merkillisiin tuloksiin. Olen m.m. todennut sen seikan, että Foreign Officen lainopilliset neuvonantajat ja ennenkaikkea juuri Lord Cecil ovat esim. juuri Locarnon sopimuksen Kansainliiton yleissopimuksen 16:sta artiklaan nähden antamaan tulkintaan suhtautuneet samalla tavalla kuin professori Erich, pitäen sitä Kansainliiton yleissopimuksen vastaisena. Tiedän, että Lord Cecil tässä suhteessa on jättänyt hallitukselleen memorandumien puolustaan tätä kantaa, mikä mahdollisesti voi olla tunnettua-kin professori Erichille ja tohtori Holstille, kun he kerran ovat olleet persoonallisessa kosketuksessa Lord Cecilin kanssa Genevessä ja vaikuttanut siihen, että he mahdollisesti ovat luulleet Englannin virallisen kannan olevan saman. Nyt voin kuitenkin varmuudella ilmoittaa, että Foreign Office ei hyväksynyt tätä kantaa, vaan omaksui Helsingissäkin tunnetun kannan ilmeisesti käytännöllis-poliittisista syistä, ollen haluton saattamaan Locarnon sopimusta millään lailla vaaranalaiseksi, peläten mahdollisesti, että sen sisältöä alettaisiin joltakin kohden saattaa epäilyksen alaiseksi tai purkaa. Tämä on muuten hyvin kuvaavaa englantilaiselle menettelytavalle, joka usein on epäloogillinen ja ottaa huomioon tilanteen luomat vaatimukset. Se seikka, että tämä kysymys tästä huolimatta tuli esille Kansainliitossa, ei ollut Locarnon valtioille

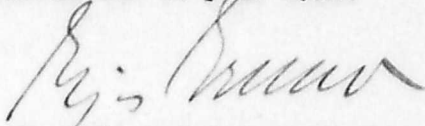
mieluisata ja ilmeisesti hermostutti varsinkin saksalaisia ja ennenkaikkea Chamberlainia. Viimeksimainittuhan elää yksinomaan Locarnon ansiollaan.

Tällöin tuli esille myöskin kysymys Kansainliiton neuvoston uusista jäsenistä, Dominionit olivat kovaäänisemmin kuin koskaan vaatineet itselleen paikkaa neuvostossa. Chamberlain tätä vastusti kynsin hampain. Hänellä oli monestakin syystä vaikeata sopeutua siihen, että olisi muita edustajia edustamassa Brittein valtakuntaa kuin Englanti. Myöskin hän ilmeisesti halusi olla myöntymättä mihinkään ennen valtakunnan konferenssia, jolloin hänen mahdollisesti joka tapauksessa täytyisi tehdä myönnytyksiä. Mutta kaikista hänen yrityksistään huolimatta Irlanti asetui ehdokkaaksi. Tällöin oli Chamberlain, saamani selityksen mukaan, neuvotellut asiasta Briandin kanssa, joka tietysti oli täysin ymmärtävinään, että Brittein valtakuntaa täytyi olla edustamassa jokin muu kuin Irlanti. Ja tällöin olisi tarkastettu muiden ehdokkaiden ansiot, jotka oli huomattu köykäisiksi, varsinkin kun Briand oli saanut Chamberlainin vakuutetuksi siitä, että ehdokkaan täytyy olla vahva. Tällöin oli Briand ehdottanut Tshekkoslovakiaa sopivaksi ehdokkaaksi, jonka ehdokkuuden Chamberlainkin hyväksyi sitäkin suuremmalla syyllä, kun ei ollut ajateltavissa, että jokin Locarnon valtioista yrittäisi heikentää Locarnon sopimusta, vaan että päinvastoin olisi odotettavissa, että se kaikin tavoin tukisi sen määräyksiä. Täten tuli Chamberlain ajaneeksi Tshekkoslovakiaa ja myöskin tehneeksi mitättömäksi Suomen mahdollisuudet. Missä määrin Suomella olisi ollut mahdollisuuksia tulla valituksi neuvostoon, jos ei näitä välikohtauksia olisi ollut, en tahdo mennä sanomaan, mutta omasta puolestani luulen, että mahdollisuudet olisivat olleet suuremmat. Toinen kysymys on sitten, olisiko ollut etujemme mukaista joutua neuvostoon ja tulla kytketyksi siellä vallitseviin juonitteluihin.

Olen tahtonut saattaa ylläolevan Ministeriön tietoon, koska se tavallaan antaa selityksen niille eriäville ilmoituksille, joi-

ta Ministeriölle on saapunut tässä kysymyksessä. Tahdon vielä lisätä, että minulla on toiveita saada Daily Telegraph kirjoittamaan professori Erichin aloitteesta lähitulevaisuudessa sympaattisella tavalla, mikä tulee viemään kärjen lehden aikaisemmilta kirjoituksilta.

Lontoossa, marraskuun 18 p:nä 1926.

Chargé d'Affaires a.i.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 7.

ASIA:

U. a. Asiamiehittäjä Erkon raportti no 17.

Lontoo.

22/11 1946

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 3298

JAINMINIST	
47/270 Sal. D. 1926	
27/11-26	LIL
ORASTO	ASIA
S. 07	

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,

S.W.5.

Marraskuun 22 p:nä 1926.

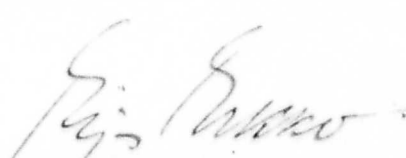
Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen
raporttini n:o 17, joka käsittelee

Brittein valtakuntaa ja

Dominioneja.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman
kunnioitukseni vakuutus.

Chargé d'Affaires a.i.

Herra Ulkoasiainministeri,

Professori E. N. Setälä,

Helsinki.

Raportti n:o 17.

Brittein valtakunta ja
Dominiot.

ASIAINMINISTERIO

47/270 Sal. D. 10 26

20/11-26

Kuten/lähetystö on aikaisemmin Mi-
nisteriölle tiedoittanut ovat kysymyk-
set Dominioitten asemasta Brittein Val-

takunnassa ja valtakunnan eri osien suhteet ulkomaihin ne kysymykset, jotka ovat olleet mielenkiintoisimmat Valtakunnan konferenssin ohjelmassa. Eräissä aikaisemmissa raporteissaan (Selostus noll, 8.10.26, ja lähettilään raportti no. 14, 29.10.26) on lähetystö koettanut analyseerata tilannetta ennen konferenssia ja etukäteen osottaa mitä muutoksia mahdollisesti tässä suhteessa tulee tapahtumaan. Eilen julaistiin sen komitean raportti, jonka tehtävänä oli käsitellä valtakunnan sisäisiä ja ulkopoliittisia suhteita. Siitä käy selville, että lähetystö oli oikein arvostellut tilannetta kysymyksessäolevassa raportissaan. Koska nyt julaistu raportti tulee luultavasti olemaan ainoa asiakirja, joka selostaa niitä tuloksia, joihin tässä tärkeässä konferenssissa päästään, lienee syytä lyhyesti tehdä selkoa sen tärkeimmistä kohdista ja mitä ne itse asiassa merkitsevät. On itse asiassa vielä epätietoista, milloin tämä raportti ilmestyy painosta, minkä vuoksi se lähetetään ohellisina lehtileikkeleinä.

On ollut erittäin vaikeata seurata konferenssin työtä näinä viikkoina. Kaikkia käsittelyjä, mitä yksinkertaisimpiakin asioita koskevia, on pidetty tarkasti salassa. Tämä on aivan toisenlainen menettely kuin mitä on noudatettu aikaisemmissa konferensseissa. Seurauksena onkin ollut, että konferenssi on saanut työskennellä kaikessa rauhassa, tulematta ulkoapäin sanottavasti häirityksi, mikä on ollutkin välttämätöntä käsiteltävinä olleiden arkaluontoisten kysymysten vuoksi. Erinäiset merkit viittaavat siiheen suuntaan, että tämä on ollut onnellista konferenssille, josta ilmeisesti, mitä tuloksiin tulee, tulee menestys. Menestyksenä voidaan jo pitää sitä raporttia, jota tässä tulen selostamaan, olkoonpa vaikka niin, että se ei ole täydellinen, vaan mahdollisesti

muodostaa pohjan tuleville neuvotteluille ja tulevalle kehitykselle, kuten komitea itse arvelee. Mutta kun ottaa huomioon miten sekava tilanne oli ennen konferenssia ja miten monimutkaiseksi varsinkin kaksi edellistä konferenssia olivat jättäneet valtakunnan sisäiset suhteet, ei voi muuta kuin sanoa, että Baldwinin hallitus on ainakin tämän kysymyksen käsittelyssä onnistunut paremmin kuin useammissa muissa sen aloitteissa.

Heti raportin alussa sanotaan, että komitea on tullut siihen tulokseen, että mitään ei voitettaisi, jos Brittein Valtakunta saisi oman kirjoitetun perustuslain. Sen kokoonpano ja synty on siksi eroava kaikista muista tähänastisista poliittisista organisatiooneista, että siihen ei voida sovelluttaa ollenkaan tähänastista muualta saatua kokemusta. Se arvelee kuitenkin, että Dominioitten kehitys on saavuttanut sellaisen asteen, että niitten asema valtakunnassa, samaten kuin Ison Britannian asema, voidaan selvästi määritellä. "They are autonomous Communities (myös Suur-Britannia) within the British Empire equal in status, in no way subordinate one to another in any aspect of their domestic or external affairs, though united by a common allegiance to the Crown, and freely associated as members of the British Commonwealth of Nations." Tämä on mielestäni koko raportin ydin ja sisältää sen, jota tähän asti puheissa on toistettu, mutta jota ei koskaan ole virallisissa asiakirjoissa julaistu, ja se on, että ei ole mitään eroa Dominoiden ja Suur-Britanninan asemalla. Se merkitsee, että kaikilla näillä valtakunnan osilla on sama oikeus määrätä valtakunnan politiikasta ja suhteista. Tämä itse asiassa voi tuntua suorastaan mullistavalta seikalta, mutta yleinen mielipide on tähän jo suurin piirtein katsoen tottunut, sillä se on kuullut tätä toistettavan niin useasti. Nyt on vain todettu se, mikä on jo tapahtunut vuosien kuluessa. Todella anglosaksinen menettelytapa reformien aikaansaamiseksi.

Lausuttuaan tämän yleisen periaatteen kiiruhtaa raportti sen enempiä teoretisoimatta selostamaan niitä käytännöllisiä toimenpiteitä ja keinoja, joihin on ryhdyttävä, jotta koko tämä suuri koneisto

vastaisuudessa voisi toimia häiriöttä.

Intia. Ylempänä esitetty määritelmä ei koske Intiaa, sillä se on, kuten komitea itsekin huomauttaa, erikoisessa asemassa Government of India Act'in kautta (1919). Tästä Act'ista on lähetystä viime vuonna tehnyt selkoa ja osottanut, miten se on vielä kokeilun alaisena ja miten epätietoista vielä on, tuleeko se pysyväisesti olemaan edelleen voimassa 1929 jälkeen. Intia itsessäänhan muodostaa oman liittonsa, jossa lähettävät valtuutetaan naapurivaltojen luokse ja jossa on kansainvälisiä sopimuksia j.n.e. Onhan olemassa erikoinen "Intialainen Kansainvälinen Oikeuskin".

IV. Valtakuntien eri osien suhteet.

Komitea toteaa olevan välttämätöntä tehdä erinäisiä muutoksia hallinnollisiin, lainsäädännöllisiin ja oikeudenkäyttöä koskeviin muotoihin, jotta nekin tulisivat olemaan sopu-suhteissa aikaisemmin esitetyn johtavan periaatteen kanssa.

a) Kuninkaan arvonimi. Se on tähän saakka ollut:

"George V., by the Grace of God, of the United Kingdom of Great Britain and Ireland and of the British Dominions beyond the Seas King, Defender of the Faith, Emperor of India."

Nyt ehdotetaan, että sen jälkeen kun Irlanti ei enää kuulu Suur-Britanniaan nimestä poistettaisiin United Kingdom ja tulisi kuulumaan:

"..... of God, of Great Britain, Ireland and the British Dominions beyond the Seas King, Defender" Muuten on nimi sama kuin ennenkin. Yhdistetty Kuningaskunta häviää tämän kautta käytännöstä.

b) Kenraalikuvernöörin asema. Tässä on tapahtunut varsin merkittävä muutos. Tähän asti on kenraalikuvernööri nimitetty yksinomaan Englannin hallituksen neuvosta, jonka edustajana Dominioissa hän on. Nyt arvellaan, että sen jälkeen kun muutos Dominioitten asemassa on todettu, kenraalikuvernööri edustaa Kruunua (Crown) ja on hänen asemansa sama kuin kuninkaan Suur-Britanniassa. Tämän jälkeen Suur-Britannian hallitus ei enää ole kosketuksissa Dominioitten hallitusten kanssa kenraalikuvernöörin kautta, vaan hallitus hallituksen kanssa. Tämä merkitsee myös sitä, että kenraalikuvernööriä on pidettävä yhtä

hyvin informeerattuna tapahtumista Dominioissaan kuin kuningas on Suur-Britanniassa.

c) Lainsäädäntö Dominioissa. Tätä kysymystä käsitellessä ei komitea aineen monipuolisuuden ja laajuuden vuoksi päässyt mihinkään lopulliseen tulokseen, vaan suosittelee erikoisen alikonferenssin kokoonkutsumista. Tämä kysymys on antanut aihetta moneen väärinkäsitykseen aikaisemmin ja on mitä tärkein. Tarkoitus on ennenkaikkea saattaa valtekunnan eri osien lainsäädäntö niin yhdenmukaiseksi kuin suinkin, tehdä Dominioiden lainsäädäntö samalla riippumattomaksi Suur-Britannian hallituksesta, antaa sille lainvoima ulkopuolelle Dominioiden omia alueita (muissakin osissa valtakuntaa), koko valtakuntaa koskevan lainsäädännön laatimista j.n.e. Kysymykset ovat siis mitä moninaisimpia ja vaikeita tulla ratkaistuin ainoastaan parin viikon työllä komiteassa.

d) Kauppalaivoja koskeva lainsäädäntö. Tämä kysymys on mitä läheisimmässä yhteydessä edellisen kysymyksen kanssa ja ehdottaakin komitea, että samanaikaisesti kuin edellistä kysymystä käsittelemään kokoontuu ylimääräinen konferenssi, samanlainen konferenssi käsittelee myöskin tätä kysymystä, silmälläpitäen Dominioiden uutta asemaa valtakunnassa. Tässä mainittakoon, että tämä kysymys on aiheuttanut monta varsin kiivasta keskustelua Dominioiden parlamenteissa. Esim. mainittakoon nykyisestä tilanteesta, että tällä hetkellä ovat englantilaiset laivat samassa asemassa kuin muut ulkomaalaiset laivat mitä tulee esim. rannikkolaivaliikenteeseen esim. Uudessa Seelannissa. Toiselta puolen taas Dominioiden laivat, jos ne tahtovat nauttia englantilaisten konsulien suojelusta täysin määrin, on registreerattava brittiläisiksi laivoiksi eikä kanadalaisiksi, australialaisiksi j.n.e.

e) Privy-Council apellituomioistuimena. Tämän kysymyksen oli Irlanti ottanut esille konferenssissa, tahtoen aikaansaada sen, että Dominioista ei oikeusasioissa tarvitsisi vedota Privy-Councilin oikeusosastoon. Tästä kysymyksestä oli Irlannissa paljon kirjoitettu ennen konferenssia. Asia ei kuitenkaan aiheuttanut mitään toimenpiteitä, koska arveltiin, että kysymys koskee myös muita Dominioita, jonka

vuoksi olisi vaikeata tehdä yhteen nähden mitään päätöstä silloin kun muut eivät olleet valmiita. Jos asiassa tahdotaan toimenpiteitä voidaan kysymys ottaa esille seuraavassa konferenssissa.

Suhteet ulkovaltoihin.

Neuvotteluihin, allekirjoituksiin ja ratifikatsioneihin nähden ovat olleet voimassa tähän saakka 1923 vuoden konferenssin päätökset. Käytäntö on kuitenkin osottanut, että nämä eivät olleet varsin käytännöllisiä eivätkä vastanneet tarkoitusta ja lisäksi vaivasi niitä jossain määrin epäselvyys ja sekavuus, joka haittasi niiden käytännöllistä merkitystä. Ja kaiken lisäksi Suur-Britannia koetti niistä päästä niin suuressa määrin kuin mahdollista ja noudatti niitä vain vähemmin tärkeissä kysymyksissä. Tyypillinen esimerkki sen menettelytavoista oli Locarnon sopimuksen laatiminen.

a) Menettelytapa sopimuksien laatimisessa j.n.e. Komitean työ keskittyi etupäässä 1923 vuoden sääntöjen selventämiseen.

la) 1923 sovittiin, että jos joku hallituksista aikoi ryhtyä neuvotteluihin sopimuksen solmimisesta sen tulisi ottaa huomioon tuleeko uusi sopimus mahdollisesti koskemaan myöskin toisia hallituksia, jossa tapauksessa sen olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin ilmoitukseen neuvotteluista muille.

Tämä sääntö merkitsee nyt sitä, että vastaisuudessa on jokaisen hallituksen ilmoitettava kaikista aloitettavista neuvotteluista toisille hallituksille, tarkoituksella antaa näille tilaisuus ilmoittaa onko solmittava sopimus häille muille mielenkiintoinen vai ei. Muitten hallitusten on mahdollisimman suurella nopeudella ilmoitettava kannastaan. Jos alotteentekevä hallitus ei saa/vastustavia/vastauksia eikä sen politiikka tarkoita minkäänlaisien aktiivisten sitoumusten aikaansaamista, voi se olettaa, että sen ehdotus on hyväksytty. Mutta jos sen aikomuksena on ryhtyä toimenpiteisiin, jotka voivat sitoa muut hallitukset aktiivisesti, on sen hankittava ensiksi muitten suostumus. Tapauksissa jolloin tarvitaan muitten hallitusten ratifikatsioni voi alotteentekevä hallitus olettaa, että sellainen on saatavissa, jos muut hallitukset eivät ole ilmoittaneet eriävää mielipidettään kun niitten kantaa kysyttiin. Jos joku hallitus ei

tahdo ratifioida, jollei sen edustaja ole sopimusta myöskin allekirjoittanut, on sen nimitettävä edustaja neuvotteluihin.

lla) Sopimusten muoto. Tyytymättömyyttä on varsinkin herättänyt niitten sopimusten muoto, joita on tehty Kansainliiton alotteesta, sillä niissä on käytetty sanaa British Empire merkitsemään yleensä valtakuntaa ja ainoastaan silloin lisätty Dominioitten nimet, jos nämä ovat olleet osallisia sopimuksen laatimisessa. Tämä ei osota, että eri osat ja Suur-Britannia olisivat samanarvoisia valtakunnan osia. Tämän vaikeuden voittamiseksi suositellaan sellaista menettelyä, että kaikki sopimukset (lukuunottamatta hallitusten välisiä) Kansainliitossa ja muualla solmittaisiin valtion päämiesten nimissä ja jos sopimus allekirjoitetaan valtakunnan eri osien tai eri osan puolesta, tämä tapahtuu kuninkaan nimessä symbolina siitä erikoisesta suhteesta, joka on olemassa valtakunnan eri osien välillä. Osien nimet kirjoitetaan seuraavassa järjestyksessä: Suur-Britannia ja Pohjois-Irlanti ja kaikki ne osat valtakuntaa, jotka eivät erikseen kuulu Kansainliittoon, Kanada, Australia, Uusi Seelanti, Etelä-Afrikka, Irlannin Vapaavaltio, Intia. Raporttiin liittyy malli sopimukseksi, joka seuraa myös ohellisenä leikkeleenä.

Jos sopimus koskee vain yhtä valtakunnan osaa on siinä ilmoitettava, että sen on laatinut kuningas tämän osan puolesta.

Vielä kosketeltiin sellaisia kansainvälisiä sopimuksia, joitten määräyksiä valtakunnan eri osat tahtovat sovelluttaa hallinnollisten toimenpiteiden avulla keskenään. Tällöin olisi vältettävä käyttämästä valtioiden päämiesten nimiä.

llla) Valtakirjat. Valtakunnan eri osien valtuutetuilla tulee olla kuninkaan antamat valtakirjat, jotka ovat annetut kussakin tapauksessa kyseessä olevan hallituksen neuvosta ja on tässä valtakirjassa erikseen mainittava mitä osaa se koskee. Voi usein olla tarpeellista, kun on sellaisia valtakunnan osia, joihin aktiivisten sitoumusten vaikutukset eivät ulotu, mutta joissa on Brittiläisiä alamaisia, joita tehtävä sopimus tulee koskemaan, että näitten puolesta asianomainen hallitus neuvoo valtakirjan annettavaksi.

IVa) Allekirjoitus. Allekirjoitukset tapahtuvat samassa järjestyksessä kuin sopimusten johdatuksissa on mainittu niihin osaaottavat valtiot. Allekirjoituksen koskevat myöskin niitä mandaatti-alueita, jotka on annettu eri valtakunnan osille, jollei toisin mainita.

Va) Multilateraalisten sopimusten voimaanastuminen. Yleensä sopimukset sisältävät ratifikatsioonipykälän, jonka mukaan sopimus astuu voimaan silloin kun tarpeellinen määrä ratifikatsioneja on talletettu. Varsinkin Kansainliittoon nähden on joskus ollut kysymys siitä, onko Brittein valtakunnan eri osien ratifikatsioonit katsottava eri ratifikatsioneiksi vai ei. Raportissa lausutaan tästä se toivomus, että vastaisuudessa koetettaisiin aikaansaada Kansainliiton sopimuksiin sellainen määräys, että sopimukset astuisivat voimaan silloin kun vissi määrä Kansainliiton eri jäseniä on ne ratifioinut. Tämän kysymyksen selventämiseksi olisi jollakin mukavalla tavalla annettava ilmoitus Kansainliiton jäsenvaltioille tästä asiasta ja myöskin tämä seikka terotettava kansainvälisiin konferensseihin valtuutettujen valtakunnan eri osien edustajien mieliin.

b) Edustus Kansainvälisissä konferensseissa.

1. Kansainliiton kutsumiin kansainvälisiin konferensseihin nähden ovat voimassa 1923 vuoden säännöt eikä tämä kysymys raportin mielestä tuota mitään vaikeuksia, sillä niissä on jo sovittu yhteistoiminnasta.

2. Mitä vieraitten hallitusten kokoonkutsumiin konferensseihin tulee ei voida asettaa minkäänlaisia yleisiä sääntöjä, sillä kaikki riippuu kutsun laadusta.

a) Olisi toivottavaa että teknillisiin konferensseihin eri valtakunnan osat ottaisivat osaa omine lähetystöineen ja tätä tarkoitusta varten olisi koetettava hankkia eri kutsut.

b) Poliittista laatua oleva konferenssi vaatii aivan oman käsittelynsä.

Jokainen valtakunnan osa saa itse päättää ovatko sen erikoiset

edut kyseessä, jotka pakottavat sen tulemaan edustetuksi erikseen vai riittääkö, että joku toinen valtakunnan hallituksista sitä edustaa.

Jos joku hallitus haluaa ottaa osaa sopimuksentekoon on sen parasta sopia tästä toisten kanssa ottaen samalla huomioon kutsun laadun.

Jos useampi kuin yksi valtakunnan osa haluaa tulla edustetuksi, on olemassa kolme mahdollisuutta:

- i) Yhteinen valtuutettu tai yhteiset valtuutetut, joilla on kaikilla valtuutus;
- ii) Yksi Brittein valtakunnan lähetystö, jossa jokaisella on edustajansa. Tällaista muotoa käytettiin Washingtonissa 1921;
- iii) Eri edustajat, jotka edustavat jokaista osaaottavaa valtakunnan osaa. Tällaisessa tapauksessa olisi koetettava hankkia jokaiselle osalle oma eri kutsunsa.

Eräät ei-teknilliset sopimukset (raportissa ei mainita mitkä) olisi laadittava sellaiseen muotoon, että ne ovat voimassa koko valtakuntaan nähden, jonka vuoksi ne olisi ratifioitava kautta koko valtakunnan. Kukin hallitus saa itse päättää edistääkö se seikka ratifiointia, että se itse ottaa osaa sopimuksen laadintaan.

c) Ulkopolitiikan hoito. Tässä todettiin, että samaten kuin puolustuskysymyksessä ^(niin ulkopoliittisena) suurin osuus edesvastuusta edelleenkin lankeaa joksikin aikaa Suur-Britannian hallitukselle. Käytännössä kuitenkin melkein kaikki Dominiot ja varsinkin ne, joilla on vieraita valtioita rajoillansa, ovat tekemisissä ulkopoliitiikan kanssa. Tyypillisenä esimerkkinä mainitaan Kanadan ja Yhdysvaltain suhteet, jotka ovat kehittyneet niin pitkälle, että on ollut välttämätöntä nimittää erikoinen kanadalainen lähettiläs (huom. ei suurlähettiläs) Yhdysvaltoihin. Koska määrävänä periaatteena on pidettävä sitä seikkaa, ettei Suur-Britannian hallitus yhtä vähän kuin minkään Dominioninkaan hallitus saa sitoa koko valtakuntaa aktiivisesti ilman asianomaisten hallitusten suostumusta, katsottiin, että se joka tässä raportissa on sanottu sopimusten solmimisesta yleensä, on oleva

oppaana hallituksille niitten hoitaessa ulkopoliittikkaa.

d) Dominioissa olevien ulkovaltain konsulien eksekvatuurit.

Tähän saakka kun on ollut kysymys lähetetyistä konsuleista kautta koko valtakunnan, on ollut tapana, että diplomaattista tietä ilmoitetaan Suur-Britannian hallitukselle nimityksestä, jonka jälkeen annetaan kuninkaan eksekvatuuri kysymättä ollenkaan dominioitten mielipidettä. Mitä taas tulee kunniakonsuleihin on joku aika sitten otettu käytäntöön tapa tiedustella Dominioitten mielipiteitä.

Tulevaisuudessa tullaan noudattamaan sellaista menettelyä, että jokaisessa tapauksessa kun on kysymys konsuleista (sekä lähetetyistä että kunnia) Dominioihin kysytään Dominioiden mielipiteitä ja jos Dominiot pitävät sitä tarpeellisena tullaan eksekvatuurit lähettämään Dominioihin. vahvistusallekirjoitusta varten. Ulkoasioitten valtio-sihteri on ilmoittanut, että tämä menettelytapa on jo otettu käytäntöön.

e) Yhteys Dominioiden hallitusten ja ulkovaltojen hallitusten välillä. Tässä suhteessa päätettiin, että tullaan käyttämään samaa menettelytapaa kuin tähänkin asti (Foreign Officen kautta) siitä huolimatta, että Irlannin Vapaavaltioilla ja Kanadalla on omat edustajansa Washingtonissa.

VI. Tiedotus- ja neuvottelukeinot.

Sen jälkeen kun kenraalikuvernöörit eivät enää ole hallituksen edustajia ja kun tarkoitus on, että hallitukset ovat suorassa kosketuksessa toistensa kanssa, on toivottavaa, että valtakunnan eri osat parantaakseen tiedoitusta ja lähestyäkseen toisiaan järjestävät tiedotus- ja neuvottelukeinonsa sillä tavalla kuin olosuhteet kussakin erikoisessa tapauksessa osottavat tarpeelliseksi, mutta ei kuitenkaan sillä tavalla, että tämä häiritsevästi vaikuttaisi hallitusten suoranaisiin suhteisiin toistensa kanssa.

VII. Erikoiset kansainväliset kysymykset, jotka ovat tulleet käsitte-
lyn alaisiksi.

a) Pakollinen välitystuomiomenettely kansainvälisissä riitai-
suuksissa. Käsittely koski liittymistä Kansainvälisen Tuomioistui-

men ohjesäännön 36 art:aan. Tässä suhteessa ei raportti tehnyt mitään ehdotusta konferenssille, sanoen, että vaikka se katsoikin, että välitystuomiomenettelyä olisi käytettävä riitaisuuksien ratkaisemiseksi mahdollisimman laajassa määrin, se kuitenkin katsoi olevan ennenaikais- ta hyväksyä kysymyksessäolevan artikkelia. Sovittiin, ettei mikään hallituksista tule ryhtymään tämän artikkelin määräyksien voimaansaattamiseksi toimenpiteisiin, ennenkuin se on ottanut kysymyksen uudelleen yleisen käsittelyn alaiseksi.

b) Yhdysvaltain liittyminen Haagin tuomioistuimeen. Kaikki valtakunnan eri osien hallitukset ovat hyväksyneet sen päätöksen, jonka tätä varten Geneveen kokoonkutsuttu konferenssi, syyskuussa 1926, teki.

c) Locarnon politiikka. Tässä suhteessa hyväksyttiin seuraava ponsi, joka on varsin kuvaava: "The Conference has heard with satisfaction the statement of the Secretary of State for Foreign Affairs with regard to the efforts made to ensure peace in Europe, culminating in the agreements of Locarno; and congratulates His Majesty's Government in Great Britain on its share in the successful contribution towards the promotion of the peace of the world."

Se joka odotettiin tapahtuvaksi ja josta lähetystö selostuksessaan no. 11, 8.10.26, kertoi, on tapahtunut. Tämä päätös sisältää aika ankaran arvostelun siitä tavasta, jolla Locarnon sopimus tehtiin. Se osottaa myöskin selvästi, ettei ole toiveita, että se tulisi ratifioituksi Dominioissa ainakaan lähitulevaisuudessa ja tuskin koskaan. Se merkillinen tilanne, joka sen kautta on syntynyt Brittein valtakunnassa jää edelleenkin selvittämättömäksi ja ainoastaan käytäntö saa osottaa, mikä merkitys Locarnon sopimuksella vastaisuudessa tulee olemaan itse valtakunnassa sinä hetkenä kun Suur-Britannian on ryhdyttävä käytännössä toteuttamaan siitä johtuvia sitoumuksiansa.

- - - - -

Ylläesitetystä raportista on vaikeata vielä näin ensi hätään mennä lausumaan mitään lopullista arvostelua, mutta lienee kuitenkin paikallaan kiinnittää huomiota erinäisiin yleisiin seikkoihin.

On hyvin luultavaa, että ulkomailla poliittiset kirjoittajat y.m. luulevat saavansa yllämainitusta asiakirjasta uuden erinomaisen todistuksen siitä hajoamisprosessista, joka on paraikaa käynnissä Brittein valtakunnassa. Ja kuitenkin asianlaita ei ole ollenkaan näin, vaan osottaa nyt julaistu asiakirja päinvastoin mitä suurimmassa määrin Brittein valtakunnan vahvuutta ja sen organisation notkeutta. Kaikista merkeistä päättäen eivät valtakunnan eri osien edustajat ole konferenssissa millään lailla salanneet mielipiteitään, joten tältäkin kannalta katsoen tulokset ovat merkittävät. Konferenssi oli ilmeisesti menestys, ehkä odottamatonkin menestys monelle.

Se, mikä on mielenkiintoista todeta, on, että nyt julaistussa asiakirjassa on Dominioille annettu aivan samanarvoinen asema kuin Suur-Britannialle. Mutta samalla kuin tämä on tunnustettu, on toisella kädellä tehty myönnytys otettu takaisin, sillä huomautetaan, että ulkoasioiden päähoito ja edesvastuu siitä edelleenkin lankeaa, joskin ainakin toistaiseksi, Suur-Britannialle, jota Dominiot edelleenkin tulevat käyttämään välikappaleena suhteessaan muihin ulkovaltioihin. Ikäänkuin poikkeuksena mainitaan, että Irlannilla ja Kanadalla on oma diplomaattinen edustajansa Yhdysvalloissa, mutta mitään ei puhuta esim. Etelä-Afrikan tunnetusta vaatimuksesta saada nimittää omat edustajansa vieraisiin valtioihin, sillä tätähän puolta asiasta hoitaa edelleen Suur-Britannia. Tosin on myönnytty siihen, myöskin Etelä-Afrikan vaatimukseen, että Dominiot ovat samanarvoisia jäseniä, mutta mitään tällaista julistusta, että nämä olisivat itsenäisiä valtioita ei ole annettu, vaan raportti päinvastoin sisältää kohdan, joka Kansainliittoon nähden antaa ymmärtää, että vaikka Brittein valtakunnan eri osilla onkin omat edustajansa, niin kuitenkin lopulta ne kaikki yhdessä edustavat samaa valtakuntaa. Sisältyykö tähän se, että Chamberlain on saanut sen tahtonsa läpi, että Dominioita ei valittaisi Kansainliiton neuvostoon vastaisuudessa, on vielä ^{vaikkea} ~~varomatonta~~ mennä sanomaan.

Nämä muutamat seikat osottavat tai ainakin antavat aavistaa, että Suur-Britannia tunnetulla taidollaan on pystynyt tyydyttämään

tyytymättömät ainekset samalla kuitenkin itse asiassa, joskaan ei nimellisesti, säilyttäen vanhan johtaja-asemansa. Missä määrin itse Dominoissa tullaan olemaan tyytyväisiä saavutettuihin tuloksiin, on vaikeata vielä mennä sanomaan, mutta ottaen huomioon ennenkaikkea sen seikan, että useimmat näistä vielä niiden rahataloudelliseen asemaan ja pieneen asukasmäärään nähden, ovat varsin heikkoja ja tarvitsevat Englannin tukea pystyäkseen rauhassa jatkamaan asemansa vahvistamista, on otaksuttavaa, että tilanteessa ei tule tapahtumaan sen kummempia muutoksia ennenkuin käytäntö mahdollisesti on osoittanut, missä määrin nyt tehdyt päätökset vastaavat tarkoituksiaan.

Lähetystö tulee lähettämään erikoisen sanomalehtikatsauksen lehtien lausunnoista parin päivän kuluttua.

Lontoossa, marraskuun 22 päivänä 1926.

Chargé d'Affaires a.i.

Times 22.4.26

STATUS OF THE DOMINIONS.

INTER-IMPERIAL RELATIONS.

TEXT OF CONFERENCE REPORT.

The Report of the Committee on Inter-Imperial Relations, which was adopted by the Imperial Conference on November 19, was issued on Saturday. The members of the Committee on Inter-Imperial Relations, in addition to Lord Balfour, included the Prime Ministers of Canada, the Commonwealth of Australia, New Zealand, the Union of South Africa and Newfoundland, the Vice-President of the Executive Council of the Irish Free State, the Secretary of State for India as head of the Indian Delegation, the Secretary of State for Foreign Affairs, and the Secretary of State for Dominion Affairs. Other Ministers and Members of the Imperial Conference attended particular meetings.

The text of the Report is as follows:—

I.—INTRODUCTION.

We were appointed at the meeting of the Imperial Conference on the 25th October, 1926, to investigate all the questions on the Agenda affecting Inter-Imperial Relations. Our discussions on these questions have been long and intricate. We found, on examination, that they involved consideration of fundamental principles affecting the relations of the various parts of the British Empire *inter se*, as well as the relations of each part to foreign countries. For such examination the time at our disposal has been all too short. Yet we hope that we may have laid a foundation on which subsequent Conferences may build.

II.—STATUS OF GREAT BRITAIN AND THE DOMINIONS.

The Committee are of opinion that nothing would be gained by attempting to lay down a Constitution for the British Empire. Its widely scattered parts have very different characteristics, very different histories, and are at very different stages of evolution; while, considered as a whole, it defies classification and bears no real resemblance to any other political organization which now exists or has ever yet been tried.

There is, however, one most important element in it which, from a strictly constitutional point of view, has now, as regards all vital matters, reached its full development—we refer to the group of self-governing communities composed of Great Britain and the Dominions. Their position and mutual relation may be readily defined. *They are autonomous Communities within the British Empire, equal in status, in no way subordinate one to another in any aspect of their domestic or external affairs, though united by a common allegiance to the Crown, and freely associated as members of the British Commonwealth of Nations.*

A foreigner endeavouring to understand the true character of the British Empire by the aid of this formula alone would be tempted to think that it was devised rather to make mutual interference impossible than to make mutual cooperation easy.

Such a criticism, however, completely ignores the historic situation. The rapid evolution of the Oversea Dominions during the last fifty years has involved many complicated adjustments of old political machinery to changing conditions. The tendency towards equality of status was both right and inevitable. Geographical and other conditions made this impossible of attainment by the way of federation. The only alternative was by the way of autonomy; and along this road it has been steadily sought. Every self-governing member of the Empire is now the master of its destiny. In fact, if not always in form, it is subject to no compulsion whatever.

But no account, however accurate, of the positive relations in which Great Britain and

position in relation to the administration of public affairs in the Dominion as is held by His Majesty the King in Great Britain, and that he is not the representative or agent of His Majesty's Government in Great Britain or of any Department of that Government.

It seemed to us to follow that the practice whereby the Governor-General of a Dominion is the formal official channel of communication between His Majesty's Government in Great Britain and His Governments in the Dominions might be regarded as no longer wholly in accordance with the constitutional position of the Governor-General. It was thought that the recognized official channel of communication should be, in future, between Government and Government direct. The representatives of Great Britain readily recognized that the existing procedure might be open to criticism and accepted the proposed change in principle in relation to any of the Dominions which desired it. Details were left for settlement as soon as possible after the Conference had completed its work, but it was recognized by the Committee, as an essential feature of any change or development in the channels of communication, that a Governor-General should be supplied with copies of all documents of importance and in general should be kept as fully informed as is His Majesty the King in Great Britain of Cabinet business and public affairs.

(c.) Operation of Dominion Legislation.

Our attention was also called to various points in connexion with the operation of Dominion legislation, which, it was suggested, required clarification.

The particular points involved were:—

(a.) The present practice under which Acts of the Dominion Parliaments are sent each year to London, and it is intimated, through the Secretary of State for Dominion Affairs, that "His Majesty will not be advised to exercise his powers of disallowance" with regard to them.

(b.) The reservation of Dominion legislation, in certain circumstances, for the signature of His Majesty's pleasure which is signified on advice tendered by His Majesty's Government in Great Britain.

(c.) The difference between the legislative competence of the Parliament at Westminster and of the Dominion Parliaments in that Acts passed by the latter operate, as a general rule, only within the territorial area of the Dominion concerned.

(d.) The operation of legislation passed by the Parliament at Westminster in relation to the Dominions. In this connexion special attention was called to such Statutes as the Colonial Laws Validity Act. It was suggested that in future uniformity of legislation as between Great Britain and the Dominions could best be secured by the enactment of reciprocal Statutes based upon consultation and agreement.

We gave these matters the best consideration possible in the limited time at our disposal, but came to the conclusion that the issues involved were so complex that there would be grave danger in attempting any immediate pronouncement other than a statement of certain principles which, in our opinion, underlie the whole question of the operation of Dominion legislation. We felt that, for the rest, it would be necessary to obtain expert guidance as a preliminary to further consideration by His Majesty's Governments in Great Britain and the Dominions.

On the questions raised with regard to disallowance and reservation of Dominion legislation, it was explained by the Irish Free State representatives that they desired to elucidate the constitutional practice in relation to Canada, since it is provided by Article 2 of the Articles of Agreement for a Treaty of 1921 that "the position of the Irish Free State in relation to the Imperial Parliament and Government and otherwise shall be that of the Dominion of Canada."

On this point we propose that it should be placed on record that, apart from provisions embodied in constitutions or in specific statutes expressly provided for reservation, it is recognised that it is the right of the Government of each Dominion to advise the Crown in all matters relating to its own affairs. Consequently, it would not be in accordance with constitutional practice for advice to be tendered to His Majesty by His Majesty's Government in Great Britain in any matter appertaining to the affairs of a Dominion against the views of the Government of that Dominion.

The appropriate procedure with regard to projected legislation in one of the self-governing parts of the Empire which may affect the interests of other self-governing parts is previous consultation between His Majesty's Ministers in the several parts concerned.

On the question raised with regard to the legislative competence of Members of the

made this impossible of attainment by the way of federation. The only alternative was by the way of autonomy; and along this road it has been steadily sought. Every self-governing member of the Empire is now the master of its destiny. In fact, if not always in form, it is subject to no compulsion whatever.

But no account, however accurate, of the negative relations in which Great Britain and the Dominions stand to each other can do more than express a portion of the truth. The British Empire is not founded upon negotiations. It depends essentially, if not formally, on positive ideals. Free institutions are its life-blood. Free co-operation is its instrument. Peace, security, and progress are among its objects. Aspects of all these great themes have been discussed at the present Conference; excellent results have been thereby obtained. And though every Dominion is now, and must always remain, the sole judge of the nature and extent of its co-operation, no common cause will, in our opinion, be thereby imperilled.

Equality of status, so far as Britain and the Dominions are concerned, is thus the root principle governing our Inter-Imperial Relations. But the principles of equality and similarity, appropriate to *status*, do not universally extend to function. Here we require something more than immutable dogmas. For example, to deal with questions of diplomacy and questions of defence, we require also flexible machinery—machinery which can, from time to time, be adapted to the changing circumstances of the world. This subject also has occupied our attention. The rest of this report will show how we have endeavoured not only to state political theory but to apply it to our common needs.

III.—SPECIAL POSITION OF INDIA.

It will be noted that in the previous paragraphs we have made no mention of India. Our reason for limiting their scope to Great Britain and the Dominions is that the position of India in the Empire is already defined by the Government of India Act, 1919. We would, nevertheless, recall that by Resolution IX of the Imperial War Conference, 1917, due recognition was given to the important position held by India in the British Commonwealth. Where, in this Report, we have had occasion to consider the position of India, we have made particular reference to it.

IV.—RELATIONS BETWEEN THE VARIOUS PARTS OF THE BRITISH EMPIRE.

Existing administrative, legislative, and judicial forms are admittedly not wholly in accord with the position as described in Section II of this Report. This is inevitable, since most of these forms date back to a time well antecedent to the present stage of constitutional development. Our first task then was to examine these forms with special reference to any cases where the want of adaptation of practice to principle caused, or might be thought to cause, inconvenience in the conduct of Inter-Imperial Relations.

(a.) *The Title of His Majesty the King.*

The title of His Majesty the King is of special importance and concern to all parts of His Majesty's Dominions. Twice within the last 50 years has the Royal Title been altered to suit changed conditions and constitutional developments.

The present title, which is that proclaimed under the Royal Titles Act of 1901, is as follows:—

“George V, by the Grace of God, of the United Kingdom of Great Britain and Ireland and of the British Dominions beyond the Seas King, Defender of the Faith, Emperor of India.”

Some time before the Conference met, it had been recognized that this form of title hardly accorded with the altered state of affairs arising from the establishment of the Irish Free State as a Dominion. It had further been ascertained that it would be in accordance with His Majesty's wishes that any recommendation for change should be submitted to him as the result of discussion at the Conference.

We are unanimously of opinion that a slight change is desirable, and we recommend that, subject to His Majesty's approval, the necessary legislative action should be taken to secure that His Majesty's title should henceforward read:—

“George V, by the Grace of God, of Great Britain, Ireland, and the British Dominions beyond the Seas King, Defender of the Faith, Emperor of India.”

(b.) *Position of Governors-General.*

We proceeded to consider whether it was desirable formally to place on record a definition of the position held by the Governor-General* as His Majesty's representative in the Dominions. That position, though now generally well recognized, undoubtedly represents a development from an earlier stage when the Governor-General was appointed solely on the advice of His Majesty's Ministers in London and acted also as their representative.

In our opinion it is an essential consequence of the equality of status existing among the members of the British Commonwealth of Nations that the Governor-General of a Dominion is the representative of the Crown, holding in all essential respects the same

* The Governor of Newfoundland is in the same position as the Governor-General of a Dominion.

against the views of the government of that Dominion.

The appropriate procedure with regard to projected legislation in one of the self-governing parts of the Empire which may affect the interests of other self-governing parts is previous consultation between His Majesty's Ministers in the several parts concerned.

On the question raised with regard to the legislative competence of Members of the British Commonwealth of Nations other than Great Britain, and in particular to the desirability of those Members being enabled to legislate with extra-territorial effect, we think that it should similarly be placed on record that the constitutional practice is that legislation by the Parliament at Westminster applying to a Dominion would only be passed with the consent of the Dominion concerned.

As already indicated, however, we are of opinion that there are points arising out of these considerations, and in the application of these general principles, which will require detailed examination, and we accordingly recommend that steps should be taken by Great Britain and the Dominions to set up a Committee with terms of reference on the following lines:—

“To enquire into, report upon, and make recommendations concerning—

(i.) Existing statutory provisions requiring reservation of Dominion legislation for the assent of His Majesty or authorising the disallowance of such legislation.

(ii.)—(a) The present position as to the competence of Dominion Parliaments to give their legislation extra-territorial operation.

(b) The practicability and most convenient method of giving effect to the principle that each Dominion Parliament should have power to give extra-territorial operation to its legislation in all cases where such operation is ancillary to provision for the peace, order and good government of the Dominion.

(iii.) The principles embodied in or underlying the Colonial Laws Validity Act, 1865, and the extent to which any provisions of that Act ought to be repealed, amended or modified in the light of the existing relations between the various members of the British Commonwealth of Nations as described in this Report.”

(d.) *Merchant Shipping Legislation.*

Somewhat similar considerations to those set out above governed our attitude towards a similar, though a special, question raised in relation to Merchant Shipping Legislation. On this subject it was pointed out that, while uniformity of administrative practice was desirable, and indeed essential, as regards the Merchant Shipping Legislation of the various parts of the Empire, it was difficult to reconcile the application, in their present form, of certain provisions of the principal Statute relating to Merchant Shipping, viz., the Merchant Shipping Act of 1894, more particularly clauses 735 and 736, with the constitutional status of the several members of the British Commonwealth of Nations.

In this case also we felt that although, in the evolution of the British Empire, certain inequalities had been allowed to remain as regards various questions of maritime affairs, it was essential in dealing with these inequalities to consider the practical aspects of the matter. The difficulties in the way of introducing any immediate alterations in the Merchant Shipping Code (which dealt, amongst other matters, with the registration of British ships all over the world), were fully appreciated and it was felt to be necessary, in any review of the position, to take into account such matters of general concern as the qualifications for registry as a British ship, the status of British ships in war, the work done by His Majesty's Consuls in the interest of British shipping and seamen, and the question of Naval Courts at foreign ports to deal with crimes and offences on British ships abroad.

We came finally to the conclusion that, following a precedent which had been found useful on previous occasions, the general question of Merchant Shipping Legislation had best be remitted to a special Sub-Conference, which could meet most appropriately at the same time as the Expert Committee, to which reference is made above. We thought that this special Sub-Conference should be invited to advise on the following general lines:—

“To consider and report on the principles which should govern, in the general interest, the practice and legislation relating to merchant shipping in the various parts of the Empire, having regard to the change in constitutional status and general relations which has occurred since existing laws were enacted.”

We took note that the representatives of India particularly desired that India, in view of the importance of her shipping interests, should be given an opportunity of being represented at the proposed Sub-Conference. We felt that the full representation of India on an equal footing with Great Britain and the Dominions would not only be welcomed, but could very properly be given, due regard being had to the special constitutional position of India as explained in Section III of this Report.

(e.) *Appeals to the Judicial Committee of the Privy Council.*

Another matter which we discussed, in which a general constitutional principle was raised, concerned the conditions governing appeals

rom judgments in the Dominions to the Judicial Committee of the Privy Council. From these discussions it became clear that it was no part of the policy of His Majesty's Government in Great Britain that questions affecting judicial appeals should be determined otherwise than in accordance with the wishes of the part of the Empire primarily affected. It was, however, generally recognized that where changes in the existing system were proposed which, while primarily affecting one part, raised issues in which other parts were also concerned, such changes ought only to be carried out after consultation and discussion.

So far as the work of the Committee was concerned, this general understanding expressed all that was required. The question of some immediate change in the present conditions governing appeals from the Irish Free State was not pressed in relation to the present Conference, though it was made clear that the right was reserved to bring up the matter again at the next Imperial Conference for discussion in relation to the facts of this particular case.

V.—RELATIONS WITH FOREIGN COUNTRIES.

From questions specially concerning the relations of the various parts of the British Empire with one another, we naturally turned to those affecting their relations with foreign countries. In the latter sphere, a beginning had been made towards making clear those relations by the Resolution of the Imperial Conference of 1923 on the subject of the negotiation, signature and ratification of treaties. But it seemed desirable to examine the working of that Resolution during the past three years and also to consider whether the principles laid down with regard to Treaties could not be applied with advantage in a wider sphere.

(a.) Procedure in Relation to Treaties.

We appointed a special sub-committee under the Chairmanship of the Minister of Justice of Canada (The Honourable E. Lapointe, K.C.) to consider the question of treaty procedure.

The Sub-Committee, on whose report the following paragraphs are based, found that the Resolution of the Conference of 1923 embodied on most points useful rules for the guidance of the Governments. As they became more thoroughly understood and established, they would prove effective in practice.

Some phases of treaty procedure were examined however in greater detail in the light of experience in order to consider to what extent the Resolution of 1923 might with advantage be supplemented.

Negotiation.

It was agreed in 1923 that any of the Governments of the Empire contemplating the negotiation of a treaty should give due consideration to its possible effect upon other Governments and should take steps to inform Governments likely to be interested of its intention.

This rule should be understood as applying to any negotiations which any Government intends to conduct, so as to leave it to the other Governments to say whether they are likely to be interested.

When a Government has received information of the intention of any other Government to conduct negotiations, it is incumbent upon it to indicate its attitude with reasonable promptitude. So long as the initiating Government receives no adverse comments and so long as its policy involves no active obligations on the part of the other Governments, it may proceed on the assumption that its policy is generally acceptable. It must, however, before taking any steps which might involve the other Governments in any active obligations, obtain their definite assent.

Where by the nature of the treaty it is desirable that it should be ratified on behalf of all the Governments of the Empire, the initiating Government may assume that a Government which has had full opportunity of indicating its attitude and has made no adverse comments will concur in the ratification of the treaty. In the case of a Government that prefers not to concur in the ratification of a treaty unless it has been signed by a plenipotentiary authorised to act on its behalf, it will advise the appointment of a plenipotentiary so to act.

Form of Treaty.

Some treaties begin with a list of the contracting countries and not with a list of Heads of States. In the case of treaties negotiated under the auspices of the League

Governments of the Empire should make it an instruction to their representatives at International Conferences to be held in future that they should use their best endeavours to secure that effect is given to the recommendations contained in the foregoing paragraphs.

(b.) Representation at International Conferences.

We also studied, in the light of the Resolution of the Imperial Conference of 1923 to which reference has already been made, the question of the representation of the different parts of the Empire at International Conferences. The conclusions which we reached may be summarized as follows:—

1. No difficulty arises as regards representation at conferences convened by, or under the auspices of, the League of Nations. In the case of such conferences all members of the League are invited, and if they attend are represented separately by separate delegations. Cooperation is ensured by the application of paragraph 1.1 (c) of the Treaty Resolution of 1923.

2. As regards international conferences summoned by foreign Governments, no rule of universal application can be laid down, since the nature of the representation must, in part, depend on the form of invitation issued by the convening Government.

(a.) In conferences of a technical character, it is usual and always desirable that the different parts of the Empire should (if they wish to participate) be represented separately by separate delegations, and where necessary efforts should be made to secure invitations which will render such representation possible.

(b.) Conferences of a political character called by a foreign Government must be considered on the special circumstances of each individual case.

It is for each part of the Empire to decide whether its particular interests are so involved, especially having regard to the active obligations likely to be imposed by any resulting treaty, that it desires to be represented at the Conference, or whether it is content to leave the negotiation in the hands of the part or parts of the Empire more directly concerned and to accept the result.

If a Government desires to participate in the conclusion of a treaty, the method by which representation will be secured is a matter to be arranged with the other Governments of the Empire in the light of the invitation which has been received.

Where more than one part of the Empire desires to be represented, three methods of representation are possible:—

(i.) By means of a common plenipotentiary or plenipotentiaries, the issue of full powers to whom should be on the advice of all parts of the Empire participating.

(ii.) By a single British Empire delegation composed of separate representatives of such parts of the Empire as are participating in the conference. This was the form of representation employed at the Washington Disarmament Conference of 1921.

(iii.) By separate delegations representing each part of the Empire participating in the conference. If, as a result of consultation, this third method is desired, an effort must be made to ensure that the form of invitation from the convening Government will make this method of representation possible.

Certain non-technical treaties should, from their nature, be concluded in a form which will render them binding upon all parts of the Empire, and for this purpose should be ratified with the concurrence of all the Governments. It is for each Government to decide to what extent its concurrence in the ratification will be facilitated by its participation in the conclusion of the treaty, as, for instance, by the appointment of a common plenipotentiary. Any question as to whether the nature of the treaty is such that its ratification should be concurred in by all parts of the Empire is a matter for discussion and agreement between the Governments.

(c.) General Conduct of Foreign Policy.

We went on to examine the possibility of applying the principles underlying the Treaty Resolution of the 1923 Conference to matters arising in the conduct of foreign affairs generally. It was frankly recognized that in this sphere, as in the sphere of defence, the major share of responsibility rests now, and must for some time continue to rest, with His Majesty's Government in Great Britain. Nevertheless, practically all the Dominions are engaged to some extent, and some to a considerable extent, in the conduct of foreign relations, particularly those with foreign

Governments in Great Britain and the Dominions, with due regard to the circumstances of each particular part of the Empire, it being understood that any new arrangements should be supplementary to, and not in replacement of, the system of direct communication from Government to Government and the special arrangements which have been in force since 1918 for communications between Prime Ministers."

VII.—PARTICULAR ASPECTS OF FOREIGN RELATIONS DISCUSSED BY COMMITTEE.

It was found convenient that certain aspects of foreign relations on matters outstanding at the time of the Conference should be referred to us, since they could be considered in greater detail, and more informally, than at meetings of the full Conference.

(a.) Compulsory Arbitration in International Disputes.

One question which we studied was that of arbitration in international disputes, with special reference to the question of acceptance of Article 36 of the Statute of the Permanent Court of International Justice, providing for the compulsory submission of certain classes of cases to the Court. On this matter we decided to submit no Resolution to the Conference, but, whilst the members of the Committee were unanimous in favouring the widest possible extension of the method of arbitration for the settlement of international disputes, the feeling was that it was at present premature to accept the obligations under the Article in question. A general understanding was reached that none of the Governments represented at the Imperial Conference would take any action in the direction of the acceptance of the compulsory jurisdiction of the Permanent Court, without bringing up the matter for further discussion.

(b.) Adherence of the United States of America to the Protocol establishing the Permanent Court of International Justice.

Connected with the question last mentioned, was that of adherence of the United States of America to the Protocol establishing the Permanent Court of International Justice.

The special conditions upon which the United States desired to become a party to the Protocol had been discussed at a special Conference held in Geneva in September, 1926, to which all the Governments represented at the Imperial Conference had sent representatives. We ascertained that each of these Governments was in accord with the conclusions reached by the special Conference and with the action which that Conference recommended.

(c.) The Policy of Locarno.

The Imperial Conference was fortunate in meeting at a time just after the ratifications of the Locarno Treaty of Mutual Guarantees had been exchanged on the entry of Germany into the League of Nations. It was therefore possible to envisage the results which the Locarno Policy had achieved already, and to forecast to some extent the further results which it was hoped to secure. These were explained and discussed. It then became clear that, from the standpoint of all the Dominions and of India, there was complete approval of the manner in which the negotiations had been conducted and brought to so successful a conclusion.

Our final and unanimous conclusion was to recommend to the Conference the adoption of the following Resolution:—

"The Conference has heard with satisfaction the statement of the Secretary of State for Foreign Affairs with regard to the efforts made to ensure peace in Europe, culminating in the agreements of Locarno; and congratulates His Majesty's Government in Great Britain on its share in this successful contribution towards the promotion of the peace of the world."

APPENDIX.

(See Section V (a).)

SPECIMEN FORM OF TREATY.

The President of the United States of America, His Majesty the King of the Belgians, His Majesty the King (here insert His Majesty's full title), His Majesty the King of Bulgaria, &c., &c.

.....
Desiring

able that it should be... the all the Governments of the Empire, the initiating Government may assume that a Government which has had full opportunity of indicating its attitude and has made no adverse comments will concur in the ratification of the treaty. In the case of a Government that prefers not to concur in the ratification of a treaty unless it has been signed by a plenipotentiary authorised to act on its behalf, it will advise the appointment of a plenipotentiary so to act.

Form of Treaty.

Some treaties begin with a list of the contracting countries, and not with a list of Heads of States. In the case of treaties negotiated under the auspices of the League of Nations, adherence to the wording of the Annex to the Covenant for the purpose of describing the contracting party has led to the use in the preamble of the term "British Empire" with an enumeration of the Dominions and India if parties to the Convention but without any mention of Great Britain and Northern Ireland and the Colonies and Protectorates. These are only included by virtue of their being covered by the term "British Empire." This practice, while suggesting that the Dominions and India are not on a footing of equality with Great Britain as participants in the treaties in question, tends to obscurity and misunderstanding and is generally unsatisfactory.

As a means of overcoming this difficulty it is recommended that all treaties (other than agreements between Governments) whether negotiated under the auspices of the League or not should be made in the name of Heads of States, and if the treaty is signed on behalf of any or all of the Governments of the Empire, the treaty should be made in the name of the King as the symbol of the special relationship between the different parts of the Empire. The British units on behalf of which the treaty is signed should be grouped together in the following order: Great Britain and Northern Ireland and all parts of the British Empire which are not separate members of the League, Canada, Australia, New Zealand, South Africa, Irish Free State, India. A specimen form of treaty as recommended is attached as an appendix to the Committee's report.

In the case of a treaty applying to only one part of the Empire it should be stated to be made by the King on behalf of that part.

The making of the treaty in the name of the King as the symbol of the special relationship between the different parts of the Empire will render superfluous the inclusion of any provision that its terms must not be regarded as regulating the rights and obligations of the various territories on behalf of which it has been signed in the name of the King. In this connexion it must be borne in mind that the question was discussed at the Arms Traffic Conference in 1925, and that the Legal Committee of that Conference laid it down that the principle to which the foregoing sentence gives expression underlies all international conventions.

In the case of some international agreements the Governments of different parts of the Empire may be willing to apply between themselves some of the provisions as an administrative measure. In this case they should state the extent to which and the terms on which such provisions are to apply. Where international agreements are to be applied between different parts of the Empire, the form of a treaty between Heads of States should be avoided.

Full Powers.

The plenipotentiaries for the various British units should have full powers, issued in each case by the King on the advice of the Government concerned, indicating and corresponding to the part of the Empire for which they are to sign. It will frequently be found convenient, particularly where there are some parts of the Empire on which it is not contemplated that active obligations will be imposed, but where the position of the British subjects belonging to these parts will be affected, for such Government to advise the issue of full powers on their behalf to the plenipotentiary appointed to act on behalf of the Government or Governments mainly concerned. In other cases provision might be made for accession by other parts of the Empire at a later date.

Signature.

In the cases where the names of countries are appended to the signatures in a treaty, the different parts of the Empire should be designated in the same manner as is proposed in regard to the list of plenipotentiaries in the preamble to the treaty. The signatures of the plenipotentiaries of the various parts of the Empire should be grouped together in the same order as is proposed above.

The signature of a treaty on behalf of a part of the Empire should cover territories for which a mandate has been given to that part of the Empire, unless the contrary is stated at the time of the signature.

Coming into Force of Multilateral Treaties.

In general, treaties contain a ratification clause and a provision that the treaty will come into force on the deposit of a certain number of ratifications. The question has sometimes arisen in connexion with treaties negotiated under the auspices of the League whether, for the purpose of making up the number of ratifications necessary to bring the treaty into force, ratifications on behalf of different parts of the Empire which are separate Members of the League should be counted as separate ratifications. In order to avoid any difficulty in future, it is recommended that when it is thought necessary that a treaty should contain a clause of this character, it should take the form of a provision that the treaty should come into force when it has been ratified on behalf of so many separate Members of the League.

We think that some convenient opportunity should be taken of explaining to the other Members of the League the changes which it is desired to make in the form of treaties and the reasons for which they are desired. We would also recommend that the various

Empire is a matter for discussion and agreement between the Governments.

(c.) General Conduct of Foreign Policy.

We went on to examine the possibility of applying the principles underlying the Treaty Resolution of the 1923 Conference to matters arising in the conduct of foreign affairs generally. It was frankly recognized that in this sphere, as in the sphere of defence, the major share of responsibility rests now, and must for some time continue to rest, with His Majesty's Government in Great Britain. Nevertheless, practically all the Dominions are engaged to some extent, and some to a considerable extent, in the conduct of foreign relations, particularly those with foreign countries on their borders. A particular instance of this is the growing work in connexion with the relations between Canada and the United States of America which has led to the necessity for the appointment of a Minister Plenipotentiary to represent the Canadian Government in Washington. We felt that the governing consideration underlying all discussions of this problem must be that neither Great Britain nor the Dominions could be committed to the acceptance of active obligations except with the definite assent of their own Governments. In the light of this governing consideration, the Committee agreed that the general principle expressed in relation to Treaty negotiations in Section V (a) of this Report, which is indeed already to a large extent in force, might usefully be adopted as a guide by the Governments concerned in future in all negotiations affecting foreign relations falling within their respective spheres.

(d.) Issue of Exequaturs to Foreign Consuls in the Dominions.

A question was raised with regard to the practice regarding the issue of exequaturs to Consuls in the Dominions. The general practice hitherto, in the case of all appointments of Consuls de Carrière in any part of the British Empire, has been that the foreign Government concerned notifies His Majesty's Government in Great Britain, through the diplomatic channel, of the proposed appointment and that, provided that it is clear that the person concerned is, in fact, a Consul de Carrière, steps have been taken, without further formality, for the issue of His Majesty's exequatur. In the case of Consuls other than those de Carrière, it has been customary for some time past to consult the Dominion Government concerned before the issue of the exequatur.

The Secretary of State for Foreign Affairs informed us that His Majesty's Government in Great Britain accepted the suggestion that in future any application by a foreign Government for the issue of an exequatur to any person who was to act as Consul in a Dominion should be referred to the Dominion Government concerned for consideration and that, if the Dominion Government agreed to the issue of the exequatur, it would be sent to them for counter-signature by a Dominion Minister. Instructions to this effect had indeed already been given.

(e.) Channel of Communication between Dominion Governments and Foreign Governments.

We took note of a development of special interest which had occurred since the Imperial Conference last met, viz., the appointment of a Minister Plenipotentiary to represent the interests of the Irish Free State in Washington, which was now about to be followed by the appointment of a diplomatic representative of Canada. We felt that most fruitful results could be anticipated from the cooperation of His Majesty's representatives in the United States of America, already initiated, and now further to be developed. In cases other than those where Dominion Ministers were accredited to the Heads of Foreign States, it was agreed to be very desirable that the existing diplomatic channels should continue to be used, as between the Dominion Governments and foreign Governments, in matters of general and political concern.

VI.—SYSTEM OF COMMUNICATION AND CONSULTATION.

Sessions of the Imperial Conference at which the Prime Ministers of Great Britain and of the Dominions are all able to be present cannot, from the nature of things, take place very frequently. The system of communication and consultation between Conferences becomes therefore of special importance. We reviewed the position now reached in this respect with special reference to the desirability of arranging that closer personal touch should be established between Great Britain and the Dominions and the Dominions *inter se*. Such contact alone can convey an impression of the atmosphere in which official correspondence is conducted. Development, in this respect, seems particularly necessary in relation to matters of major importance in foreign affairs where expedition is often essential, and urgent decision necessary. A special aspect of the question of consultation which we considered was that concerning the representation of Great Britain in the Dominions. By reason of his constitutional position, as explained in Section IV. (b) of this Report, the Governor-General is no longer the representative of His Majesty's Government in Great Britain. There is no one therefore in the Dominion capitals in a position to represent with authority the views of His Majesty's Government in Great Britain.

We summed up our conclusions in the following Resolution, which is submitted for the consideration of the Conference:—

The Governments represented at the Imperial Conference are impressed with the desirability of developing a system of personal contact, both in London and in the Dominion capitals, to supplement the present system of inter-communication and the reciprocal supply of information on affairs requiring joint consideration. The manner in which any new system is to be worked out is a matter for consideration and settlement between His Majesty's

motion of the peace of the world."

APPENDIX.

(See Section V (a).)

SPECIMEN FORM OF TREATY.

The President of the United States of America, His Majesty the King of the Belgians, His Majesty the King (*here insert His Majesty's full title*), His Majesty the King of Bulgaria, &c., &c.

Desiring

That purpose and to that end have appointed as their Plenipotentiaries:

The President

His Majesty the King (*title as above*): for Great Britain and Northern Ireland and all parts of the British Empire which are not separate Members of the League (of Nations),

- AB.
- CD.
- EF.
- GH.
- IJ.
- KL.
- MN.

who, having communicated their full powers, found in good and due form, have agreed as follows:

In faith whereof the above-named Plenipotentiaries have signed the present Treaty.

- AB
- CD
- EF
- GH
- IJ
- KL
- MN

(or if the territory for which each Plenipotentiary signs is to be specified:

- (for Great Britain, &c.).....AB.
- (for Canada).....CD.
- (for Australia).....EF.
- (for New Zealand).....GH.
- (for South Africa).....IJ.
- (for the Irish Free State).....KL.
- (for India).....MN.)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5.*

OSASTO: *Cy.*

ASIA:

U. a. Asiacinhoitaja Erkow raportti no 18.

Lontoo

28/12 1926.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 3302.

48/270 h.c.	26
30/n-26	2
5	07

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S.W. 5.

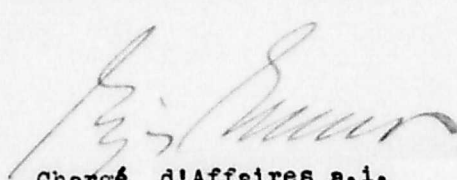
Marraskuun 24 p:nä 1926

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen reporttini
n:o 18, joka koskettelee

Englantia ja Venäjää.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman
kunnioitukseni vakuutus.

Chargé d'Affaires a.i.

Herra Ulkoasiainministeri,
Professori E. N. S e t ä l ä ,
H e l s i n k i .

Raportti no. 18.

Englanti ja Venäjä.

Liittyy Chargé d'Affaires'in

raporttiin no. 14. 2. 12.11.26.

48/270 Sal. D. 26.
30/11-26.
Otsikossa mainitussa
raportissani olen selostanut
mitä tšekäläinen julkinen mie-
lipide sanoi silloin odotetta-

vasta Tshitsherinin ja Turkin ulkoministerin kohtauksesta Odessassa. Nyt ovat sähkösanomatiedot jo ennättäneet kertoa mitä moninaisimmista huhuista, jotka tämän yhteydessä pääsivät liikkeelle, jotka ilmeisesti imartelevat liikaa kokouksen osanottajia.

Tänään ollessani Foreign Officessa keskustelemassa muista asioista siirtyi keskustelu lopuksi Venäjään ja viimeaikaisiin tapahtumiin siellä. Tällöin annettiin minun ymmärtää, että Odessan kohtausta pidettiin siellä täydelleen epäonnistuneena mitä positiivisiin tuloksiin tulee, jollei positiivisina tuloksina voida pitää sitä, että Moskovon hallitus voi käyttää tätä kohtausta uutena sisäpoliittisena todistuskappaleena osottaakseen miten Sovietin merkitys muka ulkopoliittisesti on yhä kasvamassa. Tänä päivänä kai kohtauksesta otettuja kuvia näytellään Moskovassa. Mitä Neuvostoliiton suunnittelemaan pan-aasialaiseen liittoon ja Turkin liittymistä siihen tulee, niin naurettiin koko ajatukselle. "They are trying to make us afraid," sanoi Palairret, "but without success." Samalla hän pilkallisesti mainitsi moskovalaisesta bluffista, jonka takana ei ole kovinkaan suurta voimaa. "Moskovasta ja siellä sanotuista sanoista tehdään liian suurta reklaamia ja luullaan siitä liikoja varsinkin tässä maassa."

Olkoon asian laita mikä tahansa ei Englanti ainakaan ole kohtauksesta hermostunut, jota parhaiten osottaa se seikka, että samaan aikaan kun Englannin uusi lähettiläs Sir George Clerk saapui Angoraan tuli sinne myöskin Sir Henry Dobbs, Brittiläinen "High Commissioner" Irakissa. Sanotaan että tämä on kohteliasuusvisiitti, jonka tarkoituksena on osottaa, miten hyvät suhteet todellakin on olemassa Suur-Britannian, Turkin ja Irakin välillä. Näin sanoo ainakin Times. Mielestäni tämä on erinomainen vastaus Odessan kokouk-

selle ja Tshitsherinille.

Mitä Odessaan vielä tulee, niin sanotaan täällä, että Turkin ulkoministeri Odessassa vasta olisi huomannut mikä oli Tshitsherinin oikea tarkoitus. Kuulemma on Tshitsherin ollut raivoissaan italialaisen kenraali Bagdolin puheista Bessarabian kysymyksestä Bukarestissa. Myöskin ymmärretään Turkin käsittäneen, että Neuvosto-Liitto ei pysty antamaan Turkille muuta tukea kuin mitä tällainen demonstratsioni on. Sotilaallisesti on Venäjä heikko ja tarvitsee voimansa järjestyksen ylläpitämiseksi omassa maassaan. Turkki olisi sotilaallisesti vahvempi kuin Venäjä. Mennäänpä vielä niinkin pitkälle, että sanotaan Odessan kokouksen olleen sikäli täydellisen fiaskon, että Tshitsherinin ei onnistunut saada Turkkia vakuutetuksi siitä, mitenkä vahingollista olisi jos se liittyisi Kansainliittoon. Täällä arvellaan, että Saksan neuvot että Turkin tulisi liittyä Kansainliittoon, olisivat kylmentäneet Saksan ja Neuvosto-Liiton välisiä suhteita suurella määrällä. Vielä ollaan melko varmoja siitä, että Turkin liittyminen on täysin riippuvainen siitä, mitenkä houkuttelevia tarjouksia suurvallat voivat sille tehdä. Näistä kaikista arveluista päättäen siellä Läheisessä Idässä on käynnissä täydellinen vanhanaikainen diplomaattinen peli.

- - - - -

Oli muuten varsin mielenkiintoista todeta, että yllämainituksa keskustelussa vahvistui se mielipide, jonka Ministeri Saastamoinen on täältä aikaisemmin raporteerannut, että Englanti tällä hetkellä on täysin passiivinen Venäjään nähden. Sitä voisi kuvata liikkumattomaan vuoreen, sillä siksi vähän Foreign Officea näkyvät liikuttavan varsinkin varsinkin vasemmalta tulevat enemmän tai vähemmän hysteriset purkaukset. Ei voi toiselta puolen kieltää, etteikö Neuvosto-Liitolla ollut joitakin mahdollisuuksia neuvottelujen alkamiseksi ennen suurlakkoa, mutta nyt ovat sekä suurlakko että hiililakko pilanneet kaikki sen mahdollisuudet mitä sovinnon aikaansaamiseen tulee Suur-Britannian kanssa. Jos se

tahtoisuudesta aloittaa neuvottelut saisi se tehdä aika pitkälle meneviä myönnytyksiä päästäkseen edes alkuun. Se seikka, että maa selviää hiililakosta vastoin venäläistä apua saavien lakonjohtajien mielipiteitä, on ollut omansa vain tukemaan hallituksen politiikkaa.

Huvittavaa on muuten todeta mitenkä sekaisin vasemmalla käsitteet tällä hetkellä ovat. Äskettäin (19.11.26) julkaisi Philip Snowden kirjoituksen "Reynold's'sissa", jossa hän vaati, että jotta luottamus Venäjän hallitukseen palaisi, olisi sen ensiksi tunnustettava yksityiset velkansa ja palautettava se yksityisomaisuus, jonka se takavarikoi. Samalla hän sanoo, että Kansainliitto on se elin, joka sitten saa luvan järjestää Venäjän finanssit samalla tavalla kuin se on järjestänyt monen muunkin maan raha-asiat. Tämä Snowdenin kirjoitus on herättänyt varsin ankaraa arvostelua Labour Partyn päälehden "New Leaderin" taholta. Aivan päinvastoin puhuu taas kapteeni Wedgwood Benn (5.11.26), tunnettu liberaalinen Parlamentin jäsen, joka viime kesänä oli useita kuukausia Venäjällä. Hänen mukaansa Venäjä olisi valmis neuvotteluihin ja ettei tarvita muuta kuin merkki Englannista.

Tätä merkkiä saavat venäläiset kuitenkin Englannista ilmeisesti odottaa, jos saa uskoa Sir Austenin lausuntoihin Parlamentissa. Sir Austen nimittäin ilmoitti Parlamentille olevansa valmis neuvottelemaan venäläisten kanssa sinä hetkenä kun nämä osottavat, että he ovat lojaalisesti täyttäneet 1921 vuoden kauppasopimuksen määräyksen propagandasta. Tätä kuitenkin venäläiset eivät ilmeistikään voi todistaa, varsinkin senjälkeen kun he ovat uhranneet toista miljoonaa puntaa hiililakkoon ja pitäneet tunnetut puheensa Moskovassa.

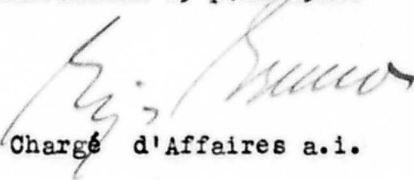
Foreign Officessa muuten sanottiin minulle, että mitä varten tässä oikeastaan tarvitaan mitään lisäsopimuksia Venäjän kanssa. Suur-Britanniaa kiinnostaa eniten kauppasuhteet ja miksikä se ei voisi harjoittaa Neuvosto-Venäjän kanssa kauppaa samalla menestyksellä kuin Yhdysvallatkin, joilla ei ole virallisia suhteita.

Ja tosiaankin samaan aikaan kun viralliset suhteet Venäjän kanssa Suur-Britanniassa ovat mitä kylmimmät tulee Citystä uutisia, että Venäjä on saanut varsin suuria luottoja m.m. eräältä suurpankilta, joka aikoinaan oli tunnettu 1924 vuoden pankkiirien memorandumien allekirjoittajia. Kauppa Englannin ja Neuvosto-Liiton välillä on tänä vuonna lakosta huolimatta osottanut kasvamisen merkkejä ja olisi luultavasti noussut aika huomattavaan määrään jollei hiililakko olisi tullut väliin.

Englannin politiikka Venäjään nähden on siis tällä hetkellä vain "business'tä". Poliitikasta on oikeastaan väärin mennä ollenkaan puhumaan.

Tshitsherinin matkaa Pariisiin seurataan Foreign Office'ssa muuten suurella mielenkiinnolla, jonka itse olen henkilökohtaisesti todennut.

Lontoossa, marraskuun 23 p:nä 1926.

Chargé d'Affaires a.i.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7.

ASIA: _____

Ministeri Saastamisesta raportti no 1.

Lontoo

22/3 1926.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 1022.

ULKOASIAINMINISTERIO		
19/264 Soc. A. D. 26.		
27/3-26		LIT.
5. 07		ASIA
2, MORETON GARDENS, SOUTH KENSINGTON, S.W. 5.		

Maaliskuun 22 p:nä 1926.

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetan kunnioittaen

raporttini n:o 1, joka sisältää:

Käynti Foreign Officen vakinaisen alivaltiosihteerin,
Sir William Tyrrellin luona siv. 1.
Englanti ja Kansainliitto " 3.
The Hon. Reginald M'Kenna ja Suomi " 8.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri,
suurimman kunnioitukseni vakuutus.

R. H. Paasimäkelä

Herra Ulkoasiainministeri,
Prof. E. N. S e t ä l ä ,
H e l s i n k i .

Raportti n:o 1.

Käynti Foreign Officen
vakinaisen alivaltiosihteerin,
Sir William Tyrrellin luona
maaliskuun 9 päivänä.

ULKOVALTIOVALTIO
N:o 19/264 Sal. P. D. K.
27/3-26
Saavuin Lontooseen
maaliskuun 3 päivänä sekä
ilmoitin heti saapumisesta
ni sekä Foreign Officeen
että diplomaattikunnan mar-

salkalle pyytäen tavannukaista audienssia sekä ulkoministerin
että kuninkaan luona. Koska ulkoministerillä oli maaliskuun
4 päivänä pidettävä suuri puhe parlamentissa sekä valmistau-
duttava Genevää varten ilmoitettiin minulle, että ulkoministe-
ri on valitettavasti tilaisuudessa ottamaan minut vastaan
vasta Genevestä palattuaan. Näin ollen pyysin päästä Foreign
Officen vakinaisen alivaltiosihteerin, Sir William Tyrrellin
puheille.

Tavannukaisten kohteliaisuuksien jälkeen totesimme
omaavamme yhteisiä tuttavuuksia Amerikassa, jossa Sir William oli
syksyllä 1919 Lord Edward Grey'n mukana tämän ollessa siellä
muutaman kuukauden ajan ambassadöörinä. Puhe rupeesi sujumaan
hyvin ja kesti keskustelu kolmen neljännes-tuntia.

Paitsi sitä mitä toisessa paikassa kerron keskuste-
lustamme Kansainliitosta, koska keskustelu pääasiallisesti
Venäjää, ja Sir William näytti olevan huvitettu kuulemaan,
mitä minä tiesin asioista. Ennen kaikkea oli hän itse hyvin
intressoitu lausumaan ajatuksiaan. Tahdon vaan mainita, että
hän arveli nykyisen regimen Venäjällä kestävän ehken yhden
miespolven ajan. Vanhan regimen miesten valtaan pääsemisestä
hän ei myöskään odottanut mitään hyvää. Kertoi tavanneensa
näitä herroja Parisissa rauhanneuvottelujen aikana ja saaneen-
se heistä huonon käsityksen.

Suomesta puhuttiin hyvin vähän. Sir William kysyi
vaan, millä kannalla asiat ovat meillä. Vastasin tähän, että
kaunistelematta voi sekä poliittisia että ekonomisia olojam-

me sanoa hyväksi.

Ennen kuin olin ehtinyt sen pitemmälle, keskeytti hän minut naurahteen ja sanoi, että hän teki tämän kysymyksen vaan sen vuoksi, kun eräs työväenpuolueeseen kuuluva parlamentin jäsen oli muutama päivä sitten kuvaillut hänelle olojamme varsin synkin värein. Omasta puolestaan sanoi hän hyvin tietävänsä, että Suomessa ovat asiat kaikin puolin hyvällä kannalla.

Edellä olevan johdosta lausuin selvitykseksi, että määrimmät vasemmistolaiset tahallisesti kuvaavat Suomen oloja aivan väärin, koska he eivät voi unohtaa surkeasti epäonnistunutta vallankumousyritystään vuonna 1918.

Audienssi päättyi mitä kordialisimmalla tavalla, minä suurella tyytyväisyydellä tahdon täten merkitä muistiin.

Englanti ja Kansainliitto.

Kuten sähkösanomastani n:o 47

käy ilmi, kävin nyt kuluvan

maaliskuun 9 päivänä tervehdyskäynnillä Foreign Officen vakinaisen alivaltiosihteerin, Sir William Tyrrellin, luona. Audienssin kuluessa, joka kesti kolmeneljännestuntia, johtui puhe päivän suureen kysymykseen, Kansainliiton parhaillaan koolla olevaan istuntoon, ja lausui Sir William - kuten olen ilmoittanut - tyytyväisyytensä asiain kulkuun Genevessä. Saksan asemaa piti hän vahvana, millä hän tarkoitti sitä, että sen pääsyn suhteen Kansainliittoon ja sen Neuvoston jäseneksi ei voinut olla mitään epäilystä. Sitävastoin lausui hän uskovansa siihen, että Saksa ei vastustaisi Neuvoston laajentamista jo nyt, sillä sykeyllään jäsenmäärän lisääminen tulisi kumminkin tapahtumaan ja kieltäytymisellään hyväksyä uusia jäseniä Neuvostoon panisi Saksa alttiiksi hyvät välit. Kenen tai keiden kanssa tämän voisi otaksua tapahtuvan ei Sir William suorastaan sanonut, mutta alkoi puhua Etelä-Amerikasta ja siitä mahdollisuudesta, että nämä maat voisivat erota koko Kansainliitosta, joten siitä jäisi ainostaan tynkä jällelle - kuten hänen senansa kuuluivat. Tästä vedin sen johtopäätöksen, että hän näillä sanoillaan tarkoitti Espanjaa ja Brasiliaa, mutta viimeiset lausunnot lehdissä viittaavat siihen, että Englannin hallitus oli ilmeisesti sitonut kätensä, tavalla tai toisella, ainostaan Espanjaan nähden.

Edelleen lausui Sir William, että hänen mielestään Neuvoston laajentaminen oli koko luonnollinen asia ja vertasi Neuvostoa Englannin hallitukseen, jossa kolmisenkymmentä vuotta oli vaan toistakymmentä jäsentä, mutta nyt on hyvän joukon yli kaksikymmentä. "Tietenkin Neuvoston jäsenmäärän lisääminen veisi siihen, että siinä muodostuisi sisin piiri, kuten on käynyt meidän hallituksessammekin," jatkoi alivaltiosihteeri.

Nämä viimeksi mainitsemani Sir Williamin sanat ovat hämmästyttävät, mutta voihan olla, että hän tuli puhuneeksi näin tarkemmin asiaa harkitsematta. Vastaisen varalta voi ne ehken panna muistiin. Ajatellessa, miten kävi Neuvoston jäsenmäärän lisäämissuunnitelmassa nyt, voi suunnilleen kuvitella itselleen, millaiseksi ottelu penkkiipaikoista muodostuisi Neuvoston "ulommaiseen" ja "sisimpään" piiriin.

Sir William lausui, kuten sähköitin, pitävänsä mahdottomana, että Ruotsi voisi ylläpitää kantaansa. Tämäkin lausunto vahvistaa sitä käsitystä, minkä hänen sanoistaan sain keskustelun kuluessa, että Englannin hallitus oli sitoutunut kannattamaan joidenkuiden tai jonkun vallan pääsemistä Neuvoston vakinaiseksi jäseneksi Saksan ohella.

Kuten siellä Suomessakin hyvin tunnetaan, on Englannin yleinen mielipide, ehkenpä poikkeuksesta, - 90 % lausuvat useat lehdet - ollut sillä kannalla, että tällä kerralla ei olisi saanut olla kysymystäkään muusta kuin Saksan ottamisesta jäseneksi Kansainliittoon ja samoin jäseneksi sen Neuvostoon. Tämä kävi voimakkaasti ilmi jo maaliskuun 4 päivän parlamentti-keskustelusta ja jatkuvasti sanomalehtien lausunnoista. Yleinen mielipide - parlamentti ja julkinen sana - ovat siis olleet eri kannalla kuin hallitus.

Nähtävästi on asia niin kuin lukemattomista sanomalehtikirjoituksista ja poikkeuksesta kaikista yksityiskeskusteluista olen havainnut, että Sir Austen Chamberlain palatessaan Rivieralta antoi joko vakaumuksesta, kohteliaisuudesta tai harkitsemattomuudesta Briandille Parisissa täydellisen tai puolitittaisen lupauksen kannattaa Neuvoston laajentamista. Ilmeisesti ei hallitus aluksi ollut lainkaan yksimielinen tässä asiassa - huhuttiinhan usean hallituksen jäsenen uhkasta erota, jos tällä kannalla siottiin pysyä - vaan nyttemmin näyttää siltä

että hallitus asettuu kokonaisuudessaan Chamberlainin taakse. Yleisin on mielestäni se käsitys, että Chamberlain antoi Briandin johtaa itsensä harhaan ja "menetteli tässä asiassa yhtä tyhmästi ja taitamattomasti kuin viisaasti Locarnossa." En ole voinut havaita, että Chamberlainia olisi millään taholla kiitetty, vaikkakaan eivät kaikki lehdet pane yksinomaan Chamberlainin syyksi Geneven fiaskoa. Hyvin yleinen näyttää olevan se käsitys, että Brasiliassa olivat salaisuudessa tukemassa Ranska, Italia ja Espanja.

Kaikilla tahoilla vallitsee mitä suurin tyytymättömyys Kansainliiton epäonnistumiseen. Tämä on lausuttu julki mitä voimakkaimmalla tavalla sanomalehdissä. Onpa lausuttu suorastaan niinkin pitkälle meneviä käsityksiä, että tämä "epäonnistuminen", "fiasko", "rettelöiminen" j.n.e. Genevessä voi johtaa koko Kansainliiton hajalleminen.

Finanssimailma ei ole suinkaan vähimmin ollut tyytymättömän asiainkulkuun Genevessä ja on siltä taholta ennen kaikkea tuotu esille se pelko, että taloudellisen elämän elpyminen kärsii pahasti tällaisista iskuista, ja on painokkaasti lausuttu, että kansainvälisessä politiikassa on mitä kiireimmiten saatava aikaan sovinto.

Eräältä hyvältä taholta Cityssä sain t.k. 18 p:nä näin kuuluvan kirjeen:

"Alahuone on hyvin tyytymätön tähän yleiseen sekasotkuun ja on jotakuinkin varmaa, että Chamberlain saa lähtedä. Tämä ei tule tapahtumaan heti, mutta odotetaan sitä muutamien viikkojen kuluttua. Baldwinin oli pakko asettua häntä kannattamaan Alahuoneessa (4.3.26) ja nyt on käynyt täysin selväksi, ettei Chamberlain pysty taisteluun Briandin kanssa. Chamberlain on osotautunut koko lailla yksinkertaiseksi ja turhamaiseksi. Briand taas on suoranainen ihmeittentekijä, jota-kin samaan tapaan kuin Lloyd George, mutta vieläkin ovelampi. Briand on kokonaan vallannut Kansainliiton ja kun ei ollut viisasta, että Ranska avonaisesti olisi asettunut vastustamaan Saksaa, niin johti hän Italian, Espanjan ja Brasilian avulla tapahtumat Genevessä."

Edelleen mainitsee kirjoittaja kuulleensa todennäköisimpänä Chamberlainin seuraajana mainittavan Lord Robert Cecilii. Toiselta taholta on mainittu viran perijänä Lord Birkenheadia.

- - - - -

Neuvotsopaikkojen lisäämiseen yhteydessä on Puolaa arvosteltu mitä ankarimmin. En ole kuullut enkä huomannut millään taholla, että Puolalla olisi tässä asiassa mitään kannatusta. Tahtoisinpa sanoa, että Puolalla tällä yleensäkin näyttää olevan heikko nimi. Tämän saa todeta aivan yleisesti kautta koko sanomalehdistön alkaen konservatiivisista lehdistä ja päättyen työväenpuolueen julkaisuihin.

Cityssä varsinkin on yleinen epäluottamus suuri Puolaa kohtaan sekä poliittisesti että taloudellisesti. T.k. 4 p:nä sain kuulla, että Englannin Pankissa ja raha-asiaiministeriössä sekä yleensä finanssipiireissä oltaisiin vastustavalla kannalla Puolan ottamiseen nähden Kansainliiton Neuvoston vakinaiseksi jäseneksi. Minulle sanottiin, että epäluottamus Puolaa kohtaan taloudellisessa suhteessa johtuisi siitä, etteivät puolalaiset olisi täyttäneet finanssiohjeita ja että Englannin Pankki olisi heihin siinä määrin kyllästynyt, ettei se enää ottaisi heitä ollenkaan vastaan. Edelleen sain kuulla Cityssä puhuttavan siitä, että Puolan finanssit olisivat reorganisoitavat Kansainliiton toimesta samaan tapaan kuin aikoinaan Itävallassaja Unkarissa.

Ruotsin menettely Genevessä on saanut osakseen mitä suurinta kiitosta kaikkialta. Kuvauksena lausuntona otan tähän muutaman rivin "Daily News'in" kirjoituksesta t.k. 13 p:ltä:

"Kaikki kunnia Ruotsille ja herra Undénille. Me olisimme toivoneet, että olisimme saaneet sanoa yhtä suurella oikeudella ja ylpeydellä: Kaikki kunnia Sir Austen Chamberlainille!"

En malta olla kääntämättä vielä muutamia kohtia yllämainitusta kirjoituksesta, koska ne kuvastavat kaikessa groteskisuu-
dessaan sitä mielipidettä, mikä on vallalla varsinkin vasemmisto-
piireissä tällä hetkellä nykyisestä ulkoministeristä:

"Ikävä kyllä ei Suur-Britannian pääedustaja ole vähimmin halveksittava henkilö tässä tragikomediasa. Suoranaisesti tyhmyydestä ja mahdottomasta itsepäisyydestä on hän sitonut maansa sellaiseen politiikkaan, jota hän tietää koko kansakuntansa mitä kiivaimmin vastustavan. -- Me saamme miltei uskoa, mitä muuan kirjoittaja "Nation"-viikkolehdessä näinä päivinä humoristisesti kylläkin lausui, nim., ettei Chamberlainin monokkelin takana ole muuta kuin valkeaksi maalattu ja mitä huolellisimmin puhdistettu tyhjä tila."

- - - - -

Ylläolevassa olen kertonut, että tällä suurella määrin on syytetty Ranskaa siitä, että se esti Italian, Espanjan ja Brasilian avulla Saksan pääsyn Kansainliittoon. Tämä antaa minulle aiheen mainita, että tällä on kiinnitetty huomiota jonkinlaiseen yhteistoimintaan tai pikemmin yhteistoiminnan valmisteluun Italian johdolla eräiden eteläeuroopalaisten maiden välillä. Tätä suunnitelmaa ei ole katsottu supein silmin, mikä on lunnollista, sillä Italia nimenomaan tästä vahvistuisi ja tulisi näin ollen yhä epämukavammaksi Englannille Välimerellä. Läheinen tulevaisuus voi jo luoda lisävalaistusta tähän asiaan ja silloin voi paremmin, kuin mitä nyt on mahdollista, lähteä tarkastamaan tätä laajakan-
toiselta näyttävää kysymystä.

The Hon. Reginald M'Kenna
ja Suomi.

Tämän kuun 16 päivänä oli minulla tilaisuus yli tunnin ajan keskustella Mr. M'Kennen kanssa, joka nykyään on Englannin suurimman yksityispankin (Midland Bank) pääjohtaja. Aikaisemmin hän on ollut liberaali, mutta nyt on hän konservatiivi. Parlamentissa on hän ollut kolmattakymmentä vuotta ja useita kertoja hallituksen jäsenenä, viimeksi - vuosina 1915-16 - finanssiministerinä. Mr. M'Kenna on epäilemättä maansa arvossapidetyimpiä mihiä ja pidän näin ollen oikeana lyhyesti referoida keskusteluaani hänen kanssaan.

Suomen finanssiasemasta lausui Mr. M'Kenna oman kokemuksensa perusteella, että se on niin normaali kuin näissä oloissa voi ajatella. Hän piti erittäin viisaana menettelyä sitä, että markka stabilisoitiin sen nykyiseen todelliseen arvoon eikä entiseen kulta-arvoon.

Puhuttaessa yleisesti Suomen oloista tuli puhe Suojeluskuntiin ja Lotta Svärd-järjestöön, joista hän oli hyvin huvitettu kuulemaan ja piti niitä erinomaisen tärkeinä sekä lausui toivovansa, että Suur-Britanniassakin saataisiin aikaan samanlaiset järjestöt.

Kansainliiton Neuvostoon nähden näytti hän olevan täydelleen sitä mieltä, ettei nyt saisi tulla kysymyksiäkään muusta kuin Saksan mukaantulosta. Kiitti kovasti Ruotsin kantaa ja kehotti meitä asettumaan samalle linjalle. Hän alleviivasi sitä, että pohjoismailla pitäisi joka tapauksessa olla sija Neuvostossa sen vuoksi, että ne seisovat joka suhteessa mitä korkeimmalla kulttuuritasolla ja edustavat rauhallista harkintaa ja olisivat terveellisenä vastapainona latinalaisille kansoille, "joita", kuten hänen sanansa kuuluivat, "me pohjoismaalaiset (we Nordic peoples) emme aina voi ymmärtää."

Espanjan vaatimusta päästä Neuvoston vakinaiseksi jäseneksi ei Mr. M'Kenna pitänyt vihamielisyyden ilmaisuna

Saksaa vastaan, vaan kernaimminkin espanjalaisille ominaisena luonteen ylpeytensä (Hidalgo spirit).

Lontoossa, maaliskuun 22 päivänä 1926.

A. H. Jantunen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cy.

ASIA: _____

Ministeri Saastamaisen raportti no 2.

Lontoo.

31/3 1926.

Légation de Finlande

N° 1082.

Lontoo, maaliskuun 31 p:nä 1926.

ULKOASIAINMINISTERIO		
N ^o 20 / 267 Sal. D. 10 26.		
6/4.26	to	Liit.
5	CRASO	ASIA
	C7.	

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetan kunnioitteen
raporttini n:o 2, joka sisältää:

Keskustelu ulkoasiain valtiosihteeri
Sir Austen Chamberlainin kanssa
maaliskuun 29 p:nä 1926.

Ottakaa vastaan, Herra Ministeri,
suurimman kunnioitukseni vakuutus.

A. H. Järveläinen

Herra Ulkoasiainministeri
Professori E. N. S e t ä l ä ,
H e l s i n k i .

Reportti n:o 2.

Keskustelu ulkoasiain valtiosihteerin

Sir Austen Chamberlain kanssa

Foreign Office'ssa maaliskuun 29 p:nä 1926.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
№ 20 / 267 Sal. D. 1 26.		
6/4-26	62	Liik.
ASIA	OSASTO	ASIA
5	C7.	

Aluksi lausui ulkoasiain valtiosihteerini minut tervetulleeksi ja toivoi hyvien suhteiden Suur-Britannian ja Suomen välillä edelleen jatkuvan hyvään, vanhaan suuntaan.

Vastasin tähän, että minä luonnollisesti olen tullut tänne tehdäkseni tässä suhteessa kaiken, mitä minun voimissani ikinä on. Samalla lausuin, että me Suomessa olemme suuresti kiittoliset siitä suopeudesta, millä Suur-Britannia on maahanme suhtautunut ja lausuin sulimmat kiitokseni siitä, mitä ulkoasiain valtiosihteerini Usken sanoi. Lisäisin vielä, että me Suomessa rohkenemme ajatella, että meillä on yhteisiä realipoliittisia intressejäkin - nimittäin sen vuoksi, että meillä on naapuri, jonka kanssa meillä molemmilla on pitkät rajat.

Tähän vastasi Sir Austin myöntävästi nyökkäyttään - ehkenpä hän lausuikin jotain siihen suuntaan - ja lisäsi, että onhan Suur-Britannialla kylläkin diplomaattiset suhteet Venäjän kanssa, vaikkakaan ei lähimainkaan sellaiset kuin mitä hän mitä hartaimmin toivoisi olevan. Hän sanoi olleensa aina valmis ja olevansa nytkin valmis tekemään vakavia ponnistuksia siihen suuntaan, että suhteet Venäjän ja muun Euroopan kanssa saataisiin niin hyväksi kuin suinkin.

Mitä meihin tulee, sanoin minä, emme me toivo mitään sen hartaammin kuin että saisimme syntymään mitä parhaimmat suhteet Venäjään. Suhteemme Neuvosto-Venäjään ovat kylläkin niin hyvät kuin sellaisen hallitusyhteisön kanssa voi olla, mutta katsoen menneisyyteen ja bolshevikkien ai. jatkuvaan agitatsiooniin - jota me emme kylläkään enää pidä hengenvaarallisena - emme me missään

tapauksessa katso voivamme jättäytyä toimettomiksi, mitä meidän puolustamiseen tulee. Toiminnassaan, sekä salaisessa että julkisessa, täytyy myöntää bolshevikkien olevan hyvin ovelia saattamaan naapureitaan pulmallisiin tilanteisiin. Nyt m.m. on Venäjä esittänyt, että tekisimme joko yksin tai yhdessä Viron, Latvian ja Liettuan kanssa non-agressio sopimuksen Venäjän kanssa. Periaatteessa on tämä luonnollisesti aivan oikein, mutta minä olen siinä käsityksessä, että meillä kotona nähdään tässä vissejä vaikeuksia. Meidän on esim. hyvin vaikea uskoa, että Neuvosto-Venäjä olisi luotettava ja rehellinen sopimuskumppani ja jos esimerkiksi tällaiseen paktiin sisältyisi kohta, joka rajoittaisi meitä saattamasta puolustuslaitoksemme kuntoon tai pitämästä sitä kunnossa, niin voisimme antautua mitä suurimmalle vaaralle alttiiksi. Sen kautta nim., että me tulisimme täyttämään sopimuksen ehdot sekä sen kirjaimen että henkeen nähden, jota vastoin Venäjä tämän tietäen voisi menetellä aivan toisin.

Minä olen omasta puolestani mitä lämpimämmin sillä kannalla, että rajanaapurit tekisivät keskenään tällaisia sopimuksia, sillä ne edistävät maailmanrauhaa, lausui Sir Austen, mutta käsittän kylläkin epäilykseni Venäjän nähden. Locarnon sopimus oli myöskin tällainen - siinäkin sovittiin vanhat riidat ja yleensä olen sillä kannalla, että kansojen on ymmärrettävä toisiansa. Me, kuten sanottu, koetamme ymmärtää Sakeaa ja omassa valtakunnassammekin olemme saaneet oppia ymmärtämään toisiaamme, kuten esim. me englantilaiset kaikkein ensiksi skottilaisia (tämän hän sanoi hymyillen) - jos skotlantilaisia ylimalkaan tarvitsee pitää meille vieraina - ja nyt lopuksi irlantilaisiakin. Non-agressio paktinhan ei sitäpaitsi tarvitse sisältää mitään sellaista, mikä estää oikeutettua maanpuolustusta ja tämän hän takaa (tai ehkäpä sana kuului: oikeuttaa) jo Kansainliittokin. Mitä taas varsinaisiin alliansseihin tulee, eivät ne turvaa rauhaa, kuten kokemus on osoittanut. Sellaisia minä en suosittelen.

Kukaan ajatteleva ihminen ei luonnollisestikaan voi ajatella, että Suomi voisi tai tahtoisi olla vaarana Venäjälle tai olla kenenkään välikappaleena sitä vastaan, sanoin minä, joten Venäjänkin pitäisi ymmärtää, ettei meidän asevoimamme ole mikään hyökkäysase. Näin ollen olisi oikeudenmukaista ja kohtuullista, ettei Venäjä asettaisi meille tässä suhteessa mahdottomia ehtoja.

Tähän loppui keskustelu sikäli kun se koski meidän ja Venäjän välisiä suhteita. Sain sen vaikutuksen, että Sir Austen oli jo ennen kuullut Venäjän suunnitelmista ja että hän suositteli non-agressio sopimuksen tekemistä sen kanssa. Tämä kävi ilmi siittäkin, mikä nyt johtuu mieleeni, että hän non-agressio sopimuksessa näki senkin edun, että sopimusta rikkova puoli joutuu yhä pahempaan valoon ja on kiistämättömästi siis hyökkääjä.

Sir Austen kysyi sitten minulta, olinko joutunut kosketuksiin Suomessa olleen sotilaskomissionin kanssa.

Hyvinkin paljon, vastasin minä. Kuuluin Eduskunnan sotilasasiain valiokuntaan ja puolustuserisionikomiteaan, missä ominaisuudessa joutuin miltei päivittäiseen kokoukseen kenraali Kirken ja muiden englantilaisten upseerien kanssa. Tahdon käyttää tilaisuutta hyväkseni ja lausua kiitokseni siitä, että saimme käyttää englantilaisia asiantuntijoita, sillä meillä oli heistä mitä suurinta hyötyä. Puolustuserisioni otti heidän lausuntonsa ja ehdotuksensa pääasiallisesti suunnitelmionsa pohjaksi. Kenraali Kirkestä tahdon vielä sanoa, että olen harvoin, jos koskaan, tavannut ulkomaalaista, joka olisi ymmärtänyt meitä psykologisesti niin hyvin kuin hän.

Sir Austen oli tästä hyvillään ja sanoi mieleensä jääneen että englantilainen asiantuntijakomissioni oli tullut siihen tulokseen, että Suomen puolustus oli koko helposti järjestettävissä varsin tehokkaaksi.

Lontoossa, maaliskuun 31 p:nä 1926.

A. H. Saastamoinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cy.

ASIA: _____

Ministeri Saastamaisen raportti no 3.

Lotto

26/4 1926.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 1345.

No 24/264 Sat. D. 13 26		
2/5-26	5	Liit.
		ASIA
5.	C7.	

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,

S.W. 5.

Huhtikuun 26 p:nä 1926.

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen
raporttini n:o 3, joka sisältää :

Venäjän esittämät non-aggressiosopimukset.

Ottakaa vastaan, Herra Ministeri,
suurimman kunnioitukseni vakuutus.

A. H. Saastamoinen

Herra Ulkoasiainministeri,
Prof. E. N. Setälä,
Helsinki.

Raportti n:o 3.

Venäjän esittämät
non-agressiosopimukset.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o	21/264	Sae. D. 126.
2/5-26.	6	Lit.

Käydessäni ensi kertaa
Sir Austen Chamberlainin pu-
heilla maaliskuun 29 päivänä

lausui hän, kuten jo olen kertonut, periaatteessa olevansa lämpimästi sillä kannalla, että rajanaapurit tekisivät keskenään non-agressiopakteja, koska ne edistävät maailman rauhaa ja koska niistä olisi sotilaallisen selkkauksen sattussa sekin etu, että olisi helpompaa saada todetuksi, mikä oli hyökkäävä puoli. Huomautukseni johdosta, että Sovietin taholta tehty non-agressioehdotus voi olla ansa saattaakseen rehellisen sopimuskumppanin vähentämään puolustusvoimiaan ja siten antautumaan alttiiksi Sovietin hyökkäykselle, vastasi ulkoasiainministeri käsittävänsä tämän näkökohdan hyvin, mutta uskovan sa siihen, että sopimuksessa tämä voitaisiin ottaa huomioon.

Tämän keskustelun jälkeen en luonnollisestikaan voinut jäädä muuhun käsitykseen kuin siihen, että Sir Austen Chamberlain kehotti meitä non-agressiopaktin tekoon Sovietin kanssa, enkä luonnollisesti nytkään voi tulkita hänen lausumiaan sanoja muulla tavalla.

Tämän jälkeen tapasin Sir A. Chamberlainin kuluvaan huhtikuun 15 päivänä, mutta kun koetin saada keskustelua siirtymään non-agressiopakteihin, en saanut häneltä mitään vastausta.

Tämä minua luonnollisesti jonkun verran hämmästytti, sillä olihan kysymys suurpoliittiseltakin kannalta katsottuna sangen huomattava ja toisekseen olihan ulkoasiainvaltiosihteerin aikaisempi lausunto kieltämättä sitä laatua, että hyvällä syyllä olisi voinut otaksua jonkun verran ajatuksenvaihtoa voineen syntyä siitä tälläkin kerralla.

Sain ulkoministeri Setälän shifferisähkösanoman 144 myöhään t.k. 22 päivän illalla. Tulin siihen käsitykseen, että asian arkaluontoisuuteen katsoen olisi välttämätöntä

tehdä hyvin varovaisia tunnusteluja. Päätin niin ollen alkaa sondeerausta alapäästä ja muutamista juoksevista asioista sain hyvin soveltuvan aiheen pistäytyä Foreign Officen pohjoisen osaston päällikön, hra Orden puheilla.

Toimitettuani muut asiat ja johdettuani keskustelun Sovietin tekemiin ehdotuksiin non-agressiopakteista, jotka olivat tulleet huomion esineiksi englantilaisessakin sanomistossa, koetin suurimmalla varovaisuudella tunnustella, missä määrin nämä ehdotukset olivat herättäneet mielenkiintoa Foreign Officessa. Mr. Orde vastasi, että on ollut vaikeaa kiinnittää asiaan erikoista huomiota jo senkin tähden, ettei Foreign Office ollut (muka ?) tarkoin selvillä siitä, mitä nämä Sovietin ehdotukset oikein sisältävät. Keskustelun kuluessa huomautti Mr. Orde, että Foreign Officessa on tehty se havainto, että Chicherinin poliittiset vedot ovat joko suoranaisia pähänpis-toja tai, jos ne ovat jotain konkreettisempaa, ovat ne toimenpiteitä, jotka tavalla tai toisella ovat olleet kohdistettuja Englantia vastaan, "koska Chicherin", kuten sanat kuuluivat, "aina ja kaikkialla on näkevinään Englannin vihamielisenä vastassaan". Edelleen hän huomautti siitä, että vaikkakin Foreign Office on vakuutettu siitä, ettei Saksan ja Sovietin väliseen sopimukseen sisälly mitään Locarnon tai Geneven vastaista, voi siinä sittenkin piillä vaara.

Keskustelustani Mr. Orden kanssa sain sen käsityksen, että ensiksikin hän oli hyvinkin selvillä esillä olevasta kysymyksestä, vaikkakin hän sanoissaan oli peräti varovainen ja ulkonaisesti osotti koko taitavaa välinpitämättömyyttä, ja toiseksi, ettei hän suopein silmin katsonut sopimusten tekoa Venäjän kanssa.

Koetan analysoida syitä siihen, miksi todennäköisesti Foreign Officessa ollaan vastustavalla kannalla non-agressiosopimusten tekoon nähden Sovietin ja Suomen ja muitten maitten välillä.

Saksan ja Sovietin välillä tehty sopimus on herättänyt suurta huomiota Suur-Britanniassa, ja vaikkakin Saksa on ilmeisesti hyvinkin tarkoin pitänyt tätä maata tapahtumain tasalla ja vaikkakin on selvää, kuten Foreign Office on julkilausunut, ettei tässä sopimuksessa ole mitään, mikä sotii Locarnon ja Versailles'in sopimuksia vastaan, niin vainutaan siinä sitenkin jotain vaaraa. Koska Soviet samanaikaisesti on heittänyt esiin ehdotuksia non-agressiosopimuksista, pidetään niitä vain solmuina pitkässä köydessä, jonka punojana on Soviet, Suur-Britannian vihollinen kaikkialla maailmassa, jopa tämän maan omassa sisäpolitiikassakin. Tietämättä tarkalleen, mitä Soviet näillä sopimuksilla tarkoittaa - eikähän sitä voi ihmetellä, sillä kukapa Sovietin aivoituksia voinee aina lukea - asettuu äärimmäisesti varovainen Englanti joka tapauksessa epäluuloiselle, jopa vastustavalle kannalle. Voisihan sitä-paitsi ajatella/^{Englannin/}näkevän Sovietin, meidän, Baltikumien ja Puolan välisten non-aggressiopaktien tarkoituksena olevan turvata Venäjän selän sodan riehuessa brittiläisen imperiumin ja sen itsensä välillä. Tämä johtopäätös on minun mielestäni hyvinkin lähellä jo sinänsä, mutta aivan erikoisesti kun muistaa, että Sovietin ja Turkin välillä on olemassa myöskin non-aggressiosopimus täydentämässä eristysketjua.

Tässä voi hyvällä syyllä kysyä, miten ovat sitten Chamberlainin sanat maaliskuun 29 päivän keskustelussa käsiteltävät?

Yksinkertaisin selitys olisi se, että hra Chamberlain tapansa mukaan puhui liian paljon ajattelematta kaikkia näkökohtia.

Selitys hänen sanattomuuteensa huhtikuun 15 päivänä voisi olla se, että Sovietin ja Saksan välillä käynnissä olevat neuvottelut olivat herättäneet hänessä sen epäilyn, että meille, Baltikumille ja Puolalle tehtyjen non-aggressioehdotus-

ten takana voi piillä joku poliittinen shakkiveto ja ettei siis asiá ollut niin yksinkertainen kuin miltä se hänestä näytti maaliskuun 29 päivänä. Näin ollen hän ei siis katsonut voitavansa sanoa sitä tai tätä.

Voin vielä mainita, että ennen minua oli Sir Austen Chamberlainin luona Ranskan ambassadööri, jonka kanssa hänellä nähtävästi oli ollut raskas keskustelu, sillä hän näytti hyvin ajatuksiinsa vaipuneelta. - Lisään vielä, että hra C. on viime aikoina ollut koko lailla masentunut, kuten hyvistä lähteistä olen kuullut. Tämä tietysti ei ole kummallista katsoen siihen ankaraan poliittiseen tappioon, minkä hän kärsi ja jonka laajuuden hän kai on tullut näkemään.

Kuten jo sähkösanomassani n:o 74 tämän kuun 24 p:ltä rohkenin lausua, pidän hyvin todennäköisenä, etteivät neuvottelut Sovietin ja meidän välillämme johtane positiivisiin tuloksiin, sillä vaikeaahan on todellakaan nähdä, että suurella naapurillamme olisi tässä rehelliset ja suorat tarkoitukset. Yhtenä tarkoituksena täytyy ainakin pitää sisäisten riitaisuuksien synnyttämistä tällaisen näennäisesti hyvin humanin ehdotuksen avulla. Että näissä ehdotuksissa joka tapauksessa on jokin "koira haudattuna" on varmaa. Eilisen päivän (24.4.1926) "The Statist", Englannin kuuluisimpia finanssilehtiä lausuu seuraavan olettamuksen: "Sovietti-liitto on julkisesti osottanut halveksumistaan (derided) Kansainliittoa kohtaan yrityksillään saada aikaan aseistariisumista maalla ja jotain pohjaa on sille epäilykselle, että sen uudistama ehdotus erikoiseksi aseistariisumiseksi Itämeren valtojen kesken on ainakin osittain yritys saada Kansainliitosta pois muutamia itäisistä jäsenistään."

Samanlaisia ajatuksiahan on lausunut "Times" myöskin.

Sovietin tekemä ehdotus non-aggressiosopimuksen solmimisesta on tietysti joka tapauksessa meille mitä tärkein asia. Olipa päätöksemme mikä tahansa, on siinä luonnollisesti kaikki mahdolliset tekijät otettava huomioon. Lontoon lähe-

tystö tulee tietenkin tekemään kaikkensa antaakseen Hallitukselle mahdollisimman tarkkoja tietoja mielipiteistä täällä. Asian erinomainen arkaluontoisuus vaatii luonnollisesti, kuten Herra Ulkoasiainministeri aivan oikein huomautti, mitä suurinta varovaisuutta meidän puoleltamme. Tätä kirjoittaessani on käsitykseni se, etten toistaiseksi voi ainakaan mennä suoraan tšekäläisten suurten herrojen luokse keskustelemaan, ellei siihen erikoista aihetta ilmaannu. Sitäpaitsi minä luulen saavani useatakin välillistä tietä myöten kuulla, mitä Foreign Office:ssa asiasta arvellaan.

Selvää vastausta ei luonnollisestikaan voi saada muuta kuin selvään kysymykseen, mutta toistaiseksi en ainakaan ole selvillä siitä, olisiko sellaisen kysymyksen tekeminen viisasta. Syyttä ei sanota, että englantilaiset ovat ulkopoliittikan alalla maailman suurimmat mestarit ja maailman suurimmat egoistit ja mitä ikinä lausuntoja he antavat virallisessa ominaisuudessaan, niin rohkenen väittää, että on tarkoin eriteltävä, miten suuri osa niistä on yksinomaan suuren Albionin etujen mukaista ja minkä verran on katsottava olevan todella tarkoitettuna muille hyväksi neuvoksi. Tällä en tietenkään halua sanoa, etteikö heidän sanojaan voisi käsittää juuri niin kuin ne kuuluvat. Olen päinvastoin sitä mieltä, että he menettelevät tarkoin olosuhteitten mukaan. Minulla ei ole vähääkään epäilystä sanoessani, että täällä luotetaan Suomeen ja että kansaamme ja maatamme pidetään arvossa. Olen syvästi vakuutettu siitä, että meille todella toivotaan täällä kaikkea hyvää, kuten minulle taholta jos toiseltakin on lausuttu.

Ylläolevalla olen vaan tahtonut saada lausutuksi sen, että englantilaiset noudattavat, kuten heidän pitkä ja menestyksellinen historiansa osoittaa, mitä konkreettisinta realipolitiikkaa ja että tämä on pidettävä mielessä. Sir Austen Chamberlain on ehken suurempi idealisti ja samalla epäjohton-

mukaisempi kuin ulkopoliittikan johtajat tässä maassa tavallisesti ovat, ja silläkin perusteella voi selittää hänen menettelynsä erilaisuutta maaliskuun 29 päivänä ja huhtikuun 15 päivänä.

Olin t.k. 24 päivänä tilaisuudessa keskustelemaan Tšekko-Slovakian ministerin Jan Masarykin kanssa (presidentin poika, jonka tunnen jo Washingtonin ajoilta) ja hän lausui, puhuttaessa Sovietin-Saksan sopimuksesta, tietäneensä sen alkuvaiheista jo kuukausia sitten. Itse neuvottelujen esiineneä olevan sopimuksen pääasiallisen sanamuodonkin hän sanoi olleen Pragissa tunnetun jo kotvan aikaa sitten ja sen vuoksi muka Beneshin oli niin helppo tehdä kysymyssarjansa. Masaryk sanoi yksityisesti, ettei hän useinkaan oikein pidä Beneshin esiintymisestä, sillä se näyttää varmaankin maailman silmissä liian suurelta ramppivalon hakemiselta. - Vielä mainitsi Masaryk, että hänen maansa tulee tämän vuoden kuluessa tunnustamaan Neuvosto-Venäjän. Sanoi isänsä, presidentin, sitä ihmisenä vastustavan, mutta olevan pakotettu menemään siihen valtiomiehenä.

Tässä tilaisuudessa oli myöskin puhetta (ei minun aloitteestani) Liettuan ja Sovietin välillä solmitusta sopimuksesta. Puhetoverini eivät näyttäneet tästä olevan ollenkaan hyvillään, sillä arvelivat sen parantavan Saksan asemaa helpoittamalla Saksan pääsyä Venäjälle.

Tämän yhteydessä tahdon merkitä muistiin, että Mr. Orde kertoi minulle Liettuan ja Sovietin välisestä sopimuksesta tavalla, josta vedin sen johtopäätöksen, ettei sopimus ollut hänelle mieluinen.

Lontoossa, huhtikuun 26 päivänä 1926.

Lähettiläs: *A. H. Saastamoinen*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C. y.

ASIA: _____

Ministeri Seastansoiseen raportti no 4.
Lontoo.

28/5 1926.

AHS/EA/SS

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N^o

1729.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 23/265 Sal. D. 1926		
3/6-26	fo	Liit.
	OSASTO	ASIA
5.	Cy.	

2, MORETON GARDENS,

SOUTH KENSINGTON,

S. W. 5.
Toukokuun 28 p:nä 1926.

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen raport-
tini n:o 4, joka sisältää:

Englannin työtaistelujen arvostelua siv. 1.

Ulkopoliittisia havaintoja " 4.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurim-
man kunnioitukseni vakuutus.

R. N. Saarimäki

Herra Ulkoasiainministeri,
Prof. E. N. Setälä,
Helsinki.

Raportti n:o 4.

Englannin työtaistelujen
arvostelua.

ULKOASIAINMINISTERIO		
23/265 Saad. D. 19 26		
3/6-26	?	Lit.
Englannin suurlakon		
positiivinen merkitys on m.m.		
siinä, että se osoitti voimak-		

kaalla tavalla, että isänmaalliset ainekset Suur-Britanniassa ovat hereillä ja verrattomasti paljon voimakkaammat kuin kansakunnan radikaalinen osa. Toisekseen se osoitti, että tämä kansakunta kokonaisuudessaan on ihmeellisesti disiplinaoitu ja että eri ajatussuunnat keskenään osaavat taistella harvinaisen tyyneesti, vakaasti ja arvokkaasti. Näistä ominaisuuksistaan ovat brittiläiset tietoisia ja ylpeitä - mutta hyvällä syyllä. Muu osa maailmaa saa tehdä heille kunniaa, ja erinomainen asia olisi kaikille kansoille ottaa oppia heistä.

Hiililakkoa jatkuu edelleen ja tuottaa joka hetki maalle suurta taloudellista tappiota, mutta elämä kulkee kaikesta huolimatta tavallista, rauhallista menoaan eikä taistelunkäryä voi ainakaan täällä Lontoossa tuntea. Hiilialueilla on tietysti asema jännittynyt, sillä puutetta arvatenkin on jo paljon. Suurilla tehdasalueilla täytyy myöskin tilanteen olla raskaamman, sillä hiilenpuutteen vuoksi on epäilemättä tehdas toisensa jälkeen saanut sulkea porttinsa. Varsinaisia epäjärjestyksiä ei todennäköisesti ole ollut missään ja turhaa on bolsheviikkien luulla, että heillä olisi tässä maassa mitään sanomisen sijaa. Maailmanvallankumous ei ainakaan ala näiltä saarilta, päinvastoin on syytä otaksua, että porvarillisen aineksen voitto täällä tulee avaamaan miljoonien silmät kaikkialla maailmassa näkemään, että bolshevismi on mahdoton oppi - eikä ainoastaan sitä, vaan että suuret työtaistelut ovat mitä haitallisimmat kansojen kaikille kerroksille ja ehken enimminkin juuri työväestölle itselleen.

Huolimatta siitä, että taistelu jatkuu yhä vielä mitä sitkeimmin, on mieliala, kuten sanottu, koko maassa mitä rauhallisin ja porvarillinen maailma on täysin vakuutettu voittavansa myöskin hiilisodan. Liikemiespiireissä ollaan toivorikkaita ja uskotaan, että näiden työtaisteluiden jälkeen on odotettavissa pitkä työrauha.

Merkille on vielä pantava, että suurlakon menettämisen vuoksi ovat mahtavat ammattijärjestöt kärsineet kovasti kansakunnan enemmistön silmissä ja epäilemättä ainakin melkoisessa osassa työväestön myöskin, koskapa eroamisia on lukuisasti tapahtunut. Ammattijärjestöjen voiman heikkenemisestä voi väittää työväestöllä itselläänkin olevan hyötyä, sillä on varmaa, että ammattijärjestöjen painostus on osaltaan syyppää siihen, että Suur-Britannian teollisuus on monessa suhteessa ja varsinkin monella alalla vanhoillisella kannalla etupäässä uudenaikaisiin koneisiin ja uudenaikaiseen työnjärjestelyyn nähden.

Menemättä sen tarkemmin selittämään Englannin hiililakon syitä tahdon vaan lausua mielipiteenäni - joka on sama kuin vallitseva yleinen käsitys - että hiililakkoon ovat syyppäitä sekä kaivosten omistajat, kaivosmiehet, ammattijärjestöt ja ehken etupäässä eräät niiden johtajista, kuten kaivostyömiesten ammattijärjestön sihteeri A.J. Cook. Yhtä oleellisena aiheena tilanteen kärjistymiseen hiilialalla kuin mikään edellämämainituista tekijöistä, ehkenpä yhtäsuuri kuin kaikki muut tekijät yhteensä, on öljyn käytön suunnaton kasvaminen teollisuudessa ja liikenteessä.

Englannin suurten työtaistelujen seurauksena voi hyvin mahdollisesti olla rauhoittuminen teollisuusalalla, joka epäilemättä merkitseisi taloudellista nousukautta.

Sosiaalisesti niillä nyt jo on ollut aivan suurenmoinen vaikutus, sillä saatujen kokemusten valossa ovat useat Englannin työväestön johtomiehistä, kuten Macdonald, Snowden ja Thomas, julkisesti julistaneet kantanaan ja vakaumuksenaan, ettei tässä maassa saata toista yleislakkoa tehdä. Suurlakon jälkeen solmitut työ sopimukset osoittavat, että suuri osa työväestä itsestään on tullut samalle kannalle.

Katsoen siihen merkitykseen ja ovauteen, mitä Suur-Britanniassa on maailmassa, on syytä uskoa, että nämä opetukset vähitellen otettaisiin huomioon muuallakin maailmassa.

Epäilemättä on Bolsheviikki-Venäjä saanut siivilleen iskun suurlakon epäonnistumisen kautta ja jos, kuten mitä todennäköisimmältä näyttää, hallitus saa onnellisesti selvitetyksi hiililakonkin, kutistuu bolsheviikkien voima tässä maassa entistään vähemmäksi ja Suur-Britannia tulee olemaan entistään ylivoimaisempi Venäjään nähden. On jotenkin luonnollista vetää tästä se johtopäätös, ettei Suur-Britannia tule istumaan kädet ristissä, vaan että se muodossa tai toisessa tulee käyttämään suurta valtiollista viisauttaan, kaukonäköisyyttään ja voimaansa Venäjän heikontamiseksi.

Hypoteeseja voisi hyvinkin tehdä siitä, mitä menettelytapoja Englanti mahdollisesti tulee käyttämään Soviettiin nähden, mutta parempihan on odottaa konkreettisempiä merkkejä ennen kuin tästä asiasta sen enempää lähtee puhumaan. Joka tapauksessa voi sitä pitää varmana, että Englanti on suuresti vahvistumassa ja että Venäjän heikontuminen on Englannin poliittisten tarkoitusten kanssa hyvässä sopusoinnussa.

Tätä kehityskulkua on Suomen mitä tarkimmin seurattava.

Lontoossa, toukokuun 28 päivänä 1926.

Lähettäjä:

A. H. Saastamoinen

Ulkopoliittisia
havaintoja.

Koska suuret työtaistelut ovat viimeisten viikkojen aikana kiinnittäneet täällä kaiken huomion puoleensa ja kun lisäksi sanomalehdetkin olivat ilmestymättä parin viikon ajan, on ulkopoliittikka - julkisuudessa varsinkin- saanut levätä.

Vähää ennen suurlakon puhkeamista alkoi sanomalehdistö kiinnittää huomiotaan saksalais-venäläiseen sopimukseen ja vaikkakin lausunnot olivat hyvin varovaisia, näkyi niistä kuitenkin, ettei sopimus saanut kovinkaan luottavaista vastaanottoa. Samaa olen havainnut Foreign Officessakin. Eräänä päivänä siellä pistäytyessäni Mr. Orde, pohjoisen osaston päällikön luona, tuli puhe tästä asiasta ja huolimatta Mr. Orden varovaisesta tavasta lausua ajatuksiaan, en jäänyt epäilykseen siitä, että tämä sopimus on joka tapauksessa solmu langassa, jota voi olla hyvinkin vaikeaa selvittää. Mr. Orde huomautti, korrektisti kylläkin, että Foreign Office on antamassaan julkilausumassa asettunut sille kannalle, ettei tämä sopimus ole ristiriidassa Kansainliiton sääntöjen vastaan, mutta tämänkin hän teki tavalla, joka saattoi minut vetämään sen johtopäätöksen, että hän ainakin varasi itselleen oikeuden epäillä sen paikkansapitäväisyyttä.

En epäile lainkaan sanoessani, kuten tri Holmakin, että ajankohta tämän sopimuksen teolle oli varsin merkillinen. Yhdyn tri Holmaan myöskin siinä, etten voi nähdä tästä sopimuksesta voitavan odottaa etuja koituvan meidän maallemme.

Tämän yhteydessä voin mainita, että Saksan tšekäläisen ambassadin sihteerin, tri Meynen, kävi joku aika sitten luonani tervehdyskäynnillä ja kysyessäni, mitä intressiä Saksalla oli tehdä tämä sopimus, vastasi hän, että onhan sillä ainakin se etu, että Saksa tämän jälkeen on merkitsevämpi ja halutumpi tulokas Kansainliittoon.

Olen monenkin kuullut ihmettelevän, miten tämän sopimuksen jälkeen on mahdollista ensi syksynä järjestää asioita Genevessä, kun vaikeudet jo sinänsäkin ovat hyvin suuret.

Puolan tapahtumat ovat luonnollisestikin herättäneet sangen suurta huomiota, mutta merkille on pantava, että sanomalehdistö on lausunnoissaan ollut hyvin varovainen. Sitä ei kylläkään ole salattu, etteikö marsalkka Pilsudskin menettäy olisi ollut sangen vaarallinen teko maalle, mutta aivan viimeistä tuomiota ei siitä ole vielä langetettu. T.k. 28 päivän "Times" omistaa yhden johtavista artikkeleistaan Puolalle. Se kyllä sisältää arvostelua puolalaisten menettelytavoista, mutta itse asiassa siitä henkii varsin suosiollinen tai ainakin hyvänsuopainen sävy Puolaa kohtaan.

T.k. 22 päivänä oli erinomaisesti toimitetussa, vapaa-mielisessä talouspoliittisessa viikkojulkaisussa "The Economist" artikkeli Puolasta, jossa minun käsitykseni mukaan sattuvasti kuvastuu Englannissa yleisimmin levinyt kanta Puolaan nähden ja jäljennän sen siis tähän suomalaisessa asussa:

"Sekasorto Puolassa.

On mahdollista ja hyvinkin toivottavaa, ettei kenraali Pilsudskin vetoomus armeijaan Varsovassa johda samatapaisiin vetoomuksiin Posenissa olevan kenraali Hellerin enempää kuin jonkun muunkaan Puolan hallituksen alla olevien kaukaisempien maakuntain sotilaallisten päälliköitten taholta. Jos tämä vältetään, niin Puola on voittanut vallankumouksensa muutamilla sadoilla kuolemantapauksilla, saaden luottoonsa ja prestigeensä ainoastaan sen varjon, minkä jokainen maa, jonka pääkaupungin kaduilla on käyty taisteluita, on pakotettu saamaan. Uusia tietoja odottaen, toivomme sekasorron siellä loppuvan. Joka tapauksessa, kenraali Pilsudski on tehnyt maalleen pahan karhunpalveluksen vedotessaan väkivaltaan, tahtoessaan selvittää asioita vastustajiensa kanssa - huolimatta hänen asiansa oikeudesta tai hänen persoonallisista avuistaan.

Seitsemän vuotta sitten Puola lakoi toisen vuoronsa poliittisen itsenäisyyden pelissä, maailman kriittillisin silmin sitä seuratessa. Puolan historiallinen jako on ollut tragedia ja rikos, mutta se on kaikki ollut puolalaisten itsensä parantumattoman kapinahengen seurausta. Olkoon oikeutettua tai ei - mutta puolalaiset ovat saavuttaneet erään määrätynlaisen maineen ulkomailla: he ovat tulleet kaiken ritarillisuuden ja samalla kaiken arvostelukyvyyttömyyden vertauskuviksi, ihmisiksi, jotka ovat isänmaallisia, mutta eivät kykene toimimaan yhdessä. Maailma on usein ihmetellyt eikö puolitoistavuosisataiset vastoinkäymiset ole opettaneet nuorempaa polvea viisaammiksi kuin sen esi-isät. Koska Puolalla oli historiallinen nimi keinoiteltiin sen tulevaisuudella suhteellisesti enemmän kuin kokemattomien kansojen, kuten Rumanian tai Jugoslavian; ja kuitenkin Puolan tulevaisuudella oli - ja on vieläkin - suurempi käytännöllinen merkitys. Se sijaitsee Saksan ja Venäjän välissä, joiden yhteisellä kustannuksella se pääasiallisesti elää. Ja jokainen merkki siitä, että sen uudelleen henkiin herätetty valtiollinen asema olisi epävakainen, voi koitua häille kahdelle suurelle naapurille vastustamattomaksi kiusaukseksi hyötää sen kimppuun.

Näinä seitsemänä viime vuotena on Puola - onnettomuudekseen - näyttänyt muutamia historiallisia virheitään. Se on erehtynyt vaatiessaan jokaisessa sopivassa tilaisuudessa alueittensa laajentamista, paisuttanut itsensä suurimmaksi ja väkirikkaimmaksi maaksi Euroopassa suurvaltojen jälkeen, - mutta ollen kaikkea muuta kuin kiinteä liittokсилtaan. Se ei todellakaan ole vahvistunut vaatiessaan länsi-Preussin korridorin itselleen tai palasen ylä-Slesiaa tai laajan palan Valko-Venäjää ja Ukrainaa, jotka se sai Sovietin luovuttamaan itselleen v. 1920. Liettualaisten ja rutenialaisten kohtelussa - jotka olivat sen entisiä, alempiarvoisia alamaisia - se on käyttäytynyt kuin työkeä palvelija; ja Vilnassa samoin kuin ylä-Slesiaassa se on näyttänyt olevansa valmis painostamaan vaatimuksiaan väkivallalla, mikä ei suinkaan osota suurta älykkäisyyttä.

On merkillepantavaa, että sen pienemmät naapurit pohjois-Euroopassa - vaikkakin ne ovat Puolan kaltaisia uusia ja äskettäin laajennettuja valtioita - ovat varoneet sotkeutumasta liian tiiviisti sen suunnitelmiin. Latvia, Viro ja Suomi toisella ja Tšekko-Slovakia ja Jugoslavia toisella puolen, eivät ole somineet Puolan kanssa niin sitovia ja läheisiä sopimuksia kuin toisten kanssa. Tšekko-Slovakia hillitsi itsensä rupeamasta lähempiin väleihin Puolan kanssa aina vuoteen 1925, jolloin Saksa oli huomattavasti elpymässä ja jolloin Euroopan poliitikot ottivat viimeisen askeleensa ennen Locarnoa. Ainoastaan Rumania - ollen peruuttamattomasti kompromitoitu Sovietin suhteen Bessarabian kysymyksessä - ei ole huomannut mitään menetettävää tehdessään Puolan kanssa sotilaallisen liiton.

Sitä huomattavampi on sotilaallinen allianssi Puolan ja Ranskan välillä. Englantilaiset valtiomiehet keskustellessaan Euroopan turvallisuudesta ja aseistariisumisesta ranskalaisten virkaveljiensä kanssa, ovat aina pitäneet omituisena, että Ranska pitää tukipylväänä tätä liittoaan, jonka monet brittiläiset jo ennakkolta tuomitsivat murtuneeksi oljenkorreksi. Psykologisesti katsoen, Ranskan näyttää olevan mahdotonta hallita sotilaallista liittolaistaan Saksan itärajalalla, ja Venäjän sodan aikana kärsimä fiasko ei ole sen pahemmin poistanut Ranskan harhaluuloja, vaan se on hyväksynyt sodanjälkeisen Puolan Venäjän sijaiseksi. Puolan itsensä täytynee katsoa liittoaan Ranskan kanssa onnettomuudeksi. Se on antanut Puolalle lisää voimia työntämään esiin vaatimuksiaan, ja jos tämä liitto lakautettaisiin, se varmasti jättäisi Puolan kykenemättömäksi pitämään alueitaan hallussaan omin voimin. Olisi ollut onnellisempaa Puolalle, jos Ranska ei olisi yhtynyt sen mielipiteisiin, että alueiden ja väkiluvun maksimia seuraa sotilaallisen ja poliittisen voiman maksimi, - puhumattakaan muista seikoista, sillä Ranska ei ole ainoastaan yhtynyt tähän, vaan on mitä tummavammin auttanut Puolaa toimimaan sen pohjalla.

Viime aikoina on ollut huomattavissa sekä Puolassa että Ranskassa, taipumus perustaa vähemmän alliansseihin ja etsiä sensijaan turvallisuutta myöskin toisin keinoin. Ranskassa tämä taipumus epäilemättä on kasvanut viime viikkoisten Varsovan tapausten jälkeen, joka toi kai aikamoisen pelästyksen Quai d'Orsay'ille samoin kuin yleisöllekin.

Joka tapauksessa yhdymme ranskalaisten vilpittömiin toivomuksiin, että selkkaus Puolassa on vain ohimenevää eikä suinkaan alkua pitempiin mellakoihin. Euroopan yleisin ja korkein halu tänä hetkenä kohdistuu sen stabiliteettiin. Maallikon mielestä tämä ei ole ainoastaan Puolan ja Ranskan halu,

joilla olisi paljon menetettävää, vaan myöskin sellaisten maiden kuin Saksan ja Venäjän, joilla - tosin vain kartalla, mutta ei suinkaan todellisen ihmisyyden ja taloudellisten arvojen merkeissä - olisi jotakin etuja siitä, jos itä-Eurooppa jälleen muuttuisi sulatus-ahjoksi. Se puolinainen taantumuksellinen liike, joka hiljattain heräsi Saksassa, saatiin onneksi ajoissa hillityksi, mutta itä-Euroopassa turvallisuusperusta on vielä hyvin heikko. Kenraali Pilsudski pelaa anteeksiantamattoman vaarallista peliä. "

Lontoossa, toukokuun 28 päivänä 1926.

L ä h e t t i l ä s :

A. H. Jassanovic,

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7.

V ASIA:

Ministeri Saastamoisen raportti no 5.

Lontoo

21/6 1926.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N^o

1914

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S. W. 5.

Lontoo, kesäkuun 21 p:nä
1926.

ULKOASIAINMINISTERIO		
No 24/265 Sal. D. 1326		
28/6-26	fg	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5.	C7.	

Herra Ministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää
raporttini n:o 5, joka käsittelee kysymystä:

Turkki ja Suomi.

Vastanottakaa, Herra Ministeri, suu-
rimman kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s :

R. H. Saastamoinen

Herra Ulkoasiainministeri,
Professori E. N. S e t ä l ä.
H e l s i n k i.

Suomi ja Turkki

Luettuani juuri Ministe-

ri Artin raportin Turkista tahdon

tässä kertoa keskusteluistani Turkin täällä olevan suurlähettilään Ahmed Ferid Beyn kanssa.

Ensiksi muutamia henkilökohtaisia tietoja Ahmed Ferid Beystä itsestään : Reservikapteeni Turkin yleisesikunnassa, josta erosi antautuakseen diplomaattiselle alalle ja opiskeli sitä ennen Parisin Ecole des Sciences Politiques nimisessä opistossa. 1908 valittu Turkin eduskuntaan. Aselevon jälkeen tuli yleisten töiden ministeriksi ja kansallisen liikkeen alettua edusti Konstantinopolia Angorassa. Nimitetty finanssiministeriksi ensimmäiseen Kansalliseen Hallitukseen, josta erosi Ransken kanssa solmitun Angoran-sopimuksen jälkeen ja nimitettiin edustajaksi Pariisiin. Tuli sittemmin taas hallituksen jäseneksi sisäasiainministerinä. Erosi sittemmin tästä paikasta ja nimitettiin suurlähettilääksi Lontooseen. - Kaikesta päätäten siis vaikutusvaltainen mies Turkissa. Tekee tietorikkaan ja varsinkin ovelan vaikutuksen.

Turanilaisesta liikkeestä tuntui olevan hyvin huvitetun ja luki meidät suomalaiset sukulaiskansaksi. Jutteli tästä asiasta kaikenlaista ja viitaten siihen, että pohjois-Venäjä ja pohjois-Siperia on suomalaisten kansojen asuttama, piti luonnollisena, että meidän suomalaisten kansojen pitäisi saada asumamme maat haltuumme. Samoin pitäisi turkkilaisten ja heidän heimolaistensa saada ja näin ollen tulisi Siperian radan eteläosa kuulumaan heille ja pohjoinen osa meille alkaen Suomesta läpi pohjois-Venäjän (1).

Erityisesti tiedusteli hän, mitä aikomuksia meillä oli Karjalan suhteen, jonka kuulumista Suomelle hän piti selvänä. Vastasin viittaamalla Tarton rauhasopimukseen. Koska hänen kysymyksensä Karjalaan nähden on joka kerta ollut niin valmis, olen vaistomaisesti vainunnut siinä piilevän jotain takana ja kun ministeri Artin raportista huomaan, miten lähei-

set suhteet Turkilla on Moskovaan, on varovaisuuteni ollut täysin paikallaan.

Hän on myöskin osoittanut merkillepantavaa mielenkiintoa meidän ja Itämeren maiden välisiin suhteisiin.

Turkin suhteesta Moskovaan on hän puhunut hyvinkin vapaasti ja yhteenpuristettuna on sisällys se, että he kyllä ymmärtävät, mitä Moskova on ollut ja mitä se on nyt ja etteivät he turkkilaiset anna minkään väristen ryssien vetää itseään nestä. Bolshevismia hän ei sanonut turkkilaisten sietävän maasaan. Turkki noudattaa vaan oman edun politiikkaa.

Vastehmielisyyttään länsivaltoja kohtaan ei Ferid Bey suinkaan ole salannut. Nimenomaan on tämä kohdistunut Englantiin ja Italiaan. Kun Mosulin juttu nyt on selvitetty, niin voisi luulla tunteiden muuttuneen. Siihen viittaa sekin - ulkonainen kohteliaisuus tietenkin - että Ferid Beyn rouva kävi äskettäin viemässä lahjoja Krimin sodan veteraaneille, "turkkilaisten vanhoille asetovereille".

Mosulin sopimus, muuten tässä sivumennen sanoen, on saanut hyvän vastaanoton täällä. Sopimusta pidetään voittona Englannin diplomatialle. Kun ennen Mosulin sopimusta keskustelin Ferid Beyn kanssa sanoi hän turkkilaisten menevän sotaan ennenkuin ~~kuin~~ luovuttavat turkkilaista maata kellekään. Mosulin väestön myönsi hän hyvin vähän turkkilaiseksi ja sanouksi sanoi hän Turkin voivan neuvotella kyseessäolevasta alueesta. Kenraali Laidonerin raporttiin sanoi hän maansa olevan hyvin tyytymättömän. Virosta hän sitävastoin puhui ystävällisesti.

Lontoossa, kesäkuun 21 p:nä 1926.

A. H. Jaastamoinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 0.7.

ASIA: _____

Ministeri Paastamoisen raportti N° 6.

Lontoo.

26/6 - 26.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 1930.

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S. W. 5.

Lontoo, kesäkuun 26 p:nä
1926.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N ^o 25/265 Sal. D. 1926.		
1/1-26.	12	Liit.
RYHMÄ	OSAS	ASIA
5	27	

Herra Ministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää

raporttini n:o 6, joka käsittelee:

1. Englanti ja Ranska.
2. Asema Englannissa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s:

P. H. Saastamoinen

Herra Ulkoasiainministeri,
Professori E. N. S e t ä l ä.
H e l s i n k i.

Raportti n:o 6.

Englanti ja Ranska.

Briandin X:s hallitus

ei ole saanut Englannin sanomalehdistön taholta erikoisen suosiollista vastaanottoa. Monet lehdet kutsuvatkin Ranskan nykyistä hallitusta Caillaux'in hallitukseksi. Näyttää siltä kuin ei Caillaux'in persona olisi täällä aivan täyttä luottamusta herättävä. Tämän käsityksen saa m.m. suurista finanssilehdistä.

Kuten jo ennenkin olen ilmoittanut, ollaan täällä Ranskan suhteen huolissaan ja lukemattomista sanomalehtikirjoituksista on kuultanut selvästi läpi pelko, että vaikeat finanssiolot voivat Ranskan helposti kiihtyvässä kansassa saada aikaan vakaviakin myrskyjä. Aina silloin tällöin kuulee sekä puhuttavan että näkee myöskin kirjoitettavan mahdollisesta diktatuurista Ranskassa.

Ranskan kykyä selviytyä finanssivaikeuksista ei kylläkään epäillä; päinvastoin viitataan sen suuriin luonnonrikkauksiin ja kansan suureen luovaan kykyyn ja sanotaan, että niissä on kaikki edellytykset pulan poistamiseksi, jos vaan valtiotaloudellisesti menetellään tilanteen vaatimusten mukaisesti. Uskallusta ja selvänäköisyyttä kyetä toimimaan näin epäillä ja senvuoksi pelätä Ranskalla voivan olla edessään katkera oppiaika.

Asema Englannissa.

Hiililakko-tilan-

teessa ei ole sanottavaa

uutta. Töihin palaamista on jatkuvasti tapahtunut lisääntyvässä määrässä, mutta ei niin suuressa mittakaavassa, että se olisi vaikuttanut asemaan. Oireellisenä merkinä kaivostyöväen rintaman heikontumisesta sitä kumminkin on pidettävä.

Hallitus on epäilemättä sillä kannalla, että lakko olisi jo aikoja sitten saatu selvitetyksi, ellei kaivostyöväellä sattuisi olemaan sellaisia johtajia kuin Smith ja Cook, jotka vastaavat kategorisesti "ei" kaikkiin esityksiin ja tekevät näin ollen kaikki keskustelut ja neuvottelut hyödyttömiksi. Niinpä onkin, kuten jo Suomessakin hyvin tunnetaan, hallitus tehnyt parlamentille esityksen 8-tunnin työpäivän käyttäntöön ottamisesta kaivosteollisuudessa määrääjäksi. Arvattavasti on hallitus vakuutettu ei ainoastaan siitä, että tämä laki saadaan hyväksytyksi, vaan että se johtaa töihin palaamiseen ja kaivosteollisuuden parempaan kannattavuuteen, sillä muuten se ei kai olisi tehnyt tällaista esitystä, jolla on niin voimakas opinioni vastassaan ja jonka tukena tässä on myöskin hiilikomissionin lausunto.

Huolimatta siitä, että maa on hiililakon vuoksi kärsinyt tavattomia tappioita, on mieliala taloudellisissa piireissä toiveikas kaikesta huolimatta ja uskotaan taloudellisen elämän elpymisen alkavan lakon päätyttyä.

Eilen oli parlamentissa mielenkiintoinen keskustelu suhtautumisesta Neuvosto-Venäjään. Lähimpänä aiheena tähän olivat bolsheviikkien rahalahetykset Englantiin suurlakon ylläpitämiseksi. Hallituksen kanta oli se, ettei diplomaattisten välien katkaisemisesta sovietin kanssa olisi mitään hyötyä. Samalla kannalla on epäilemättä parlamentin enemmistö. Muutosta Englannin politiikassa Venäjään nähden

ei siis ulkonaisesti tule tapahtumaan. Tämä ei tietenkään merkitse sitä, etteikö Englannin hallitus entistä suuremmalla valppaudella seuraisi Sovietin edesottamisia joka alalla.

Sovietin sotkeutuminen Englannin asioihin on saattanut sen entistä vaikeampaan asemaan, sillä Englannin kansan suuren enemmistön tietoisuuteen on yhä syvemmälle painunut se kuva, että Soviet on Suur-Britanian vihollinen.

Keskustelun kuluessa oli miellyttävä panna merkille MacDonaldin asiallinen suhtautuminen tähän kysymykseen. Samaa ei sitä vastoin voi lausua kaikesta siitä, mitä Lloyd George puhui. Eräs kohta, "Venäjällä ei koskaan ole ollut hallitusta, joka Englantia olisi miellyttänyt", on kylläkin meillä tyydytyksellä pantava muistiin.

Lontoo, kesäkuun 26 p:nä 1926.

A.H. Saastamoinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

V

RYHMÄ: 5.

OSASTO: @. 7.

ASIA:

Ministeri Paastamoisen raportti № 7.

Lontoo.

17-26.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N^o

1949.

27 265 Jal. 26.

6/7-26

5

@7

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,

S. W. 5.

Lontoo, heinäkuun 1 p:nä 1926.

Herra Ministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää
raporttini n:o 7, joka käsittelee:

1. Englanti ja Venäjä.....siv. 1.
2. Erään tunnetun ameriikkalaisen
pankkimiehen mietteitä Euroo-
pan oloista,..... " 2.
3. Presidentti Relanderin
vierailu Latviassa....." 4.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman
kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s :

A. N. Saastamoinen

Herra Ulkoasiainministeri,
Professori E. N. S e t ä l ä.
H e l s i n k i.

I. Raportti n:o 7.

Englanti ja Venäjä.

Turkin suurlähettiläällä oli kesäkuun 29 päivänä suuret päivälliset ja iltakutsut - merkinä täysien diplomaattisten suhteitten voimaantumisesta Turkin ja Englannin välille Mosulin sopimuksen jälkeen - jossa oli m.m. läsnä useampia hallituksen jäseniä kuin yhdessäkään viimeaikaisessa hovijuhlissa. Iltakutsuilla olin mukana ja siellä sukeutui vallan kiintoisa, lyhyt keskustelu Ulkoasiain vakinaisen alivaltiosihteerin, Sir William Tyrrellin kanssa. Keskustelu koski Suomen ja Englannin suhteita Neuvosto-Venäjäin.

Mainitsin Sir Williamille siitä, että bolsheviikit ovat kieltäytyneet neuvottelemasta kanssamme hyökkäämättömyyssopimuksesta sillä pohjalla, että riidat ratkaistaisiin arbitrage-tietä ja että molemmat sopimuspuolet sitoutuisivat luopumaan kaikesta propagandasta. Tämä kiinnosti Sir Williamia huomattavasti ja antoi hänelle aiheen kosketella Englannin hallituksen taholta tapahtuneita äskeisiä julkilausumia suhtautumisesta Neuvosto-Venäjäin.

" Eikö Teidänkin mielestänne ollut hyvä, että meidän taholtamme suoraan tuotiin esiin, ettemme me katso olevamme Neuvosto-Venäjäin kanssa ystävällisissä suhteissa oleva valtio, vaikkakin pidämme sen kanssa toistaiseksi diplomaattisia suhteita? Välien katkaisemista nyt emme pitäneet viisaana, sillä meidän maassamme on aineksia, jotka eivät sitä tällä hetkellä ymmärtäisi. Todennäköistä kumminkin on, etteivät bolsheviikit voi luopua tavoistaan vaan johtavat asiat murtumiskohtaan. Minun mielestäni pitäisi koko Euroopan liittoutua Bolsheviikki-Venäjäin vastaan".

Näin resoneraili alivaltiosihteerin. Katsoen hänen asemaansa ja siihen avomielisyyteen, millä hän ensimmäisellä käynnilläni hänen luonaan selosti minulle hallituksensa kantaa

I.

Raportti n:o 7. Lontoo, 30.6.26.

Kansainliiton neuvostoa koskevassa asiassa, saanee hänen sancihinsa tässäkin tapauksessa kiinnittää vakavaa huomiota.

Mielestäni erinomaisena ilmauksena Englannin vapaamielisen porvariston käsityskannasta Neuvosto-Venäjän suhteen liitän tähän The Observer-sunnuntailehden kesäkuun 27 päivän numerossa olleen J.L. Garvinin artikkelin.

Pyydän saada erikoisesti kiinnittää huomiota seuraavaan " Jos he (bolsheviikit)hyökkäisivät minkä tahansa yksityisen maan kimppuun, niin tulisi syntymään yleinen kombinatio lyödäkseen heidät maahan."

DUPES AND PUPPETS.

THE FOLLY OF MOSCOW.

MEDDLING AND FAILURE.

THE GRAVITY OF A CHOICE.

(By J. L. GARVIN.)

The Government papers issued last week contain damning proof that the small but virulent faction of revolutionary Communists in this country is paid and puppet-wired by its masters at Moscow. It is subsidised and manipulated by fanatics who hope not only for another general strike, but for civil war, the corruption of our armed forces, the ruin of the country, and the end of the British Empire. The Third International is convinced that if society, as now constituted, were overpowered or undermined here, the Revolution would sweep the whole of the old world from Britain to Japan. That is the dream. A more stupid dream never was cherished by dupes of their own hallucinations. If Bolshevism became anything like a real peril in our domestic affairs, it would be beaten down and stamped out. There is no sense in beginning now to paint the devil red on every wall.

Repudiated by the majority of British Labour, no less than by the rest of the nation, our Communist faction is not yet in the least a serious danger. We agree that it is a very proper object for the close attentions of the police. But this is only a minor aspect of a far more extensive business. The statement by SIR AUSTEN CHAMBERLAIN in Friday's debate was satisfactory. The Government is right in sticking to police methods as long as these suffice; exposure with composure as last week is far more effective than blazing and bellicose speeches. None the less, as MR. RAMSAY MACDONALD recognises, it is time for a message to Russia, and we venture to write it. We have reason to think that THE OBSERVER is read in Moscow, and regarded there as an almost intelligent expression of the "burjoo" mind. This journal can allow itself to warn the Soviet Government of the gravity of the situation it is creating. That Government is the agent of the Third International, and must be held strictly responsible for both. Spenlow blaming it on Jorkins is a kind of excuse that cannot be received.

point; nowhere can it count a real success in international diplomacy. The agreement with Berlin was brought about by the blunders of the Allies, and was kept strictly within the limits of German interests. The Asiatic game on which Moscow had staked its highest and most foolish hopes, has collapsed both in India and China. Japan—more powerful than ever by comparison with Russia—is still less to be played with. Neither Turkey nor Persia nor Afghanistan has the least intention of being a tool of Bolshevism. The reaction from Soviet threats has created dictatorships in Italy, Spain, Portugal, Greece and Poland, while various other nations would undoubtedly adopt the same system rather than submit to Communist encroachment. The United States at present regards the Soviet system with no more concern than if it were Caliban on the "movies."

Looking out from the chinks of the Kremlin does not give a full view. But MR. CHICHERIN is a widely-read and reflective man. It is impossible for him not to see that Bolshevik foreign policy as hitherto practised is, in fact, strengthening everywhere outside its own boundaries capitalism, Conservatism, and nationalism. It is strengthening all three in Great Britain at this moment. These are no bad nor disagreeable results from the "burjoo" point of view. But from the Bolshevik standpoint, it is the most ludicrous of universal fiascoes. The grave side of it is that the importation of foreign money to nourish revolutionary propaganda in this country cannot be tolerated, and that much of the correspondence between our Communist faction and the Moscow International is, in fact, treasonable. The Soviet Government would not allow one farthing of foreign money to come into Russia for anti-Bolshevik purposes. Persons attempting that transaction, or engaging in correspondence accordingly, would be disposed of by the summary bullets of the OGPU.

Our Holspurs shout their easy remedy: "Turn the rascals out!" They would break off not only all diplomatic relations with Russia, but every other kind of intercourse. They would expel every Soviet agent, political or commercial. They would seize correspondence and refuse passports. They would stop all trade, as well as the

"burjoo" mind. This journal can allow itself to warn the Soviet Government of the gravity of the situation it is creating. That Government is the agent of the Third International, and must be held strictly responsible for both. Spenlow blaming it on Jorkins is a kind of excuse that cannot be received.

Relations with Russia must become in the end better or worse. We say in the end. No thoughtful person on this side will hurry the choice of the worse. We have worked steadily for a big effort to improve the state of this problem by putting it on a basis of mutual non-interference in domestic concerns. We do not at present intend to change that attitude; but if we were fairly driven to the alternative, we would embrace it with the whole of our strength. The only possible basis for better relations is mutual non-interference strictly observed. Those who still support the Russian Whites are the last persons entitled to complain when Bolshevism retorts by subsidising our British Reds. But we, on the other hand, are eminently entitled to warn the Soviet Government that the more moderate, patient and considering part of opinion in this country is untouched by weakness or fear. When roused, it is one of the most stubbornly formidable forces ever known in this world. In spirit it does not flare up and die out like a fire of straw: it burns like anthracite.

The danger is that this temperament, the antithesis to that of the Bolsheviks, is apparently incomprehensible to them. With unbridled facility of imagination, and implicit belief that they are the most intelligent of mankind, they do in truth carry the fantasies of the ballet into real things. Blinded by their own cleverness, they run their lively heads at all the stone-walls of life. They remind us of the famous comment of Suzanne—Beaumarchais's, not Wimbledon's—"Que les gens d'esprit sont bêtes!" They miss the moral of the Red Letter election and of the General Strike. They do not understand that not one-tenth of Britain is Communist; nor that any faction here attempting civil war, whether by deliberate industrial methods or more violent means, would be mercilessly extinguished. Moscow does not seem to know that about seventeen million persons in this country, representing, with their families, a solidly dominant majority of the whole population, have savings or house property. Above all, Bolsheviks are deluded by the thought that the population of Russia is several times larger than that of Great Britain. They forget the most stupendous of all obvious factors—the machine co-efficient that multiplies the power of human numbers. In that sense, by comparison with Soviet Russia, Britain has the strength of some hundreds of millions of hands and the United States the strength of over a thousand millions.

It is time for men like MR. TROTSKY and MR. CHICHERIN to make some effort in private counsel—they cannot do it in public speeches—to communicate some glimmering sense of these facts to their Ministerial colleagues and to the Third International. If LENIN had lived, he would no doubt have been enforcing by now realism in international affairs as well as in domestic organisation. What Russia needs, as we have shown again and again, is the NFP no less than the NEP—the new foreign policy as well as the new economic policy. The Soviet System has failed at every single

Our Hotspurs shout their easy remedy: "Turn the rascals out!" They would break off not only all diplomatic relations with Russia, but every other kind of intercourse. They would expel every Soviet agent, political or commercial. They would seize correspondence and refuse passports. They would stop all trade, as well as the supplies of Muscovite money to our Communist faction. In reply, the Bolsheviks could do nothing worse than they have already attempted with futility. With teeth already a little damaged, they could only keep on trying to bite the bronze. To all this we may have to come, but let us not come to it until we are forced. The policy of a wise Foreign Office is not to brusque this ugly business, but to give the Soviet Government time to think it well over. The British police can do their duty meanwhile with as much efficiency as you please.

Whether relations between Britain and Russia go better or worse, they involve far bigger possibilities of good and evil than most persons suppose. Without better relations there is not the faintest chance of further disarmament of any kind in either Europe or Asia. Without that further disarmament, there can be no increased security whatever for the future of general peace. There can be no progress by the League of Nations. The Bolsheviks are inclined to rub their hands at all this, and to imagine that they have the rest of Europe in a cleft stick—that in one way or another they can continue with impunity to make themselves a universal nuisance. The truth, of course, is that when a nuisance is felt to be nearly universal and intolerable it is invariably removed somehow by mankind in general. The Bolsheviks already are keeping themselves in a state of impotence. They flourish, demonstrate, pin-prick, and subsidise. If they were actually to attack any single country whatever, there would be a general combination to strike them down. If Turkey were to join the Bolsheviks in such a case, Turkey would be removed for ever a long way from the Dardanelles and the Bosphorus. The Soviet system would become hopelessly vulnerable from the south.

It is ridiculous that sane persons find themselves forced to think out contingencies like these at this late hour of the day. LENIN has been dead some years. In Russia itself, the original Bolshevik scheme collapsed before he died. The second Revolution of 1917 happened nearly nine years ago. Now, the peasants own the land; richer peasants are entitled to hire poorer peasants and to take rent from them. Private trade is creeping back in the towns, whether openly or in disguise. There is nearly as much difference between the Russia of 1917 and that of 1926 as between the France of 1789 and that of 1798. Moscow might get money in the end from Germany or even from some large American interests, but nothing can replace industrial Britain as an open market for the products of agricultural Russia. Nor can we be indifferent to the return market offered to our manufacturers by undeveloped territories covering a sixth part of the globe. Moscow learned in 1924, after the Ruhr crisis, that its wild hopes for the success of Communism in Germany were vain. Moscow will learn when the British coal crisis of 1926 is over that there is nothing whatever to be gained but much to be lost by encouraging the mere mosquito faction of revolutionary Reds in this country. While the British Government holds its hand there is more than a chance that Soviet policy may change its mind.

II. Erään tunnetun amerikkalaisen
pankkimiehen mietteitä Euroopan oloista

Olin näinä päi-
vinä tilaisuu-
dessa tapaamaan

erästä huomattavaa amerikkalaista pankkimiestä. Hän lausui seuraavaa:

Puola on uudestisyntyttyään runsain määrin osoittanut, ettei sen hallitsemistaito ole nyt sen suurempi kuin ennenkään, vaan muodostaa se vaarallisimpia kohtia Europan sekä valtiollisella että taloudellisella kartalla. Ameriikassa vallitsee sitä kohtaan suuri epäluottamus.

Itämerenmaat - Viro, Latvia ja Liettua ovat välttämättömät Venäjälle eikä Ameriikassa uskota nyt, yhtävähän kuin on uskottu tähänkään saakka, niiden itsenäisyyden kestävyys. Suomen ei pitäisi millään tavoin identifioida itseään niiden kanssa, sillä amerikkalaisen yleisön silmissä asettaisi Suomi siten itsensä alttiiksi tarpeettomalle vaaralle ja heikontaisi hyvää nimeään taloudellisesti.

Venäjältä saamani tiedot viittaisivat siihen, että siellä on odotettavissa nopeaa kehittymistä luonnollisempia oloja kohti, eikä minua hämmästyttäisi, jos siellä vähitellen olisi hallitusvalta, joka nojautuisi talonpoikaisväestöön. Käsitökseni mukaan liioitellaan Suomessa Venäjältä uhkaavaa vaaraa. Suomi on siksi hyvässä asemassa, ettei Venäjällä pitäisi olla varaa ajatella hyökkäystä sen kimppuun.

Itävalta-Unkarin entisissä maissa kävin myöskin ja täytyy minun surkutella mitä syvimmin siellä vallitsevia oloja. Taloudellisessa suhteessa on luotu mitä mahdottomimpia ^{valtiollisia} muodostumia - Itävalta tietysti ennen kaikkea - ja on vaikeaa ajatella, että niin syntynyt olotila olisi pysyvä. Tšehko-Slovakia on tietenkin varmimmalla pohjalla, mutta vaikeutensa silläkin on, sillä se on teollisuusmaa, joka tarvitsee runsaita markkinapaikkoja, mutta luonnottomat tullirajat tekevät sille valtavia vaikeuksia.

Italian liran stabiliteettiin yhtä vähän kuin kokosen valtiolliseen vakavuuteenkaan emme me ameriikkalaiset usko.

Ransken uusi hallitus aikoo irtisanoa äsken meidän kanssamme solmitun lainasopimuksen siinä toivossa, että se saisi paremmat ehdot. Tämä on kumminkin aivan mahdotonta. Parempia ehtoja se ei tule saamaan.

Englannista on minulla, kuten yleensä ameriikkalaisilla, ollut aikaisemmin kirjavat käsitykset, mutta kuta vanhemmaksi olen tullut ja kuta enemmän elämäkokemusta olen saavuttanut sitä paremmin olen oppinut ymmärtämään ja panemaan arvoa englantilaisille. Valtiotaidossa he ovat mestareita ja yhä edelleen he ovat maailman parhaat finanssialalla. On turhaa luulla, että Englannin suuruuden aika olisi ohi. Se tapa, millä Englanti selviytyi suurlakostaan on mitä suuremmoisina todistus sen voimasta ja sen valtiomiesten taitavuudesta ja koko yhteiskunnan terveydestä ja joustavuudesta.

Olen tahtonut referoida ameriikkalaisen tuttavani lausuntoa, sillä vaikkakin se on subjektiivinen kuva oloista eräisissä osissa maanosamme, on se merkillinen jo yksinomaan lausujan sa henkilöllisyyden ja hänen asemansa vuoksi Yhdysvaltain taloudellisessa elämässä.

III. Presidentti Relanderin
vierailu Latviassa.

The Daily Mail,
21.6.26. sisältää seuraavan
uutisen:

" Suomen Presidentin, herra Lauri Relanderin, vierailua Riiasa, Latvian pääkaupungissa, tervehditään siellä merkkinä Suomen liittymisestä balttilaiseen puolustusliittoon Bolsheviikki-Venäjää vastaan".

Cork Examiner, 22.6.1926, kirjoittaa seuraavaa:

" Suomen presidentti, herra Lauri Relander, saapui Riikaan eilen vastavierailulle Latvian presidentin käynnin johdosta Helsingissä. Latvialaiset ovat tehneet suuria valmisteluja juhliakseen ensimmäistä virallista, suomalaista vierasta, ja sekä virolaiset että latvialaiset uskovat nyt, että Suomi on lopullisesti luopunut poliittisesta eristäytymisestään balttilaisessa politiikassa. On olemassa vahva mahdollisuus, että nämä kolme pohjoisbalttilaista valtiota tulevat allekirjoittamaan samanlaisen sotilasliiton kuin mitä jo on olemassa Viron ja Latvian välillä. Suomalaiset vieraat saivat lämpimän vastaanoton satatuhantisen maalaisväestön puolelta, joka oli saapunut Riian juhlille. Brittiläiset ja ameriikkalaiset diplomaatit ovat tyytyväiset Suomen presidentin vierailun johdosta".

Lontoossa, kesäkuun 30 p:nä 1926.

A. H. Saastamoinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C. 7.

ASIA: _____

Ministeri Laastamoisen raportti: N° 8.

Lontoo.

24/7-1926.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

N° 28/266 Sal.D. 1926.

29/7-26.	N ^o	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5.	@ 7.	

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 9080.

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S. W. 5.

Lontoo, heinäkuun 24 p:nä 1926.

Herra Ministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää
raporttini n:o 8, joka käsittelee:

- I. Englannin hiililakko . . . siv.1.
- II. Englanti ja Ranskan
tapaukset siv.3.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurim-
man kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s :

P. H. Saarmanen,

Herra Ulkoasiainministeri,
Professori E. N. S e t ä l ä.
H e l s i n k i.

Raportti N:o 8:

Englannin hiililakko.

Lakkotilanne lie-
nee pääpiirteissään en-
nallaan, vaikkakin on ilmeistä, että lakkolaisten rintama al-
kaa hiljalleen sortua. Tämän voi päättää siitä, että viime
päivinä on töihin palanneiden luku osoittanut koko huomattavaa
nousua. Eräällä hiilialueella on jo sanomalehtien mukaan töis-
sä noin 38% tavallisesta työläismäärästä. Huomattavaa kummin-
kin on, että tämä on poikkeustapaus.

Hyvin todennäköistä on, että tämä pitkä-aikainen lak-
ko on niellyt suurimmalta osaltaan ainakin hiilikaivos-ammatti-
järjestön varat. Kaikesta päättäen on varsinkin juuri tämän
ammattijärjestön johtajain asema horjumassa, sillä he ovat it-
sepintaisesti väittäneet, että lakolla saadaan hallitus ja kai-
vostenomistajat myönnetyksiin. Että tällaista voidaan jatkuvas-
ti uskotella, on todella kummallista, sillä hiiliteollisuuden
asemaa tutkimaan asetettu komitea on todennut, että 75% kaivok-
sista ei kannata. Näin ollen tuntuu hyvinkin selvältä, että
lakko ei voi auttaa hiilityöläisten asemaa. Päinvastoin tun-
tuu lakkoon ryhtyminen peräti edesvastuuttomalta teolta. Eräs
entinen hallituksen jäsen, huomattava parlamentaarikko, Mr. Wal-
ter Runciman, on laskenut, että hiililakko on tähän saakka mak-
sanut maalle 150 miljoonaa puntaa.

On suorastaan ihmeellistä, että tällaisesta kansalli-
sesta onnettomuudesta huolimatta on taloudellisissa piireissä
koko suuri optimismi vallalla. Luulen tämän johtuvan siitä, et-
tä tämä ankara taistelu on puhdistanut ilmaa, sillä työnantaja-
taholta väitetään, että suurissa työläispiireissä aletaan ymmär-
tää, ettei taloudellisia lakeja voi muuttaa mielivaltaisesti ja
niin ollen luotetaan siihen, että tätä taistelua seuraa pitkä
työrauha.

- 2 - Raportti n:o 8. Lontoo, 24.7.26.

Minusta näyttää myöskin siltä, että kaivosten-
omistajatkin ovat saaneet silmänsä auki, sillä heidän tahol-
taan myönnetään, että työläisten asemaa on kaikin voimin
ryhdyttävä parantamaan.

A. H. Saastamoinen

Englanti ja Ranskan
tapahtumat.

Englannissa ovat
Ranskan tapahtumat he-
rättäneet mitä suurinta

huomiota - viime päivinä ehkenpä vielä enemmän kuin jatkuva hii-
lilakko. Äärimmäisiä oikeistolehtiä (jotka kaikesta syyttävät
Yhdysvaltain lainapolitiikkaa) "Daily Mailia" ja "Morning Postia"
lukuunottamatta arvostellaan täällä Ranskan finanssipolitiikkaa
sangen ankarasti sekä sanomalehtien palstoilla että yksityisissä
keskusteluissa.

Tämän olen voinut todeta tavatessani henkilöitä kaikis-
ta puolueista. M.m. Mr. Philip Snowden, MacDonaldin hallituksen
finanssiministeri, lausui minulle äskettäin : "Ranskan frangin
romahtaminen ei yllätä minua ollenkaan eikä myöskään sureta mi-
nua ollenkaan, sillä nykyinen kriitillinen finanssitilanne on
tulos heidän sokeudesta raha-asioissaan ja heidän ylimielisyy-
destään politiikassa".

Koska minusta tämämpäiväisten " The Financial Newsin "
ja " The Financial Timesin " pääkirjoitukset kuvastavat hyvin
mielialaa ainakin Cityssä käännän niistä huomattavimpia kohtia
tähän. Mainitsen vielä, että yllämainitut julkaisut ovat Englan-
nin suurimmat jokapäiväiset finanssilehdet.

The Financial News, jonka päätoimittaja on tunnettu
parlamentin jäsen ja raha-asiaintuntija Hilton Young, kirjoittaa
pääkirjoituksessaan heinäkuun 23 päivänä 1926, m.m. seuraavaa:

"Eilen Parisista saapunut tieto, että hra Poincaré
on visseillä ehdoilla suostunut muodostamaan hallituksen, nosti
kylläkin frangin arvoa, mutta on vieläkin huomattavampi oire par-
lamentaarisen koneiston kokoonluhistumisesta kuin Briandin ja
Herriot'n ministeristöjen kukistuminen. - - - Että hän voisi luot-
taa nykyisen kamarin kannatukseen saanee pitää poissuljettuna.
Huolimatta siitä, että sääntönä pidetään hallituksen voivan syntyä
ja kaatua, mutta edustajakamarin istuvan määräaikansa loppuun,

näyttää kamarin hajotus ainoalta mahdollisuudelta. Näyttää todenmukaisemmalta kuin sen vastakohdalta, että kamari kieltäytyy antamaan Poincaréille välttämättömiä valtuuksia ja heittää hänen ehdoituksensa pöydän alle. Mitä sitten? Kukaan ei voine siihen vastata nyt. Ehdotettu, entisistä pääministereistä muodostettu hallitus on valtiollinen haave. "Yleisen turvallisuuden hallitus" on vaan toinen ja pitempi nimitys vallankumoukselle".

Lausuttuaan sitten kiittävän arvostelun äskeisen asiantuntijakomissionin laatimasta suunnitelmasta, jota Ranskan on joko noudattaminen tai saa se kokea yhä suurempia vaikeuksia, lopettaa lehti kirjoituksensa näin:

"Parlamentaarinen hallitustapa, josta puuttuu rohkeata johtajakykyä ja tervettä valtiomiestaitoa, ei ole paikallaan. Parlamentaarisen hallitustavan tulee luoda ja tukea valtiomiestaitoa. Tie on viitoitettu ja Ranska tulee nousemaan ylös - johtajan avulla."

The Financial Times, 23.7.26. kirjoittaa pääkirjoituksessaan, jonka otsikkona on "Suuri ranskalainen kokeilu" m.m.:

"Hra Poincaré astuu taasen näyttämölle, ja aikana, jolloin frangin arvo on noin kolmannes siitä, mitä se oli hänen luopuessaan pääministerin virasta. Samoin kuin ne muut kaksitoista hallitusta, joiden alla Ranskan on täytynyt sodan jälkeisenä aikana riutua, ei Poincarénkaan hallitus tehnyt mitään estääkseen inflatiota. Voi olla, että aika on tuonut mukanaan viisautta, jota hän voi käyttää välttääkseen aikaisempia virheitään, mutta hra Poincarén valtaantulo tuntuu sittenkin siltä kuin hurskas toive olisi voittanut ja kokemus kärsinyt tappion. Hra Poincaré on huomattava tekijä niitten joukossa, jotka ovat johtaneet Ranskan finanssikoneiston ja resurssien romahdukseen. Ei kukaan ollut itsepintaisempi kuin hän väittämään, että Saksa voisi ja tulisi maksamaan, mitä ikinä korvauksia liittolaisvaltat säilyttäisivät sen selkään, eikä kukaan tervehtinyt vasten-

mieliseemmin ensiksikin finanssiasiantuntija-valiokunnan muodostamisesta ja sittemmin sen laatimaa, hänen kannastaan eroavaa mietintöä. Samoin on hra Poincarélla vähän kadehdittava asema sodan järkeisessä historiassa Ruhrin vahinkoa ja häiriötä tuottaneen miehityksen aiheuttajana".

Syytettyään edelleen Poincaréta tuhoisan finanssipoliitiikan aloittamisesta, lausuu lehti:

" Poincarén silloinen aseman väärinkäsittäminen on poistanut hänet ulkomaalaisen silmissä suurten valtiomiesten kirjoista ja hänen menneisyytensä herättää Ranskan ulkopuolella enemmän epäluottamusta kuin luottamusta, olivatpa kättentaputukset hänen kotimaassaan miten vilkkaat tahansa".

Lehti tuo sitten numerojen valossa katsauksen Ranskan finanssiasemaan ja päättää kirjoituksensa sangen pessimistisesti.

A. H. Saastamoinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7

ASIA:

Ministeri Saestamoisen raportti no 9.

Lontoo.

10/9 1926.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 2616.

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S. W. 5.

Lontoo, syyskuun 10 p:nä, 1926.

30/266 Sal. P. 26.

18/9-26.	Q	LII
	OSASTO	ALIA
5	Cy.	

Herra Ministeri,

Ohellisena on minulla kunnia lähettää raporttini
n:o 9, joka käsittelee:

Englamin hiililakkoa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioi-
tukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s:

A. H. Saastamoinen

Herra Ulkoasiainministeri,
Professori E. N. S e t ä l ä,
H e l s i n k i.

30/266 Saastamoinen

Lontoossa, syyskuun 10 p:nä 1926.

RAPORTTI N:o 9.

ENGLANNIN HIILILAKKO.

Se kysymys, mikä on edelleenkin kaikkialla Suur-Britanniassa kiinnittänyt eniten huomiota puoleensa, on hiilikaivosmiesten lakko. Mitään erikoisesti mieleenpantavia vaihteita ei siinä ole tapahtunut - varsinkaan ei kansainvälisen politiikan kannalta katsottuna - mutta asia on sinänsä niin painava ja talouspoliittisesti ja yhteiskunnallisesti niin merkityksellinen, ettei siitä luonnollisesti saa katsettaan pois niin peräti yksitoikkoinen kuin kamppailu muuten onkin.

Useita viikkoja sitten ilmoitin jo, että hiililakon odotetaan loppuvan elo-syyskuun vaihteessa. Lakko ei kylläkään ole vielä loppunut, mutta yleinen käsitys on, että lakko voidaan tosiasiallisesti katsoa menetetyksi ja että sovinto on vähitellen tehtävä. Nähtävästi täytyy kumminkin hallituksen tulla väliin täydellä voimallaan, sillä molemmat riitelevät puolet, kaivostenomistajat ja työntekijät, kilpailevat toistensa kanssa itsepuolisyydessä ja peräänantamattomuudessa. Tällä kertaa näyttäisi siltä, että kaivostenomistajain päätös olisi hallituksen taholta käännettävä, sillä heidän tahollaan näytetään oltavan niin peräti voitonvarmoja, että kaivosmiesten tappiosta halutaan vetää matemaattisesti viimeinenkin voitonjyvä. Tätä ei maassa pidetä viisaana, sillä riitaisuudet hiilikaivosalalla haluttaisiin saada poistetuiksi päiväjärjestyksestä mahdollisimman pitkäksi ajaksi eikä kaivostenomistajain täyttää ohjelmaa pidetä parhaana tienä pitkäaikaisen rauhan saavuttamiseksi.

Bolsheviikkien sekaantuminen Englannin sisäisiin asioihin on, niin luulen, ollut suuri silmänaukaisija, jolla todennäköisesti tulee olemaan porvarilliselta kannalta katsoen sekä sisä- että ulkopoliittisesti terveelliset seuraukset. Bolsheviikki Tomskin askeinen sähkösanoma Englannin ammattijärjestöjen kokoukselle on kaikkialla herättänyt ansaittua huomiota ja epäilemättä tulee myötävaikuttamaan terveemmän käsityskannan vahvistumiseen Englannin harkitsevan työväestön keskuudessa.

Ministeri:

A. H. Saastamoinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cy.

ASIA:

(10²)
Ministeri Saastamoisen raportti no 13.

Lontoo

13/9 1926

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 2618

ULKOASIAINMINISTERIÖ
31/266 Sal. 10 26.
18/9-26 | 10 | 111
5. | 107.
2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S.W. 5.

Syyskuun 13 p:nä 1926.

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetan kunnioittaen

raporttini n:o 13, joka sisältää:

- Englanti ja Kansainliiton syyskokous v. 1926...siv. 1.
- Englanti ja Kiina " 2.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri,

suurimpaan kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s :

A. N. Saarimäki

Herra Ulkoasiainministeri,

Professori E. N. S e t h ä l ä .

H e l s i n k i .

RAPORTTI N:o 13.

Englanti ja Kansainliiton
syyskokous v. 1926.

Siihen harvinaisen suureen
tärkeuteen nähden, mikä nyt par-
hallaan koossa olevalla Kansain-

liiton syyskokouksella on, kirjoittivat tämän maan lehdet siitä
kutakuinkin vähän ennen istuntojen alkamista. Tämä kai lienee
selitettävä seuraukseksi viime kevään kuluessa suoritetusta
laajasta ajatuksenvaihdosta, jonka kuluessa Kansainliiton ja
sen neuvoston kokoonpanoa käsiteltiin mitä perusteellisimmin
kaikilta mahdollisilta puolilta. Maan julkinen opinioni oli
mitä yksimielisimmin omaksunut sen kannan, että Saksa oli otet-
tava Kansainliittoon sekä vakinaiseksi jäseneksi sen neuvostoon.
Tämä mielipide oli tuotu ilmi niin voimakkaalla tavalla, ettei
maalla voinut olla vähintäkään epäilystä siitä, etteikö hallitus
seuraisi kansan suuren enemmistön mielipidettä Genevessä. Viime
viikon tapahtumat ovat osoittaneet, että Englannin hallitus on
täysin määrin menetellyt yleisen mielipiteen mukaisesti.

Genevessä tapahtunut ratkaisu on herättänyt kaikkial-
la suurta tyydytystä, jopa osittain erinomaisen suurta tyydy-
tystä. "The Observer"-lehden syyskuun 12 päivän pääkirjoitus on
mielestäni asiallisin ja parhain arvostelu t.k. 10 päivän ta-
pahtumista Genevessä. "The Times'in" kirjoitus on taas koko
lailla kylmä, mikä panee arvelemaan, että takana piilisi jotain,
varsinkin kun "The Daily Telegraph'inkin" kirjoitus huokui sa-
maa henkeä,

Mielestäni Saksan tulo Kansainliittoon ja se henki,
mikä siellä vallitsi t.k. 10 päivänä - Stresemannin ja Briandin
puheet - on suurimerkityksellisimpiä tapahtumia, mitä Euroopan
historia tuntee ja antaa paljon aihetta katsoa toivorikkaammin
tulevaisuuteen kuin mikä oli mahdollista ennen tätä.

Englanti ja Kiina.

Kiinan rettelöihin on Englanti luonnollisesti kiinnittänyt suurempaa huomiota kuin muut maat, sillä onhan Englannilla idän suuressa tasavallassa suurempia valtiollisia ja suurempia taloudellisia etuja valvottavina kuin millään muulla maalla Euroopassa ainakin. Monet Englannin teollisuusalat, tekstiiliteollisuus ehken ennen kaikkea, ovat tuntuvasti kärsineet Kiinan ostokyvyn ja ostohalun vähenemisestä ja todennäköistä siis on, että laajojen taloudellisten piirien taholta on koetettu harjoittaa painostusta siihen suuntaan, että Suur-Britannian hallitus yrittäisi löytää jonkun keinon myötävaikuttaakseen Kiinan olojen rauhoittumiseen.

Viime viikolla tapahtunut englantilaisten sotalaivojen pommitus n.s. punaisten kiinalaisten taholta ylisellä Jungtse-joella on herättänyt täällä vakavaa huomiota sekä valtiollista (tässä tapauksessa erikoisesti bolshevikivaaran kasvamisenkin vuoksi) että taloudellisista syistä. Eräs suurimmista sanomalehdistä toi viime viikolla esiin sen ajatuksen, että Kiinaan nähden pitäisi harjoittaa yhteistä kansainvälistä, diplomaattista, - "rauhallista" - painostusta. Tätä ajatusta en kylläkään ole nähnyt sittemmin kehitettävän tässä muodossa. Sitä vastoin on Kiinan vesille lähetetty lisää sotalaivoja, mikä puhuu selvää kieltä. Toistaiseksi ainakaan en uskoisi, että asema kaukaisessa idässä vaatisi aivan ensi luokan huomiota, mutta jos taisteluja jatkuu suuressa mittakaavassa ja varsinkin jos punaiset armeijat saavat edelleen voittoja, voivat Kiinan rettelöt aiheuttaa hyvinkin vakavia toimenpiteitä suurvaltojen taholta.

Lontoossa, syyskuun 13 päivänä 1926.

L ä h e t t i l ä s :

A. A. Saastamoinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA:

Ministeri Saastamisesta raportti no 11.

Lontoo

6/10 1926

AHS/SS.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 2795

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 34/267 Sac. D. 1926		
11/10-26	to	Liit.
5	OSAS 7	ASIA
2, MORETON GARDENS, SOUTH KENSINGTON, S.W. 5.		

Lokakuun 6 p:nä 1926.

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen
raporttini n:o 11, joka käsittelee seuraavia kysy-
myksi:

Saksen-Ranskan-Belgian-Luxemburjin teräskartelli siv. 1.
Liettua " 3.
Keskustelu Sir William Tyrrell'in kanssa . . . " 5.
Hiililakko " 6.

Ottakaa vastaan, Herra Ministeri,
suurimman kunnioitukseni vakuutus.

A. H. Saastamoinen

Herra Ulkoasiainministeri,

Professori E. N. Setälä,

Helsinki.

Raportti n:o 11.

Saksan - Ranskan-
Belgian - Luxemburgin
teräskartelli.

Tärkeimpiä tapauksia taloudellisen järjestelyn alalla Euroopassa, mitä todennäköisesti koskaan on sattunut, on mielestäni pidettävä saksalais-ranskalais-belgialais-luxemburgilaisen teräskartellin muodostamista. Sen merkitystä lisää tietenkin erinomaisten suuressa määrässä asian poliittinen puoli, joka tällä hetkellä tuskin on vähäarvoisempi kuin pääasia itse.

Kartellin tarkoituksena on tarpeettoman kilpailun estäminen terästeollisuuden alalla ja tämän saavuttamiseksi on sovittu - sikäli kuin minä olen voinut havaita - ainakin niistä perusteista, joiden mukaan terästilaukset jaetaan eri maiden kesken. Vastaisuudessa tietenkin voi nousta ratkaistavaksi kysymyksiä muustakin yhteistoiminnasta, joilla on suurta yleistä merkitystä. Tällaisena pitäisin esimerkiksi terästavaramuotojen standardisoinnista - mallien vähentämistä muun muassa - mikä Yhdysvalloissa ja on toteutettu ja mistä on ollut suurta hyötyä sekä terästeollisuudella itsellään että kansakunnalla kokonaisuudessaan.

Sanomalehtien mukaan on Suur-Britannian terästeollisuudelle tarjottu tilaisuutta tulla mukaan tähän kansainväliseen yhtymään, mutta on se kieltäytynyt siitä. Syitä ei ole tarkemmin selitetty. Omasta puolestani pitäisin todennäköisinä syinä muun muassa seuraavia: Englannin terästeollisuuden heikompaan järjestäytymistä kuin kartelliin yhtyneissä maissa, Englannin edullista asemaa dominioitensa ja siirtomaittensa vuoksi, jonne sillä on tilaisuus myydä tavaroitaan, ja Englannin insularisuutta, s.o. uskoa siihen, että sille on edullista pysyä erillään Euroopan mannermaan asioista.

Olipa syyt Englannin terästeollisuudenharjoittajain menettelyyn mitkä tahansa, on siitä seurauksena joka tapauksessa ollut, että Englannin terästeollisuus seisoo yksin "loista-

vassa eristäytyneisyydessä" - in splendid isolation - kun sitä vastoin Euroopan mantereella on saatu aikaan jättiläismäinen yhtymä.

Tämän kartellin poliittinen merkitys on mitä sensationellisin: yhteistoiminta Saksan ja, sanokaamme lyhyesti, Ranskan, välillä. Näin tärkeä taloudellinen yhteistoiminta on tietysti omiaan aikaansaamaan kaikenpuolista lähentymistä, tasoittamaan tietä yhteisymmärrykseen suurten taloudellisten ja suurten valtiollisten kilpailijain välillä.

Täällä Englannissa tietenkäin osataan panna arvoa hyvien ja rauhallisten suhteiden syntymiselle Saksan ja sen läntisten naapurien välillä, mutta kun tämä teräskartelli toiselta puolen merkitsee Englannin suurimpain europalaisten kilpailijain vahvistumista, niin ei voi ihmetellä, jos täällä nyt jo voi huomata jonkunlaista levottomuutta tulevaisuuteen nähden.

Lontoossa, lokakuun 4 päivänä 1926.

A. H. Saastamoinen

Liettua.

Liettuan solmiama hyökkäämättömyyssopimus Sovietin kanssa on herättänyt täällä Englannissa melkoista huomiota, ja lisäksi, sängen epäedullista huomiota. Täällä katsotaan, lyhyesti sanottuna, että Liettua on nyt joutunut kutakuinkin kokonaan Venäjän valtapiiriin. Koska luottamus erikoisesti Liettuaan nähden ei koskaan ole ollut suuri - ja kuten olen esittänyt on luottamus Latviaan ja Viroonkin heikko - nähdään tässä tapauksessa laajoissa piireissä vaan todistus siitä, että Liettua on palannut tai on palaamassa sinne, minne se kuuluu - Venäjään. Rohkenen olla siinä käsityksessä, että sängen monet kansainvälisiä kysymyksiä seuraavat henkilöt näkevät Liettuan tekemässä sopimuksessa alun muutenkin Itämerenmaiden kallistumiseen suureen naapuriin päin. Pelkään, että on sellaisiakin piirejä, jotka tässä yhteydessä ajattelevat Suomeakin. Niitä tietysti ei ole paljon, mutta että sellaisiakin on, on tosiasia.

Tällaista taustaa vastaan katsottuna kykenee Liettuan kysymys kiinnittämään itseensä huomiota maailmanlehtien palstoilla.

On luonnollista, että Liettuan ja Sovietin välisen sopimuksen Vilniusta koskeva kohta on aivan erikoisesti ollut omiaan tekemään hälyyttävän vaikutuksen, ja täällä, samoin kuin kai muuallakin, odotetaan, mitä tästä tuleman pitää.

On hyvin ilmeistä, että Liettuan-Sovietin sopimus on oleellisesti vahingoittanut Liettuan nimeä Lontoossa.

- - - - -

Paitsei valtiollisesti on Liettua taloudellisellakin alalla kärsinyt täällä vakavan vastoinkäymisen.

City-piireissä olen kuullut, että Memelin kaupunki oli äskettäin puuhailnut täältä lainaa itselleen. Yrityksellä oli ollut menestymisen mahdollisuuksia, mutta äkkiä ilmestyi Liettuan tšekäläinen lähettiläs, hra Galvanauskas, näyttämölle selittäen ettei Memelille saa järjestää lainaa, koska Liettua itse on ai-keissa hankkia kahden miljoonan punnan laina. Täten romahtivat

toiveet Memelin kaupungin lainasta ja, mikä pahinta, hyödyttämättä ollenkaan Liettuaa, sillä - niin vakuutetaan minulle - Liettualla ei ole mahdollisuuksia saada luottoa citystä.

Yleensä täytyy minun tässä yhteydessä sanoa, että tiedot neuvotteluista tai alkavista neuvotteluista Sovietin kanssa non-agressiopakteista meidän kulmallamme maailmaa eivät ole nähtävästi tehneet hyvää vaikutusta Englannissa. Tähän viittaa m.m. uutisten sävy. Daily Telegraph varsinkin on ollut hermostunut.

Lontooa, lokakuun 6 päivänä 1926.

L ä h e t t i l ä s :

A. H. Saastamoinen,

Keskustelu Sir William Tyrrellin,
Englannin ulkoasiain alivaltio-
sihteerin kanssa syyskuun 30 p:nä
1926.

Koskettelimme keskustelun kuluessa myöskin hyökäämättömyyssopimusta Sovietin kanssa ja lausui Sir William sitä ennen laajahkosti selittäen ajatuksiaan Sovietista ja Venäjästä yleensä, ettei hän uskoisi tuollaisesta sopimuksesta olevan hyötyä meille. Tätä hän ei kumminkin sanonut sellaisessa muodossa, että meillä olisi mitään oikeutta selittää sitä neuvoksi tai miksikään aktiiviseksi puuttumiseksi meidän asioihimme.

Venäjästä näytti hänellä olevan se käsitys, että se kenties hajoaa useihin valtioihin - kuten se on ainakin muodollisesti jo tehnytkin - ja sanoi hän olevansa hyvillään, jos niin kävisi, "Sillä silloinhan Venäjä olisi vähemmän vaarallinen kuin ennen."

Suomen ja Venäjän nykyisistä ja aikaisemmista suhteista puhellessamme kertoi alivaltiosihteerin usein ihmetellen ajatelleensa Venäjän lyhytnäköistä politiikkaa Suomeen nähden. Samoin ei Sir William salannut tälläkään kerralla ajatuksiaan Venäjän nykyisistä isännistä ja sekä hänen omista sanoistaan että hänen minulle tekemistä kysymyksistä vedin sen johtopäätöksen, ettei Foreign Office ajattele muuttaa pidättyväistä suhtautumistaan Sovietti-Venäjästä nähden. Panen tähän suurta painoa, sillä Krasin on pitänyt tänne saavuttuaan sängen suurta häntä neuvostohallituksen aikeista päästä parempiin väleihin Englannin kanssa.

Kiinan asioista tuli myöskin puhe. Sir William piti jatkuvata sekamelskaa merkkinä siitä, että Kiina hajoo eri valtioihin. - Mielenkiintoista on panna muistiin, että alivaltiosihteerin veti paralelleja Neuvosto-Venäjästä ja Kiinan välillä m.m. pitämällä molemmille edullisena jakautumista pienempiin osiin ja alleviivaamalla hajaantumisen edullisuutta muille maille.

Lontoossa, lokakuun 6 päivänä 1926.

A. H. Saarman

Hiililakko. Kaivostyömiesten rintama alkaa yhä nopeammin murtua ja on aivan ilmeistä, että koko lakko juoksee vähitellen hiekkään huolimatta kaikista kaivostyömiesten ammattiliiton johtajien päinvastaisista ponnisteluista.

Hallituksen viimeinen esitys saada sovinto aikaan sillä pohjalla, että sopimukset kaivosmiesten kanssa tehtäisiin kaivospiirittäin ja nämä velvoitettaisiin noudattamaan n.s. kansallisen sovinto-oikeuden (National Arbitration) päätöksiä, on uskettain ollut lähestyksen alaisena, ja näyttää siltä, että tämä esitys, mikä tuntuu hyvin harkitulta, ei olisi saanut kaivostyöläisten enemmistön puolelleen. Tämä viittaisi siihen, että työläisten puolelta tahdottaisiin pitää kaikesta huolimatta riitakysymys auki ja ottaa se taas taistelun aiheeksi ensimmäisessä sopivassa tilaisuudessa. Tämä näyttää olevan ensin. Mr. MacDonaldin kanta. Ovatko harkitsevammat johtajat, kuten Snowden ja Thomas, samaa mieltä on vaikeaa todeta, sillä heidän taholtaan ei ole tehty mitään julkilausumaa.

Henkilökohtainen vaikutelmani on, että Englannilla tulee olemaan erinomaisen suuria vaikeuksia hiilikysymyksen selvittämisessä.

Lontoossa, lokakuun 6 p:nä 1926.

L ä h e t t i l ä s :

A. H. Santamoinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C.

ASIA: _____

Ministeri Saastamaisen raportti no 12.

Lontoo.

14/10 1926.

AHS/SS.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
LONTOOSSA

N° 2914.

No 36/267 Sal. D. 1926		
19/10-26	to	Liit.
	OSAS D	ASIA
5. Cg.		

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,

S.W. 5.

Lokakuun 14 p:nä 1926.

Herra Ministeri,

Ohellisena lähettän kunnioittaan raporttini

n:o 12, joka koskettelee

Keskustelua Alivaltiosihteeri J.D. Gregoryn kanssa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman
kunnioitukseni vakuutus.

A. H. Saarimies

Herra Ulkoasiainministeri,

Professori E. N. S e t ä l ä ,

H e l s i n k i .

Reportti n:o 12.

Keskustelu Apulaisvaltiosihteeri

J.D. Gregoryyn kanssa lokakuun

12 p:nä 1926.

No 36/267 Sal. D. 26		
19/10-26	to	Liit.
OSASTO Koska joku		ASIA aika sit-
5.	C7.	

ten olin lähettänyt Ulkoministe-
riön hyväksymän vastauksen Mr.

J.D. Gregoryyn kirjelmään laiva-

asiassa, pidin aikaa sopivana käydä hänen puheillaan tunnustele-
massa maaperää.

Mitä laiva-asiaan tuli ei Mr. Gregory ollut valmis lausu-
maan mitään, koska kirjelmäni oli vielä experttien käsiteltävänä.
Toisti vaan aikaisemmat vakuutuksensa siitä, että hän on aina teh-
nyt kaikkensa esittääkseen meidän näkökantaamme ja valitti, ettei
asia ole mennyt niin kuin hän kernaasti olisi nähnyt. "Mitä asian
puhtaasti juridiseen puoleen tulee en luulisi, että siinä voisi
olla mitään selvittämätöntä, mutta esimerkiksi poliittiselta kan-
nalta katsottuna olisi minusta ollut toivottavaa, että meidän puo-
leltamme oltaisi koetettu löytää jotain toista ratkaisua," lausui
Mr. Gregory.

Kuten jo sähkösenomassani mainitsin, ilmoitti Mr. Gregory
hyvin kategorisesti, ettei niissä m.m. Manchester Guardianin le-
vittämissä tiedoissa ollut mitään perää, että Englanti olisi ai-
keissa muuttaa kantaansa suosiollisemmaksi kuin mitä se tähän saak-
ka on ollut Sovietiin nähden. Päinvastoin, selitti Mr. Gregory,

on Foreign Officella täysi työ pitää puoliaan niitä voimakkaita aineksia vastaan, jotka jyrkästi vaativat diplomaattisten välien katkaisemista Sovietin kanssa. Hän viittasi tässä yhteydessä bolshevikkien osuuteen hiililakossa ja konservatiivisen puolueen äskeisessä puoluekokouksessa esitettyihin mielipiteisiin suhtautumisesta Neuvosto-Venäjään ja sen edustajiin. "Argumenttina diplomaattisten suhteitten ylläpitämisen puolesta Neuvosto-Venäjän kanssa olemme m.m.viitanneet siihen, että Neuvosto-Venäjän naapureina olevat maat - Suomi ja Puola, joita enimmäin pidämme mielessä - joutuisivat kärsimään välien katkaisemisesta," kuuluivat Mr. Gregoryn sanat.

Mr. Gregory selosti sitten Neuvosto-Venäjän asianhoitajan Krassinin edellisenä päivänä tapahtunutta käyntiä ulkoministeri Chamberlainin luona. Sanotulla käynnillä ei hra Krassin ollut esittänyt mitään definitivistä ohjelmaa, vaan oli hänen lausuntonsa ollut aivan ylimalkainen.

Keskustelun koskessa Neuvosto-Venäjää ja Englannin suhtautumista siihen lausui Mr. Gregory vielä m.m. että Englannin taholta ei koskaan ole salattu bolsheviikeiltä sitä, etteivät he voi tuntea mitään ystävyyttä Neuvosto-Venäjää kohtaan, joskaan he eivät ole, vastoin bolsheviikkien väitteitä, toimineet julkisesti tai salaisesti Neuvosto-Venäjän kaatamiseksi.

Liettuan tekemään sopimukseen Neuvosto-Venäjän kanssa ei Mr. Gregoryn mielestä kannattanut kiinnittää erikoista huomiota, koska

Neuvosto-Venäjä on niin heikossa tilassa, ettei se pysty seisomaan lupauksiensa takana. Ottaen asian Liettuan naapurien, Latvian ja Viron kannalta, oli Liettuan teko moralisesti vahingollinen. Etenkin Latvian lähettiläs oli käynyt tätä valittelemassa. Puolalaiset ovat myöskin olleet siitä hermostuneita - "upset about it" - "Liettulaiset ovat muuten olleet sängen tyhmiä ja tehneet virheen toisensa jälkeen" lopetti Mr. Gregory.

Pois lähtiessäni viittasi Mr. Gregory vielä Ranskan ja Neuvosto-Venäjän välillä yhä uudestaan alotettuihin, mutta aina rauenneisiin neuvotteluihin velkojen järjestämisestä sekä muista kysymyksistä sekä piti niitä hyvinä todistuksina siitä, että Englannin kanta on ollut oikeaan osunut pysytellessään Sovietista loitommalla.

Lontoossa, lokakuun 14 p:nä 1926.

L ä h e t t i l ä s :

A. H. Saastamoinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cz.

ASIA: _____

Ministeri Saastamaisen raportti no 13.

Lontoo.

21/10 1926

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 2967

ULKOASIAINMINISTERIÖN
37/268 Sac. 26.
26/10-26

2, MORETON GARDENS,
5 SOUTH KENSINGTON,
S.W.5.

Lokakuun 21 p:nä 1926.

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen raporttini

n:o 13, joka koskettelee

Finanssimiesten julistusta tullitariffeista ja
tullirajoista. - Belgian finansseista.

Ottakaa vastaan, Herra Ministeri,
suurimman kunnioitukseni vakuutus.

A. W. Saastamoinen

Herra Ulkoasiainministeri,
Professori E. N. S e t ä l ä ,
H e l s i n k i .

37 268 Sal.

26

Raportti n:o 13.

26/10-26

Finanssimiesten julistus
tullitariffeista ja tullirajoista. - Belgian finanssit.

Kuten lähetystön Ulko-
asiainministeriölle toimittamasta sanomalehtikatsauksesta näkyy, on Englannin sanomaleh-

distö kiinnittänyt, ja kiinnittää edelleen, varsin suurta huomiota eri maiden finanssimiesten allekirjoittamaan manifestiin, jossa ankarasti käydään tullirajoitusten kimppuun, osoittaen miten ne ovat esteenä kansainvälisen, taloudellisen edistymisen tiellä. Nimenomaan kuultaa julistuksen läpi, että tämä arvostelu on kohdistettu Europan "uusiin maihin", joissa mukamas nationalismi - kuten sanat suunnilleen kuuluvat - on mennyt liian pitkälle ja on särkenyt luonnollisia, taloudellisia kokonaisuuksia ja tietenkin saattanut niiden tilalle taloudellisia luonnottomuuksia.

Tämä julistus on hämmästyttävä enemmän kuin yhdessä suhteessa enkä voi senvuoksi parilla sanalla olla lausumatta mielipidettäni asiasta.

Mitä ensinnäkin tulee tullirajojen kansainvälistä kauppaa ehkäisevään ja vaikeuttavaan luonteeseen, jonka seikan Europan suurimmat finanssimiehet tässä manifestissa juhlallisesti toteavat, ei tätä kai voitane pitää aivan uutena keksintönä. Päinvastoin on tämä havainto tehty kokolailla post festum ja oikeuttaa kenen tahansa hymyilemään koko julkilausumalle jo yksin tämän perusteella. Ja mitä taas siihen seikkaan tulee, että tullirajat ovat lisäytyneet Versailles'in rauhan jälkeen, niin johtuu se koko tämän rauhan ja siihen liittyvän Kansainliittosopimuksen johtavasta periaatteesta - sen ainoasta ehdottomasti oikeasta periaatteesta, nimittäin, että kansoilla on oleva täydellinen itsensä määräämisoikeus. Sen vuoksi kumminkin, että manifestin allekirjoittajien joukossa on finanssimiehiä ja

teollisuudenharjoittajia nimenomaan Tšhekkoslovakiasta, Puolasta ja Rumaniaasta, jotka ennen kaikkea ovat rikkoneet taloudellisessa suhteessa ehyitä maita, on yhä vaikeampaa ymmärtää tämän suuremman manifestatinnin logiikkaa.

Pääkirjoituksessaan, joka koskee tätä julkilausumaa, huomauttaa "Times", etteivät balttilaiset maat ole olleet allekirjoittajien joukossa. Tällä kai on tarkoitettu huomauttaa, että nämä maat ovat juuri niitä luonnottomia valtiomuodostumia, jotka tullirajoillaan häiritsevät kansainvälistä taloudellista elämää ja sen kehitystä. Mutta tässäkin en minä voi nähdä mitään järkeä, sillä kävipä Itämeren maille miten tahansa, mistä hyvä sallima varjelkoon, niin on kaiketi näiden maiden itsenäistymisestä ollut nimenomaan ainakin se hyöty maailmalle, että ne ovat olleet avoinna kansainväliselle kaupalle. Jos ne nyt muodostaisivat osan Soviitti-valtakunnasta, niin ei kai niiden kanssa olisi kansainvälisellä kaupalla ja liikenteellä sen enemmän tekemistä kuin mitä maailmalla on Neuvosto-tasavaltain kanssa.

Että tämä erinomaisesti suurta julkisuutta saanut julistus on sen allekirjoittajainkin mielestä erehdys, todistaneekin se seikka, että esim. herrat J. Pierpont Morgan ja Saksan Valtionpankin pääjohtaja Schacht ilmoittivat tämän päivän lehdissä, että heidän allekirjoituksensa on pantu julistukseen "ilman heidän lupaansa."

- - - - -

Pistäysin tänä päivänä Cityssä toteamassa, millä tuulella siellä ollaan yleisen ekonomisen tilanteen johdosta ja mitä arvoa siellä pannaan tässä kosketellulle julkilausumalle. Sain sen vaikutuksen, että Englannin loppumattoman hiililakon synnyttämää tilannetta pidetään hyvin ikävänä ja että finanssi-
miesten julistusta pidetään iskuna ilmaan. Tässä yhteydessä sain luottamuksellisesti kuulla, että tarkoitus olisi jo ensi viikolla saattaa julkisuuteen, että Belgia saa suuren valtiolainan valuuttansa lopullista vakauttamista varten. Edelleen

alleviivattiin, että finanssipiirit koettavat tehdä kaikkensa saadakseen taloudelliset olot maailmassa niin nopeasti kuntoon kuin suinkin mahdollista.

Lopuksi tahdon vielä ilmoittaa, että kuulemani mukaan on aloite finanssimiesten manifestiin lähtöisin Englannista. Päätekijänä mainittiin Mr. Hugh Bell. Että tämä julkilausuma ei ole syntynyt silmänräpäyksessä todistaa se seikka, että jo neljä kuukautta sitten oli se esitetty eräälle kuuluisalle amerikkalaiselle pankkimiehelle, joka ei kumminkaan, viisaasti kyllä, suostunut sitä allekirjoittamaan.

Lontoossa, lokakuun 21 p:nä 1926.

L ä h e t t i l ä s :

A.H. Saarmaninen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cy.

ASIA: _____

Ministeri Saastamaisen raportti no 14.

Lontoo

29/10 1926.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 3056

ULKOASIAINMINISTERIÖ

72 39/268 Sal. D. 13 26.

4/u-26 | 12 | LIT.

5. | OSASTO | ASIA

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,

S.W. 5.

Lokakuun 29 p:nä 1926.

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen
raporttini n:o 14, joka koskettelee

Dominioitten osuutta Brittiläisen Imperiumin
ulkopolitiikassa.

Ottakaa vastaan, Herra Ministeri,
suurimman kunnioitukseni vakuutus.

A. M. Santavuori

Ulkoasianministeri,
Herra Professori E. N. Setälä,
Helsinki.

Raportti n:o 14.

Dominioitten osuus
Brittiläisen Imperiumin
ulkopolitiikassa.

Imperial Conferencen käsiteltävinä
olevista kysymyksistä on dominioitten
suhtautuminen valtakunnan ulkopoliitiik-
kaan ollut kaikkein mielenkiintoisin.

Tätä asiata koskevat neuvottelut ovat olleet salaisia ja ulkopuo-
lella olijat ovat siis hyvin vaillinaisesti voineet seurata asioiden
kulkua. Eräistä lausunnoista, kuten esimerkiksi Etelä-Afrikan Unio-
nin pääministerin, kenraali Hertzogin puheesta konferenssin avajais-
tilaisuudessa, on kumminkin voinut havaita, mitä suuntaviivoja mi-
kin dominioni tässä kysymyksessä aikoo seurata.

Tämän päivän "The Daily Telegraphissa" on kirjoitus, joka
käsitykseni mukaan antaa autentisen kuvan siitä, millä tavoin domi-
nionit suhtautuvat valtakunnan ulkopoliitiikkaan ja mitä Valtakunnan
Konferenssi sen johdosta todennäköisesti tulee tekemään ja päättä-
mään. Koska mainittu kirjoitus on kaiken todennäköisyyden mukaan
puolivirallinen selostus, niin käännän sen tähän kokonaisuudessaan:

" Dominiot ja Locarno.

(Daily Telegraph 29.10.26).

On todennäköistä, että tuloksena keskusteluista Valtakunnan
Konferenssissa (Imperial Conference) ja erikoisesti sen ulkoasiain-
valiokunnassa tulee olemaan, että Australian ja Uuden Seelannin
pääministerit tulevat ehdoittamaan parlamenteilleen, joilla tällai-
sissa asioissa on määräämisvalta, yhtymistä Locarnon sopimukseen.
Vakavaa oppositionia voi syntyä Australian parlamentissa, jota vas-
toin ei ole luultavaa, että Uuden Seelannin parlamentissa heräisi
sellaista. Mitä taas tulee Kanadan ja Etelä-Afrikan pääministereihin
sekä Irlannin hallituksen päämieheen, niin ei ole luultavaa, että
he tulevat menettelemään samoin huolimatta kaikesta painostuksesta,
mitä Kanadan edustajiin nähden on harjoitettu ja edelleen harjoite-
taan.

Keskustelujen kuluessa on käynyt selväksi, että vaikkakin
Foreign Office on koettanut puolustella menettelyään Locarnon sopi-
muksessa, johon se meni ilman dominioitten suostumusta, ettei täl-

laista aktionia enää uudisteta, sillä, kuten dominioista kotoisin olevat valtakunnan välisen yhteistyön puolustajat huomauttivat, tällaisen menettelyn toistaminen antaisi Etelä-Afrikan ja muiden dominioitten separastisteille oikeutusta pyrkimyksissään kansainväliseen riippumattomuuteen.

Ei kumminkaan olla sitä mieltä, että tultaisiin laatimaan uutta ja kirjoitettua perustuslakiluontoista "formulaa, vaan että tyydyttäisiin laatimaan tavanmukainen päätelmä, josta päälinjat valtakunnan välisistä suhteista kävisivät selville, sikäli kun niistä on päästy yhteisymmärrykseen.

Kansainliiton mandaatteja käsittelevässä valiokunnassa tul-tanee sitävastoin laatimaan määritelmä sellaisten mandaattivalto-jen oikeuksista ja velvollisuuksista Kansainliittoa kohtaan, jotka Versaillesin ja muiden rauhansopimusten perusteella ovat miehittä-neet mandaattialueita ensimmäisessä instanssissa."

Lontoossa, lokakuun 29 p:nä 1926.

L ä h e t t i l ä s :

A. H. Saastamoinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5.*

OSASTO: *Cy.*

ASIA:

Ministeri Saastamaisen raportti no 15.

Lontoo.

14/12 1926.

AHS/SS.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 3552.

51 271 Sac. 26.
20/12-26

S. C7.
2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,

S.W.5.

Joulukuun 14 p:nä 1926.

Herra Ministeri,

Ohellisena lähettän kunnioittaen raporttini

n:o 15, joka käsittelee

Keskustelua Foreign Officeessa.

Apulais-alivaltiosihtööri J.D. Gregoryn kanssa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s :

R. H. Saastamoinen

Herra Ulkoasisainministeri,
Professori V. Voionmaa,
H e l s i n k i .

Raportti n:o 15.

51 271 Sal. 26

Keskustelu Foreign Officessa

20/12-26.
Tänään kello 4 ja 5 välillä oli

Apulais-alivaltiosihteerin

minulla pitkänpuoleinen keskustelu

J.D. Gregoryyn kanssa.

hra J.D. Gregoryyn kanssa. Keskuste-

lun esineinä olivat seuraavat asiat:

hallituksen muutos Suomessa, Suomen nykyisen hallituksen ulkopoliitik-
ka, Foreign Officen vastaus laiva-asiassa, Kansainliiton päätös finans-
siavusta uhatussa asemassa oleville maille ja Englannin suhtautuminen
Neuvosto-Venäjään.

Kuten usken lähettämässäni sähkösanomassa ilmoitin, tiedus-
teli hra Gregory, mikä nykyisen hallituksen kanta on ulkopoliitikassa
ja merkitseekö hallituksen muutos myöskin poliittisen orientoimisen
muutosta nimenomaan suhtautumisessa Neuvosto-Venäjään ja n.s. hyökkää-
mättömyyssopimukseen nähden. Vastasin tähän viittaamalla asianomaisiin
kohtiin hallituksen ohjelmassa. Samoin viittasin erääseen sanomalehti-
haastatteluun, joka tapahtui muutama kuukausi sitten ja jossa pääminis-
teri Tanner lausui - ellen sanotun haastattelun pääsisältöä väärin
muista - että hän on hyökkäämättömyyssopimuksen solmiamisen kannalla
sillä nimenomaisella edellytyksellä, ettei sanottu sopimus sisällä
mitään, mikä olisi ristiriidassa Kansainliiton määräysten ja Ahvenan-
maan sopimuksen kanssa.

Laiva-asiasta lausui hra Gregory, viitaten noottiinsa marras-
kuun 24 päivältä ja sitä seuranneeseen memorandumiin, valittavansa,
ettei Englanti katso voivansa tässä asiassa antaa meille mitään hyvi-
tystä ja samalla useaan otteeseen toistaen, että asia on katsottava
loppuun käsitellyksi.

Lausuin suuren iloni ja tyydytykseni sen johdosta, että Kan-
sainliiton Neuvosto on asettunut kannattamaan Suomen taholta tehtyä esi-
tystä finanssiavun myöntämisestä uhatussa asemassa oleville maille.
Hra Gregory lausui tämän johdosta muutaman samaan suuntaan kulkevan sa-
nan.

Neuvosto-Venäjästä keskusteltiin kotvan aikaa ja oli pääsisältö se, että Englannissa on taas se suunta erinomaisen vahva, että diplomaattiset suhteet Moskovan kanssa olisivat katkaistavat, mutta ettei hän kumminkaan luullut asioiden siihen kehittyvän. Yhtenä syynä miksi Foreign Office ei kannata tätä menettelytapaa oli se hänen usein toistamansa esitys, että diplomaattisten välien katkaisemisesta Venäjän kanssa, voisivat tulla kärsimään myöskin Venäjästä itaantuneet maat. Edelleen esiintoi hän hyvin peittelemättä sen näkökannan, että Venäjän heikkoudentilasta hän ei nähnyt mitään vahinkoa koituvan brittiläiselle imperiumille, kysäisten samalla, emmekö mekin katsele asioita jotenkin samaan suuntaan. Vastasin tähän myönteisesti naurahtaen.

Tässä samassa yhteydessä tuli vielä puhe Sovietin meille y.m. maille esittämästä hyökkäämättömyyssopimuksesta ja mainitai hra Gregory huomanneensa, että Soviet näillä sopimuksella näyttää pitävän todellisena tarkoituksena loukata brittiläisiä intressejä. - Tämäkin seikka todistaa selvästi mielestäni, ettei täällä katsota erikoisella mielihyvällä boleheviikkien tarjoamia n.s. hyökkäämättömyyssopimuksia - havainto, minkä olen tehnyt yhä uudestaan ja uudestaan.

Lontoossa, joulukuun 14 p:nä 1926.

L ä h e t t i l ä s :

A. H. Saastamoinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7.

ASIA:

Ministeri Saastamaisen raportti no 16.

Lontoo

16/12 1926.

AHS/SS.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 3556.

Raportti n:o 16.

52 271 Sac.		D. 12 26.
21/12-26		L.H.
		ASIA
5. C ⁷		
2, MORETON GARDENS,		
SOUTH KENSINGTON,		
S. W. 5.		

Joulukuun 16 p:nä 1926.

Herre Ministeri,

Viitaten sähkösanomaani t.k. 14 p:ltä pyydän saada ilmoittaa saaneeni vastauksena siihen sähkösanomanne L 82, josta kiitän. Tulen käyttämään ensimmäistä tilaisuutta hyväkseni saattaakseni ilmoituksenne sisällön Foreign Officen tietoon kaiken epäselvyyden välttämiseksi, huolimatta siitä, että tavatessani toissapäivänä apulaisalivaltios sihteeri Gregorya lausuin ulkopolitiikkamme suuntaviivoista omena otaksunisenani aivan samaa.

Tekemieni havaintojen perusteella pyydän muutamalla sanalla saada luonnehtia Englannin ulkopolitiikan suuntaviivoja.

Suomeen suhtautuu Englannin hallitus, ja rohkenisin väittää, Englannin kansa ja brittiläinen imperiumi kokonaisuudessaan, sängen myötätuntoisesti. Täällä uskotaan Suomen kansan kykyyn hoitaa omat asiansa ja meidän kykyymme säilyä itsenäisenä maana. Yhä uudestaan toistettujen lausuntojen perusteella voin todeta, ettei Suomea verrata Baltian maihin, vaan kernaaminkin ajatellaan meitä sekä valtiona, sivistyksellisenä että taloudellisena tekijänä jotenkin samassa hengenvedossa Skandinaavian maiden kanssa. Baltian maille toivotaan kaikkea hyvää, mutta niiden valtiollista asemaa pidetään vaaranalaisena, ja täällä, samoin kuin Yhdysvalloissa ja viimeksi Hollannissa on minun annettu ymmärtää milloin vähän peitetysti, mutta useimmi-

K.Herra Ulkoasiainministeri,
Professori V. V o i o n m a a ,
H e l s i n k i .

ten hyvin suoraan, että kovin läheinen yhteistyö Suomelle Baltian kanssa tuskin olisi paras ulkopolitiikka. Minä olen kaikkialla selittänyt, että huolimatta syvästä ja rehellisestä myötätunnostamme eteläisiä naapureita kohtaan, en luulisi Suomen kansan enemmistön haluvan valtiollista tai sotilaallista liittoa niiden kanssa. Tahdon vahvasti alleviivata, että tämä ilmoitus on kaikkialla otettu vastaan täydellisellä hyväksymisellä, eikä suinkaan vähimmin finanssiipiireissä. Rohkenen suorastaan epäillä, olisiko luottomme New Yorkissa ja Lontoossa sitä, mitä se nyt on, jos ulkopolitiikkamme olisi päinvastainen.

Suur-Britannian ja Neuvosto-Venäjän suhteet ovat sängen kylmät. On luonnollista, että tässäkin maassa on tässä suhteessa eri mielipiteitä, mutta seurattuani laajasti eri puolueiden sanomalehtiä ja tultuani kosketuksiin eri puolueisiin kuuluvien henkilöiden kanssa, rohkenen väittää, että Englannin kansan suuri enemmistö suhtautuu hyvin reserveeratusti Neuvostoliittoon. Suuri osa kansasta, ehkenpä matemaattinen enemmistö, katselee Soviettia suorastaan vihamielisesti ja soviettisysteemiä suoranaisia kannattajia ei ole muuta kuin kourallinen.

Sovietin sekaantuminen yleislakoon ja hiililakoon sekä Kiinan levottomuuksiin on saattanut Lontoon ja Moskovan väliset langat mitä ohuimmiksi. Toissapäivänä viimeksi oli tästä Neuvostoliittoa vastaan vihamielisestä mielialasta vahva ilmaus, sillä eräs konservatiiviseen puolueeseen kuuluvien parlamenttijäsenten lähetystö kävi silloin pääministerin puheilla esittämässä, ettei Englanti ottaisi vastaan enää varsinaista Neuvostoliiton lähettilästä. Pääministerin vastaus oli välttelevä, mutta sen johtava ajatus oli - ellen sitä väärin tulkitse - ettei hallitus ajattele diplomaattisten välien katkaisemista ainakaan toistaiseksi. Samalla huomautti pääministeri siitä, että Neuvostoliiton edustus tosiasiallisesti järjestyy lähetystön toivomusten mukaisesti, sillä Krassin-vainajalle tuskin tulee seuraajata muuta kuin siinä muodossa, että Venäjän edustusta hoitaa väliaikaisena asioinhoitajana lähetystöneuvos Rosengoltz.

Näin jyrkällä kannalla ei tietenkään ole liberaalinen puolue ja vielä vähemmän työväenpuolue. Labour Party varsinkin haluaisi täysin normaalisia diplomaattisia suhteita Neuvostoliiton kanssa, vaikkakin on varmaa - sen olen voinut henkilökohtaisesti todeta - ettei silläkään taholla itse neuvostojärjestelmää, t.s. nykyistä hallitus-suuntaa, läheskään katsella myötätunnolla ja hyväksymisellä.

Rohkenen olla siinä käsityksessä, että Suur-Britannian suurin ulkopoliittinen intressi kohdistuu tällä hetkellä Kiinaan. Brittiläisten tuotteitten jatkuva boikotti ja loppumattomat levottomuudet sekä tästä johtuva sekamelska ja pelko siitä, että bolshevismⁱⁿ ja asialaisen kansallisuuskiihkon basillit voivat levätä Intiaan, pitävät Englantia kieltämättömästi vakavasti jännityksessä. Hyvistä lähteistä tiedän, että ellei vuoden 1921 Washingtonin sopimusta olisi olemassa, jossa Kiinan integriteetti taataan, olisi hyvinkin todennäköistä, että Englanti ja Japani koettaisivat aktiivisemmalla tavalla kuin mitä nyt on mahdollista selvittää Kiinan sotkuista vyyhtiä. En ole ollenkaan vakuutettu siitä, etteikö jotain tällantapaista sittenkin tulisi tapahtumaan. Siihen viittaavat monet seikat, Eräältä vaikutusvaltaiselta ja Kiinasta erikoisesti intressoidulta tuttavaltani kuulin, että hänellä oli näinä päivinä ollut pitkä keskustelu Kiinan asioista erään hyvin huomattavan työväenpuolueen jäsenen kanssa - nimenkin sain kuulla - ja oli tämäkin lausunut käsityksensä, ettei Suur-Britannia voine, jos levottomuuksia jatkuu, ijankaikkisesti pysyä toimettona sivustakatsojana. - Minkälainen tämä interventioni tulisi olemaan, on tietenkin vaikea mennä ennustamaan, mutta luulisin, ettei se tulisi olemaan suoranaista "tykkivene-politiikkaa". Arvattavasti ajatellaan tällä sitä, että Kiina saataisiin parhaiten rauhoittumaan siten, että asetuttaisiin tukemaan jotain taistelevaa ryhmää - kai voimakkainta - ja tällä tavalla luotaisiin taas yhtenäinen valtakunta, tai senokaamme - kaksi yhtenäistä valtakuntaa, jonka tai joiden kanssa voitaisiin olla normalisissa, valtiollisissa suhteissa.

Lyhyesti sanottuna rohkenisin olla täysin vakuutettu siitä, että Suur-Britannian ulkopoliitiikan kaikki pyrkimykset kohdistuvat

rauhan ylläpitämiseen maailmassa ja normalisten olojen palauttamiseen maailman taloudelliseen elämään mahdollisimman nopeasti. Suur-Britannian jättiläisteollisuus, sen suunnaton meriliikenne ja kansainvälinen kauppa tarvitsevat ehdottomasti ostokykyisiä markkinoita kautta koko maapallon. Brittiläisessä imperiumissa näen suorastaan kansainvälisen rauhan lujimman turvan.

Äsken lausuin, että käsitykseni mukaan kohdistuu Englannin suurin ulkopoliittinen intressi tällä hetkellä Kiinaan. Tahdon kumminkin erikoisesti alleviivata sanoja tällä hetkellä. Pääintressi tai sanoin - pääpelko - lienee sittenkin Moskovassa. Tämän intressin taakse ei luullakseni kätkeydy mitään hyökkävää politiikkaa, vaan yksinomaan halu ja pyrkimys saada olla rauhassa. Näin on minulle Foreign Offices - sa sanottu yhä uudestaan ja uudestaan, ja minä uskon, että tarkoitteen täyttää totta, sillä onhan enemmän kuin ilmeistä, että nykyinen valtiollinen status quo maailmassa, levottomuuksia ja bolshevistisia agitatioita lukuunottamatta, sopii täydellisesti yhteen brittiläisten intressien kanssa. Meidän kannaltamme katsoen on mitä tärkeintä voida todeta samalla, ettei Lontoo näe kernaasti Venäjän - punaisen tai valkoisen - vaikutusvallan kasvamista.

Siihen voidaan käsitykseni mukaan täydellisesti luottaa, että Englanti tukee kaikella voimallaan Kansainliittoa. Tämä on yksi syy, miksi Englannissa ei luottamuksella katsella Sovietin tarjoamia n.s. hyökkäämättömyyspaketteja, sillä täällä nähdään niissä isku Kansainliittoa vastaan. Siinä oltaneekin hyvin oikeassa.

Tässä olen muutamalla rivillä koettanut kuvata Englannin ulkopoliittikan suuntaviivoja ja koska olen sanonut, että Englannin harrastuksena on nykyisen valtiollisen status quo'n säilyttäminen maailmassa, niin olenkin itse asiassa lausunut kaiken pääasiallisen. Mielenkiintoisia detaljeja voisi näinkin muutaman sanan selostuksessa mainita, mutta nehan ovat yhtä tunnettuja Teille, Herra Ministeri, kuin minullekin. Että esimerkiksi Italian expansioniharrastuksia ei täällä katsota välinpitämättömyydellä, on selvää.

Ottakaa vastaan, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vaikutus.

L ä h e t t i l ä s :

A. H. Saastamoinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7.

ASIA: _____

Ministeri Saastamoisen rap. no: 16 ja 17.

Lontoo.

29/12 1926.

AHS/SS.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
LONTOOSSA

N° 3643

ULKOASIAINMINISTERIO	
1/260	Dec. 29
7/I-29	L.H.
5.	C7
2, MORETON GARDENS, SOUTH KENSINGTON, S.W. 5.	

Joulukuun 29 p:nä 1926.

Herra Ministeri,

Ohellisena lähettän kunnioittaen kaksi raporttiani;
 n:o 16, Finanssiasiasta, ja
 n:o 17, Vedensalaisia Neuvosto-Venäjää varten.

Ottakaa vastaan, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

A. H. Saastamoinen

Herra Ulkoasiainministeri,
Professori Väinö Voionmaa,
Helsinki.

Raportti n:o 16.

ULKOASIAINMINISTERIÖN
1/260 P. D. 27

Finanssiasioita.

Eilispäivänä kävin Cityssä saadakseni selville, mitä sinne kuuluisi näin vuoden vaihteessa ja oli minulla tyydytys voida panna merkille, että siellä näyttää odotettavan korkokannan alenemista. Markkinatilannetta pidettiin olosuhteisiin katsoen koko lailla hyvänä ja sen kehitystä edelleen edulliseen suuntaan pidettiin mahdollisena.

Kysymykseeni, onko City huvitettu, kuten usein bolshevikkitahoilta saatetaan julkisuuteen, luoton myöntämisestä Neuvostovenäjälle, vastattiin hyvin kategorisesti kieltäen.

Tässä yhteydessä johtui puhe Baltian maihin ja huomautettiin siitä, ettei Riigan kaupunki näytä kaikista lupauksistaan huolimatta jaksavan täyttää finanssitarpeuksiaan. Viron hankkeet saada valtiolaina Kansainliiton välityksellä tuli myöskin puheeksi ja näytiin uskottavan, että tämä asia saataisiin järjestykseen.

Joku aika sitten tapasin paria hyvin huomattavaa finanssimiestä - toinen heistä oli vaikutusvaltaisimpia henkilöitä Treasuryssä (finanssiministeriössä) - joiden kanssa keskustelin erityisesti Ranskan, Belgian ja Italian valuutta-asioista. Kumpatkin näistä herroista (keskustelin heidän kanssaan eri päivinä) näyttivät olevan sitä mieltä, että sekä Ranska että Italia nostavat aivan liiaksi valuuttojensa arvoa, ilmeisesti etupäässä ambitionisista. Tuttavani finanssiministeriöstä lausui suorastaan, että hänen mielestään Ranskan frangin arvo olisi kyllin korkealla, jos sen suhde puntaan olisi 165. Katsoen tässä kysymyksessä olevan henkilön huomattavaan asemaan tahdon tässä mainita, että hänen mielestään "ei Poincaré finanssiasioista ymmärrä kerrassaan mitään," mutta itsepäisenä miehenä "he has set his mind upon improving the exchange value of the Franc regardless of consequences." "Ja mitä Italiaan tulee," jatkoi keskustelutoverini, "tahdotaan siellä olla aina vähän edellä Ranskasta ja liran kurssia koetetaan hoitaa tätä katsoen."

Toinenkin tässä mainitsemistani henkilöistä - hänet tapasin viimeksi jouluaattona tultuaan takaisin Lontooseen haarakonttoriensa tarkastusmatkalta Ranskassa ja Italiassa - oli myöskin siitä mieltä, että nämä maat nostavat valuuttojensa arvoja liian korkealle tuotantokykyneä vahingoksi.

Molemmat olivat yhtä mieltä siinä, että Belgia on menettänyt viisaasti stabilisoidessaan rahansa arvon todellisuuden pohjalle. Ja samoin olivat molemmat finanssiherrat täynnä kiitosta Suomen finanssipolitiikkaan nähden - käsitys, jota en suinkaan nyt kuullut ensimmäistä kertaa.

Lontoossa, joulukuun 29 p:nä 1926.

L ä h e t t i l ä s :

A. H. Saastamoinen

Raportti n:o 17.

Vedenalaisia

Neuvosto-Venäjä
varten.

Liitän tähän leikkeleen eräästä äskettäin ilmestyneestä "Daily Telegraph"-nimisen sanomalehden numerosta, jossa kerrotaan Neuvosto-Venäjän sijoittaneen eri paikkoihin Euroopassa joukon tilauksia vedenalaisia varten. Näiden joukossa sanotaan olevan eräitä suurikokoisiakin.

Jos näissä uutisissa on perää, niin lienee meidänkin vaikeata olla kiinnittämättä näihin sotalaiva-tilauksiin vakavata huomiota, sillä onhan ilmeistä, että Venäjän meri-intressit Suomen rantamerillä ovat yhtä tärkeät kuin Mustallamerellä ja Välimerellä.

Tässä joku aika sitten tapasin erään englantilaisen amiraalin, joka näytti olevansa koko lailla huvitettu Suomen laivastorakennusohjelmasta, minkä toteuttamista hän piti puolustuksemme kannalta tärkeänä. - Tämä on mielenkiintoista voida todeta monestakin syystä. Ensiksikin sen vuoksi, että tässä on taas uusi todiste Englannin sotilaallisesta mielenkiinnosta ~~meitä~~ meitä kohtaan (joku aika sittenhän Englanti tarjosi meille laivasto-upseereita), toisekseen siksi, että Englanti muutama vuosi sitten oli hyvin vastahakoinen sallimaan Suomen hankkia itselleen vedenalaisia, "koska", kuten sanat muistaakseni kuuluivat, "vedenalaisia ei pitäisi saada olla muilla kuin huomattavimmilla merivalloilla," (principal naval powers).

Kysäsin amiraalilta, missä kunnossa on nykyään Bisertassa oleva "Wrangelin laivasto", johon hän vastasi, että muutama hävitäjä ja eräs risteilijä ovat melko hyvässä kunnossa ja ainakin helposti korjattavissa. - Tämä lausunto oli minulle ainakin koko lailla uutta, sillä noin vuosi sitten, jolloin tästä "Wrangelin laivastosta" kirjoitettiin hyvin paljon, olin saanut sen käsityksen että sanottu laivasto oli merisotilaallisesti kutakuinkin käyttökelvoton.

MANY SUBMARINES FOR SOVIET RUSSIA.

BIG ORDERS GIVEN ABROAD.

FROM OUR DIPLOMATIC CORRESPONDENT.

In connection with the rather tense situation which has latterly arisen throughout South-Eastern Europe, the fact that Soviet Russia has recently placed in foreign yards a number of orders for submarines, including several of large dimensions, is deserving of attention, and is possibly receiving it in various naval circles.

Detached diplomatic observers in London endorse the view that any marked Franco-Soviet rapprochement would be bound, Herr Stresemann's personal disinclination notwithstanding, to lead to an Italo-German rapprochement, in which case Europe would be once more divided into camps, each with its satellites, along the Danube—hardly a pleasing prospect for 1927. True statesmanship among the Western Powers may, and should, be able to avoid such a menace to the tranquility and prosperity of the Continent, but it will not be avoided by the all too common diplomatic practice of disregarding unwelcome developments as though they did not exist.

Sama amiraali lausui Venäjän Itämereneskaaderista, että se oli saatu osittain melkoiseen mekaaniseen kuntoon. Venäläisiä sotalaivakonstruktöörejä piti hän huomattavina (progressive) ja varsinkin miinojen rakentajina ja niiden käyttäjinä piti hän heitä oikein hyvinä.

Lontoossa, joulukuun 29 p:nä 1926.

L ä h e t t i l ä s :

A. H. Saastamoinen

AHS/EE/SS

Suomen Lähetystö

N:o 350.

Lontoo, 15.2.27.

Ulkoasiainministeriölle.

Latvia ja finanssi-
piirit
Englannissa.

Ohellisena on lähetyksellä kunnia lähettää ohelliset kaksi leikkelettä Financial News'istä, (10 ja 14 helmik.), jotka täydentävät ministeri Saastamoisen raporttia n:o 16 viime vuodelta.

Lähettiläs:

A. H. Saastamoinen

Ulkoasiainministeriön
Kokouskirja

260
22/27
22/27
27

22/27	22	Liit. 27
ASIA	OSASTO	ASIA

Ad 52/271 ^{1/260} Saad 267
Lata/leij. 350/29 Lentoosta

For

Latvia

DURRANT'S PRESS CUTTINGS,

St. Andrew's House, 32 to 34 Holborn Viaduct,
and 3 St. Andrew Street, Holborn Circus, E.C.1.

TELEPHONE: CITY 4963.

The Financial News

111 Queen Victoria Street, E.C.

Cutting from issue dated.....**10 FEB. 1927**

RIGA'S DEFAULT.

According to German Press reports, the City of Riga is negotiating for a loan in Germany, the yield of which would be used for municipal improvements. With regard to the complete default of its pre-war debt, and to the lack of its willingness to pay, it seems to be most improbable that any German bank of recognised standing should undertake to issue a fresh loan before it has settled with its creditors. Any bank which would undertake the issue would expose itself to the boycott of the London market.

In connection with this, it is interesting to quote a statement made to the Latvian Press by M. VESMANS, Latvian Minister in London, on the occasion of his recent stay in Riga. "It is regrettable," he said, "that it has not yet been possible to regularise Riga's indebtedness, though the Latvian Government has repeatedly impressed upon the municipality the desirability of settling this matter. There have been no grave differences in the negotiations so far; however, the protraction of this affair does not help to attract foreign capital. It is to be hoped that a mutually acceptable solution to this problem will be found in the current year."

1/260
Ad 52/27 Sac D E G
late G. Kirj. 358/27 Lontootta

RIGA'S DEFAULT.

Since the publication of our note concerning the attempts of the City of Riga to raise a loan in Germany, our attention has been drawn to the fact that the municipality has defaulted, not only in respect of its pre-war debt, but also in respect of its post-war debt. We are informed that a few years ago a British financial institution advanced money to the City of Riga against security. On completion of the transaction, an account was rendered to the City of Riga, showing a balance due to the London interests. This liability was, however, repudiated by the debtor. After a lapse of two years the case was arbitrated upon in London, in accordance with the terms of the contract under which the advance had been made, and an award was given in favour of the London firm. This award was published and duly confirmed by the British Courts nearly a year ago, but so far the City of Riga has made no effort to liquidate its indebtedness. The advances were made in an effort to revive the City of Riga after the reverses it suffered during the war, which fact only aggravates the default. Admittedly, the financial house in question should not have granted an advance while the pre-war debt was still in default. Its example should serve as a warning to the German and American banking interests which from time to time entertain the idea of granting fresh credits to Riga or to Latvia.

The Financial
News
14/2/27